

■ Травматизм
у машинобудуванні

■ Проект Міжнародного
стандарту ISO 45001

№ 2/2015

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

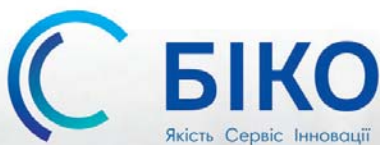
ОХОРОНА ПРАЦІ

індекс 74377

ВИБІР ЗА ТОБОЮ!

www.ohoronapraci.kiev.ua

Комплексне забезпечення засобами індивідуального захисту

Офіційний дистриб'ютор компанії 3M в Україні

Центральний офіс:
м. Дніпропетровськ,
вул. Артельна, 9, офіс 11;
тел.: +38(056) 794-52-69
факс.: +38(056) 372-15-02
моб.: +38(050) 367-01-78

Філії:
м. Київ: +38(050) 473-07-67
м. Харків: +38(098) 022-65-55
м. Донецьк: +38(062) 345-46-00

info@biko.com.ua
www.biko.com.ua

<http://www.vostok-service.com.ua> 2014

10 РОКІВ В УКРАЇНІ

ЗА ЄВРОПЕЙСЬКИМИ
СТАНДАРТАМИ

3M ОФІЦІЙНИЙ
ДИСТРИБ'ЮТОР

ВОСТОК СЕРВИС

КИЇВ:

ТОРГОВИЙ ДІМ 1: (044) 422-95-30/31

ТОРГОВИЙ ДІМ 2: (044) 296-75-55

ТОРГОВИЙ ДІМ 3 "ДИСКОНТ ЦЕНТР": (044) 401-15-06

ДОНЕЦЬК:

ТОРГОВИЙ ДІМ 1: (062) 385-69-57

ТОРГОВИЙ ДІМ 2: (062) 297-82-92

ДНІПРОПЕТРОВСЬК:

(0562) 36-68-86

ХАРКІВ:

(057) 766-72-91/92

КРИВИЙ РІГ:

(0564) 09-67-31/32

МАРИУПОЛЬ:

(0629) 58-32-51

СПЕЦОДЯГ

СПЕЦВЗУТТЯ

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО
ЗАХИСТУ

ДЯКУЄМО, ЩО ОБИРАЄТЕ НАС!

БЕЗПЕКА ПОНАД УСЕ!

АВЦЕНТР

ДНІПРОПЕТРОВСЬК • ДОНЕЦЬК • ЗАПОРІЖЖА • КИЇВ • КРИВИЙ РІГ • ЛЬВІВ • ХАРКІВ

3M

CERVA

DU PONT

WIPAC

BLS

UNIVET

EVONIK

MARPA

SCOTT

VOCHOC

VOSS

+380 44 230-87-07

WWW.AVCENTR.COM.UA

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО
ЗАХИСТУ

ТРИВАЄ ПЕРЕДПЛАТА НА 2015р.

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

ОХОРОНА ПРАЦІ

Для зручності фахівців з охорони праці додаток
з актуальними нормативно-правовими документами
видається окремим збірником обсягом 64 сторінки

Передплатити журнал можна на рік або з будь-якого місяця у відділенні зв'язку

Індекси журналів:

«Охорона праці» – 74377

«Охрана труда» – 74378

Передплатна ціна:

на один місяць – 57 грн 85 коп.

на квартал – 173 грн 55 коп.

на півріччя – 347 грн 10 коп.

на рік – 694 грн 20 коп.

Адреса редакції
журналу:

Сайт:

E-mail:

Тел./факс:

Реквізити:

02100, м. Київ,
вул. Попудренка, 10/1,
ДП «Редакція журналу «Охорона праці»
www.ohorona.praci.kiev.ua
peredplata.op@gmail.com
(044) 559-19-51, тел. 558-74-27
р/р 2600622131
в ПАТ «Укргазпромбанк», м. Києва
МФО 320843, ЄДРПОУ 21601181

Шановні колеги!

Сфера охорони праці в Україні перебуває у стані глобального реформування. Ще не дійшла логічного завершення розпочата півроку тому реорганізація наглядових органів, що опікувалися питаннями трудових стосунків, умов та охорони праці (шляхом створення Державної служби України з питань праці), як уже запущено нову реформу. Тепер у стадії злиття перебувають два фонди соціального страхування — від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань і від тимчасової втрати працездатності.

Нагальна необхідність економити державні та страхові кошти в умовах ведення в Україні бойових дій в буквальному розумінні змусила владу втілити в життя давній задум щодо об'єднання соціальних фондів. Адже по суті обидві організації виконували одне спільне завдання: виплачували кошти за листками непрацездатності. Тільки перша — у разі травмування чи профзахворювання, а друга — у випадку хвороби працівника. Звичайно, кожний із цих фондів мав ще й інші, індивідуальні функції. Проте лише ними важко виправдати той факт, що підприємства за рахунок власних коштів повинні були утримувати дві досить розгалужені мережі відділень цих організацій (один лише фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві має близько 400 відділень).

Тепер в Україні створюється єдиний Фонд соціального страхування (далі — Фонд), який діятиме на підставі оновленого Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (надрукований у додатку до журналу). У документі збережено всі існуючі на сьогодні функції, що стосуються питань охорони праці. Так, **статті щодо профілактики травматизму та роботи страхових експертів майже не змінилися**. Єдина новація: фінансувати державні та регіональні програми поліпшення умов праці буде не Фонд, а державний і місцеві бюджети відповідно. З огляду на це стає очевидним, що Загальнодержавна соціальна програма поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки, на фінансування якої минулого року не знайшлося коштів ні у держави, ні у Фонду, так і залишиться мертвнонародженою дитиною.

Але найголовніша новація — це **зменшення суми одноразової виплати застрахованим особам у випадку стійкої втрати працездатності, установлення інвалідності, загибелі працівника**. Подекуди такі виплати могли досягати мільйона гривень — наприклад, якщо на виробництві гинув шахтар, на утриманні якого перебувала велика родина. У боротьбі за цей ласий шматок розроблялися брудні корупційні схеми, зокрема щодо встановлення працівникові фальшивого професійного захворювання.

Фахівці неодноразово вказували на нелогічність такої одноразової виплати, адже Фонд брав на себе фактично всі витрати щодо лікування та подальшого утримання потерпілих (окрім лікування, їм компенсували реабілітацію, догляд і втрачений заробіток, за кошти Фонду купувалися санаторно-курортні путівки та автомобілі). Не заглиблюючись в особливості нарахування страхових виплат, зазначимо, що **тепер у разі стійкої втрати працездатності максимальний розмір виплати становитиме понад 88 000 грн, а в разі загибелі працівника — 121 800 грн**.

Якою буде нова модель працезахоронної системи після реформи, покаже час. Журнал тримає руку на пульсі подій. Із дня на день ми очікуємо на прийняття Положення про Державну службу України з питань праці. Про те, яким чином у ньому трансформуються функції ліквідованих наглядових органів, — у наступному номері журналу.

Дмитро Матвійчук,
головний редактор журналу «Охорона праці»

Травмування на виробництві в зоні АТО

У 2014 р. зареєстровано 76 групових та смертельних нещасних випадків з цивільними працівниками, які сталися внаслідок ведення бойових дій, під час виконання ними трудових обов'язків на тимчасово окупованій території або в районах проведення антитерористичної операції. Було поранено 169 працівників (у т. ч. 63 — зі смертельним наслідком), які не брали участі в бойових діях.

Зокрема, у вугільній промисловості поранено 49 працівників, у т. ч. 13 — зі смертельним наслідком; в енергетиці — поранено 12, у т. ч. 5 — смертельно; у металургії — поранено 22, у т. ч. 10 — смертельно; в машинобудуванні — 2 смертельно; у газовій та будівельній галузі — по одному випадку зі смертельним наслідком; на підприємствах

транспорту — поранено 22, у т. ч. 7 — смертельно; в житлово-комунальному господарстві — поранено 9, у т. ч. 3 — смертельно; в агропромисловому комплексі — поранено 21, у т. ч. 8 — смертельно; в соціально-культурній сфері — поранено 34, у т. ч. 12 — смертельно; у зв'язку — 1 смертельно.

Нещасні випадки та знищення майна, що є власністю приватних осіб та держави, інших громадських установ чи соціальних або кооперативних організацій, сталися внаслідок артилерійських обстрілів і вибухів снарядів під час ведення бойових дій. Тож ці факти є порушенням вимог Конвенції ООН № 995 «Про захист цивільного населення під час війни», яка набрала чинності 21.10.1950 р.

Інформаційний центр Держгірпромнагляду

На шляху вирішення проблеми

У Державній санітарно-епідеміологічній службі відбулася робоча нарада з проблемних питань розслідування причин професійних захворювань у працівників, які виїхали за межі зони АТО, за участі фахівців Міністерства охорони здоров'я, ДУ «Інститут медицини праці НАМН України», Фонду соціального страхування, ФПУ та ін.

Учасники наради вирішили розробити рекомендації щодо проведення розслідування, встановлення зв'язку професійного захворювання з умовами праці з урахуванням вимог законодавства. Йдеться, зокрема, про складання санітарно-гігієнічної характеристики за місцем роботи хворого на професійне захворювання, надання інформаційної довідки про умови праці, участі представників роботодавця у проведенні розслідування причин виникнення професійних захворювань у працівників, перелік документів, необхідних та достатніх для встановлення професійного захворювання, перелік лікувально-профілактичних закладів, закладів Держсанепідслужби у регіонах, які мають повноваження проводити розслідування випадків професійних захворювань.

Планується, що розроблені рекомендації будуть затверджені Держсанепідслужбою за погодженням з Фондом соціального страхування.

За матеріалами ЗМІ

Відновити оздоровлення працівників

Федерація профспілок України ініціювала внесення змін до Закону № 77-VIII, ухваленого Верховною Радою наприкінці минулого року, яким було ліквідоване право працівників на санаторно-курортне лікування і дитяче оздоровлення.

Цим правом користувалися всі без виключення категорії працівників в Україні, єдина умова для цього — бути застрахованою особою, а також наявність у людини медичних показань, які свідчать про необхідність лікування.

Наразі вся ця система руйнується, знищується матеріальна база надання санаторно-курортних послуг, а це кілька сотень санаторно-курортних закладів України. Трудові колективи зараз у відчаї, тому що ніяких загроз щодо скасування системи лікування попередньо не існувало, через це люди виявилися не підготовленими до такого розвитку подій. Тепер, за даними експертів, до 16 тис. працівників цієї сфери залишаться без роботи.

Санаторно-курортна галузь завжди працювала легально, давала тисячам фахівців роботу, до бюджету перераховувалися податки. Тільки минулого року загальна сума податків склала майже 500 млн грн.

Кабінетом Міністрів до 15 лютого мають бути подані пропозиції про внесення змін до прийнятого Закону про Державний бюджет на 2015 рік, а також до низки інших законів. Позиція абсолютно чітка і зрозуміла: відновити санаторно-курортне лікування і дитяче оздоровлення.

Інформаційно-аналітичний центр ФПУ

Перевірок не буде

Відповідно до Закону України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» від 31.12.2014 № 76-VIII перевірки підприємств, установ та організацій, фізичних осіб-підприємців контролюючими органами (крім Державної фіскальної служби України та Державної фінансової інспекції України) здійснюються протягом січня—червня 2015 р. виключно з дозволу Кабінету Міністрів України або за заявкою суб'єкта господарювання щодо його перевірки.

Інформаційний центр Держгірпромнагляду

ФПУ проти

Останні законодавчі ініціативи уряду, прийняті Верховною Радою України, що стосуються охорони праці та здоров'я працівників, у переважній більшості спрямовані на погіршення стану забезпечення їхніх трудових прав, умов праці. Так, Прикінцевими положеннями Законів України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» та «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо реформи міжбюджетних відносин)» ліквідовано законодавчі гарантії щодо обов'язкового фінансування у розмірі не менше 0,2% від фонду оплати праці реалізації комплексних заходів з охорони праці на підприємствах, в установах і організаціях бюджетної сфери (частина четверта ст. 19 Закону України «Про охорону праці»), спрямування на охорону здоров'я не менше 10% національного доходу (ст. 12 Основ законодавства України про охорону здоров'я).

Крім цього, зазначеними законами передбачено, що Кабінет Міністрів України одноосібно буде визначати розмір соціальних гарантій і пільг для працівників гірничих підприємств, які раніше встановлювались галузевою і колективними угодами або прямими нормами ст. 43 Гірничого закону України. До них, зокрема, відносяться:

- розмір допомоги на оздоровлення та харчування, додаткове пенсійне забезпечення за рахунок акумульованих у галузевому пенсійному фонді коштів гірничих підприємств, а також розмір відрахувань гірничими підприємствами коштів на ці потреби (визначалися галузевою угодою);

- оплата за рахунок власника проходження працівниками, що зайняті на роботах з шкідливими та важкими умовами праці, післязмісної реабілітації та періодичної (не рідше ніж один раз на два роки) медичної диспансеризації, а також лікування при захворюваннях, зумовлених зазначеними роботами.

Ліквідація вказаних законодавчих гарантій неминуче призведе до подальшого погіршення умов та безпеки праці, здоров'я працівників, збільшення витрат на їх лікування.

Ю. Андрієвський, керівник департаменту охорони праці ФПУ

Шановні передплатники! У зв'язку зі значним підвищенням цін на папір та поліграфічні послуги, щоб не збільшувати ціну передплати журналу «Охорона праці», редакція вимушена повернутись до попереднього обсягу видання – 64 сторінки – та друкувати додаток до журналу з чорно-білою обкладинкою. Сподіваємося, що такий захід буде тимчасовим. Дякуємо за розуміння.

ПРИЗНАЧЕННЯ

Кабінет Міністрів призначив **Романа Тарасовича Чернегу** Головою Державної служби України з питань праці. Відповідне розпорядження № 27-р від 21 січня опубліковано на сайті уряду. Нагадаємо, що постановою КМУ від 10 вересня 2014 р. № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади»

утворено Державну службу України з питань праці, реорганізувавши шляхом злиття Державну інспекцію з питань праці та Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки і поклавши на Службу, що утворюється, функції з реалізації державної політики, які виконували органи, що припиняють свою діяльність (крім функцій з реалізації державної політики у сфері охорони надр). На нову Службу покладені також функції з реалізації державної політики у сфері гігієни праці та функції із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників.

Довідка: Чернега Роман Тарасович (н. 1 листопада 1979 р., м. Галич, Івано-Франківська область) — громадський і державний діяч, кандидат юридичних наук, народний депутат України VII скликання.

КОНКУРС
проводиться до Дня охорони праці
в Україні у 2015 році
Державним підприємством
«Редакція журналу
«ОХОРОНА ПРАЦІ»
за підтримки
Держгірпромнагляду України
в рамках Всеукраїнської акції

ОХОРОНА ПРАЦІ - ОЧИМА ДІТЕЙ

ВІЗЬМИ УЧАСТЬ У КОНКУРСІ ТА ВИГРАЙ ПРИЗ!

Більш детальну інформацію можна отримати на сайті журналу «Охорона праці»
www.ohoronapraci.kiev.ua і на сторінці журналу у Фейсбук

Зміст

12

27

№ 2 (248)/2015
ОХОРОНА ПРАЦІ

Науково-виробничий щомісячний журнал

Видається з липня 1994 р. Перереєстрований 19.06.95 р.
Свідцтво КВ № 1496

Засновники: Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду; трудовий колектив редакції журналу «Охорона праці»

На першій сторінці обкладинки колаж **Олександра Антоненка**

Редакційна колегія

Матвійчук Дмитро Лаврентійович –
головний редактор журналу «Охорона праці»

Акопян Валерій Григорович –
директор виконавчої дирекції Фонду
соціального страхування від нещасних
випадків на виробництві та професійних
захворювань України

Больман Георгій Олександрович –
заступник виконавчого директора
Асоціації незалежних експертів України
«Укреспект»

Деньгін Анатолій Петрович –
директор ННДІПБООП, канд. техн. наук

Зіміна Олена Спиридонівна –
Державна інспекція
ядерного регулювання України

Костриця Василь Іванович –
Національний координатор
(06.1996–02.2013) МОП в Україні

Лисюк Микола Олександрович –
заступник директора з наукової
роботи ННДІПБООП, канд. техн. наук

Мірошніченко Олексій Валентинович –
виконавчий віце-президент Конфедерації
роботодавців України

Савчук Сергій Петрович – національний
координатор Міжнародної організації праці
в Україні

Українець Сергій Якович –
заступник Голови ФПУ

Цопа Віталій Андрійович – докт. техн. наук,
професор, міжнародний експерт і аудитор систем
менеджменту ISO 9001, 14001, 50001
і OHSAS 18001

Чернюк Володимир Іванович – заступник
директора з наукової роботи Інституту
медицини праці АМН України, докт. мед. наук

■ Управління охороною праці

Людмила Солодчук

Життя в епоху перемін

6

*Україна радикально змінює правила гри
у сфері технічного регулювання.
Чи готові до цього експертні організації?*

Сергій Колесник

Ученому – світ

10

*Організація навчання з питань охорони праці
у ПАТ «Черкасиобленерго»*

Вадим Кобець

Робота на результат

12

*Про досвід проведення загальнозаводських днів
охорони праці на харківському ДП «Електроважмаш»*

Олеся Цибульська

По-новому про відоме, або Читаючи Закон...

14

*У статті розглянуто ст. 4 Закону України
«Про охорону праці», яка встановлює
концептуальні положення
з питань охорони праці*

Олександр Лисенко

OHSAS 18001: крок за кроком

20

*У продовженні циклу статей читайте
про вимоги стандарту OHSAS 18001
щодо роботи з підрядними організаціями*

Віталій Цопа

Новий стандарт ISO 45001 з управління охороною праці

22

*Розглянуто структуру та зміст нових вимог
проекту стандарту ISO/CD 45001, а також
здійснено його порівняння зі стандартом
BS OHSAS 18001:2007*

Наталія Чумакова

Огляд НПАОП у машинобудуванні

27

*Про потребу у спеціалізації та уніфікації
НПАОП машинобудівної галузі*

■ Безпека праці

Олег Малихін, Тамара Таїрова

На машину надійся, але сам не зівай

30

*Статистичний аналіз виробничого
травматизму в машинобудуванні*

Олексій Савченко

Недоліки розслідувань

34

*Про смертельний травматизм на підприємствах
Київського регіону та результати його розслідування*

Володимир Потебешко
Знайди причину нещасного випадку 36
У новій рубриці публікуємо приклади розслідування нещасних випадків на виробництві, надаємо методологічну допомогу щодо встановлення причин їх настання та наводимо заходи стосовно запобігання їм

Вікторія Постова
Інвестиції в безпеку праці 39
Досвід роботи зі створення безпечних умов праці у Криворізькому лісомисливському господарстві, що на Сумщині

Олександр Фандеев
Дивись обома 41
У статті розглянуто, яким вимогам мають відповідати ЗІЗ органів зору та на що необхідно звертати увагу під час вибору захисних окулярів

Олег Моїсеєнко
Знайомтеся: Криворізький ЕТЦ 45
Особливості організації навчання з питань охорони праці й професійної підготовки в Криворізькому ЕТЦ

■ Медицина праці

Світлана Начинова
Добре працюємо — комфортно відпочиваємо 48
Огляд-конкурс на краще санітарно-побутове приміщення серед підприємств житлово-комунального господарства

Сергій Колесник
У чистому тілі чистий дух 50
Про планування та облаштування санітарно-побутових приміщень згідно з ДБН та гігієнічними нормативами

Микола Федоренко
Хай славиться мило пахуче! 54
Використання засобів для очищення приміщень і предметів від забруднень, що шкідливо впливають на здоров'я людини

■ Соціальний захист

Олег Моїсеєнко
Договір: трудовий або цивільний? Гра слів чи істотна різниця? 56
Про відмінності цивільно-правового договору від трудового розповідає начальник відділу організації держнагляду та управління ОП територіального управління Держгірпромнагляду в Запорізькій області О. Ніконов

■ Безпека життєдіяльності

Сергій Колесник
Посилено увагу до безпеки 60
Про додаткові заходи щодо забезпечення безпеки об'єктів газопостачання у ПАТ «Черкасигаз»

Володимир Терещенко
Слухати й почути 61
Відбувся міжнародний круглий стіл з питань аварійної готовності та реагування у сфері атомної енергетики

■ На допомогу спеціалісту з охорони праці

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»
Методичні рекомендації щодо проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків

45

61

Читайте в наступному номері:

Атестація робочих місць на відповідність НПАОП
Охорона праці у фермерських господарствах

Редакція журналу
Приймальня 558-74-11
02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1.
ДП «Редакція журналу «Охорона праці»
Теличко Костянтин Едуардович 296-05-69
перший заступник головного редактора, канд. техн. наук
Солодчук Людмила Миколаївна 558-74-18
заступник головного редактора
Дизайн Борецька Ганна, Турчанова Алла,
Антоненко Олександр.
Реклама 296-05-65, 296-82-56
Відділ реалізації та маркетингу 559-19-51
Поліграфічні послуги 559-62-79
mail@ohoronapraci.kiev.ua www.ohoronapraci.kiev.ua
Власні кореспонденти:
Сумська, Харківська та Чернігівська обл. —
Кобець Вадим Володимирович (057) 397-16-77

Автономна Республіка Крим,
Миколаївська, Кіровоградська,
Одеська та Херсонська обл. —
Колесник Сергій Анатолійович (051) 632-23-29
Дніпропетровська та Запорізька обл. —
Моїсеєнко Олег Васильович (097) 694-01-21
Волинська, Закарпатська,
Івано-Франківська, Львівська,
Тернопільська та Чернівецька обл. —
Парфенюк Ігор Юрійович (098) 498-66-72
Донецька та Луганська обл. —
Сагань Юрій Павлович (050) 220-60-16
Житомирська, Київська та м. Київ,
Полтавська та Черкаська обл. —
Терещенко Володимир Вікторович (044) 559-97-32
Вінницька, Рівненська та Хмельницька обл. —
Фандеев Олександр Іванович (044) 296-01-73

Точка зору редакції не завжди збігається з думкою авторів матеріалів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей несуть автори публікацій. Рукописи не рецензуються. За достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 10.02.2015. Формат 60х84/8.
Папір — крейдований глянсовий. Друку — офсетний.
Ум. друк. арк. — 14,02. Наклад 5527. Зам. № 145
Надруковано в друкарні ТОВ «Інтерекспресдрук».
03680, Київ, вул. Сим'ї Сосніних, 3.
Журнал видається українською та російською мовами.
Загальний наклад — 8 003 прим.
Редакція журналу «Охорона праці» — колективний член Європейської асоціації з безпеки.

© ОХОРОНА ПРАЦІ
Передплатний індекс 74377
Передплатна ціна — 57 грн 85 коп.

ЖИТТЯ В ЕПОХУ ПЕРЕМІН

Людмила Солодчук,
заступник головного
редактора журналу
«Охорона праці»

У рамках виконання економічної частини Угоди про асоціацію з ЄС, яка має набути чинності з початку наступного року, Україна радикально змінює правила гри у сфері технічного регулювання. І дата 1 січня 2016 року стане початком нового етапу для експертних організацій, які сьогодні здійснюють свою діяльність, зокрема, у сфері науково-технічної підтримки державного нагляду за охороною праці. Чи готові до цього експертні організації і хто виживе в нових, більш жорстких ринкових умовах?

Нова законодавча база у сфері технічного регулювання (про це журнал писав у № 9/2014) фактично вже сформована. Останній з групи основних законів у цій сфері — Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» — ухвалений у першому й остаточному читанні 15 січня поточного року. Цей закон, за прогнозами авторів, має створити сприятливі умови для розробки, прийняття та застосування технічних регламентів і передбачених ними процедур оцінки відповідності продукції з метою подальшої адаптації національного законодавства у сфері технічного регулювання до законодавства Європейського Союзу. Окрім цього, закон забезпечить виконання Угоди з ЄС про оцінку відповідності та прийнятності промислових товарів (Ag-

reement on conformity assessment and acceptance of industrial products — угода ACCA). Що, у свою чергу, забезпечить безперешкодний вихід виробників з України на європейський ринок.

Ці зміни відбуваються відповідно до Угоди про асоціацію, яка була ратифікована Верховною Радою 16 вересня 2014 р.

До чого тут, запитаєте, діяльність експертних організацій, адже вони є важливим гвинтиком у функціонуванні «дозвільної» системи в державі (проводять експертизу стану охорони праці та безпеки промислового виробництва підприємств при виконанні ними робіт підвищеної небезпеки для подальшого отримання документів дозвільного характеру, а також технічний огляд, експертне обстеження, технічне діагностування машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, що експлуатуються такими підприємствами) та ство-

Інтеграція України в Євросоюз спричинить зміну всього законодавства, включаючи й нормативно-правову базу, що діє у сфері охорони праці

рені відповідно до вимог Закону України «Про охорону праці»? Річ у тім, що інтеграція України в Євросоюз у свою чергу спричинить зміну всього законодавства, включаючи й нормативно-правову базу, що діє у сфері охорони праці та промислової безпеки. Не згадуючи в цій статті питання збереження здоров'я працівників та організації безпечних робочих місць, відзначимо, що в ЄС уся відповідальність за безпечне виготовлення та експлуатацію потенційно небезпечної, у нашому випадку — нехарчової продукції (машини, механізми, устаткування підвищеної небезпеки) покладається на виробника. А контролюють її безпечний обіг цілком ринкові механізми. Участь держави в цьому процесі є, але вона принципово відрізняється від пострадянської системи управління, якій

властивий домінуючий наглядовий акцент. На її плечах — формування й оперативне поновлення нормативно-правової бази (директив, які встановлюють мінімальні вимоги до безпеки продукції), забезпечення функціонування всіх інститутів технічного регулювання (у сфері акредитації, сертифікації, нотифікації, метрології тощо), створення сприятливих умов і встановлення рівних правил гри для всіх учасників ринку, а головне — органи державної влади мають забезпечити повноцінне функціонування ринкового нагляду як простого, прозорого й ефективного механізму виведення з обігу небезпечної продукції.

Отже, питання контролю за безпечністю нової, уведеної в обіг вітчизняної чи імпортованої продукції вирішуватиметься в рамках створюваної в Україні системи технічного регулювання. Стати повноцінними учасниками цієї системи мають можливість і експертні організації, акредитувавшись у Національному акредитацій-

ному агентстві України (далі — НААУ) за стандартами, що належать до їх компетенції, у тому числі і як органи з оцінки відповідності.

Утім, не вирішеним залишається питання, як бути з тим устаткуванням, машинами, механізмами, які

вже працюють на підприємствах? Як контролювати їх безпечну експлуатацію? В адаптованій до європейських норм вітчизняній нормативно-правовій базі вже не буде місця для звичних нам регулюючих інструментів, як-от, зокрема, для технічного контролю за машинами, механізмами та устаткуванням підвищеної небезпеки. Відповідно, можливо, що частково зникне потреба і в послугах виробленої в пострадянському суспільстві армії експертних організацій... Але що прийде на заміну? Невже індустріальному суспільству не потрібні унікальні фахівці, що знаються на експертизі небезпечних промислових факторів тощо? Тим більше в умовах, коли зношення основних фондів у країні сягає понад 86%, і все це у своїй більшості «небезпечне за-

лізо» може не тільки стати причиною виробничих травм, але й становити загрозу безпеці життєдіяльності всього населення!

ГОТУЄМОСЯ ДО НОВИХ ПІДХОДІВ

— Цікавить доля експертно-технічних центрів (далі — ЕТЦ). Керівники ЕТЦ не знають, що робити з досвідченими фахівцями, які працюють 15 і більше років. Почалися звільнення. Прохання уточнити перспективи експертних організацій.

— У зв'язку з переходом з 01.01.2016 на технічні регламенти прохання організувати навчання експертів, а найголовніше — проведення стажування кандидатів в аудитори в тих експертних організаціях, що вже працюють (акредитовані в НААУ. — *Авт.*).

— Чи залишаться ЕТЦ державними, чи будуть здійснювати науково-технічну підтримку?

Усі ці питання з боку начальників відділів експертизи експертних організацій були адресовані через журнал новому керівнику Державної служби України з питань праці Романові Чернезі вже на другий день після його призначення на посаду — 22 січня поточного року. Так сталося, що ця подія збіглася в часі з проведенням Головним навчально-методичним центром Держгірпромнагляду (далі — ГНМЦ) навчального семінару за темою: «Актуальні питання організації експертної діяльності та вдосконалення експертних висновків». Захід засвідчив, що **експертні організації, які належать до сфери управління Служби, розгублені, чекають від неї визначення орієнтирів та допомоги, як їм далі організовувати свою діяльність у зазначеній сфері.**

Скориставшись нагодою, представники експертних організацій озвучували наболілі проблеми, ділилися досвідом, як в умовах недостатнього методичного забезпечення оформлювати висновки експертизи, розповідали, як їх підприємства освоюють нові послуги, шукають нові сфери застосування вмінь та навичок своїх працівників.

Треба віддати належне ГНМЦ: організація однією з перших у системі Держгірпромнагляду почала бити на сполох, звертати увагу експертних організацій на необхідність перебудовувати свою роботу. Уже п'ятий рік поспіль тема технічного регулювання присутня в планах навчань експертів технічних поруч із не менш актуальними питаннями, що стосуються поліп-

шення організації експертної роботи, якості експертних висновків тощо.

Перспективи розвитку експертної діяльності у сфері промислової безпеки та охорони праці окреслив присутній на семінарі заступник голови Держгірпромнагляду Степан Дунас. Він відзначив, що створена свого часу дозвільна система та експертна діяльність як її складова відіграли дуже важливу, позитивну роль у забезпеченні питань промислової безпеки в країні. Фахівці технічної експертизи взяли на себе частину колишніх функцій державних інспекторів щодо обстеження машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки. Інша річ, наскільки ефективно та якісно була організована ця діяльність і яка нормативно-правова база лягла в її основу. «Система, яка була організована, на той час нас задовольняла і виконала своє завдання. Але сьогодні ми усвідомлюємо, що, перебуваючи в такому стані, як зараз, далі рухатися не можемо. Ми повинні кардинально змінити підходи, переглянути їх у частині організації експертної діяльності в державі», — звернувся до експертів Степан Дунас.

Далі він зупинився на якості роботи експертів, відзначивши, що цей напрям вимагає поліпшення, а організація самої експертної діяльності — подальшого законодавчого врегулювання. У сфері надання експертних послуг, за словами заступника Держгірпромнагляду, складається критична ситуація, коли центральний апарат Служби вже не бажає працювати по-старому, а експертні організації не можуть працювати по-новому, оскільки для цього немає належного законодавчого підґрунтя.

Прояв цього конфлікту інтересів — судові справи, пов'язані з проведенням неякісної експертизи стану

охорони праці та безпеки промислового виробництва, що в окремих випадках призводило до травмування та загибелі людей. Заступник Держгірпромнагляду зазначив: «Якщо ще 5–6 років тому технічні причини нещасних випадків складали 6–8–12%, то зараз цей показник зріс до 23–24%. Це зрозуміло, адже основні фонди старіють. Але ж за таких умов ми повинні були б активізуватися, підняти на більш високий рівень експертну діяльність, особливо в частині забезпечення якості, своєчасності робіт з одночасним дієвим та ефективним контролем за цим напрямом діяльності з боку Служби. Проте, на превеликий жаль, ми вбачаємо все більше й більше недоліків у роботі експертних організацій, які потім бумерангом повертаються до нас через трагедії, загибель людей, аварійні ситуації».

Пріоритетним напрямом нормативної діяльності Степан Дунас назвав розробку нових нормативних актів, які б забезпечили формування та регламентування законодавчого поля

у сфері промислової безпеки, охорони праці й гірничого нагляду саме в частині здійснення експертної діяльності. У першу чергу це внесення змін до Закону України «Про охорону праці», які встановлять певні вимоги як до експертних організацій, експертів технічних, так і до контролю взагалі за експертною діяльністю в державі.

Дуже важливо, щоб була прописана їх обопільна відповідальність за результати своєї роботи, за неякісне проведення експертних робіт та надання недостовірних відомостей і даних за результатами технічної експертизи. Наприклад, в інших країнах

світу, відзначив доповідач, законодавством передбачена особиста відповідальність експертів. Це питання повинно бути відображене і в правовому полі України: «Ми зараз маємо відпрацювати правила гри, за яких будуть урівноважені інтереси держави, суб'єктів господарювання й тих, хто працює на ринку надання експертних послуг. І тільки за таких умов ми можемо розраховувати на послідовний позитивний розвиток цього ринку».

Що ж до підзаконних актів, зокрема нормативно-правових актів, які стосуються обстеження машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, порядку атестації експертів технічних, вимог до кваліфікації й порядку сертифікації фахівців з нерушимої контролю, напрямів діяльності експертів технічних, визначення уповноважених організацій тощо, то сьогодні склалася ситуація, за якої **всі ці нормативно-правові документи мають бути переглянуті. І перед Службою стоїть завдання зробити це протягом поточного року.**

Помилки під час проведення експертиз стану охорони праці та безпеки промислового виробництва, що прямо чи опосередковано стають причиною аварій та нещасних випадків на виробництві, за словами заступника голови Служби, допускаються переважно через неналежну кваліфікацію експертів технічних та недостатній контроль за їх роботою з боку керівництва експертних організацій, наглядовців. «Багато недоліків ми виявляємо під час розгляду ваших матеріалів (висновків експертизи. — Авт.). Це свідчить про те, що потрібно підняти на більш високий рівень і якість навчання експертів технічних. Яким чином? Шляхом поліпшення навчальних програм, залучення до навчання лекторів відповідної кваліфікації, у першу чергу науковців, викладачів вищих навчальних закладів, які мають відношення до експертної діяльності з питань охорони праці та промислової безпеки та її організації, а також законодавців. Під час підготовки експертів технічних треба використовувати досвід експертних організацій, які сьогодні успішно працюють на ринку експертних послуг. Серед значної кількості організацій є, можна сказати, «зразкові», у тому числі при-

ватні експертні організації з відповідним матеріально-технічним забезпеченням, внутрішньою нормативною базою, які допомагають Службі в розслідуванні резонансних аварій, зокрема, аварій на «Стиролі» та АЗС «БРСМ-Нафта». Ми залучаємо їхніх фахівців і до розслідувань, і до проведення експертизи, тож можна налагодити співпрацю і з питань підготовки експертів технічних. Це дасть позитивний результат.

Зі свого боку ми, атестаційна комісія Держгірпромнагляду, яка приймає іспити у фахівців та експертів технічних, повинні більш принципово підходити до оцінювання їхніх знань. Більш прискіпливо розглядати висновки експертиз. **Ми сьогодні відстежуємо роботу експертів технічних, пишемо листи керівникам ЕТЦ, інформуючи їх про виявлені недоліки. А в разі якщо ситуація з оформленням виснов-**

Помилки під час проведення експертиз стану охорони праці та безпеки промислового виробництва допускаються переважно через неналежну кваліфікацію експертів технічних та недостатній контроль за їх роботою з боку керівництва експертних організацій

ків експертизи не зміниться протягом певного часу, будемо ухвалювати рішення щодо керівників таких організацій та експертів технічних.

Апарат Служби не всесильний, але ми маємо вибудувати правову систему контролю у сфері експертної діяльності. І коли цей контроль працюватиме — починаючи від навчання експертів і закінчуючи контролем якості виконання робіт, і це все буде врегульовано на законодавчому рівні, — ми дійсно наведемо порядок у сфері експертно-технічної діяльності. Якими б критичними не були умови, ми маємо забезпечити якісне та своєчасне проведення відповідної експертизи, щоб створити умови для безаварійної роботи промисловості, безпечної експлуатації машин, механізмів та устаткування підвищеної небезпеки», — відзначив Степан Дунас.

Щодо перегляду підходів в організації експертної діяльності у світлі Угоди про асоціацію, яку Україна підписала з Євросоюзом. За словами заступника голови Держгірпромнагляду, ухвалений минулого року закон про

стандартизацію та низка інших законодавчих актів висувають нові вимоги й прописують інший порядок правовідносин у сфері технічного регулювання. **Експертні організації, які прагнуть освоїти ринок надання послуг з оцінки відповідності продукції технічним регламентам у сфері інспектування або працювати як випробувальні лабораторії, мають пройти певні процедури акредитації, нотифікації, сертифікації. Це зовсім інші підходи, і ті, хто розпочав цю роботу раніше, безумовно, у вигаді.** Прикро, відзначив Степан Дунас, що таких експертних організацій, які працюють у сфері Держгірпромнагляду й акредитовані в НААУ за якимось із напрямів, дуже мало. «Якщо взяти весь ринок, то не більше п'яти таких організацій ми наберемо. Але є ще цілий рік, щоб змінити свою діяльність, оскільки з 2016-го маємо перейти на іншу нормативну базу. Ми за те, щоб вітчизняне законодавство було сучасним і відповідало європейським вимогам. Тож прошу готуватися до нових підходів».

Начальник управління нормативно-правового та юридичного забезпечення Держгірпромнагляду Ірина Калиновська у розвиток теми щодо недостатнього законодавчого забезпечення експертної діяльності відзначила, що така ситуація склалася у зв'язку з кардинальними змінами в системі реалізації державної політики, які відбулися в Україні у 2010 р. Попередні підходи щодо нормотворення дозволяли регулювати ринок надання експертних послуг на рівні постанов Кабінету Міністрів та наказів центральних органів виконавчої влади. І потреби відображати такого роду правовідносини в законодавчих актах не було. Тепер у зв'язку зі згаданими змінами (знову ж таки у світлі євроінтеграції) поза правовим полем залишається фактично вся діяльність, не прописана в законах. «Що ми маємо як законодавче підґрунтя в діяльності експертних організацій? Є ст. 4 Закону України «Про охорону праці», в якій йдеться про забезпечення суцільного технічного контролю, але самої процедури, самого процесу здійснення такого контролю жодним нормативним актом не передбачено. Є ст. 6 того ж закону, яка зазначає, що машини, механізми, технологічні процеси повинні відповідати вимогам законодавства. І є ст. 21, яка говорить про організацію експертної діяльності, але лише тоді, коли суб'єктам підприємницької діяльності по-

трібно отримати дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки, експлуатацію/застосування устаткування підвищеної небезпеки. Усе — більше експертної діяльності як такої жодним законодавчим актом не передбачено».

Сьогодні ж, за словами **Ірини Калиновської**, відбуваються стрімкі події у сфері імплементації європейського законодавства в законодавство України. А Євросоюз працює зовсім в іншому напрямі — там немає дозвільних документів на виконання робіт підвищеної небезпеки та експлуатацію устаткування підвищеної небезпеки. Роботодавець повинен подати тільки декларацію, що засвідчує наявність у нього такого устаткування, — і все. І послуги експертних організацій йому вже не потрібні. **Щоб урегулювати на законодавчому рівні питання, як утримати під контролем арсенал зношеного обладнання в Україні, необхідні спільні дії і Держгірпромнагляду, і учасників ринку експертних послуг. «Це проблема не тільки самої Служби, але й тих організацій, які бажають надавати працювати на ринку, надавати послуги. Без вас, без вашої підтримки, розуміння ситуації ми нічого не зробимо», — звернулася Ірина Калиновська до експертів технічних.**

Досвідом акредитації підприємства в НААУ поділився зі слухачами генеральний директор ТОВ СП «Товариство технічного нагляду ДІЕКС» Вадим Гудошник. За його словами, для експертних організацій буде актуальним акредитуватися в НААУ в першу чергу за двома стандартами — ISO 17025 (випробувальні лабораторії) та ISO 17020 (орган з інспектування).

Інспекційний орган — це та ж уповноважена організація. В Україні перелік таких організацій визначено наказом Держгірпромнагляду від 28.07.2004 № 179 «Щодо визначення уповноважених організацій», і вони здійснюють свої функції на виконання вимог постанови КМУ від 26.05.2004 № 687 «Про затвердження Порядку проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки». *А саме, уповноважені організації проводять:*

⇒ *первинний технічний огляд устаткування перед його введенням в експлуатацію;*

⇒ *позачерговий технічний огляд у разі закінчення граничного строку експлуатації, аварії або пошкодження, спричиненого надзвичайною ситуацією природного чи техногенного характеру;*

⇒ *облік даних про технічний стан устаткування.*

Підприємства, що працюють на цьому ринку, і надалі матимуть право на виконання таких робіт, акредитувавшись за ISO 17020. При цьому, за словами Вадима Гудошника, важливо чітко визначити галузь акредитації з огляду на специфіку розвитку тієї чи іншої експертної організації. Це може бути гірничо-металургійна галузь, сільське господарство, легка, переробна чи харчова промисловість. Перелік організацій, що вже акредитовані за цим стандартом, можна знайти на сайті НААУ.

Інший крок — вихід з наданням послуг на світовий ринок. В Європі створена інформаційна база NANDO, до якої включені нотифіковані органи (уповноважені організації). Вона відкрита для всіх країн ЄС та його асоційованих членів. Будь-який виробник, що має намір провести інспекцію чи випробування продукції, може обрати, в якій організації якої держави це зробити. Результати інспекції організації, нотифікованої за тим чи іншим стандартом, визнаються на території всіх країн, які підписали угоду про участь у цій базі даних.

В Євросоюзі немає дозвільних документів на виконання робіт підвищеної небезпеки та експлуатацію устаткування підвищеної небезпеки. Роботодавець повинен подати тільки декларацію, що засвідчує наявність у нього такого обладнання, — і все.

За словами Вадима Гудошника, на сьогодні НААУ підписало низку угод зі світовою та європейською асоціаціями акредитованих органів про те, що результати таких сертифікованих у НААУ організацій, як органи із сертифікації персоналу й оцінки відповідності, випробувальні лабораторії та інспекційні органи, визнаються всіма країнами, чий акредитаційні органи належать до цих двох асоціацій. **Тобто фактично наявні всі інструменти для роботи експертних організацій у нових умовах технічного регулювання**

з можливістю надавати свої послуги не тільки в межах України.

Щодо чесних правил гри на ринку цих послуг — це питання врегульоване цілком ринковими механізмами, закладеними в процедуру акредитації в НААУ. По-перше, до комісії НААУ, яка створюється для акредитації тієї чи іншої організації за тим чи іншим стандартом, включається представник органу державної влади, у сфері компетенції якого здійснюватиме діяльність суб'єкт господарювання. Це той важіль, за допомогою якого Служба зможе контролювати ринок експертних послуг. По-друге, протягом періоду дії сертифіката акредитації НААУ проводить щорічні аудити акредитованої організації. Якщо в ній виявляються незначні невідповідності, оформлюється чек-лист невідповідностей та надається час для їх усунення. Якщо невідповідності серйозні — атестат з акредитації організації може бути

вилучено. **«У системі Держгірпромнагляду, — відзначив В. Гудошник, — ще жодну експертну організацію не позбавили права здійснювати свою діяльність**

через надання нею неякісних послуг. Водночас у НААУ тільки за минулий рік було відізнано кілька атестатів акредитації. Це і є ринок, але, щоб успішно на ньому працювати, потрібні

воля, бажання вчитись і читати стандарти. Проте на сьогодні в Україні вкрай мало спеціалістів, які володіють цими питаннями».

Утім, час перебудувати свою роботу в експертних організацій є. Важливо максимально ефективно ним скористатися. Тим більше що вітчизняні виробники зараз активно виходять на ринки країн ЄС.

З огляду на те що до продукції вони мають додавати протоколи її випробувань, роботи у випробувальних лабораторій буде достатньо. Окрім цього, в Україні працює велика кількість застарілого обладнання, машин, механізмів, і оцінка безпечності їх стану буде актуальною ще досить довго. А це означає, що і випробувальні лабораторії, і інспекційні органи, що ухвалюють рішення про подальшу можливість експлуатації такого обладнання, будуть затребувані на ринку технічної експертизи.

Ученому – світ

Сергій Колесник,
власкор

Відомий вислів «Ученому – світ, а невченому – тьма» у ПАТ «Черкасиобленерго» сприймають як у переносному, так і в прямому значенні. Тут упевнені, що підвищення рівня знань і кваліфікації працівників сприяє не тільки надійності постачання електроенергії споживачам, а й зниженню рівня травматизму.

Історія енергетики Черкащини бере початок у 1913 р., коли у Черкасах, на нинішній території ПАТ «Черкасиобленерго» за кошти мешканців міста було побудовано дизельну електростанцію та прокладено 28 верст електромереж до перших у місті електродугових ліхтарів. Зараз до складу електроенергетики Черкащини входять 10 гідроелектростанцій, близько 30 тис. км повітряних ліній електропередачі напругою 154–0,4 кВ, майже 2 тис. км кабельних ліній, 38 підстанцій напругою 110–154 кВ, 136 – напругою 35 кВ та майже 9 тис. підстанцій напругою 10/0,4 кВ. У 23 структурних підрозділах товариства працює майже 4 тис. осіб, переважна більшість з яких виконує роботи підвищеної небезпеки.

У головному
диспетчерському пункті

Організаційно-методичну роботу з охорони праці у ПАТ «Черкасиобленерго» здійснює служба охорони праці, до складу якої входять шість спеціалістів під керівництвом директора з охорони праці та пожежної безпеки Віталія Горбаня. У кожному структурному підрозділі введено в штат посаду інженера з охорони праці, який безпосередньо на робочих місцях організовує та координує роботу з питань охорони праці.

За словами голови правління Олександра Шевченка, відповідно до вимог чинного законодавства у них виділяються необхідні кошти для забезпечення належного функціонування системи управління охороною праці, виконання комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму та профзахворювань. Тут вважають, що якісне навчання і підвищення кваліфікації персоналу, у т. ч. з питань охорони праці, під час яких у працівників формується культура охорони праці, свідоме ставлення до особистої безпеки та безпеки оточуючих є найефективнішим вкладенням коштів.

У товаристві діє Положення про навчання працівників з питань охорони праці, пожежної безпеки і технічної експлуатації, яке спрямоване на реалізацію системи безперервного навчання працівників у процесі трудової діяльності, встановлює порядок і види навчання, а також форми перевірки знань з питань охорони праці, пожежної безпеки, технічної експлуатації та правил безпеки під час виконання спеціальних видів робіт.

- !** Процес навчання включає:
- ⇒ професійну підготовку в закладах освіти;
 - ⇒ вступний і первинний інструктаж;
 - ⇒ спеціальну підготовку;
 - ⇒ стажування;
 - ⇒ перевірку знань з питань охорони праці, пожежної безпеки, технічної експлуатації та правил безпеки під час виконання спеціальних видів робіт;
 - ⇒ дублювання;
 - ⇒ допуск до самостійної роботи;
 - ⇒ тренажерну підготовку;
 - ⇒ проведення повторних, позапланових, цільових інструктажів;
 - ⇒ протиаварійні та протипожежні тренування;
 - ⇒ навчання за програмою пожежно-технічного мінімуму;
 - ⇒ щорічне виробниче (технічне) навчання;
 - ⇒ підвищення кваліфікації;
 - ⇒ періодичне навчання в спеціалізованих навчальних закладах.

Щорічно перевірка знань проводиться згідно з наказом «Про перевірку знань персоналу ПАТ «Черкасиобленерго», яким визначено склад членів комісії з перевірки знань, строки і порядок складання екзаменів персоналом товариства тощо. Усе це закінчується перевіркою знань, результати якої заносяться до протоколу і в посвідчення працівників.

Спеціалісти служби охорони праці товариства також беруть участь у підготовці та підвищенні кваліфікації працівників структурних підрозділів, які проходять навчання в навчально-курсному комбінаті (далі – НКК) ПАТ «Черкасиобленерго», Черкаському державному технологічному університеті і Черкаському політехнічному

технікумі. НКК створений у 2003 р. Він є навчальним закладом системи освіти з професійного навчання робітничих кадрів на виробництві.

Напрями його діяльності:

- ⇒ підготовка робітників початкового рівня кваліфікації (розряду, класу, категорії);
- ⇒ перепідготовка, навчання робітників інших (суміжних) професій;
- ⇒ підвищення кваліфікації робітників відповідно до вимог наукового, культурного, технологічного прогресу і ринкової економіки;
- ⇒ методична допомога підприємствам, організаціям, фірмам у здійсненні професійно-орієнтаційної роботи та організації навчання робітників на виробництві.

Згідно з отриманою ліцензією Міністерства освіти і науки України НКК проводить підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників за 13 професіями. Щорічно тут проходять навчання майже 400 працівників. Професійна підготовка здійснюється шляхом курсового чи індивідуального навчання.

На виконання вимог Положення про спеціальну підготовку і навчання з питань технічної експлуатації об'єктів електроенергетики, затвердженого наказом Міністерства енергетики України від 09.02.2004 № 75, та Положення про професійне навчання кадрів на виробництві, затвердженого спільним наказом Мінсоцполітики та Міносвіти України від 26.03.2001 № 127/51, в НКК з працівниками при прийнятті на роботу і в процесі роботи проводиться професійне навчання, навчання з питань охорони праці, у тому числі правил надання домедичної допомоги потерпілим від нещасних випадків і правил поведінки у разі виникнення аварій.

У кожному структурному підрозділі товариства є навчально-тренувальні полігони, які в повному обсязі використовуються для підвищення кваліфікації персоналу. Усі вони перебувають у задовільному стані.

На них проводяться:

- ⇒ заняття з електротехнічним персоналом, який обслуговує повітряні лінії електропередачі, із звільнення потерпілого від дії електричного струму на ПЛ-10 кВ та з надання домедичної допомоги;
- ⇒ практичні заняття на діючому обладнанні з електротехнічним персоналом з перевірки наявності напруги в електроустановках показниками всіх типів;
- ⇒ практичні заняття з оперативними та оперативно-виробничими працівниками з порядку встановлення і зняття переносного заземлення в електроустановках зі стаціонарними заземлювальними ножами і без них;
- ⇒ практичні заняття з порядку підготовки робочого місця і допуск до виконання робіт за нарядами і розпорядженнями та оформлення цільових інструктажів під час допуску, що проводиться допускателем і керівником робіт за нарядами та розпорядженнями.

На базі Черкаського політехнічного технікуму обладнано навчальний полігон, який використовується також для навчання студентів та працівників товариства. На навчально-тренувальних полігонах структурних підрозділів проводяться професійні огляди-конкурси. Усе устаткування полігонів вважається умовно діючим. Огля

ди-конкурси бригад проводяться в три етапи: перший — у кожному РЕМ — на виявлення кращої бригади; другий — по трьох регіонах з виявленням кращих команд; третій підсумковий — серед бригад-переможців регіональних оглядів.

Сприяють підприємству в організації навчання обласне управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування і теруправління Держгірпромнагляду. За сприяння теруправління проводяться спільні протиаварійні тренування оперативного персоналу РЕМ та електротехнічного персоналу підприємств області. Разом з представниками теруправління проводяться спільні заходи на базах структурних підрозділів, а саме: заняття з особами, відповідальними за електрогосподарство, на тему: «Організація безпечного виконання робіт в електроустановках та надання домедичної допомоги потерпілим внаслідок нещасного випадку під час обслуговування енергетичного обладнання».

Звичайно, в товаристві вживаються й інші заходи, спрямовані на створення безпечних умов праці. Щомісяця в підрозділах проводяться дні охорони, селекторні наради. Працівники, зайняті на роботах з шкідливими умовами праці, згідно з колективним договором забезпечуються лікувально-профілактичним харчуванням, їм надаються додаткові відпустки, встановлено доплату за роботу у цих умовах. Вони забезпечуються необхідними ЗІЗ.

Підтвердженням правильності спрямованості планомірної роботи з охорони праці у ПАТ «Черкаси-обленерго» є показник виробничого травматизму. У 2012 р. тут сталося 6 нещасних випадків на виробництві, у 2013 р. — 5, у 2014 р. — 1 нещасний випадок. І це при тому, що за цей період фактично не зменшувалися ні кількість персоналу, ні обсяги робіт.

Фото автора та з сайту cherkasyoblenergo.com

Начальник навчально-курсого комбінату Микола Гнетков (ліворуч) у кабінеті охорони праці

РОБОТА НА РЕЗУЛЬТАТ

Вадим Кобець,
власкор

Про досвід проведення загальнозаводських днів охорони праці на харківському ДП «Електроважмаш».

За словами начальника управління охорони праці, пожежної безпеки, екології і цивільної оборони (далі — ЦО) підприємства **Арсена Леонова**, практика проведення загальнозаводських днів охорони праці, в основу якої покладено «дні техніки безпеки», колись дуже популярні в СРСР, застосовується вже декілька десятиліть. Коли стало зрозуміло, що суто технічні підходи до вирішення питань охорони праці не гарантують необхідної безпеки вироб-

ництва, на «Електроважмаші» з середини 90-х років минулого сторіччя, згідно із розпорядженням тодішнього галузевого міністерства, було вирішено запровадити загальнозаводські дні охорони праці.

З того часу й дотепер, відповідно до чинного Положення про СУОП та триступеневої системи адміністративно-громадського контролю за станом охорони праці, на підприємстві в середині кожного місяця проводиться загальнозаводський день охорони праці.

У п. 11.6 СУОП підприємства зазначено, що «керівники виробничих підрозділів на днях охорони праці, які проводяться щомісячно під головуванням головного інженера або начальника управління охорони праці, пожежної безпеки, екології і ЦО, звітують про проведену профілактичну роботу».

Обов'язкову участь у заході беруть головний механік, головний енергетик, головний архітектор та керівники структурних підрозділів, окремі керівники середньої ланки, відповідальні за безпечну експлуатацію устаткування підвищеної небезпеки тощо. Поряд денний кожного такого заходу фор-

мується, як правило, виходячи з поточної ситуації, що складається в цехах щодо питань забезпечення чинних вимог законодавства з промислової безпеки, охорони та гігієни праці. Іноді порушуються різноманітні питання екологічного характеру, підтримання на території належної чистоти і т. ін. Зрозуміло, що в осінньо-зимовий період мова йде про утеплення приміщень виробничих цехів, боротьбу із сніговими заметами та очищення від снігу та льоду доріг на території підприємства.

Неодмінно в центрі уваги — аналіз стану виробничого травматизму та професійної захворюваності в розрізі цехів. Даючи розгорнуту інформацію з цього приводу, А. Леонов наголосив на тих конкретних випадках виробничого травматизму, які сталися на підприємстві, а також згадав тих посадових осіб, які мають до цього відношення. Ще на даному заході наводяться результати перевірок додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці, проведених працівниками служби охорони праці протягом минулого місяця, останнього кварталу та з початку поточного року.

ДОВІДКА

Починаючи з 2007 р. на підприємстві запроваджена загальнозаводська система контролю виконання доручень керівництва. Після кожного дня охорони праці за підписом головного інженера протокольно фіксується перелік обов'язкових до здійснення заходів з реалізації НПАОП у структурних підрозділах заводу. (Зазвичай це 120–150 пунктів). За кожним пунктом оформлюється окрема картка, якою визначаються строки та відповідальний за виконання. Якщо завдання не було реалізовано своєчасно — відповідальна посадова особа повинна назвати конкретну причину та новий строк його виконання.

Наприклад, у вересні 2014 р. інженерами з охорони праці підприємства було оформлено 44 приписи, у яких зафіксовано 220 порушень. Станом на 01.10.2014 р. керівникам структурних підрозділів видано 443 приписи, у яких відмічено 2270 порушень нормативно-правових актів з охорони праці. З початку року на заводі заборонено використовувати 206 одиниць обладнання, що експлуатувалися з порушеннями вимог нормативно-правових актів. Внаслідок реалізації заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень, була знята заборона з 181 одиниць обладнання.

Паралельно із цим працівниками служби охорони праці спільно із представниками профспілкового комітету та головними спеціалістами здійснюються цільові перевірки цехів та відділів з оформленням відповідних актів. Значна частина виявлених недоліків і порушень документується не тільки у журналах оперативного контролю, а й фіксується за допомогою фотокамер. У результаті під час проведення днів охорони праці в учасників зібрання з'являється чудова нагода ознайомитися з найбільш поширеними порушеннями-фотозвинуваченнями, які демонструються на плазмових екранах, що встановлені у конференц-залі підприємства, де відбувається захід.

Проведення дня охорони праці, на думку начальника служби охорони праці заводу Ю. Грачова, — це завжди важливий підсумок роботи для всього трудового колективу. А ще Юрій Костянтинович вважає, що діяльність працівників відділу, яку він очолює, у питаннях, пов'язаних з підготовкою проведення цього заходу, і є тим механізмом оцінки та управління виробничими ризиками, про який так багато говорять останнім часом.

На підприємстві намагаються знайти оптимальний шлях запровадження міжнародної системи менеджменту професійної безпеки та здоров'я OHSAS 18001. Мова йде про ефективне внесення необхідних змін та недопущення можливого накопичення в «канцеляріях» заводу купи мертвої, нікому не потрібної документації.

Будь-яке підприємство обирає свій найкращий варіант застосування передового світового досвіду в цих питаннях. Наприклад, на «Електроважмаші» кожен з інженерів служби охорони праці закріплений за тими чи іншими структурними підрозділами чи групами виробничого устаткування. Відтак, чому саме їх не зробити лідерами груп з оцінок виробничих ризиків? Який сенс залучати до цієї діяльності сторонніх осіб з іноземних компаній та підганяти все під умовні теоретичні схеми? Але це поки що в планах.

ДОВІДКА

До тих працівників, які без поважної причини не виконують заходи дня охорони праці і порушили вимоги законодавства про охорону праці та внутрішнього трудового розпорядку, керівництво застосовує санкції. Усі відомості й рішення з цього приводу знов-таки ж оприлюднюються на дні охорони праці. Так, наприклад, у вересні 2014 р. за недотримання вимог НПАОП та невчасне усунення порушень, вказаних в приписах працівників служби охорони праці, балансові комісії були надані матеріали для диференціації розміру премії трьом керівникам структурних підрозділів. Всього за 9 місяців 2014 р. балансова комісія розглянула питання про диференціацію розміру премій 29 керівників підрозділів. Окрім цього, наказами директора не нараховувалася премія працівникам заводу, які під час виконання робіт не користувалися спецодягом, спецвзуттям та іншими ЗІЗ. Щомісяця це близько 15–20 осіб. За рік понад 150.

Вся відповідна інформація (накази, інструкції, протоколи, фото порушень і навіть аудіозапис самих днів охорони праці) доступна кожному працівникові на спеціальному файловому сервері підприємства.

Що ж до сьогоднішнього, то під час проведення днів охорони праці присутніх знайомлять з обставинами смертельного травмування працівників на споріднених підприємствах. Відбувається це знову ж таки за допомогою фотофіксації місць настання нещасного випадку та конкретних порушень, що призвели до трагедії. Всі ці документи та фотоматеріали демонструються з відповідними коментарями А. Леонова, який брав участь у розслідуванні деяких із цих інцидентів, з поясненнями та, що особливо важливо, порівняннями щодо наявності або відсутності аналогічних умов на власному підприємстві.

Така нова форма профілактичної роботи власне й повинна виявляти слабкі місця виробничих ділянок, вказувати на порушення. Говорити про це з кожним керівником окремо, звісно, не є можливим. А от день охорони праці може бути в цьому відношенні ефективним. Ось чому вже стільки часу участь у подібних заходах беруть страхові експерти з охорони праці місцевого відділення виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань. Наведена під час таких зібрань інформація страховиків щодо виробничого травматизму в районі та регіоні, їхні поради та бачення — також неабияка допомога в подоланні проблем безпеки праці на робочих місцях.

Підсумовуючи зібрання, головний інженер ДП «Електроважмаш» Олександр Тулупов наголосив, що запропоновані в протоколі заходи зовсім не є чимось екстраординарним. Всі ці вимоги передбачені в рамках поточної діяльності структурних підрозділів підприємства. «Усі ми, — наголосив він, — від директора до підсобного працівника або прибиральника, — приходимо на підприємство, аби заробляти гроші й годувати свої родини, а не травмуватися, калічитися та гинути! Відтак у кожного, хто працює на заводі, є тільки один можливий варіант виконавської поведінки: бути максимально обережним та акуратним, чітко й неухильно виконувати вимоги правил безпеки».

Фото автора

ПО-НОВОМУ ПРО ВІДОМЕ, або Читаючи Закон...

Олеся Цибульська,
завідувач науково-
дослідної лабораторії
аналізу систем управління
охороною праці
ДУ «ННДІПОП»

У черговій публікації циклу статей, присвячених комплексній оцінці Закону України «Про охорону праці», розглянуто статтю 4 «Державна політика в галузі охорони праці». Особливу увагу приділено використанню економічних методів управління охороною праці.

Державна політика в галузі охорони праці визначається відповідно до Конституції України Верховною Радою України і спрямована на створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням.

Стаття 4. Державна політика в галузі охорони праці

Коментована стаття встановлює принципи державної політики в галузі охорони праці, тобто ставлення держави (органів державної влади) до питань охорони праці. У першій редакції Закону України «Про охорону праці» (далі – Закон) таких принципів було вісім, з 2002 р. – десять. Отже, розглянемо докладніше кожний принцип: його реалізацію через окремі положення Закону та інших нормативно-правових актів у цій сфері.

Пріоритет життя і здоров'я працівників, повна відповідальність роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці

Відповідно до ст. 3 Конституції України «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні най-

Продовження. Початок у № 12/2014 і № 1/2015

вищою соціальною цінністю...». У свою чергу, Закон України «Про охорону праці» має на увазі встановлення пріоритету життя і здоров'я працівників над результатами виробничої діяльності підприємства. На підтвердження цього положення Законом передбачено попереднє ознайомлення працівника з умовами праці на робочому місці при укладанні трудового договору (ст. 5), а також право працівника відмовитися від дорученої роботи або розірвати трудовий договір за власним бажанням, якщо роботодавець не виконує законодавства про охорону праці (ст. 6).

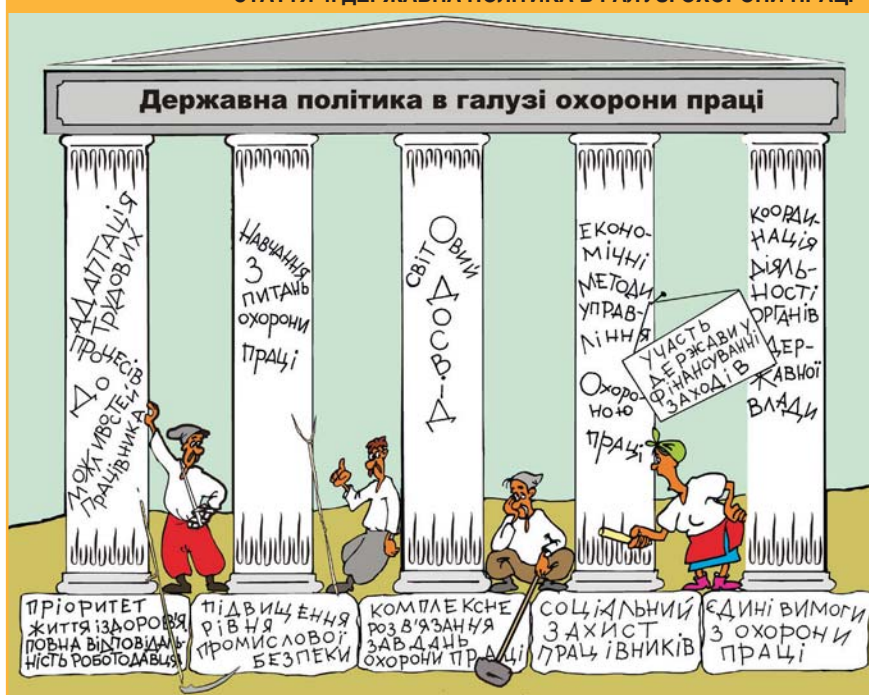
Роботодавець несе повну відповідальність за створення та підтримання належних, безпечних та здорових умов праці на кожному робочому місці і в кожному структурному підрозділі підприємства. Для виконання зазначеної вимоги Закону роботодавець забезпечує функціонування системи управління охороною праці на підприємстві: створює службу охорони праці, забезпечує виконання необхідних профілактичних заходів відповідно до обставин, що змінюються, організовує проведення аудиту охорони праці, атестацій робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці¹, вживає заходів щодо усунення небезпечних і шкідливих для здоров'я виробничих факторів тощо².

Підвищення рівня промислової безпеки шляхом забезпечення суцільного технічного контролю за станом виробництва, технологій та продукції, а також сприяння підприємствам у створенні безпечних та нешкідливих умов праці

¹ Слід зауважити, що для атестації робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці законодавством і досі не визначено ані порядку, ані строків. У свою чергу для атестації робочих місць за умовами праці необхідні нормативно-правові акти існують, хоча і вони недосконалі (детальніше про це – у статті А. Дутчака «Країна суперечностей», опублікованій у № 1/2015).

² Докладніше про це – у наступних публікаціях, присвячених статтям 13 та 15 Закону України «Про охорону праці».

СТАТТЯ 4. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Це новий принцип, який з'явився в другій редакції Закону від 2002 р. Імовірно, передумовою для цього принципу могла стати **Концепція управління охороною праці**, затверджена наказом Міністерства праці та соціальної політики від 22.10.2001 № 432 (*документ не юстирований*), яка наголошує на необхідності зниження ризиків, зумовлених виробничим устаткуванням, технологічними процесами, будівлями та спорудами. Більш детально цей принцип отримав розвиток у ст. 21 Закону.

На рівні підприємства зазначений принцип державної політики у сфері охорони праці реалізується у вигляді обов'язкових вимог до роботодавця, за виконання яких він несе безпосередню відповідальність (ст. 13 Закону):

☑ реалізація комплексних заходів для досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці;

☑ впровадження прогресивних технологій, досягнень науки і техніки, засобів механізації та автоматизації виробництва, вимог ергономіки, позитивного досвіду з охорони праці тощо;

☑ забезпечення належного утримання будівель і споруд, виробничого обладнання та устаткування, моніторинг їх технічного стану;

☑ організація оцінки технічного стану виробничого обладнання та устаткування;

☑ здійснення контролю за дотриманням працівником технологічних процесів, правил поведінки з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, використанням засобів колективного та індивідуального захисту, виконанням робіт відповідно до вимог з охорони праці.

Комплексне вирішення завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних програм з цього питання та з урахуванням інших напрямів економічної і соціальної політики, досягнень в галузі науки і техніки та охорони довкілля

Прикладом комплексного вирішення завдань охорони праці можна вважати **Загальнодержавну соціальну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки** (далі – Програма), затверджену Законом України від 04.04.2013 № 178-VII. У ній втілені загальні напрями та орієнтири державної політики у сфері охорони праці.

Метою Програми є комплексне вирішення проблем у сфері охорони праці, формування сучасного безпечного та здорового виробничого середовища, *мінімізація ризиків виробничого травматизму, професійних захворювань і аварій на виробництві*, що сприятиме сталому економічному розвитку та соціальній спрямованості, збереженню і розвитку трудового потенціалу України.

Ст. 4 Закону України «Про охорону праці» встановлює **концептуальні положення** з питань охорони праці, які мають враховуватися при підготовці та реалізації загальнодержавних програм у цій сфері.

Ця Програма налічує 18 шляхів вирішення проблем у сфері охорони праці, основні з яких (на думку автора) наведено на с.15.

Соціальний захист працівників, повне відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань

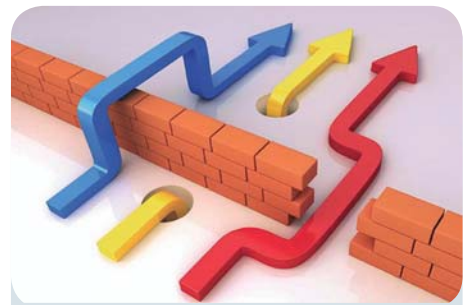
Цей принцип державної політики реалізується через положення статей 5–7, 9, 20, 26 Закону та Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV.

Встановлення єдиних вимог з охорони праці для всіх підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форм власності та видів діяльності

Згідно з цим принципом усі особи, які працюють або залучені до праці на підприємстві, у тому числі іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, мають однакові права на охорону праці³, визначені в розділі II «Гарантії прав на охорону праці» (ст. 5–12) Закону.

Адаптація трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану

У 2002 р. у Законі України «Про охорону праці» з'явився новий принцип державної політики у сфері охорони праці, а в Міністерстві охорони здоров'я України – новий напрям ро-

ОСНОВНІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ:

⇒ Підвищення ефективності державного управління охороною праці, зокрема шляхом приведення нормативно-правової бази у сфері охорони праці у відповідність із сучасними вимогами та законодавством ЄС.

⇒ Удосконалення державного управління охороною праці через реформування державних органів управління охороною праці.

⇒ Проведення моніторингу розроблення, впровадження та функціонування СУОП на державному, галузевому та регіональному рівні, зокрема шляхом застосування принципів управління професійними та виробничими ризиками.

⇒ Дерегуляція підприємницької діяльності шляхом спрощення дозвільної системи у сфері охорони праці та запровадження декларативного принципу нагляду за станом охорони праці та промислової безпеки на підприємствах.

⇒ Розроблення та впровадження механізму економічного стимулювання роботодавців залежно від рівня безпеки, травматизму, професійної захворюваності та фактичного стану охорони праці.

⇒ Підвищення рівня відповідальності роботодавців за створення безпечних і здорових умов праці, своєчасність подання **достовірної** інформації про стан охорони праці на підприємствах.

⇒ Удосконалення механізму виявлення фактів приховування випадків травматизму на виробництві та професійних захворювань.

⇒ Відновлення та модернізація медичних служб на виробництві, у тому числі з важкими, шкідливими та небезпечними умовами праці, забезпечення розвитку системи медико-санітарної допомоги працівникам, розроблення та вдосконалення методів діагностики, профілактики та лікування професійних захворювань.

⇒ Розроблення державних вимог до системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів з питань охорони праці.

⇒ Підвищення культури безпеки праці шляхом пропагування безпеки праці та способів запобігання виникненню ризиків виробничого травматизму, професійних захворювань та аварій на виробництві, формування відповідального ставлення працівників до особистої безпеки та безпеки оточуючих, а також до виробничого середовища та навколишнього природного середовища.

⇒ Підвищення рівня наукових і науково-технічних досліджень стану охорони праці, вирішення проблем профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань, координації науково-технічної діяльності в цій сфері та забезпечення впровадження в практику позитивних результатів такої діяльності.

³ Детальніше – у статті О. Цибульської «По-новому про відоме, або Читаючи Закон...» (коментар до ст. 2 Закону України «Про охорону праці»), опублікованій у № 12/2014.

боти — адаптація трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану.

Цей принцип знайшов своє відображення в положеннях частини третьої ст. 5, частини п'ятої ст. 6, частини третьої ст. 9, статей 10–12 Закону.

Використання економічних методів управління охороною праці, участь держави у фінансуванні заходів щодо охорони праці, залучення добровільних внесків та інших надходжень на ці цілі, отримання яких не суперечить законодавству

Для вирішення проблем, які існують у сфері управління охороною праці, застосовуються відповідні механізми, серед яких провідне місце займають економічні методи управління.

На відміну від правових та адміністративних методів управління, які регламентують виконання тих чи інших вимог охорони праці, а отже, потребують жорсткого контролю за їх виконанням, економічні методи більш ліберальні, оскільки базуються не стільки на покаранні, скільки на економічних вигодах тієї особи, до якої застосовуються. Тобто економічні методи управління охороною праці — це інструмент, за допомогою якого держава як гарант прав найманих працівників має формувати такі умови господарювання, щоб роботодавцям було вигідніше спрямовувати свої економічні ресурси на запобігання травматизму, професійній захворюваності та поліпшення стану умов і охорони праці, ніж на компенсації потерпілим та ліквідацію інших наслідків неналежного стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

З метою реалізації цього принципу Законом України «Про охорону праці» передбачено:

✓ створення державного, галузевих та регіональних фондів охорони праці, кошти яких витрачаються виключно на вирішення проблем охорони праці (ст. 21 першої редакції Закону). У 2001 р. ці фонди було ліквідовано, а їх правонаступником став Фонд соціального страхування від не-

щасних випадків на виробництві та професійних захворювань України⁴. У свою чергу, у 2015 р. його буде реорганізовано шляхом злиття з Фондом соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності⁵ у Фонд соціального страхування України (далі — Фонд). Отже, відтепер профілактика нещасних випадків займає третє (не перше!) місце в переліку основних завдань Фонду, а фінансування її відбуватиметься в межах бюджету Фонду, затвердженого Кабінетом Міністрів України;

✓ збереження середнього заробітку за працівником за період простою з причин, що виникли не з його вини (ст. 6 Закону);

✓ виплату вихідної допомоги при розірванні трудового договору за власним бажанням, якщо роботодавець не виконує вимог законодавства або умов колективного договору з охорони праці (ст. 6 Закону);

✓ загальнообов'язкове державне соціальне страхування всіх працівників від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності (ст. 5 Закону та Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»);

✓ безоплатне забезпечення лікувально-профілактичним харчуванням та інші пільги й компенсації працівникам, зайнятим на роботах з важкими та шкідливими умовами праці (ст. 7 Закону);

✓ відшкодування Фондом та роботодавцем (за колективним чи трудовим договором) шкоди, заподіяної працівникові внаслідок ушкодження його здоров'я або в разі його смерті (ст. 9 Закону та § 2 глави 82 Цивільного кодексу України від 16.01.2003 № 435-IV);

✓ відшкодування роботодавцем збитків, завданих порушенням вимог з охорони праці іншим юридичним, фізичним особам і державі, на загальних підставах, передбачених законом (ст. 26 Закону);

✓ притягнення юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, до сплати штрафу за порушення законодавства про охорону праці та невиконання приписів (розпоряджень) посадових осіб органів виконавчої влади з нагляду за охороною праці. Сплата штрафу не звільняє від усунення виявлених порушень у визначені строки (ст. 43 Закону);

✓ застосування системи знижок до розміру страхового внеску для кожного підприємства за досягнення належного стану охорони праці та зниження рівня травматизму або надбавок — за зростання рівня травматизму і професійної захворюваності та неналежний стан охорони праці (частина друга ст. 25 Закону). Цей механізм економічного стимулювання на практиці не реалізується. Згідно з частиною третьою ст. 25 Закону «... розрахунок розміру страхового внеску із застосуванням знижок та надбавок для кожного підприємства, передбачених частиною другою цієї статті, провадиться відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності». У свою чергу, дія частини ст. 47 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» щодо встановлення знижок та надбавок до розміру страхового внеску тричі зупинялася, а з 01.01.2011 р. її взагалі виключено з тексту цього закону;

✓ віднесення витрат на заходи з охорони праці до валових витрат виробництва⁶ (ст. 19 Закону), що певним чином стимулює фінансування потреб охорони праці за рахунок собівартості (зменшує базу оподаткування).

Держава фінансує заходи з охорони праці. Це кошти на фінансування важливих наукових досліджень з охорони праці, передбачених загальнодержавною та іншими програмами з цих питань (ст. 37 Закону), утримання мережі органів державного нагляду за охороною праці (ст. 38 Закону), на підготовку фахівців у навчальних закладах Міністерства освіти і науки України (далі — МОН України) (ст. 18 Закону).

⁴ Відповідно до частини шостої п. 3 Прикінцевих положень першої редакції Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV.

⁵ Є правонаступником Фонду соціального страхування Української РСР, створеного відповідно до постанови Ради Міністрів Української РСР і Ради Федерації незалежних профспілок України «Про управління соціальним страхуванням в Українській РСР» від 11.02.1991 № 25.

⁶ Суми витрат на охорону праці, що належать до валових витрат юридичної чи фізичної особи, яка відповідно до законодавства використовує найману працю, визначаються згідно з Переліком заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до витрат, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 № 994.

Щодо фінансування загальнодержавних (національних) та інших програм з питань охорони праці, слід зауважити, що протягом 1994–1996 рр. для часткового фінансування заходів, передбачених Національною програмою поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища (на 1994–1995 рр. та на 1996–2000 рр.), кошти виділялися окремим рядком видатків державного бюджету.

Відповідно до п. 38 Прикінцевих та перехідних положень Закону України від 28.12.2014 № 77-VIII фінансування заходів Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки здійснюється в межах видатків, передбачених у державному бюджеті головним розпорядником бюджетних коштів, відповідальним за виконання відповідних завдань і заходів цієї Програми (далі — виконавці), та за рахунок коштів інших джерел. Відтепер Фонд соціального страхування України не братиме участі у фінансовому забезпеченні заходів Програми. Крім цього в розділі «Обсяги та джерела фінансування» Програми було виключено частину другу щодо прогнозного обсягу фінансування та його розподілу за джерелами. Отже, зважаючи на реформу контролюючих органів та розмір бюджетного фінансування основних виконавців Програми, можна дійти висновку, що *реалізація заходів Програми державним бюджетом України на 2015 р. не передбачена*.

Ст. 52 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV передбачає лише один механізм економічного впливу на роботодавця:

«...4. У разі систематичного порушення нормативно-правових актів з охорони праці, внаслідок чого підвищується ризик настання нещасних випадків і професійних захворювань, а також у разі непроведення атестації робочих місць за умовами праці відповідно до законодавства підприємство у будь-який час за рішенням територіального органу Фонду може бути віднесено на основі відповідного подання страхового експерта, який обслуговує це підприємство, до іншого, вищого класу професійного ризику виробництва. Такий захід може мати і зворотну дію з початку фінансового року, зокрема у разі проведення атестації та затвердження заходів щодо поліпшення умов праці».

Інформування населення, проведення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці

Законом України «Про охорону праці» передбачається **вивчення основ охорони праці** в усіх навчальних закладах, **професійна підготовка з охорони праці** у вигляді інструктажів при прийомі на роботу та періодично в процесі роботи, **попереднє спеціальне навчання та щорічна перевірка знань** відповідних нормативно-правових актів з охорони праці працівників, зайнятих на роботах з підвищеною небезпекою, а також на таких роботах, де є необхідність у професійному доборі⁷ (ст. 18 Закону). А також **інформування населення** України органами державного управління охороною праці про реалізацію державної політики у сфері охорони праці, виконання загальнодержавної, галузевих чи регіональних

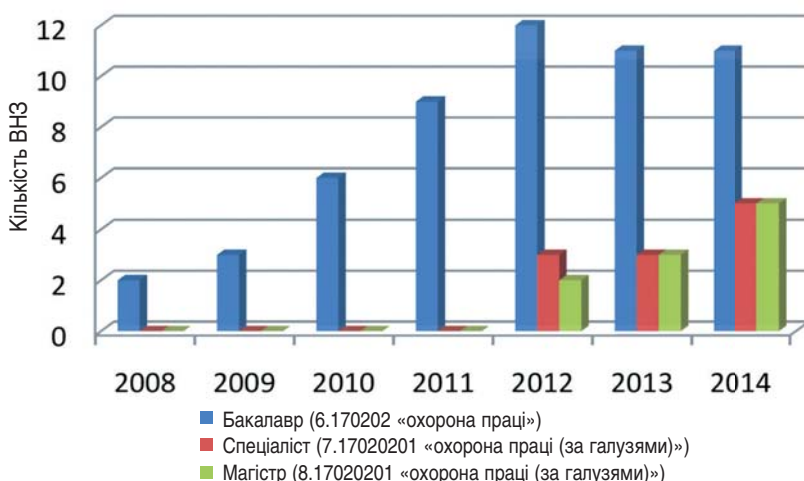
програм з цих питань, про рівень і причини аварійності, виробничого травматизму і професійних захворювань, про виконання своїх рішень щодо охорони життя та здоров'я працівників (ст. 23 Закону). З цією метою у 1994 р. було створено науково-практичний щомісячний журнал «Охорона праці». Крім цього діє ціла мережа регіональних прес-служб при територіальних управліннях Держгірпромнагляду і державних експертно-технічних центрах, а на офіційному веб-сайті Держгірпромнагляду представлено відкриту інформацію щодо травматизму.

Забезпечення координації діяльності органів державної влади, установ, організацій, об'єднань громадян, що вирішують проблеми охорони здоров'я, гігієни та безпеки праці, а також співробітництва і проведення консультацій між роботодавцями та працівниками (їх представниками), між усіма соціальними групами під час прийняття рішень з охорони праці на місцевому та державному рівнях

У 2008 р. перелік спеціальностей МОН України поповнився спеціальністю «охорона праці». Зростання кількості вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахових спеціалістів з охорони праці (див. діаграму), у тому числі і за державним замовленням, свідчить, хоча і побічно, про підвищення престижності роботи в службі охорони праці.

Динаміка зростання кількості ВНЗ, що здійснюють підготовку фахівців з охорони праці в Україні

Діаграма побудована за даними інформаційної системи «Конкурс» (vstup.info)

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, здійснюючи комплексне управління охороною праці на державному рівні, **координує роботу органів державної влади, підприємств, інших суб'єктів підприємницької діяльності, а також асоціацій, товариств, фондів та інших добровільних об'єднань громадян у галузі безпеки, гігієни праці та виробничого середовища** (ст. 33 та 24 Закону).

Законом передбачено забезпечення ділової співпраці та проведення консультацій між роботодавцем та працівником або їх представниками з питань організації безпечних та здорових умов праці, а також **співпраці між усіма соціальними групами при прийнятті рішень з питань охорони праці на місцевому та державному рівнях**.

⁷ Порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Перелік робіт з підвищеною небезпекою затверджено наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15 (НПАОП 0.00-4.12-05 та НПАОП 0.00-2.01-05).

Використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і підвищення безпеки праці на основі міжнародного співробітництва

Міжнародне співробітництво у сфері охорони праці може полягати у:

- ✓ вивченні, узагальненні та впровадженні світового досвіду з організації охорони праці, поліпшенні умов та безпеки праці;
- ✓ виконанні міжнародних договорів та угод з охорони праці;
- ✓ проведенні та участі в наукових чи науково-практичних конференціях та семінарах з питань охорони праці;
- ✓ в інших видах міжнародного співробітництва.

Країни Європейського Союзу починаючи з 1994 р. за програмою TACIS надавали допомогу Україні в побудові системи загальнообов'язкового державного соціального страхування. З їх допомогою були розроблені проекти Концепції соціального забезпечення населення та «Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

За сприяння Міністерства праці та соціального захисту Німеччини за

програмою «ТРАНСФОРМ» Державним комітетом з нагляду за охороною праці було розроблено проект Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», прийнятий Верховною Радою України у вересні 1999 р.

У ході реалізації проекту TACIS «Сприяння розвитку системи страхування від нещасних випадків в Україні» (2004–2006 рр.) було запропоновано низку змін до законодавчої бази, створені навчально-інформаційні центри в Донецьку та Хмельницьку для навчання працівників Фонду та розроблено навчальні

Модулі професійних знань і навичок для страхових експертів з охорони праці, фахівців з питань медичної реабілітації, страхових внесків і виплат.

Метою проекту ЄС TACIS «Програма підтримки вугільного сектору України» (2008–2011 рр.) було суттєво прискорити розвиток та реструктуризацію вугільної промисловості на засадах соціальної відповідальності та економічної ефективності. Складовою цього проекту був компонент D «Поліпшення безпеки праці», присвячений питанням розробки та вдосконалення систем управління охороною праці на основі BS OHSAS 18001.

У контексті обміну досвідом у сфері охорони праці не можна не згадати про глобальний проект Міжнародної організації праці ЄС-МБП «Поліпшення стану безпеки та гігієни праці на робочих місцях шляхом забезпечення умов гідної праці» (2010–2012 рр.), основною метою якого була розробка та впровадження Національного плану дій з безпеки праці, реалізація якого в подальшому дасть змогу підвищити рівень безпеки на виробництві та зменшити кількість нещасних випадків.

Далі буде

Фабрика ділиться досвідом

Щоб опанувати найпрогресивніші світові практики та підходи у сфері охорони праці та виробничої безпеки, фахівці підприємств їдуть не за кордон, а до Києва, на АТ «Імперіал Тобакко Продакшн Україна». Це тютюнове виробництво стало своєрідним університетом для спеціалістів з охорони праці, де вони знайомляться з практикою впровадження стандартів безпеки світового рівня.

Ініціатор навчальних турів — Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України. На фабриці вже побували представники нафтогазовидобувної та металургійної галузей. У останній групі відвідувачів, що приїздили сюди в січні, були співробітники експертно-технічних центрів Держгірпромнагляду Житомирщини, Запоріжжя, Хмельниччини, спеціалісти з охорони праці Придніпровської залізниці, Рівнен-

ської АЕС, Нікопольського ремонтного заводу.

Ольга Богданова — менеджер з виробничої безпеки праці та охорони довкілля — розповіла гостям про особливості організації СУОП на підприємстві та разом зі своїм колегою Сергієм Єлисеєвим провела екскурсійно-навчальний тур безпосередньо на території фабрики.

Василь Насипайко, начальник служби охорони праці Кіровоградського заводу «Червона зірка», найбільшого в галузі виробника сільськогосподарської техніки, зауважив: «Я неодноразово чув про фабрику «Імперіал Тобакко» і вже давно хотів тут побувати. Звичайно, я приголомшений — очі розбігаються від такої кількості устаткування і обсягів продукції, що виробляється. Понад усе мене вразило те, як ви ретельно та якісно упорядкували небезпечні ділянки, для того щоб створити для людей безпечні умови праці та зберегти життя. Бажаю вашому підприємству подальших успіхів, а я, зі свого боку, буду переймати найкраще — я багато чого взяв собі на замітку, у вас дійсно є чому повчитися».

Власна інформація

ТОВ «КВІРІН» КОМПЛЕКСНІ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ

ДСТУ ISO 9001:2009 (ISO 9001:2008)

Концепція, проект, монтаж, обслуговування

04070, м. Київ, вул. Почайнинська, 23, оф. 31

(ст. метро «Контрактова площа»)

Тел.: +38 (044) 568 57 45; +38 (096) 563 77 51

e-mail: kvirin@kvirin.ua

www.шпак.com

SCHRACK
SECONET

Системи пожежної сигналізації

www.vesda.kiev.ua

VESDA
Vision Fire & Security

Аспіраційні системи
пожежної сигналізації

www.novec1230.kiev.ua

Системи пожежогасіння всіх типів

www.kvirin.com

Системи охоронної сигналізації
та контролю доступу

www.kvirin.ua

Системи раннього виявлення загрози
виникнення надзвичайних ситуацій

www.kvirin.ua

ПУЛЬТОВА ЧАСТИНА

Пульт централізованого
пожежного спостереження

OHSAS 18001:

крок за кроком

Олександр Лисенко,
провідний експерт НААУ, провідний викладач IRCA,
провідний аудитор «Бюро Верітас»,
технічний директор навчально-наукового центру
«Ощадливе виробництво»

Safety first

Продовження. Початок у № 8—12/2014

У черговому матеріалі цього циклу – вимоги OHSAS 18001 щодо роботи з підрядними організаціями.

⇒ КРОК 8 УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ З АУТСОРСИНГУ

Як показують результати внутрішніх і зовнішніх аудитів, приблизно 80% аварійних ситуацій на підприємствах виникає внаслідок втрати управління процесами з аутсорсингу.

Процес, виконуваний за аутсорсингом, визначається як необхідний у межах системи менеджменту організації процес, до здійснення якого залучаються сторонні щодо організації виконавці (необхідність управління такими процесами передбачена п. 4.4.6.c OHSAS 18001).

Аутсорсинг полягає в тому, що частина малоефективних процесів чи видів діяльності однієї організації передається для виконання іншій, яка має кращі показники якості й ефективності за даним процесом (наявність технологій, компетентний персонал, можливість виконувати роботи в потрібному обсязі та в обумовлені строки). Наприклад, реконструкція будівель, виготовлення оснастки, ремонт обладнання, перевезення продукції тощо.

Останніми роками в більшості великих компаній спостерігається стрімкий перехід від «натурального» господарства до так званого аутсорсингу, що призводить до необхідності налагодження роботи з підрядними організаціями.

Треба визначити й послідовно втілювати в життя заходи, які гарантують, що вимоги організації з охорони праці або, принаймні, їхній еквівалент, виконуються підрядниками та їхніми працівниками.

Заходи щодо підрядників, які працюють на території організації, мають:

- ⇒ а) ураховувати критерії оцінки й вибору підрядних організацій, включаючи показники охорони праці;
- ⇒ б) забезпечувати ефективний зв'язок і координацію між відповідними рівнями управління організації й підрядником до початку роботи;
- ⇒ в) забезпечувати збір та аналіз інформації про небезпеки, ризики, інциденти, що мали місце при виконанні робіт на інших об'єктах;
- ⇒ г) передбачати дії із запобігання та обмеження впливу небезпечних факторів;
- ⇒ д) забезпечувати оперативне повідомлення про травми й інциденти;
- ⇒ е) передбачати ознайомлення з небезпеками суміжних робочих місць;
- ⇒ ж) контролювати дотримання вимог охорони праці підрядниками як на території організації, так і поза її межами (за необхідності);
- ⇒ з) включати навчання й контроль знань, забезпечувати виконання підрядниками вимог СМПБіз організації.

Слід зазначити, що у більшості підрядників приблизно однаковий (далекий від необхідного) рівень культури й охорони праці. Для реалізації вимог охорони праці всі підрядники, що виконують роботи на промисловій території й об'єктах організації, повинні обов'язково приводити свою документацію й організацію робіт з охорони праці у відповідність до вимог OHSAS.

Договір на виконання підрядних робіт має визначати відповідальність під-

Пункти OHSAS 18001, що передбачають наявність:

- ✓ програм – п. 4.3.3;
- ✓ заходів – п. 4.3.3.b;
- ✓ процедур – зокрема, п.п. 4.3.1, 4.3.2, 4.4.6.d, 4.4.7, 4.5.1, 4.5.2.1, 4.5.2.2, 4.5.3.1, 4.5.3.2, 4.5.4, 4.5.5

рядника й організації за погоджені дії щодо безпечного ведення робіт.

Працівники підрядника, задіяні на промисловій території й об'єктах організації, повинні мати посвідчення про перевірку знань з охорони праці та про атестацію на право проведення робіт (наприклад, для зварників – у посудинах, що працюють під тиском), а також допуск на виробничий об'єкт*.

Контроль безпеки здійснення підрядних робіт слід покладати на керівника структурного підрозділу, на об'єктах якого працює підрядник, і на службу охорони праці організації.

Системний підхід передбачає виявлення, розуміння й менеджмент взає-

мозалежних процесів на виробництві. Саме сприйняття їх як єдиної системи забезпечує результативність та ефективність організації при досягненні її цілей (ISO 9000). При цьому бажаний результат досягається ефективніше, коли діяльністю й відповідними ресурсами управляють як окремим процесом.

Кожен процес описується процедурою. Процедура – це своєрідний внутрішній стандарт підприємства. Існують певні правила створення документованих процедур:

Приклад змісту процедури:

- ✓ розробка;
- ✓ узгодження;
- ✓ затвердження;
- ✓ введення в дію;
- ✓ реєстрація;
- ✓ тиражування;
- ✓ облік;
- ✓ розсилання;
- ✓ ознайомлення;
- ✓ зберігання;
- ✓ зміни;
- ✓ перегляд;
- ✓ скасування;
- ✓ вилучення;
- ✓ знищення

* Більш детально про законодавчі вимоги та документальне оформлення допуску підрядника для виконання робіт на території замовника – у журналі «Охорона праці» № 12/2014.

☑ документацію повинні розробляти ті люди, які надалі будуть нею користуватися;

☑ у розробці документації обов'язково має брати участь представник керівництва;

☑ необхідно орієнтуватися на текст стандарту OHSAS, а не на різні його тлумачення;

☑ безглуздо намагатися адаптувати документацію інших фірм;

☑ копіювання стандартів інших фірм може призвести до технологічних збоїв і навіть до виникнення аварійних ситуацій.

Оскільки в цій главі йдеться про взаємини з підрядниками, організаціям слід запровадити відповідні процедури, що відображають цей процес.

Процедури Організації для підрядників, які працюють на площадці організації, мають:

⇒ а) включати критерії охорони праці в процедури оцінки й вибору підрядників;

⇒ б) установлювати ефективний поточний зв'язок і координацію між відповідними рівнями управління організації й підрядником до початку роботи. При цьому слід забезпечити умови для інформування про небезпеки та вжити заходів

ДОВІДКА

Рациональний комплекс заходів, спрямованих на поліпшення умов праці, може забезпечити приріст продуктивності праці від 6 до 25% і більше.

Сонячне освітлення збільшує продуктивність праці на 10%, раціональне штучне освітлення – на 6–13%, при цьому в деяких виробництвах відбувається скорочення браку, що досягає 25%.

Правильна організація робочого місця збільшує продуктивність праці до 20%, продумане використання музики – на 12–14%, раціональне фарбування приміщень – на 25%.

Виробничий шум, що перевищує припустимі рівні, може знизити продуктивність праці на 20%.

Якщо працездатність при температурі 18–20 °C узяти за 100%, то при 30 °C вона становитиме лише 60%.

щодо запобігання їхньому впливу і його обмеження;

⇒ в) включати повідомлення про травми, випадки погіршення здоров'я, хвороби й інциденти з працівниками підрядника при виконанні робіт для організації, враховуючи оцінку ризиків, пов'язану з роботою підрядника;

⇒ г) ознайомлювати з небезпеками робочих місць для забезпечення безпеки й охорони здоров'я та проводити відповідну підготовку для підрядників або їхніх праців-

ників перед початком або під час роботи (за необхідності);

⇒ д) методично відстежувати дотримання вимог охорони праці в діяльності підрядника на площадці організації;

⇒ е) гарантувати, що необхідні процедури й заходи щодо охорони праці на площадці організації будуть виконані підрядниками;

⇒ ж) давати можливість контролювати доступ персоналу підрядників на територію підприємства;

⇒ з) забезпечувати готовність реагувати в аварійних ситуаціях.

У Додатку до цього номера журналу опублікований приклад процедури «Управління підрядними організаціями», яка діє в системі менеджменту охорони здоров'я й забезпечення безпеки праці одного з вітчизняних підприємств.

Однак варто розуміти, що кожна процедура унікальна. Вона враховує:

- ☑ умови виконання робіт;
- ☑ людські ресурси;
- ☑ обладнання;
- ☑ місцеве законодавство;
- ☑ пільги;
- ☑ ліцензії тощо.

Отже бездумно запозичена процедура не буде корисною.

Далі буде

**Пропонуємо комплекс послуг,
які охоплюють майже всі сфери діяльності
підприємства, пов'язані з роботами
підвищеної небезпеки**

- Навчання посадових осіб, фахівців, членів комісій та робітників з питань охорони праці
- Атестація зварників (усі способи зварювання)
- Професійно-технічне навчання: ліфтер, водій навантажувача, оператор АЗС, електрогазозварник, стропальник
- Огляд (крім первинного та позачергового), випробування, експертне обстеження машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки та їх елементів
- Послуги виміральної електротехнічної лабораторії
- Підготовка необхідної документації для отримання дозволів Держгірпромнагляду та свідоцтв ДП «Укрметртестстандарт»
- Розробка та атестація зварювальних технологій
- Допомога у працевлаштуванні наших випускників

02089, м. Київ, вул. Радистів, 64 (їхати 10 хвилин від метро «Лісова», автобус №11, зупинка «Радіоцентр»)
www.liftzvar.com.ua

e-mail: info@liftzvar.com.ua
тел.: (044) 496 95 89
(097) 329 47 98
(068) 373 37 88
бухгалтерія, тел.: (044) 496-95-91, (066) 323 44 95

НОВИЙ СТАНДАРТ ISO 45001 з управління охороною праці

У 2016 р. британський стандарт BS OHSAS 18001:2007 «Системи менеджменту гігієни і безпеки праці. Вимоги» планується замінити міжнародним стандартом ISO 45001. У статті розглянемо структуру та зміст нових вимог стандарту ISO 45001 у його першій редакції.

Віталій Цопа,

доктор техн. наук, професор Міжнародного інституту менеджменту (MIM-Київ), міжнародний експерт і аудитор по системах менеджменту ISO 9001, 14001, 50001 і OHSAS 18001

Розробкою міжнародного стандарту ISO 45001 займається проектний комітет ISO/PC 283. Його перше засідання, у якому взяли участь 83 делегати із 27 організацій — членів ISO та 5 членів взаємодії, відбулося в жовтні 2013 р. у Лондоні. Тоді ж був створений план підготовки проекту та публікації стандарту ISO 45001:

I етап — ISO/CD 45001 (перший проект комітету) опублікований у середині 2014 р.;

II етап — ISO/DIS 45001 (перший проект міжнародного стандарту) буде опублікований на початку 2015 р.;

III етап — ISO/FDIS 45001 (остаточний проект міжнародного стандарту) буде опублікований на початку 2016 р.;

IV етап — підсумковий стандарт ISO 45001 буде опублікований наприкінці 2016 р.

У липні 2014 р. проектний комітет ISO/PC 283 представив проект стандарту ISO 45001. Даний етап роботи комітету визначається як стадія CD (*Committee Draft* — проект комітету).

Проект стандарту ISO 45001 розроблюється на основі BS OHSAS 18001:2007 «Системи менеджменту гігієни і безпеки праці. Вимоги», підготовленому Британським інститутом стандартів (BSI) у 1999 р. В Україні чинний ДСТУ OHSAS 18001:2010, який ідентичний другому виданню BS OHSAS 18001:2007.

Загальна мета стандарту ISO 45001 залишається такою ж. Він за змістом та суттю практично повторює BS OHSAS 18001:2007. Однак стандарт ISO 45001 має нову структуру й форму, яка повністю враховує нові правила розробки стандартів на системи менеджменту згідно з додатком SL «ISO/IEC Directives, Part 1, Consolidated ISO Supplement, 2014».

У проекті стандарту ISO/CD 45001 прослідковується більш чітке спрямування на:

- ✓ «контекст» організації — введено новий розділ;
- ✓ активнішу роль вищого менеджменту та керівництва — введено новий розділ;
- ✓ управління не тільки ризиками зниження результативності системи менеджменту гігієни і безпеки праці (далі — ГіБП), а й управління можливостями її підвищення.

Згідно з новим стандартом організація повинна звертати увагу й на те, що виходить за межі проблем охорони здоров'я і безпеки персоналу та враховувати, чого від неї очікують зацікавлені сторони. Також організація зобов'язана подбати про безпеку своїх підрядників і постачальників, а також урахувати те, як, наприклад, її діяльність може вплинути на місцеві співтовариства. Ці вимоги набагато ширші порівняно з тими, які представлені в BS OHSAS 18001:2007. Тобто слід не просто спрямувати всю увагу на дотримання умов гігієни і безпеки праці, а й врахувати, що організація не може укласти контракти, якщо існує високий ризик виникнення інцидентів, які можуть призвести до втрати здоров'я і життя не тільки своїх працівників, а й підрядників, а також людей, які проживають поряд.

У проекті стандарту ISO/CD 45001 установлені вимоги, які полягають у тому, що аспекти здоров'я і безпеки повинні бути включені до загальної системи менеджменту організації, і при цьому необхідна суттєвіша підтримка з боку топ-менеджменту та керівництва організації. Стандарт ISO 45001 вимагає, щоб згадані аспекти стали органічною частиною загальної системи менеджменту, а не просто доповненням до неї, як було зі стандартом BS OHSAS 18001.

Більшість організацій уже використовують низку стандартів на системи менеджменту ISO (ISO 9001, ISO 14001, ISO 5000 та інші), так що вимоги до гігієни і безпеки праці можуть бути легко інтегровані в загальну систему менеджменту. Зокрема, проектний комітет обрав інтеграцію спочатку з ISO 14001, оскільки в багатьох організаціях, особливо малого й середнього бізнесу, одна людина відповідає як за питання безпеки, так і за питання екології, що характерно для зарубіжних компаній.

Згідно зі статистикою МОП, опублікованою в 2013 р., у результаті інцидентів або захворювань, пов'язаних з виконанням трудових обов'язків, померло близько 2,3 млн осіб. Однак практика впровадження британського стандарту BS OHSAS 18001:2007 засвідчила, що застосування системи менеджменту гігієни і безпеки праці допомагає організаціям зменшити кількість нещасних випадків і захворювань, уникнути дорогих судових позовів, знизити витрати на страхування, а також створити сприятливий клімат у колективі.

У таблиці на с. 24 представлено порівняння змісту стандартів BS OHSAS 18001:2007 та ISO/CD 45001, яке засвідчило, що:

- ☑ зміст нового стандарту залишився майже таким же;
- ☑ суттєво змінилася його структура;
- ☑ новими елементами проекту стандарту ISO/CD 45001 стали розділи «Контекст організації», «Лідерство» та підрозділи «Управління змінами», «Аутсорсинг» і «Постійне поліпшення»;
- ☑ проект стандарту ISO/CD 45001 поповнився новими термінами та визначеннями, текстовою частиною вимог, які є загальними для всіх стандартів на системи менеджменту.

Розглянемо основні зміни, внесені до проекту стандарту ISO/CD 45001, а також пропоновані вимоги та формулювання комітету ISO/PC 283.

Як видно на рис. 2, у проекті нового стандарту змінилася модель системи менеджменту гігієни і безпеки праці, хоча залишилася її основа — цикл Демінга — Шухарта. Слід зазначити, що ця модель стає універсальною для всіх стандартів систем менеджменту якості, екології, енергозбереження, інформаційної безпеки та інших.

Також необхідно відзначити, що в цій моделі з'явилися нові елементи:

- ⇒ «контекст організації», що містить визначення зовнішніх і внутрішніх проблем організації, а також потреб і очікувань зацікавлених сторін у питаннях гігієни і безпеки праці;
- ⇒ «лідерство»;
- ⇒ облік не лише ризиків зниження результативності системи менеджменту ГіБП, а й можливостей її підвищення;
- ⇒ менеджмент змін;
- ⇒ аутсорсинг.

КОНТЕКСТ ОРГАНІЗАЦІЇ

Новий розділ 4 під назвою «Контекст організації» складається з таких підрозділів:

- розуміння організації та її контексту;
- розуміння потреб і очікувань зацікавлених сторін;
- визначення сфери застосування системи менеджменту ГіБП;
- система менеджменту ГіБП.

Отже, у підрозділі 4.1 «Розуміння організації та її контексту» пропонується викласти вимогу, згідно з якою організація повинна визначити зовнішні та внутрішні проблеми, що стосуються її цілей і завдань та впливають на здатність досягнути бажаних результатів системи менеджменту ГіБП.

У підрозділі 4.2 «Розуміння потреб та очікувань зацікавлених сторін» пропонується визначити:

- зацікавлені сторони, що мають стосунок до системи менеджменту ГіБП;
- вимоги цих зацікавлених сторін і вказати, які з них організація зобов'язалася виконати.

Вимоги проекту стандарту ISO/CD 45001, що стосуються підрозділів 4.3 «Визначення сфери застосування системи менеджменту ГіБП» та 4.4 «Система менеджменту ГіБП», практично ідентичні вимогам BS OHSAS 18001:2007.

Рис. 1. Модель системи менеджменту гігієни і безпеки праці згідно із стандартом BS OHSAS 18001:2007

ЛІДЕРСТВО В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ГІБП

До стандарту ISO 45001 вводиться розділ 5 «Лідерство» з такими підрозділами:

- лідерство та відповідальність;
- політика;
- ролі, обов'язки, відповідальність і повноваження в організації.

У підрозділі 5.1 «Лідерство та відповідальність» пропонується вказати, що вище керівництво має демонструвати лідерство та прихильність системі менеджменту ГіБП щодо:

- забезпечення того, щоб у системі менеджменту ГіБП враховувався контекст організації, а також потенційні ризики у сфері гігієни і безпеки праці;

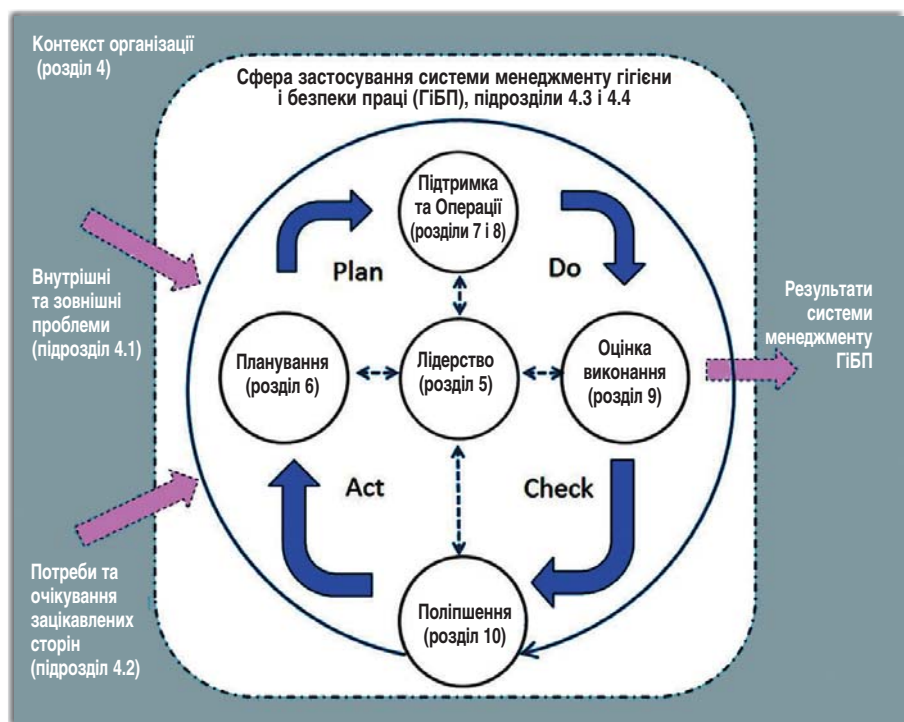

Рис. 2. Модель системи менеджменту гігієни і безпеки праці згідно з міжнародним стандартом ISO 45001

Порівняння змісту стандартів ISO/CD 45001 та BS OHSAS 18001:2007

ISO/CD 45001	BS OHSAS 18001:2007	ISO/CD 45001	BS OHSAS 18001:2007
Системи менеджменту гігієни і безпеки праці. Вимоги та настанова щодо застосування	Системи менеджменту гігієни і безпеки праці. Вимоги	5. Лідерство	–
Передмова	Передмова	5.1. Лідерство та відповідальність	–
Вступ	Вступ	5.2. Політика	4.2. Політика у сфері гігієни і безпеки праці
0.1. Передумови		5.3. Ролі, обов'язки, відповідальність і повноваження в організації	–
0.2. Мета стандарту		6. Планування	4.3. Планування
0.3. Фактори успіху впровадження стандарту		6.1. Дії щодо реагування на ризики та можливості	4.3.1. Ідентифікація небезпек, оцінка ризиків та визначення заходів управління
0.4. Цикл «Плануй – виконуй – перевіряй – коректуй» є підходом до цієї редакції стандарту		6.1.1. Загальні вимоги	
0.5. Зміст цієї редакції стандарту		6.1.2. Ідентифікація небезпеки	
1. Сфера застосування	1. Сфера застосування	6.1.3. Визначення законодавчих та інших вимог	4.3.2. Законодавчі та інші вимоги
2. Нормативні посилання	2. Посилання	6.1.4. Оцінка ризиків ГіБП	4.3.1. Ідентифікація небезпек, оцінка ризиків та визначення заходів управління
3. Терміни та визначення	3. Терміни та визначення	6.1.5. Планування змін	–
3.01. Організація	3.17. Організація	6.1.6. Планування для здійснення дій	4.3.1. Ідентифікація небезпек, оцінка ризиків та визначення заходів управління
3.02. Зацікавлена сторона	3.10. Зацікавлена сторона	6.2. Цілі ГіБП та планування їх досягнення	4.3.3. Цілі та програма(и)
3.02. а) працівник	–	6.2.1. Цілі ГіБП	
3.03. Вимога	–	6.2.2. Планування для досягнення цілей ГіБП	
3.03. а) законодавча вимога	–	7. Підтримка (забезпечення)	4.4. Упровадження й функціонування
3.04. Система менеджменту	3.13. Система менеджменту гігієни і безпеки праці	7.1. Ресурси	4.4.1. Ресурси, функції, відповідальність і повноваження
3.04. а) система менеджменту ГіБП	–	7.2. Компетентність	4.4.2. Компетентність, навчання, поінформованість
3.05. Топ-менеджмент	–	7.3. Поінформованість	4.4.3. Комунікація, участь і консультування
3.06. Результативність	–	7.4. Інформація, комунікація, участь та консультації	4.4.3.1. Комунікація
3.07. Політика	3.16. Політика у сфері гігієни і безпеки праці	7.4.1. Інформація та комунікація	4.4.3.2. Участь і консультування
3.07. а) політика ГіБП	–	7.4.2. Участь, консультації та представництво	
3.08. Мета	–	7.5. Документована інформація	4.4.4. Документація
3.08. а) мета ГіБП	3.14. Цілі у сфері гігієни і безпеки праці	7.5.1. Загальні вимоги	4.4.5. Управління документами
3.09. Ризик	–	7.5.2. Створення та оновлення	4.5.4. Управління записами
3.09. а) ризик ГіБП	3.21. Ризик	7.5.3. Управління документованою інформацією	
–	3.1. Прийнятний ризик	8. Операції	
3.09. б) небезпека	3.6. Небезпека	8.1. Оперативне планування та контроль	4.4.6. Управління операціями
3.10. Компетентність	–	8.1.1. Загальні вимоги	
3.11. Документована інформація	3.5. Документ; 3.20. Записи	8.1.2. Ієрархія управління	
3.12. Процес	–	8.2. Управління змінами	–
3.12. а) процедура	3.19. Процедура	8.3. Аутсорсинг	–
3.13. Результативність	–	8.4. Закупівлі	4.4.6. б) управління операціями
3.13. а) результативність ГіБП	3.15. Результативність у сфері гігієни і безпеки праці	8.5. Підрядники	4.4.6. в) управління операціями
3.14. Аутсорсинг	–	8.6. Готовність до аварійних ситуацій та реагування на них	4.4.7. Готовність до аварійних ситуацій і реагування на них
3.15. Моніторинг	–	9. Оцінка виконання	4.5. Перевірки
3.16. Вимірювання	–	9.1. Моніторинг, вимірювання, аналіз та оцінка	4.5.1. Вимірювання та моніторинг результативності
3.17. Аудит	3.2. Аудит	9.1.1. Загальні вимоги	4.5.2. Оцінка відповідності
3.18. Відповідність	–	9.1.2. Оцінка відповідності	
3.19. Невідповідність	3.1.1. Невідповідність	9.2. Внутрішній аудит	4.5.5. Внутрішній аудит
3.19. а) інцидент	3.9. Інцидент	9.2.1. Цілі внутрішнього аудиту	
3.20. Корекція	–	9.2.2. Процес внутрішнього аудиту	
3.21. Коригувальні дії	3.4. Коригувальна дія	9.3. Аналіз з боку керівництва	4.6. Аналіз з боку керівництва
3.22. Постійне поліпшення	3.3. Постійне поліпшення	10. Поліпшення	
3.23. Робоче місце	3.23. Робоче місце	10.1. Інцидент, невідповідність та коригувальні дії	4.5.3. Розслідування інцидентів, невідповідностей, коригувальні та запобіжні дії
–	3.7. Ідентифікація небезпеки	10.2. Постійне поліпшення	–
–	3.8. Погіршення здоров'я	Додаток (довідковий). Настанова щодо застосування даного стандарту	BS OHSAS 18002:2008 «Системи менеджменту гігієни і безпеки праці. Настанова щодо застосування OHSAS 18001:2007» (окремий стандарт)
–	3.12. Гігієна і безпека праці		
–	3.18. Запобіжна дія		
–	3.22. Оцінка ризику		
4. Контекст організації	4. Вимоги до системи менеджменту гігієни і безпеки праці		
4.1. Розуміння організації та її контексту	–		
4.2. Розуміння потреб та очікувань зацікавлених сторін	–		
4.3. Визначення сфери застосування системи менеджменту ГіБП	4.1. Загальні вимоги		
4.4. Система менеджменту ГіБП			

► забезпечення того, щоб на робочому місці систематично здійснювалася ідентифікація небезпек, оцінювалися ризики, визначалися пріоритети та вживалися заходи щодо підвищення результативності ГіБП;

► забезпечення того, щоб політика у сфері гігієни і безпеки праці та відповідні цілі ГіБП збігалися зі стратегічними напрямками розвитку організації;

► взяття до уваги результативності ГіБП при стратегічному плануванні;

► забезпечення інтеграції вимог системи менеджменту ГіБП з бізнес-процесами організації;

► доступності відповідних фінансових, людських і організаційних ресурсів, необхідних для розробки, впровадження, підтримки й постійного поліпшення системи менеджменту ГіБП;

► забезпечення можливостей проведення організацією консультацій та активної участі працівників (у разі потреби — представників працівників) у розробці, реалізації, підтримці та постійному поліпшенні системи менеджменту ГіБП;

► інформування про важливість результативного управління у сфері гігієни і безпеки праці відповідно до вимог системи менеджменту ГіБП;

► забезпечення того, щоб система менеджменту ГіБП давала змогу досягати намічених результатів;

► керівництва та підтримки осіб з метою забезпечення результативності системи менеджменту ГіБП на всіх рівнях управління;

► сприяння постійному поліпшенню;

► заохочення й підвищення організаційної культури працівників у плані поліпшення системи менеджменту ГіБП;

► забезпечення того, щоб особи, які працюють в організації, були ознайомлені зі своїми обов'язками в рамках системи менеджменту ГіБП і потенційними наслідками своїх дій або бездіяльності на робочому місці.

Зміст підрозділу 5.2 «Політика» проекту стандарту ISO/CD 45001 в основному відповідає підрозділу 4.2 «Політика у сфері гігієни і безпеки праці» стандарту BS OHSAS 18001:2007.

У підрозділі 5.3 «Ролі, обов'язки, відповідальність та повноваження в організації» пропонується, щоб вище керівництво визначило одну або кількох осіб, на яких покладалася б відповідальність за політику організації та функціонування системи менеджменту ГіБП. Воно має також забезпечити, щоб відповідальність і повноваження осіб, які мають прямий стосунок до системи менеджменту ГіБП, установлювалися на всіх рівнях управління. При цьому вище керівництво має визначити відповідальність і повноваження з метою:

► забезпечення того, щоб система менеджменту ГіБП відповідала вимогам нового стандарту;

► надання звітів про результативність системи менеджменту ГіБП.

тання, згадані в контексті, вимоги зацікавлених сторін і системи менеджменту ГіБП, а також визначити ризики й можливості. Останні мають бути спрямовані на:

► підвищення впевненості в тому, що за допомогою системи менеджменту ГіБП можна досягти бажаного результату;

► запобігання або зменшення небажаних дій;

► забезпечення безперервного підвищення результативності системи менеджменту ГіБП.

При ідентифікації ризиків і можливостей організація також має розглянути такі питання:

► ризики й можливості, пов'язані з роботою системи менеджменту ГіБП, які можуть вплинути на досягнення намічених результатів;

► ГіБП-ризики, пов'язані з небезпеками.

ПЛАНУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ

У підрозділі 6.1.5 «Планування змін» розділу 6 «Планування» пропонується встановити такі вимоги. Так, організація має ідентифікувати небезпеки та оцінювати ризики й можливості ГіБП, пов'язані зі змінами в організації, її процесів або системи менеджменту ГіБП, а в разі планованих змін, постійних або тимчасових, це оцінювання має бути проведено до їх реалізації. При цьому організація повинна зберігати відповідну документовану інформацію про плановані зміни, у тому числі пов'язані з оцінюванням ризику ГіБП.

У підрозділі 8.2 «Управління змінами» розділу 8 «Операції» вказані такі вимоги. Так, організація має планувати й управляти змінами, як тимчасовими, так і постійними, у системі менеджменту ГіБП, щоб переконатися, що вони не призводять до зниження результативності ГіБП, у тому числі під час:

► інцидентів і невідповідностей;

► проектування або доопрацювання нових продуктів, процесів або послуг;

► змін у знаннях або в інформуванні про фактори безпеки;

► змін робочих процесів, процедур, устаткування, організаційної структури, штатного розпису, товарів, послуг, підрядників або постачальників;

► розвитку технологій і знань;

► змін законодавчих та інших вимог.

Організація також має здійснювати процес реалізації й контролю за планованими змінами, визначити відповідальність і повно-

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА МОЖЛИВОСТЯМИ

До проекту нового стандарту вводиться поняття «можливості». Так, у загальних вимогах підрозділу 6.1 «Дії з реагування на ризики та можливості» розділу 6 «Планування» пропонується встановити вимоги не лише до ідентифікації й управління ризиками, а й до можливостей. Так, при плануванні системи менеджменту ГіБП організація має розглянути пи-

важення осіб для управління змінами та пов'язаними з ними ризиками ГіБП, а також розглядати наслідки ненавмисних змін із вжиттям заходів щодо мінімізації будь-яких негативних наслідків.

АУТСОРСИНГ

У підрозділі 8.3 «Аутсорсинг» розділу 8 «Операції» пропонується встановити вимогу стосовно того, що організація має гарантувати, що ті процеси, які вона передала на аутсорсинг та які впливають на систему менеджменту ГіБП, перебувають під її контролем.

ПОСТІЙНЕ ПОЛІПШЕННЯ

У підрозділі 10.2 «Постійне поліпшення» розділу 10 «Поліпшення» пропонується ввести конкретніші вимоги до безперервного поліпшення системи менеджменту ГіБП. Так, організація має постійно підвищувати придатність, адекватність та результативність системи менеджменту ГіБП і при цьому:

► запобігати виникненню можливих інцидентів і невідповідностей;

► сприяти підвищенню результативності ГіБП.

При цьому організація має розробити, упровадити й підтримувати безперервний процес поліпшення, що передбачає заходи, описані у вимогах:

► розділу 4 «Контекст організації»;

► підрозділу 6.1 «Дії щодо реагування на ризики та можливості»;

► підрозділу 6.2 «Цілі ГіБП та планування їх досягнення»;

► підрозділу 7.4 «Інформація, комунікація, участь та консультації»;

► підрозділу 9.1 «Моніторинг, вимірювання, аналіз та оцінка»;

► підрозділу 9.3 «Аналіз з боку керівництва».

Організація також має зберігати задокументовану інформацію як доказ результатів постійного поліпшення.

ВИСНОВКИ

⇒ 1. Уже сьогодні можна сказати, що перша редакція міжнародного стандарту ISO 45001 за своєю суттю та змістом є стандартом BS OHSAS 18001:2007, але має нову форму – структуру, яка забезпечує інтеграцію даного стандарту із загальною системою менеджменту, а також інтеграцію з іншими стандартами на системи менеджменту, такими як ISO 9001, ISO 14001, ISO 50001 тощо.

⇒ 2. Суттєвими змінами в першій редакції міжнародного стандарту ISO 45001 на відміну від британського стандарту BS OHSAS 18001:2007 є:

► новий розділ вимог «Контекст організації»;

► новий розділ вимог «Лідерство»;

► вимоги до менеджменту змін;

► вимоги до аутсорсингу;

► уточнення вимог до постійного поліпшення.

⇒ 3. У проекті стандарту ISO/CD 45001 пропонується визначити не лише ризики погіршення системи менеджменту ГіБП, а й можливості її поліпшення, які мають бути спрямовані на:

► підвищення впевненості в тому, що завдяки системі менеджменту ГіБП можна досягти бажаного результату;

► запобігання або скорочення небажаних дій;

► забезпечення безперервного поліпшення.

КАРТКА ПЕРЕДПЛАТНИКА

електронної версії журналу

☐ українська

☐ російська

місяць 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

**Заповніть та надішліть факсом
(044)559-19-51**

**або електронною поштою
peredplata.op@gmail.com**

Повна назва організації	
Телефон/факс	
Індивідуальний податковий номер	
Свідоцтво платника ПДВ №	
ЄДРПОУ	
Юридична адреса	
Поштова адреса	
Електронна адреса	
Контактна особа (за бажанням)	

Огляд НПАОП у машинобудуванні

Наталія Чумакова,
завідувач лабораторії нор-
мативно-правових актів
ДУ «ННДІПБОП»

Важливим кроком у розробці НПАОП машинобудівної галузі має стати їх подальша спеціалізація: автомобілебудування, верстатобудування, виробництво підйимального та вантажно-розвантажувального устаткування, машин і устаткування для металургії тощо. Це дозволило б уніфікувати та консолідувати зазначені НПАОП, що, у свою чергу, сприятиме їх ефективному застосуванню.

Машинобудування займає одне з провідних місць у розвитку економіки держави. Машинобудівний комплекс України є багатогалузевим та зазвичай поділяється на чотири основні групи:

⇒ **група важкого машинобудування** (згідно з ДК 009:2010 включає види економічної діяльності за кодами КВЕД 28.11, 28.22, 28.91, 28.92);

⇒ **група загального машинобудування** (коди КВЕД 28.11, 28.12, 28.13, 28.14, 28.15, 28.21, 28.23, 28.30, 28.99, 30.1, 30.20, 30.30, 30.40, 30.9);

⇒ **група середнього машинобудування** (коди КВЕД 28.24, 28.30, 28.41, 28.49, 28.93, 28.94, 28.95, 28.96, 29.10, 29.20, 29.3);

⇒ **виробництво точних машин і механізмів, приладів та інструментів** (коди КВЕД 25.73, 26.1, 26.20, 26.30, 26.40, 26.5, 26.60, 26.70, 26.80, 27.1, 27.20, 27.3, 27.40, 27.5, 27.90).

До того ж до машинобудівного комплексу можна віднести й споріднені галузі, такі як **оброблення металу** (коди КВЕД 25.50, 25.61, 25.62) й так звана **мала металургія** (коди КВЕД 24.20, 24.3).

Відповідно до Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з охорони праці, дані про затвердження та введення в дію НПАОП оформлюються у вигляді Показника нормативно-правових актів з охорони праці (далі — Показ-

чик), система кодування (позначення) якого побудована з урахуванням кодів видів економічної діяльності, установлених ще згідно з ДК 009-96. На сьогодні в системі національних статистичних класифікацій чинним є ДК 009:2010, що має суттєві відмінності від попередніх.

Для того щоб зорієнтуватись у великому масиві нормативно-правових актів, що регулюють відносини в сфері охорони праці в машинобудуванні, проаналізуємо переліки НПАОП, включені до розділів «Металургія», «Оброблення металу», «Виробництво машин та устаткування», «Виробництво електричних машин і апаратури», «Виробництво устаткування для радіо, телебачення та зв'язку», «Виробництво медичних, вимірювальних, оптичних приладів та інструментів», «Виробництво транспортного устаткування» Показника. Загалом до цих розділів увійшло 135 НПАОП, проте лише 57 НПАОП (42 %) стосуються безпосередньо машинобудування,

Таблиця 1. Перелік НПАОП, які підлягають актуалізації

№ з/п	Позначення нормативного акта	Назва нормативного акта	Затвердження	
			Дата	Організація
ГРУПА ВАЖКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ				
1	НПАОП 28.0-1.29-89	Правила з охорони праці при проведенні котельних робіт і виготовленні металоконструкцій	14.12.1989	Мінважмаш СРСР
2	НПАОП 28.4-1.31-89	Правила з охорони праці у ковальсько-пресовому виробництві	14.12.1989	Мінважмаш СРСР
3	НПАОП 28.5-1.35-69	Правила з охорони праці під час виробництва металопокриттів	1990	Мінважмаш СРСР
4	НПАОП 28.52-1.30-89	Правила з охорони праці у зварювальному виробництві	14.12.1989	Мінважмаш СРСР
5	НПАОП 31.4-1.32-66	Правила безпеки при виробництві лужних акумуляторів	1966	Мінважмаш СРСР
ГРУПА ЗАГАЛЬНОГО МАШИНОБУДУВАННЯ				
6	НПАОП 28.0-1.25-61	Правила з техніки безпеки і виробничої санітарії при проведенні котельних робіт і виготовленні металоконструкцій	29.08.1961	ЦК профспілки працівників машинобудування
7	НПАОП 28.4-1.39-91	Правила безпеки праці при заготовочно-штампувальних роботах	9.01.1991	Мінавіапром СРСР
8	НПАОП 28.5-1.06-69	Правила з техніки безпеки і промислової санітарії при електроерозійній обробці металів та їх сплавів	20.08.1969	ЦК профспілки робітників авіаоборонпрому
9	НПАОП 28.5-1.11-73	Правила техніки безпеки і виробничої санітарії при газоелектричному різанні	1973	ЦК профспілки робітників суднобудування
10	НПАОП 28.5-1.19-76	Правила безпеки праці при електронно-променевому зварюванні	25.08.1976	ЦК профспілки робітників авіаоборонпрому
11	НПАОП 28.5-1.22-71	Правила з техніки безпеки і промислової санітарії при клепально-складальних роботах	17.03.1971	ЦК профспілки робітників авіаоборонпрому
12	НПАОП 28.51-1.07-83	Правила техніки безпеки і виробничої санітарії при електроерозійній обробці металів	1983	Мінсудпром МВС СРСР
13	НПАОП 28.51-1.10-73	Правила техніки безпеки і виробничої санітарії при плазмовому різанні	1973	ЦК профспілки робітників суднобудування
14	НПАОП 28.51-1.37-90	Правила безпеки праці при детонаційному напилюванні покриттів	10.10.1990	Мінавіапром СРСР
15	НПАОП 28.51-1.38-91	Правила безпеки праці при вакуумному іонно-плазмовому нанесенні покриттів	23.01.1991	Мінавіапром СРСР
16	НПАОП 28.51-1.41-89	Правила безпеки праці при очищенні деталей механічним способом	25.12.1989	Мінавіапром СРСР
17	НПАОП 28.51-1.47-78	Тимчасові правила безпеки при плазмовому напиленні	10.05.1978	ЦК профспілки робітників авіаоборонпрому
18	НПАОП 29.2-1.01-58	Загальні правила техніки безпеки та виробничої санітарії для підприємств і організацій машинобудування	29.09.1958	ЦК профспілки працівників машинобудування
19	НПАОП 29.11-1.03-71	Правила з техніки безпеки і промислової санітарії під час випробувань дизельних двигунів та їх агрегатів	24.11.1971	ЦК профспілки робітників авіаоборонпрому
20	НПАОП 33.4-1.12-62	Правила з техніки безпеки при механічній обробці оптичних деталей	12.06.1962	ЦК профспілки робітників авіаоборонпрому
21	НПАОП 35.1-5.04-80	Забезпечення безпеки при фарбуванні апаратурою безповітряного розпилення судових конструкцій, складних насичених поверхонь всередині судових приміщень, а також у замкнутих об'ємах і важкодоступних місцях. Інструкція	1980	Мінсудпром СРСР
22	НПАОП 35.11-1.09-82	Тимчасові правила з техніки безпеки, пожежної охорони та промислової санітарії при виконанні фарбувальних робіт у фарбувальних цехах (дільницях) машинобудівних заводів і на судах флоту рибної промисловості	01.08.1982	Мінрибгосп СРСР
23	НПАОП 35.3-1.36-91	Правила безпеки праці при герметизації виробів космічної техніки	04.02.1991	Мінавіапром СРСР
24	НПАОП 35.3-1.48-75	Тимчасові правила техніки безпеки і виробничої санітарії в цехах кінцевого складання літальних апаратів	12.02.1975	Мінавіапром СРСР
25	НПАОП 35.3-7.05-91	Вимоги безпеки при роботі з лакофарбувальними матеріалами	13.12.1991	Міністерство цивільної авіації СРСР
ГРУПА СЕРЕДЬОГО МАШИНОБУДУВАННЯ				
26	НПАОП 28.51-1.03-87	Правила техніки безпеки і виробничої санітарії при термічній обробці металів	25.12.1987	Мінавтопром СРСР
ВИРОБНИЦТВО ТОЧНИХ МАШИН І МЕХАНІЗМІВ, ПРИЛАДІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ				
27	НПАОП 32.1-1.01-72	Правила техніки безпеки і промислової санітарії в електронній промисловості	26.04.1972	Мінелектронпром СРСР
28	НПАОП 32.1-1.02-77	Правила техніки безпеки і промислової санітарії в електронній промисловості (доповнення). Розділ 3. Виробництво конденсаторів	23.11.1977	Президія ЦК профспілки працівників радіоелектронної промисловості
29	НПАОП 32.1-5.03-73	Інструкція з техніки безпеки та промсанітарії при виготовленні виробів електронної техніки, що містять кераміку, із окису берилію	21.05.1973	Мінелектронпром СРСР
30	НПАОП 32.1-5.16-80	Інструкція при роботі із сильнодіючими отруйним речовинами на підприємствах і в організаціях Мінрадіопрому СРСР	14.01.1980	Мінрадіопром СРСР
ОБРОБЛЕННЯ МЕТАЛУ, МАЛА МЕТАЛУРГІЯ				
31	НПАОП 27.1-5.01-81	Типова інструкція з безпеки праці для робітників прокатного виробництва	1981	Мінчормет СРСР
32	НПАОП 28.0-1.01-90	Галузеві правила з техніки безпеки і виробничої санітарії при холодній обробці металів на металорізальних верстатах	1990	Мінсільгоспмаш СРСР
33	НПАОП 28.0-1.02-83	Правила з техніки безпеки і виробничої санітарії при холодній обробці металів	05.07.1983	Мінхіммаш СРСР
34	НПАОП 28.5-1.01-84	Правила з техніки безпеки і виробничої санітарії при нанесенні металопокриття	15.10.1984	Мінхіммаш СРСР
35	НПАОП 28.51-1.14-85	Правила техніки безпеки при очищенні деталей гідропіскоструменним і дробоструменним способами.	30.12.1985	Міноборонпром СРСР
36	НПАОП 28.51-1.19-62	Правила безпеки при експлуатації електротермічних установок підвищеної та високої частоти	14.11.1962	ЦК профспілки працівників машинобудування

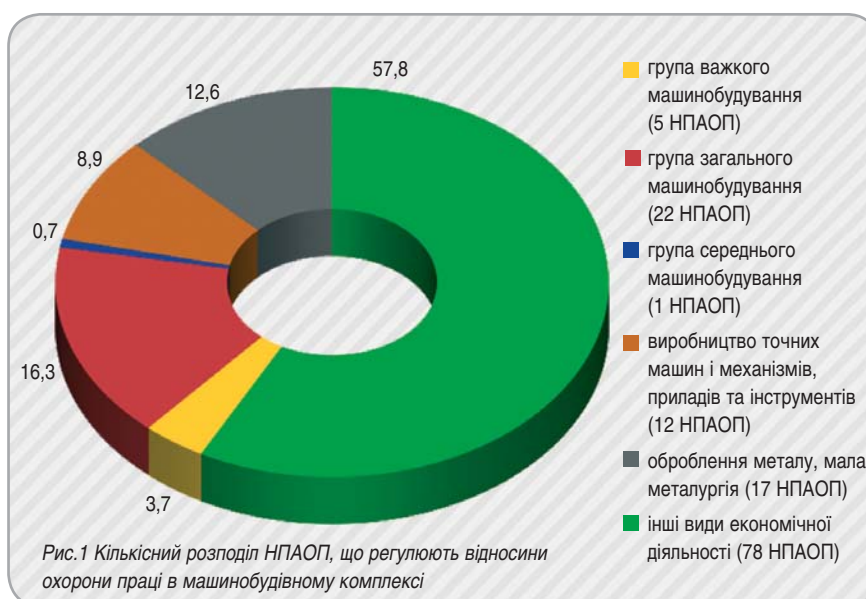
Таблиця 2. Перелік НПАОП, які не потребують актуалізації

№ з/п	Позначення нормативного акта	Назва нормативного акта	Затвердження	
			Дата	Організація
1	НПАОП 29.0-3.02-06	Норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам машинобудування та металообробної промисловості	21.02.2006	МНС України
2	НПАОП 35.3-1.02-06	Правила охорони праці у цехах кінцевого складання літальних апаратів	16.03.2006	МНС України
3	НПАОП 28.5-1.02-07	Правила охорони праці при термічній обробці металів	18.12.2007	Держгірпромнагляд
4	НПАОП 28.7-1.01-07	Правила охорони праці для підприємств по виробництву кабельної продукції	18.12.2007	Держгірпромнагляд
5	НПАОП 31.5-1.01-07	Правила охорони праці у виробництві джерел світла та світлотехнічного обладнання	18.12.2007	Держгірпромнагляд
6	НПАОП 32.1-3.01-07	Норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам радіоелектронної промисловості	11.12.2007	Держгірпромнагляд
7	НПАОП 35.1-3.15-07	Норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам суднобудівної промисловості	29.03.2007	Держгірпромнагляд
8	НПАОП 28.0-1.03-08	Правила охорони праці у метизному виробництві	29.12.2008	Держгірпромнагляд
9	НПАОП 31.0-3.01-08	Норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам електротехнічної промисловості	29.12.2008	Держгірпромнагляд
10	НПАОП 31.6-1.01-08	Правила охорони праці для виробництв електроізоляційних матеріалів	12.05.2008	Держгірпромнагляд
11	НПАОП 27.2-1.01-09	Правила охорони праці у трубному виробництві	15.10.2009	Держгірпромнагляд
12	НПАОП 28.0-1.30-12	Правила охорони праці під час роботи з абразивним інструментом	22.10.2012	МНС України
13	НПАОП 28.0-1.32-13	Правила охорони праці під час фарбувальних робіт	26.11.2013	Мінергоскуп України
14	НПАОП 28.0-1.33-13	Правила охорони праці під час ковальсько-пресових робіт	19.12.2013	Мінергоскуп України
15	НПАОП 28.52-1.31-13	Правила охорони праці під час зварювання металів	14.12.2012	МНС України
16	НПАОП 32.0-1.01-13	Правила охорони праці під час виробництва друкованих плат	23.10.2013	Мінергоскуп України
17	НПАОП 28.0-1.34-14	Правила охорони праці під час електрохімічної обробки металів	13.02.2014	Мінергоскуп України
18	НПАОП 28.0-1.35-14	Правила охорони праці під час газоелектричного, контактного, кисневого та плазмового різання металів	06.02.2014	Мінергоскуп України
19	НПАОП 28.0-1.37-14	Правила охорони праці при нанесенні металопокриттів	20.08.2014	Мінергоскуп України
20	НПАОП 28.52-1.32-14	Правила охорони праці під час паяльних робіт	06.02.2014	Мінергоскуп України
21	НПАОП 32.0-1.02-14	Правила охорони праці під час виробництва радіо- та електронної апаратури	20.08.2014	Мінергоскуп України

а 78 НПАОП (58 %) регулюють відносини охорони праці в інших видах економічної діяльності. Кількісний розподіл НПАОП наведено на рис. 1.

Втім, вирішити проблему нормативно-правового забезпечення охорони праці в машинобудуванні лише шляхом аналітичних досліджень кількісного розподілу НПАОП неможливо. Досить суттєвим залишається визначення актуальності цих актів, їх відповідності вимогам чинного законодавства про охорону праці, положенням *acquis communautaire*, рівню розвитку науки і техніки. Так, на сьогодні із 57 НПАОП потребують перегляду та актуалізації 36 нормативно-правових актів, прийнятих ще за часів СРСР (див. табл. 1).

Важливою проблемою нормативно-правового забезпечення охорони праці в машинобудуванні є те, що наявні НПАОП поширюються на окремі види робіт, тобто розподілені за стадіями технологічного процесу (заготовка, механічна обробка і складання). У законодавчій базі відсутні НПАОП, які б охоплювали окремі ви-

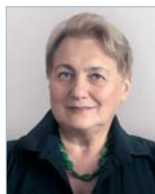
ди економічної діяльності, наприклад автомобілебудування, верстатобудування, виробництво підйомного та вантажно-розвантажувального устаткування, машин і устаткування для металургії тощо. Розроблення таких актів

дозволило б уніфікувати та консолідувати за видами економічної діяльності нормативну базу охорони праці в машинобудуванні, що, в свою чергу, надало б змогу забезпечити її ефективне правозастосування на практиці.

На машину надійся, АЛЕ САМ НЕ ЗІВАЙ

Олег Малихін,
завідувач лабораторії

Тамара Таїрова,
завідувачка сектору

ДУ «ННДІБООП»

Статистичний аналіз виробничого травматизму в машинобудуванні, що міститься у статті, проведено за матеріалами спеціального розслідування нещасних випадків, що сталися в галузі протягом 2001–2013 рр. На його основі фахівцям з охорони праці надані рекомендації щодо організації контролю за дотриманням НПАОП на машинобудівних підприємствах.

Машинобудування у структурі української економіки є найбільш трудомістким виробництвом. Традиційно його поділяють на важке, загальне, середнє та точне. Машинобудівну промисловість від інших галузей відрізняє **низка специфічних особливостей**:

- 1 наукоємність** (показник, що характеризує рівень інтеграції підприємств з галузевими НДІ та конструкторськими бюро).
- 2 трудомісткість** (для виготовлення одиниці продукції потрібні висококваліфіковані кадри, великі витрати праці та робочого часу);
- 3 металомісткість** (галузь споживає значні обсяги чорних і кольорових металів).

ЗАГАЛЬНА СТАТИСТИКА

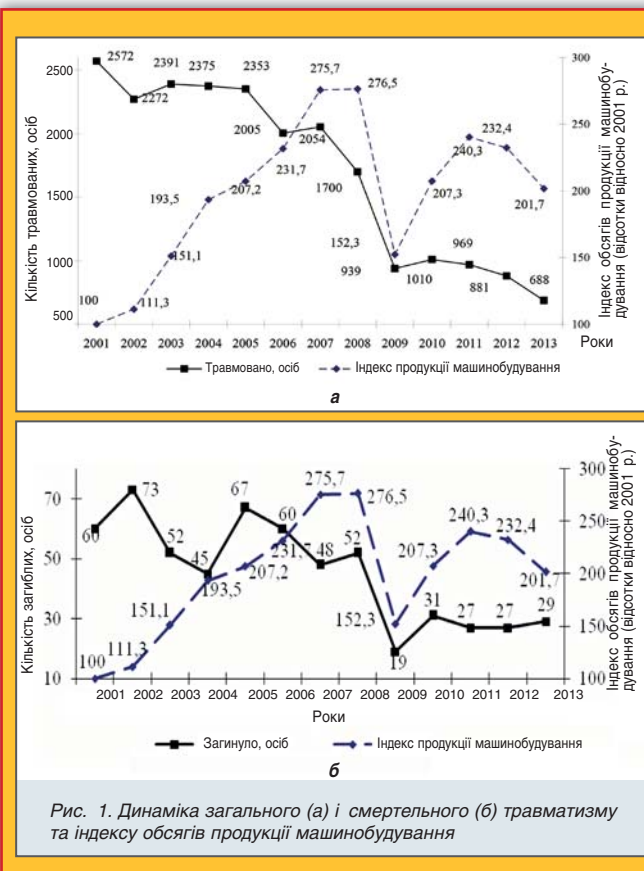
Незважаючи на тенденцію до зниження рівня травматизму в цілому по країні (порівняно з попередніми роками), у машинобудівній галузі цей показник залишається високим. У 2013 р. в Україні зареєстровано 9221 нещасний випадок, із них на машинобудування припадає приблизно 7,5% (690 випадків).

Тенденції виробничого травматизму в галузі за останні 12 років можна розділити на два періоди: до економічної кризи 2008–2009 рр. та після неї.

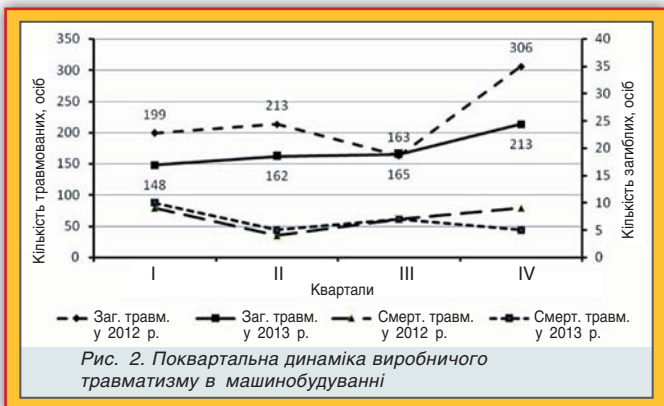
Протягом першого періоду, починаючи з 2002 р., на тлі зростання обсягів продукції машинобудування фіксувалося підвищення рівня як загального, так і смертельного травматизму: за 2002–2005 рр. ці показники по галузі зросли на 10% і більше ніж 40% відповідно.

У 2009 р. обсяги виробництва скоротилися на 58%. Найвідчутніше негативні наслідки світової економічної кризи позначилися на галузях, що мають найбільшу питому вагу у загальній структурі машинобудівної промисловості: автомобілебудуванні, важкому і транспортному машинобудуванні. Закономірно знизився й рівень виробничого травматизму: у 2009 р. порівняно з попереднім роком кількість загиблх і травмованих зменшилася більше ніж удвічі.

Упродовж другого періоду, після світової кризи, рівень виробничого травматизму у машинобудуванні, незважаючи на поживлення економіки, не мав чітко вираженої тенденції до зростання: протягом 2009–2013 рр. кількість травмованих на виробництві скоротилася майже на 30%, але в той же час на 59% збільшилася кількість загиблх (рис. 1).

За результатами вивчення особливостей річного розподілу рівня виробничого травматизму у машинобудуванні можна дійти висновку: існує тенденція до щоквартального зростання кількості потерпілих. Як правило, пік виробничого травматизму в галузі припадає на IV квартал (рис. 2).

ПОКВАРТАЛЬНИЙ РОЗПОДІЛ

Статистичний аналіз смертельного травматизму в машинобудівній галузі свідчить, що в 90% нещасних випадків зі смертельними наслідками до загибелі працівників призводять такі види подій: падіння потерпілого; падіння, обрушення, обвалення предметів, матеріалів, породи, ґрунту тощо; пригоди (події) на транспорті; дія предметів і деталей, що рухаються, розлітаються, обертаються; ураження електричним струмом (табл. 1).

Найчастіше в машинобудівній галузі працівники гинуть через **падіння** — щоквартально кількість таких потерпілих становить 20...36%, а пік припадає на II квартал. **Дія предметів і деталей, що рухаються, розлітаються, обертаються**, найчастіше є причиною смертельного травмування в IV кварталі. У I кварталі реєструється найбільша кількість загиблих через **пригоди на транспорті**, а також внаслідок падіння, обрушення, обвалення предметів, матеріалів, породи, ґрунту. Пік смертельних випадків внаслідок **ураження електричним струмом** припадає на III квартал.

Понад дві третини працівників галузі, які загинули на виробництві, отримали смертельні травми внаслідок нещасних випадків, що сталися через **організаційні причини**. Найвищим цей показник є у III кварталі (майже 78%), найнижчим — у II кварталі (57,6%). Понад одна третина всіх організаційних причин припадає на порушення трудової та виробничої дисципліни. **Технічні причини** настання нещасних випадків найчастіше реєструються у II та IV кварталах (33...38%), причому у II кварталі з технічних причин найбільшу питому вагу має незадовільний технічний стан, а в IV — неякісне виконання робіт. Нещасні випадки, зумовлені **психофізіологічними причинами**, найчастіше стаються у I та IV кварталах (табл. 2). Усі інші причини мають незначну питому вагу і в таблиці не відображені.

Поквартальний розподіл смертельно травмованих працівників у машинобудуванні за видами подій (2006–2012 рр.)

Таблиця 1

Вид події	Питома вага потерпілих, %				
	Квартали				У середньому
	I	II	III	IV	
Пригоди (події) на транспорті	25,4	14,1	14,6	13,7	16,95
Падіння потерпілого	25,4	36,0	20,8	26,1	27,08
Падіння, обрушення, обвалення предметів, матеріалів, породи, ґрунту тощо	11,9	11,5	6,1	6,9	9,10
Дія предметів і деталей, що рухаються, розлітаються, обертаються	16,4	15,6	19,5	30,1	20,40
Ураження електричним струмом	6,0	7,7	14,6	9,6	9,48
Інші	14,9	15,1	24,4	13,6	17,00
Усього	100	100	100	100	100

Поквартальний розподіл смертельно травмованих працівників у машинобудуванні за основними причинами нещасних випадків (2006–2012 рр.)

Таблиця 2

Причини нещасних випадків	Питома вага потерпілих, %				
	Квартали				У середньому
	I	II	III	IV	
Технічні, із них:					
Конструктивні недоліки, недосконалість, недостатня надійність засобів виробництва	7,6	1,3	3,8	4,1	4,20
Неякісне виконання будівельних робіт	1,5	–	–	12,4	3,48
Недосконалість технологічного процесу, його невідповідність вимогам безпеки	3,0	3,8	5,8	4,1	4,18
Незадовільний технічний стан	4,5	10,3	5,8	6,8	6,85
Усі інші технічні причини	4,6	23,1	4,8	5,6	9,5
Усього технічні	21,2	38,5	20,0	33,0	28,22
Організаційні, із них:					
Недоліки під час навчання безпечним прийомам праці	–	1,3	6,3	4,1	2,93
Порушення технологічного процесу	6,1	6,4	5,0	1,4	4,73
Порушення вимог безпеки під час експлуатування устаткування, машин, механізмів тощо	6,1	6,4	15,0	4,1	7,90
Порушення правил безпеки руху	19,7	14,1	8,8	11,0	13,40
Незастосування засобів індивідуального захисту (у разі їх наявності)	–	–	5,0	1,4	1,60
Порушення трудової та виробничої дисципліни	34,8	21,8	28,8	32,9	29,58
Усі інші організаційні причини	7,5	7,6	8,7	6,4	7,55
Усього організаційні	74,2	57,6	77,5	61,3	67,65
Усього психофізіологічні	4,5	3,9	2,5	5,5	4,10

Переважає кількість працівників, які отримали смертельну травму на виробництві, належали до однієї з таких груп професій і спеціальностей: керівники, зварники, слюсарі, водії, токарі та низькокваліфіковані робітники.

За статистикою, **найбільш травмонебезпечною є професія слюсаря** — питома вага таких потерпілих становить у середньому за рік більше ніж 16%. На другому місці за кількістю смертельно травмованих — **керівники (у середньому понад 13%)**. У першій групі найбільша кількість нещасних випадків реєструється в I кварталі, у другій — у II кварталі.

Нижче наведено перелік груп професій і спеціальностей, представники яких гинуть найчастіше протягом певного кварталу (за період 2006–2012 рр.):

- ✓ **монтажники** — IV квартал (15,1%);
- ✓ **зварники** — III квартал (12,2%);
- ✓ **низькокваліфіковані робітники** — IV квартал (8,3%);
- ✓ **електромонтери** — III квартал (7,3%);
- ✓ **водії** — III квартал (7,3%);
- ✓ **токарі** — II квартал (6,5%);
- ✓ **стропальники** — I квартал (6%);
- ✓ **електрослюсарі** — IV квартал (2,8%);
- ✓ **штампувальники** — III квартал (2,4%).

У цьому переліку слід виокремити групи професій і спеціальностей, представники яких постраждали внаслідок смертельних нещасних випадків лише протягом якогось одного кварталу:

- ⇒ **менеджери** — I квартал (6%);
- ⇒ **плавильники** — III квартал (3,6%).

Частка представників інших груп професій і спеціальностей, які отримали смертельні травми, складає в середньому протягом року 25,2%.

Що стосується статистичних даних щодо смертельно травмованих працівників, які в момент нещасного випадку перебували у стані алкогольного сп'яніння, то дослідження показали, що протягом 2006–2012 рр. у I, II та IV кварталах питома вага таких потерпілих майже не змінювалась (15,4...17,9%). Але у III кварталі спостерігався сплеск нещасних випадків, причиною яких було перебування загиблих у стані алкогольного сп'яніння (23,5%).

Щоквартально в машинобудівній галузі питома вага працівників, які загинули внаслідок нещасних випадків, що сталися під час експлуатації устаткування, машин,

механізмів, становить 60...71%. Перелік видів найбільш травмонебезпечного устаткування наведено в перших чотирьох рядках *табл. 3*.

Якщо розглядати періоди отримання працівниками машинобудівної галузі смертельних травм, то для автомобілів найбільша питома вага смертельного травматизму припадає на I і II квартали, для кранів — на II квартал, для верстатів металорізальних — на II квартал, для устаткування кисневого, кріогенного, компресорного, холодильного — на III квартал.

ПОЗАСЕЗОННІ ОСОБЛИВОСТІ

Звернемося до деяких аспектів виробничого травматизму в машинобудівній галузі, розглядаючи які треба незалежно від поквартального розподілу.

За віковими категоріями нещасні випадки зі смертельними наслідками розподіляються таким чином: до 19 років — 1,46%; від 20 до 29 років — 19,36%; від 30 до 39 років — 19,5%; від 40 до 49 років — 24,14%; від 50 до 59 років — 27,45%; понад 60 років — 8,09%.

Щодо загального трудового стажу і стажу роботи за професією статистичні дані вказують на таке: **загальний стаж роботи** понад 20 років мали 53% смертельно травмованих працівників, від 10 до 20 років — 17% (*рис. 3*); у той же час **стаж роботи за професією** понад 20 років мали лише 17% потерпілих, до двох років — 31%, від 2 до 5 років — 20%.

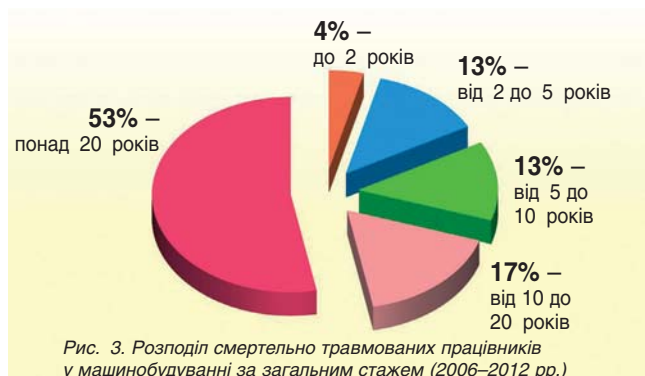
Тож можна стверджувати, що більшість загиблих у машинобудівній галузі — це люди з великим трудовим і життєвим досвідом, але разом із тим значна кількість смертельно травмованих мали недовгий стаж за спеціальністю, за якою вони працювали на момент настання нещасного випадку, тобто були недостатньо досвідченими у своїй професії (*рис. 4*).

Викликають занепокоєння результати досліджень за 2006–2012 рр., що свідчать про **недостатньо відповідальне ставлення до проведення навчання та інструктажів, а також перевірки знань з питань охорони праці** як за основними професіями, так і за видами робіт, під час виконання яких сталися нещасні випадки. За статистикою, у середньому по галузі серед смертельно травмованих працівників не пройшли навчання 24%, перевірку знань — понад 27%, один із видів інструктажів — майже 20%.

Таблиця 3

Поквартальний розподіл смертельно травмованих працівників у машинобудуванні за видами устаткування, експлуатація якого призвела до нещасного випадку (2006–2012 рр.)

Вид устаткування	Питома вага потерпілих, %				
	Квартали				У середньому
	I	II	III	IV	
Автомобілі	32,5	25,6	16,3	18	23,10
Устаткування підйомально-транспортне (крани)	14,0	18,6	7,3	10	12,47
Верстати металорізальні	11,7	16,3	7,2	12	11,80
Устаткування кисневе, кріогенне, компресорне, холодильне, для газополуменової обробки металів, насоси, агрегати вакуумні та високовакуумні, комплектні технологічні лінії, установки та агрегати	7,0	2,3	12,7	—	5,50
Устаткування енергетичне	2,3	9,3	1,8	6	4,85
Автомобілі спеціалізовані, автопоїзди, автомобілі-тягачі, кузови-фургони	4,6	—	5,5	2	3,03
Машини ковальсько-пресові (без машин із ручним і ножним приводом)	2,3	—	1,8	8	3,03
Устаткування технологічне для ливарного виробництва	4,7	2,3	—	—	1,75
Інше	20,9	25,6	47,4	44	34,47
Усього	100	100	100	100	100

Не кращою є ситуація з проходженням медичних оглядів. Так, майже 24% загиблих не пройшли попередній медичний огляд, понад 43% — періодичний медогляд.

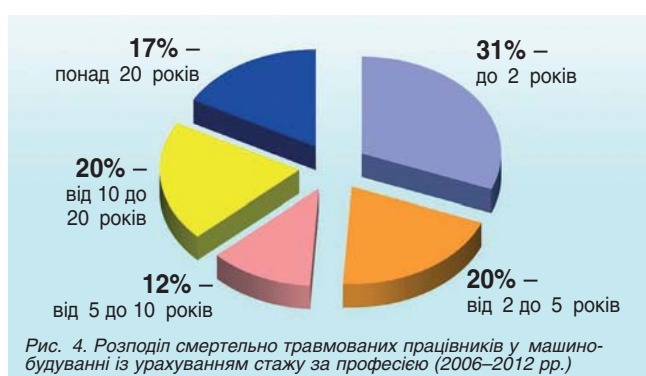
Із результатів досліджень випливає, що більшість нещасних випадків у машинобудівній галузі стається через порушення вимог законодавства про охорону праці особами, які самі не постраждали. За даними матеріалів спеціального розслідування, понад 41% загиблих отримали смертельну травму на виробництві внаслідок нещасних випадків, в яких відповідальними за порушення було визнано інших осіб. Безпосередньо потерпілі визнані порушниками у 9% випадків (рис. 5).

Основною проблемою машинобудівної промисловості є невідповідність стану та рівня її технологічної бази сучасним вимогам до якості виробництва.

Сьогодні витрати підприємств галузі на впровадження новітніх технологій та розвиток технологічної бази наближуються до нуля. Через відсутність державної системи обліку і розрахунків неможливо точно визначити реальний рівень технологічних процесів й автоматизації виробництва. За експертними оцінками галузевих НДІ, цей показник порівняно з 1990 р. знизився майже вдвічі, а рівень автоматизації та комплексної механізації — втричі. До того ж другий показник підтримується здебільшого за рахунок механізації, а не автоматизації робіт.

Ступінь зношення виробничих фондів у машинобудуванні значно підвищилася і складає в середньому по галузі від 70% до 75% (проти 41,6% у 1990 р.), а середній вік устаткування, машин і механізмів збільшився з 14 до 30 років. Тому немає нічого дивного в тому, що до цього часу численні підприємства машинобудування працюють за технологіями 1970–1980-х років, бо це відповідає фактичному віку устаткування.

На основі проведеного статистичного аналізу рівня виробничого травматизму в машинобудівній галузі керівникам технічних служб і виробництв та інженерам з охорони праці особливу увагу у своїй роботі слід приділяти таким питанням:

- ⇒ безпечне виконання робіт на висоті;
- ⇒ технічний стан виробничих об'єктів, засобів виробництва;
- ⇒ робота представників таких груп професій і спеціальностей, як слюсарі, зварники, електрослюсарі, монтажники, водії;
- ⇒ безпечне експлуатування устаткування, машин і механізмів;
- ⇒ дотримання вимог нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки.

НПАОП у машинобудуванні, порушення вимог яких призвело до випадків тяжкого або смертельного травмування працівників

Галузеві правила з техніки безпеки і виробничої санітарії при холодній обробці металів на металорізальних верстатах (НПАОП 28.0-1.01-90)

Правила з техніки безпеки і виробничої санітарії при холодній обробці металів (НПАОП 28.0-1.02-83)

Правила техніки безпеки і виробничої санітарії в ковальсько-пресовому і листоштампувальному виробництві (НПАОП 28.4-1.02-90)

Правила безпечної експлуатації електроустановок (НПАОП 40.1-1.01-97)

Правила експлуатації електрозахисних засобів (НПАОП 40.1-1.07-01)

Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів (НПАОП 40.1-1.21-98)

Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок (НПАОП 40.1-1.32-01)

Правила обстеження, оцінки технічного стану та паспортизації виробничих будівель і споруд (НПАОП 45.2-1.01-98)

Положення про безпечну та надійну експлуатацію виробничих будівель і споруд (НПАОП 45.2-4.01-98)

Правила охорони праці на автомобільному транспорті (НПАОП 60.2-1.28-97)

Правила техніки безпеки при експлуатації внутрішньо-заводського транспорту (НПАОП 63.12-1.05-79)

Недоліки розслідувань

Олексій Савченко,
начальник відділу
з розслідування нещасних
випадків та обліку травматизму
теруправління Держгірпром-
нагляду у Київській області
та м. Києві

Про смертельний травматизм на підприємствах Київського регіону та результати його розслідування.

На кінець 2014 р. у теруправлінні Держгірпромнагляду у Київській області та м. Києві зареєстровано 205 отриманих від роботодавців повідомлень про нещасні випадки, які сталися на підприємствах підвідомчого регіону. Йдеться про нещасні випадки, що підлягають спеціальному розслідуванню: групові випадки, випадки зі смертельними й тяжкими наслідками та випадки смерті працівників на виробництві.

Із загальної кількості потерпілих 178 осіб були смертельно травмовані, і це лише протягом одного року (тобто кожних два робочих дні на підприємстві гинув один працівник). З них 34% (60 осіб) постраждали внаслідок нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом.

Лише на такі галузі, як будівництво й соціально-культурна сфера, припадає половина всіх смертельно травмованих в регіоні. Кількість нещасних випадків зі смертельними наслідками зросла порівняно з 2013-м на 36% у соціально-культурній сфері та на 7% у будівництві.

За видами подій нещасні випадки зі смертельними наслідками розподіляються таким чином: 40% (24 випадки) сталися внаслідок ДТП, 25% (15) — падіння потерпілих, 13% (8) — падіння, обрушення предметів, матеріалів, ґрунту.

Майже всі нещасні випадки, що сталися під час ДТП, пов'язані з порушенням правил безпеки руху особами, що були допущені до керування транспортними засобами. При цьому незадовільний технічний стан транспортних засобів майже не позначається на безпеці руху. Водночас неабияке значення має так званий людський фактор. Тенденція виникнення спричинених ним нещасних випадків залиша-

ється стабільно незадовільною, оскільки на їх долю припадає найбільша кількість загиблих — як у 2014 р., коли загинуло 24 працівники, так і в попередні роки: по 20 осіб протягом 2013-го й 2012 р.

Непокоїть і те, що тривалий час залишається високою кількість смертельно травмованих внаслідок такого виду події, як падіння потерпілого. У звітному році їх було 15, у 2013-му — 17, 2012-му — 11.

Половина всіх смертельно травмованих працівників зареєстрована на підприємствах з високим ступенем ризику і триває тенденція до росту.

зокрема, на 30% у минулому році порівняно з попереднім. Ще 40% загинуло на підприємствах з незначним ступенем ризику.

Варто звернути увагу на травматизм, не пов'язаний з виробництвом. На його долю припадає 66% нещасних випадків зі смертельними наслідками, або 118 потерпілих.

Виходить, що понад дві третини всіх смертей на виробництві — це нещасні випадки, за результатами розслідування яких не складається акт за формою Н-1 та не відшкодовується шкода сім'ям і утриманцям у зв'язку з втратою годувальника.

Насторожує й те, що 74% усіх нещасних випадків, не пов'язаних з виробництвом, сталися внаслідок погіршення стану здоров'я. З цієї причини на виробництві помер 91 працівник. Переважно це стосується таких галузей, як соціально-культурна сфера, торгівля і транспорт. На них разом припадає понад 50% таких випадків.

Високий показник травматизму зі смертельними наслідками в соціально-культурній сфері і торгівлі обумовлений у тому числі великою кількістю (1,5 млн) працюючих у зазначених галузях. За середньообліковою кількістю працівників ці галузі в Київському регіоні посідають перше місце.

Ще 21% нещасних випадків, в яких загинуло 29 осіб, сталися під час робіт, виконавці яких були оформлені за цивільно-правовими договорами. Такі нещасні випадки не визнаються пов'язаними з виробництвом, на них не поширюється чинний Поряд-

док проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві (далі — Порядок). Кількість таких нещасних випадків у 2014 р. зросла у 2,6 рази порівняно з попереднім роком. Більшість із них сталася в будівництві, де загинуло 19 осіб (66%).

Динаміка смертельного травматизму, не пов'язаного з виробництвом, не дає підстав заспокоюватися, оскільки кількість таких випадків у 2014 р. залишалася високою — 123, як і в попередні роки: 2013-й — 128, 2012-й — 167.

Щодо якості спеціальних розслідувань, то комісії, які їх проводять, як і раніше, припускаються низки типових порушень.

У разі смерті працівника на підприємстві з причини незадовільного стану здоров'я (код 29 Класифікатора) і невизнання нещасного випадку таким, що пов'язаний з виробництвом (пп. 6 п. 16 Порядку), не вивчається первинна медична документація з організації та проведення медичних оглядів працівників, наявна як у лікувально-профілактичних закладах, так і у відповідних службах підприємств. І це необхідно робити не тільки для прийняття рішення щодо кваліфікації нещасного випадку як такого, що пов'язаний чи не пов'язаний з виробництвом, а й для визначення якості моніторингу стану здоров'я працівників, виявлення порушень та осіб, які їх припускаються, надання відповідних пропозицій щодо їх усунення. Це обов'язок комісії зі спецрозслідування, зазначений у п. 42 Порядку.

З різних причин своєчасно не обстежується місце, де стався нещасний випадок, при цьому безпосередня участь голови спеціальної комісії, як представника Держгірпромнагляду, має бути обов'язковою. Недотримання цих вимог призводить до появи не об'єктивної первинної інформації (неякісної, неповної, прихованої, спотвореної).

Неякісно проводиться опитування свідків нещасного випадку та причетних до нього осіб: не готуються заздалегідь запитання, які мають бути

сформульовані за результатами аналізу зібраної інформації; запитання ставляться не по суті або другорядні. Неправильно поставлене запитання не дає змоги отримати адекватну відповідь.

Нечітко формулюються запити до органів Державної інспекції праці з приводу підтвердження в установленому порядку факту перебування потерпілого в трудових відносинах з роботодавцем. При цьому не надається або надається в недостатньому обсязі супровідна документація.

Немає безпосереднього контакту голови комісії зі слідчим правоохоронного органу, у провадженні якого перебуває зареєстрована кримінальна справа за фактом настання нещасного випадку.

Не аналізується документація щодо професійної підготовки потерпілого, стажу його роботи, проходження навчання, перевірки знань, інструктажів з питань охорони праці та не надається їй відповідна оцінка з урахуванням вимог нормативно-правових актів.

В акті за формою Н-5 описання характеристик об'єкта, ділянки та місця перед настанням нещасного випадку не містить висновку про їх відповідність нормативним вимогам; у переліку обставин, за яких стався нещасний випадок, не зазначаються небезпечні та шкідливі виробничі фактори, які впливали на потерпілого.

Не завжди надаються конкретні пропозиції комісії щодо притягнення до відповідальності осіб, дія або бездіяльність яких призвели до настання нещасного випадку.

В актах спеціального розслідування заходи щодо усунення причин настання нещасного випадку та недопущення їх у подальшому не завжди обґрунтовані та доцільні, оскільки й самі причини часом сформульовані нечітко.

Ці та інші порушення, допущені під час спеціального розслідування нещасних випадків, впливають на своєчасність та об'єктивність його проведення, якість документального оформлення.

У теруправлінні впродовж 2014 р. з різних причин додатковому (повторному) спеціальному розслідуванню підлягало 7% нещасних випадків.

Урахування допущених помилок, їх аналіз і правильно зроблений висновок — один зі шляхів поліпшення ситуації з травматизмом на виробництві.

Методичні рекомендації автора щодо проведення розслідування та обліку нещасних випадків читайте в додатку до журналу.

■ Гірка статистика

ЦЬОГО

МОГЛО НЕ СТАТИСЯ

За оперативними даними, у січні 2015 р. в Україні на виробництві загинуло 29 осіб – на 8 менше, ніж за такий самий період минулого року; сталося 6 групових нещасних випадків, під час яких травмовано 19 осіб, у тому числі 11 – смертельно.

Основними видами подій, під час яких сталися нещасні випадки зі смертельними наслідками, пов'язані з виробництвом, були:

- ДТП, наїзд транспортних засобів – загинуло 57%;
- падіння предметів, матеріалів, обрушення, обвалення породи, ґрунту тощо – загинуло 14%;
- пожежа – 14%;
- падіння потерпілих – загинуло 9%.

Коротко про обставини деяких нещасних випадків:

03.01. Запоріжжя

Під час руху потяга вагонами вперед на станції Південна на стрілочному переводі стався наїзд на працівницю ВАТ «Запоріжсталь», в результаті чого їй відрізало обидві ноги. Потерпіла померла на місці події.

08.01. Донецька область

Під час запуску двигуна автобуса водій Слов'янського РВУ КП «Компанія «Вода Донбасу» не переконався, що не відключена коробка передач. Автобус почав рухатися назад і придавив його до стіни гаража. Потерпілий одержав травми, несумісні з життям.

11.01. Київ

Під час виконання земляних робіт на території агрофабрики ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча» внаслідок обвалення ґрунту на кабінку екскаватора загинув екскаваторник ТОВ «Укр-Нова».

14.01. Вінницька область

На автодорозі Немирів – Брацлав п'ятеро працівників ТОВ «Кондитер-С» потрапили в ДТП, внаслідок чого один з них одержав тяжку травму, а четверо загинули.

17.01. Харків

Спускаючись після зміни з вантажопідіймального крана на будмайданчику житлового будинку у Київському районі міста, машиніст АТ «Південспецатоменергомонтаж» оступився і впав з висоти. Від одержаних травм потерпілий помер у лікарні.

18.01. Вінниця

У кімнаті охорони об'єкта в Оболонському районі м. Києва внаслідок пожежі загинули двоє охоронників ТОВ «Олександр-ГАРАНТ-ГРУП».

24.01. Донецька область

Під час артилерійського обстрілу терористами м. Маріуполя один із снарядів влучив у будівлю відділення поштового зв'язку. Двоє працівниць Центру поштового зв'язку № 5 Донецької дирекції УДППЗ «Укрпошта» одержали травми, одна з них – смертельну.

24.01. Закарпатська область

Під час звалювання дерева в урочищі «Рафайлове» Мукачівського лісництва гілкою, яка відчакнулася, було смертельно травмовано лісоруба ДП «Мукачівське лісове господарство».

Підготувала головний спеціаліст Держгірпромнагляду Галина Мельник

Знайди причину нещасного випадку

ВІДПОВІДЬ НА ЗАВДАННЯ № 1

- 1. Короткі обставини нещасного випадку.** Під час проведення ремонтних робіт у підвальному приміщенні житлового будинку, після відрізання за допомогою газозварювального апарату частини теплопровідної металеві труби, газозварник, коли він торкнувся до трубопроводу, був смертельно уражений електричним струмом. Як з'ясувалося, мешканець будинку приєднав фазний електропровід до розподільного електрошита, а нульовий електропровід — до теплопровідного трубопроводу, під час проходження струму через який і було уражено працівника.

Вид події: ураження електричним струмом (код 05).

Основна причина: *незастосування засобів індивідуального захисту через незабезпеченість ними; електрозахисту (діелектричних рукавиць) під час проведення робіт в умовах підвищеної небезпеки (у підвальному приміщенні з підвищеною електро-небезпекою, код 15).*

Нормативне посилання: «спецодяг і засоби індивідуального захисту вибирають залежно від методів зварювання, наявності небезпечних і шкідливих виробничих факторів, а також умов праці» (п. 6.7.63 Правил охорони праці під час будівництва та ремонту об'єктів житлово-комунального господарства, НПАОП 45.2-1.02-90). «Допуск до роботи провадиться після перевірки технічних заходів з підготовки робочого місця. В цьому разі допускатч має (...) довести бригаді, що напруга відсутня — показом встановлених заземлень та перевіркою відсутності напруги, якщо заземлення не видно з робочого місця» (п. 3.5.6 Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, НПАОП 40.1-1.08-98); «під час роботи в електроустановках напругою до 1000 В без зняття напруги на струмовідних частинах чи поблизу від них необхідно: працювати в діелектричному взутті чи стоячи на ізолювальній підставці або на діелектричному ки-

лимку; застосовувати інструмент з ізолювальними ручками (у викруток, крім того, має бути ізольований стрижень); за відсутності такого інструменту слід користуватися діелектричними рукавицями» (п. 2.3.6 НПАОП 40.1-1.08-98).

КОМЕНТАР

1. Може виникнути запитання щодо визначення коду «вид події»: код 05 «ураження електричним струмом» чи код 05.1 «у разі доторкання до ліній електропередачі та обірваних проводів», чи код 05.2 «у разі наближення на недопустиму відстань до струмоведучих частин, що перебувають під напругою»?

2. На перший погляд причина пов'язана з необхідністю використання індикатора напруги, призначеного для визначення наявності напруги у робочій зоні, але в реальності металеві трубопровідні будинкові мережі пов'язані з мережею заземлення. На вводі в будівлю, а також у приміщеннях, де застосовують такі заходи захисту як автоматичне вимикання живлення або захисне заземлення, слід виконувати захисне вирівнювання потенціалів шляхом об'єднання струмопровідних частин, у тому числі металевих труб стаціонарних комунікацій усіх призначень (водопостачання, каналізації, тепlopостачання тощо) (пп. 1.7.78, 1.7.84 глави 1.7 «Заземлення і захисні заходи електробезпеки» Правил улаштування електроустановок, затверджених наказом Міністерства палива та енергетики від 20.06.2014 № 469; п. 2.8.19 Правил будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок, затверджених наказом Міністерства праці та соціальної політики від 21.06.2001 № 272, НПАОП 40.1-1.32-01). У даному випадку внаслідок відрізання частини металеві труби будинкової інженерної мережі була розірвана цілісність мережі системи вирівнювання потенціалів, внаслідок чого з'явився небезпечний потенціал на трубопроводі.

3. Електрозварювальні та газозварювальні роботи всередині емностей або порожнин конструкцій у замкнених та важкодоступних просторах, у тому числі зварювальні роботи на тимчасових робочих місцях та у приміщеннях з підвищеною електронебезпекою, повинні провадитися за нарядом-допуском. Спецодяг та засоби індивідуального захисту вибираються залежно від методів зварювання, наявності небезпечних і шкідливих виробничих факторів, а також умов праці (пп. 6.7.31, 6.7.63 Правил охорони праці під час будівництва та ремонту об'єктів житлово-комунального господарства, НПАОП 45.2-1.02-90).

4. Допуск до роботи проводиться після перевірки технічних заходів з підготовки робочого місця, при цьому допускатч у тому числі має довести бригаді, що напруга відсутня — показом встановлених заземлень та перевіркою відсутності напруги, якщо заземлення не видно з робочого місця. Під час роботи в електроустановках напругою до 1000 В без зняття напруги на струмопро-

ПОРЯДОК ВЕДЕННЯ РУБРИКИ

1. Читачі ознайомлюються з обставинами настання нещасного випадку, яких достатньо для визначення основної його причини.
2. До десятого числа місяця, наступного після отримання поточного номеру журналу, необхідно надіслати до редакції (до виходу наступного номера) свої варіанти визначення основної причини нещасного випадку і заходів щодо запобігання йому. Наприклад, можна вписати у ксерокопію форми завдання свої відповіді.
3. Редакція проводить аналіз отриманих від читачів варіантів відповідей і публікує його.
4. Поряд з варіантами відповідей читачів ми будемо публікувати найбільш об'єктивний варіант причин настання нещасних випадків і заходів щодо запобігання їм.
5. У подальших планах редакції — обговорення на сторінках журналу проблем, що виникають під час розслідування подібних нещасних випадків.

КОМЕНТАР

відних частинах чи поблизу них слід працювати в діелектричному взутті чи стоячи на ізолювальній підставці або діелектричному килимку; застосовувати інструмент з ізолювальними ручками (у викруток, крім того, має бути ізольований стрижень); за відсутності такого інструменту слід користуватися діелектричними рукавицями (пп. 3.5.6, 2.3.6 Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, НПАОП 40.1-1.08-98).

5. За відсутності стаціонарних заземлюючих пристроїв для захисту працюючих на відключених струмопровідних частинах електроустановок від помилково поданої чи наведеної напруги використовується переносне заземлення (п. 14.1.1 Правил експлуатації електрозахисних засобів, затверджених наказом Міністерства праці та соціальної політики від 05.06.2001 № 253, НПАОП 40.1-1.07-01).

6. Таким чином, для підготовки робочого місця газозварника перед відрізанням трубопроводу насамперед слід встановити переносне заземлення перед місцем проведення робіт (навіть у разі невиявлення напруги на трубопроводі в зоні проведення робіт – у житловому будинку – потенціал на трубопроводі може з'явитися несподівано). Оскільки під час встановлення цього заземлення слід використовувати засоби індивідуального електрозахисту, переносне заземлення не може бути визнано основною причиною нещасного випадку. Використання зварником засобів індивідуального захисту (діелектричних рукавиць) могло б запобігти настанню нещасного випадку, тому основна причина пов'язана саме з невикористанням засобів індивідуального захисту. Супутні причини пов'язані з незадовільною організацією зварювальних робіт на тимчасових робочих місцях та у приміщенні з підвищеною електробезпекою (проведення робіт без підготовки робочого місця; перевірки відсутності напруги на трубопроводі; наряду-допуску та розроблення відповідних організаційно-технічних заходів щодо безпеки, в тому числі без використання переносного заземлення тощо).

7. В реальності основною причиною нещасного випадку визнали «травмування внаслідок протиправних дій інших осіб».

ВІДПОВІДЬ НА ЗАВДАННЯ № 2

2. Короткі обставини нещасного випадку. У виробничому цеху працівник обслуговував обладнання технологічної лінії європейського виробника з робочого настилу площадки, виконаного з рифленого металу, та без перильного огородження, розташованого на рівні 0,7 м від поверхні підлоги. Під час проведення робіт працівник оступився та впав з площадки на підлогу, отримавши «уламкуватий перелом обох кісток правої гомілки зі зміщенням уламків».

Вид події: падіння (код 02)

Основна причина: незастосування засобів колективного захисту (у разі їх наявності): перильного огородження настилу робочої площадки, розташованої на висоті понад 0,5 м (код 23).

Нормативне посилення: «у місцях машин і механізмів, де існує можливість падіння з висоти більше 500 мм, встановлюються перила або інші рівноцінні засоби, спроможні захистити людину від падіння з висоти, при цьому перила повинні мати принаймні одну проміжну перекладину» (п. 4.2.3 ДСТУ ISO 14122-2:2006 «Безпечність машин. Стаціонарні засоби доступу до машин. Частина 2. Платформи робочі й проходи»).

1. Може виникнути запитання щодо визначення коду «вид події»: код 02 «падіння» чи 02.2 «падіння з висоти»? Насамперед це пов'язано з неоднозначністю визначення поняття «роботи на висоті». Наприклад, «роботи на висоті – це роботи, що виконуються на висоті 1,3 м і більше від поверхні ґрунту, перекриття або робочого настилу, під час виконання яких працівник перебуває на відстані менше 2 м від межі неогороджених перепадів по висоті (додаток Б ДБН А.3.2-2:2009 «Система стандартів безпеки праці. Охорона праці та промислова безпека у будівництві. Основні положення», НПАОП 45.2-7.02-09). Згідно з приміткою до п. 1 таблиці додатку 5 Положення про медичний огляд працівників певних категорій, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я від 21.05.2007 № 246, межа, що розмежовує роботи і роботи на висоті – 1,5 м. Якщо б вид події у Класифікаторі («Причини настання нещасного випадку») додатку 4 до Порядку визначили не «падіння з висоти», а «падіння за наявності перепадів по вертикалі», то ніяких запитань не було б. Слід зазначити, що в європейських стандартах щодо безпеки праці конкретної величини межі роботи на висоті взагалі не визначено.

2. Огорожа – частина машини, використовувана для забезпечення захисту за допомогою фізичної перепони (п. 3.1 ДСТУ EN 953-2003 «Безпечність машин. Огорожі. Загальні вимоги до розроблення і конструювання нерухомих та рухомих огорож»). Згідно з п. 2 ГОСТ 12.4.125–83 «ССБТ. Средства коллективной защиты работающих от воздействия механических факторов. Классификация» огорожі відносяться до засобів колективного захисту.

3. Враховуючи те, що технологічна лінія – європейського виробника, основними причинами може бути визнано:

 конструктивний недолік засобів виробництва (відсутність перильного огородження настилу робочої площадки, розташованої на висоті понад 0,5 м, код 01) – коли перильне огородження робочої площадки не було передбачено організацією робочого місця оператора (проектно-технологічною документацією);

 незастосування засобів колективного захисту (у разі їх наявності) (код 23) – коли перильне огородження робочої площадки передбачалося організацією робочого місця оператора (проектно-технологічною документацією), але було знято;

4. Перила повинні витримувати горизонтальне зосереджене навантаження, яке є еквівалентом робочого навантаження і прикладається попередньо до верхнього кінця стояка, а потім до найнесприятливішої точки вздовж поручня. В обох випадках максимальний прогин під навантаженням не повинен перевищувати 30 мм. Мінімальне робоче навантаження дорівнює величині 300 Н/м, помноженій на максимальну відстань у метрах між осями двох сусідніх стояків. Після зняття робочого навантаження деформація перил є неприпустимою (п. 7.3 ДСТУ ISO 14122-3:2004 «Безпечність машин. Стаціонарні засоби доступу до машин. Частина 3. Сходи, драбини зі східцями і перила»).

5. Засоби колективного захисту від падіння повинні бути суцільними протягом усього шляху до робочого місця, за винятком місць входу на марші або драбину (п. 4.6 розділу VI Загальних вимог стосовно забезпечення роботодавцями охорони праці працівників, затверджених наказом МНС від 25.01.2012 № 67, НПАОП 0.00-7.11-12).

Редакція «Охорони праці» буде публікувати приклади розслідування нещасних випадків на виробництві, надіслані вами, шановні читачі, а також надавати методологічну допомогу зі встановлення об'єктивних причин нещасних випадків і заходів щодо запобігання їм. Надсилайте матеріали на e-mail: dnopop@gmail.com або поштою, але обов'язково з позначкою «Школа розслідування нещасних випадків». (Більш детальну інформацію див. у № 1/2015).

ПАМ'ЯТАЙТЕ!

Розслідування н. в. треба розглядати не як просту формальність, а як складання документа, від об'єктивності якого залежать матеріальне благополуччя потерпілого та його сім'ї, а також інтереси трудового колективу підприємства. Слід зазначити, що більшість н. в. і аварій стається не внаслідок необережної роботи, а у зв'язку з недосконалістю системи контролю, відповідальність за яку несуть роботодавці.

ЗАВДАННЯ:

Встановити **вид події** за обставинами нещасного випадку з визначенням коду за Класифікатором «Вид події, що призвела до нещасного випадку» додатку 4 Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабміну від 30.11.2011 № 1232 (далі – Порядку). Встановити **основну причину** настання нещасного випадку з визначенням коду за Класифікатором «Причини настання нещасного випадку» додатка 4 Порядку і з **посиланням** на норми та правила охорони праці.

Приклади нещасних випадків

3. Короткі обставини нещасного випадку. Взимку, пересуваючись тротуаром перед входом до адміністративної будівлі на території підприємства, працівник підскознувся на льоду, впав і отримав перелом руки. **Характеристика місця падіння:** розрахункова кількість пішоходів у робочий час – до 150 осіб на годину; тротуар має удосконалене покриття; ширина тротуару = 1,5 м; тротуар не прибирався після снігопаду понад 2 доби; за останні 2 дні середня температура зовнішнього повітря становила –5 °С.

Вид події (+ код за Класифікатором «Вид події, що призвела до нещасного випадку») _____

Основна причина (+ код за Класифікатором «Причини настання нещасного випадку») _____

Нормативне посилання _____

4. Короткі обставини нещасного випадку. Працівник спускався стаціонарними металевими сходами з побутового приміщення, розташованого на 2-му поверсі всередині виробничої будівлі. Спускаючись сходами, він оступився та впав з проміжної площадки сходів уперед на бетонну підлогу, отримавши черепно-мозкову травму з переломом кісток скеліття та основи черепа. **Характеристика сходового маршруту:** призначений для постійного доступу до побутового приміщення, розрахований на 50 осіб. Сходи – кут нахилу 60°, двомаршеві, відкриті, з проміжною площадкою розміром 2х1,5 м, у кожному марші довжиною 3 м по 13 сходинок однакової форми. Ширина сходового маршруту – 0,9 м, висота поручня – 1 м. Ширина кожної проступі – 0,2 м. Висота кожного підступенка – 0,2 м (крім першої сходинки вниз від проміжної площадки, де висота підступенка = 0,3 м). Сходовий марш виготовлено з каркасу та сходинок з металопрокатних профілів (швелер, кутник). Настил сходинок виконано з рифленого металевго листа.

Вид події (+ код за Класифікатором «Вид події, що призвела до нещасного випадку») _____

Основна причина (+ код за Класифікатором «Причини настання нещасного випадку») _____

Нормативне посилання _____

Чекаємо від вас відповідей і пропозицій!

В. Потебешко, експерт

ОПЕРАТИВНІ ДАНІ

про стан виробничого травматизму за 2014 р. порівняно з 2013 р.

По регіонах, травмовано осіб

Адміністративна одиниця	2014		2013		+ / –	
	Усьо-го	У т.ч. смертельно	Усьо-го	У т.ч. смертельно	Усьо-го	У т.ч. смертельно
Україна	6318	548	8568	538	–2250	10
АР Крим	51	3	187	14	–136	–11
м. Севастополь	18	0	42	3	–24	–3
Вінницька область	216	17	220	16	–4	1
Волинська область	137	7	167	6	–30	1
Дніпропетровська область	767	57	783	49	–16	8
Донецька область	1850	125	2916	128	–1066	–3
Житомирська область	115	15	138	12	–23	3
Закарпатська область	44	9	35	5	9	4
Запорізька область	304	14	356	17	–52	–3
Івано-Франківська область	79	12	92	8	–13	4
Київська область	154	26	180	26	–26	0
м. Київ	334	34	386	39	–52	–5
Кіровоградська область	73	5	83	11	–10	–6
Луганська область	578	48	1093	46	–515	2
Львівська область	241	22	257	21	–16	1
Миколаївська область	79	7	87	10	–8	–3
Одеська область	117	18	180	22	–63	–4
Полтавська область	217	19	223	18	–6	1
Рівненська область	116	7	120	7	–4	0
Сумська область	121	13	147	12	–26	1
Тернопільська область	80	11	82	5	–2	6
Харківська область	208	32	270	19	–62	13
Херсонська область	83	11	106	10	–23	1
Хмельницька область	122	10	140	13	–18	–3
Черкаська область	73	9	113	12	–40	–3
Чернівецька область	41	5	35	3	6	2
Чернігівська область	100	12	130	6	–30	6

За напрямками нагляду, травмовано осіб

Напрямок нагляду	2014		2013		+ / –	
	Усьо-го	У т.ч. смертельно	Усьо-го	У т.ч. смертельно	Усьо-го	У т.ч. смертельно
Вугільна промисловість	2034	99	3147	100	–1113	–1
Гірничорудна та нерудна промисловість	220	12	286	22	–66	–10
Нафтогазовидобування та геологорозвідка	19	2	25	0	–6	2
Енергетика	135	26	171	20	–36	6
Будівництво	263	48	346	58	–83	–10
Котлонагляд, підйомні споруди	20	6	34	8	–14	–2
Машинобудування	507	23	688	29	–181	–6
Металургійна промисловість	340	25	427	21	–87	4
Хімічна промисловість	132	15	198	19	–66	–4
Транспорт	423	71	496	70	–73	1
Зв'язок	74	8	90	5	–16	3
Газова промисловість	51	8	51	4	0	4
Житлокомунгосп	171	9	248	27	–77	–18
Агропромисловий комплекс	691	95	846	88	–155	7
Деревообробна промисловість	76	9	104	5	–28	4
Легка та текстильна промисловість	25	0	38	2	–13	–2
Соціально-культурна сфера та торгівля	1137	92	1373	60	–236	32
Усього	6318	548	8568	538	–2250	10

Вікторія Постова,
прес-служба лісгоспу

Упродовж двох років на нижньому складі Кролевецького лісомисливського господарства Сумського обласного управління лісового та мисливського господарства працює сучасний потужний перевантажувач. За цей час він встиг не лише виправдати себе з економічної точки зору, а й стати взірцем безпеки праці та комфорту робочого місця оператора.

Модернізація підприємства, технічне переоснащення, упровадження у виробництво сучасної техніки й технологій відіграють ключову роль як у підвищенні продуктивності праці, так і у створенні комфортних, а головне — безпечних умов праці. У цьому переконаний директор Кролевецького лісомисливського господарства Олександр Посошенко та колектив підприємства. Саме тому кролевецькі лісівники під час запуску в експлуатацію нового нижнього складу віддали перевагу не консольно-козловому крану, що зазвичай використовується в лісовій промисловості України на цій ділянці виробництва, а новітній техніці — перевантажувачу Caterpillar. І анітрохи про це не пошкодували.

Кролевецьке господарство відоме не лише на Сумщині, а й далеко за її межами. Воно давня вважається флагманом деревообробки області, а вироблені тут індустріальні паркетні ламелі сьогодні користуються попитом у багатьох країнах Європи. За словами директора, підприємство щороку переробляє більш ніж 17 тис. м³ деревини і щомісячно випускає близько 4,5 тис. м³ ламелі паркетної та паркету.

Технологічний процес деревообробки здійснюється в Кролевці з використанням сучасних технологій та новітнього обладнання. Уся продукція відповідає міжнародним стандартам. Як наслідок, попит на продукцію кролевецьких деревообробників високий та постійно зростає як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках збуту. Саме це і спонукало підприємство до прийняття економічно виваженого рішення про будівництво власного нижнього складу. Тут також запрацював поки що єдиний серед споріднених під-

ІНВЕСТИЦІЇ в безпеку праці

приємств України колісний перевантажувач. Звісно, за нього довелося заплатити чималеньку суму. Проте витрачені на будівництво складу та придбання техніки кошти тут розраховували повернути вже за 3–3,5 роки — і не помилилися.

Раніше, за словами Олександра Посошенка, господарство орендувало площадки для відвантаження лісопродукції на інших підприємствах, що спричиняло додаткові витрати. Тому й вирішили збудувати власний нижній склад. Інвестиції у власне виробництво повністю себе виправдовують. Чому відмовилися від традиційного для нижніх складів консольно-козлового крану? Відповідь проста: Caterpillar продемонстрував цілковиту перевагу за всіма показниками економічної доцільності та заслуговує на відмінну оцінку з точки зору безпеки праці й запобігання виробничому травматизму.

Судить самі. Техніка має високу продуктивність навантаження (до 8 залізничних вагонів за зміну), працює на колісному ході і за будь-яких погодних умов, не залежить від електропостачання. Вона легко маневрує, тому може працювати на будь-якому майданчику, забезпечує штабелювання лісопродукції в кармани-нагромаджувачі та формування вагонів і платформ без допомоги стропальників. А ця професія, між іншим, вважається в лісовій промисловості однією з найбільш травмонезбезпечних.

Кабіна перевантажувача оснащена камерою відеонагляду, що допомагає оператору виконувати вантаж-

но-розвантажувальні роботи. Завдяки цьому підприємство, як то кажуть, уполювало одним пострілом двох зайців. По-перше, під час укомплектування на новому складі штату працівників не довелося вводити посаду стропальника, бо перевантажувач, на відміну від крана, обслуговується одним оператором. По-друге, робоче місце оператора перевантажувача настільки комфортне, ергономічне та безпечне, що й офісні працівники можуть позаздрити.

Оператор кролевецького перевантажувача Сергій Прокопенко задоволений умовами праці на всі 100%. Техніка, за його словами, з цієї точки зору просто бездоганна: безпечна, надійна, з просторою світлою кабіною, що підсилена решітками для захисту в разі виникнення небезпечної ситуації, наприклад, падіння на кабінку лісоматеріалів. Зручне сидіння, шумоізоляція, кондиціонер. І взимку не холодно, і влітку не жарко. Єдине, чого вимагає сучасний перевантажувач, це підвищеної уваги, адже погляд постійно прикутий до камери відеоспостереження.

Позитивний досвід кролевецького підприємства дістав схвальну оцінку керівництва обласного й державного рівня. Адже в будь-якій справі економічний підхід — це запорука прибутковості підприємства, що є головним критерієм в оцінці його діяльності. Разом з тим дуже важливим є вміння ефективно організувати роботу колективу, керуючись при цьому таким пріоритетом, як створення безпечних умов праці.

«Ніщо не може зрівнятися з ціною життя, — переконаний Олександр Посошенко. — Це аксіома. Тому заощаджувати на здоров'ї працівників не варто. Навпаки, щоб запобігти виробничому травматизму, краще інвестувати кошти у створення безпечних умов праці, а не витратити їх на лікування».

Фото автора

Прорив у технології захисту зору

Окуляри 3M™ SecureFit™ 400

- Інноваційна технологія прилягання окулярів до всіх типів обличчя
- Рівномірний розподіл тиску завдяки революційній конструкції саморегульованих дужок
- Ще більше зручності та комфорту
- Посилена зносостійкість
- Доступні у прозорому, бронзовому, сірому, блакитно-дзеркальному відтінках
- Відповідність стандартам EN166:2001

Очікуйте новинку в 2015 році

**Просто вдягніть окуляри
і відчуйте різницю.**

ТОВ "3М Україна"
Бізнес-центр "Горизонт Парк"
вул. М. Амосова, 12, 7-й поверх, Київ, Україна, 03680
Тел.: (044) 490 57 77; факс (044) 490 57 75; www.3M.ua

ДИВИСЬ ОБОМА

Олександр Фандєєв,
спецкор

Травмування очей на виробництві можна уникнути в 90% випадків, якщо користуватися засобами індивідуального захисту органів зору. Розглянемо, яким вимогам мають відповідати ці вироби та на що необхідно звертати увагу під час вибору захисних окулярів.

Про шкідливі та небезпечні для зору виробничі чинники не знають, напевно, лише ті, кого зовсім не хвилює власне здоров'я. Проте, у багатьох випадках обидві сторони — як роботодавці, так і наймані робітники — недооцінюють значення засобів захисту органів зору. Як результат — травми очей, погіршення зору, професійні захворювання, інвалідність.

Основним засобом захисту органів зору, як відомо, є окуляри. Сучасні захисні окуляри завдяки застосуванню інноваційних технологій характеризуються зручністю та функціональністю, знижують стомлюваність очей, надають можливість установа лінз для корекції зору та підвищують імідж роботодавця.

Слід розрізняти вимоги до побутових окулярів (для корекції зору та сонцезахисних) й окулярів, які використовуються на виробництві як захисні. Для регламентування вимог до захисних окулярів розроблено низку стандартів. В Україні є чинними такі: ДСТУ EN 166-2001 «Засоби індивідуального захисту очей. Технічні умови»; ДСТУ EN 169-2001 «Засоби індивідуального захисту очей. Фільтри під час виконання зварювання та споріднених процесів. Вимоги до пропускання та рекомендації щодо викорис-

стання»; ДСТУ EN 170-2001 «Засоби індивідуального захисту очей. Фільтри для захисту від ультрафіолетового випромінювання. Вимоги до пропускання та рекомендації щодо використання»; ДСТУ EN 171-2001 «Засоби індивідуального захисту очей. Фільтри для захисту від інфрачервоного випромінювання. Вимоги до пропускання та рекомендації щодо використання»; ДСТУ EN 172:2005 «Засоби індивідуального захисту очей. Противідблискові фільтри промислового призначення»; ДСТУ EN 175-2001 «Засоби індивідуального захисту очей та обличчя під час зварювальних та споріднених процесів».

Зазначені документи гармонізовані з європейськими стандартами. Це свідчить про те, що вимоги до захисних окулярів в Україні відповідають аналогічним вимогам у країнах ЄС.

ОКУЛЯРИ ВІДКРИТІ, ЗАКРИТІ Й ТАКІ РІЗНІ...

Захисні окуляри — надійний бар'єр від впливу твердих механічних часток, пилу, вітру, газів і дрібнодисперсних аерозолів, води, бризок рідин (у тому числі агресивних), різних випромінювань (інфрачервоного, лазерного, ультрафіолетового тощо), а також від одночасного впливу кількох шкідливих і небезпечних чинників виробництва.

За конструкцією захисні окуляри поділяються на окуляри відкритого та закритого типу. Окуляри відкритого типу забезпечують захист від впливу механічних часток і випромінювань, зручне прилягання лінзи до обличчя, мають боковий захист і відрізняються максимальною легкістю (22–29 г). Окуляри закритого типу бувають вентильовані та

Окуляри без маркування заборонено використовувати як захисні

не вентильовані (герметичні), забезпечують захист від впливу механічних часток і — залежно від моделі — від випромінювань, крапель та бризок рідин, аерозолів, газів, пари, димів, розпечених часток, бризок розплавленого металу. Деякі моделі забезпечують захист за екстремальних температур до +177 °С. Сучасні закриті захисні окуляри є дещо важчими за відкриті (57 г і більше), але теж порівняно легкими.

У БИТВІ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ЛІНЗ ПЕРЕМАГАЄ ПОЛІКАРБОНАТ

Лінзи в захисних окулярах повинні бути міцними та забезпечувати захист від впливу механічних часток з низькою енергією і швидкістю до 45 м/с (у мар-

До відома споживачів

Захисні характеристики окулярів відображаються в маркуванні лінзи та оправ. Розглянемо два приклади.

Маркування лінзи: 2C – 1.2 X 1 FT KN CE, де 2C – ідентифікаційний код лінзи, що інформує про захист від випромінювань; 1.2 – ступінь затемнення лінзи; X – виробник; 1 – оптичний клас; F – механічна міцність; T – робота в умовах екстремальних температур від –5 °С до +55 °С; K – захист від утворення подрпин; N – захист від запотівання; CE – наявність сертифіката ЄС.

Маркування оправ: X EN 166 3 4 9 B 0063 CE, де X – виробник; EN 166 – відповідність стандарту; 3 – захист від бризок і крапель рідин; 4 – захист від механічних часток понад 5 мікронів; 9 – захист від бризок розплавленого металу та розпечених часток; B – механічна міцність; 0063 – код органу сертифікації; CE – наявність сертифіката ЄС.

куванні символ F) як у відкритих, так і в закритих окулярах, а також від впливу механічних часток із середньою енергією та швидкістю до 120 м/с (символ B) — у закритих окулярах.

За оптичним класом лінзи захисних окулярів поділяються таким чином: клас 1 (не мають викривлення) — призначені для постійного носіння, клас 2 — для короточасного носіння, клас 3 — застосовуються лише в надзвичайних випадках. В Україні лінзи класу 2 і 3 практично не використовуються, оскільки мають викривлення, що може призводити до втоми, погіршення зору, запаморочення, втрати свідомості та, як наслідок, до травми. Оптичний клас обов'язково відображається в маркуванні лінзи.

Лінзи можуть виготовлятися з мінерального скла, мінерального скла триплекс, полікарбонату або ацетату — це залежить від сфери застосування захисних окулярів, що вказується в маркуванні лінзи.

Сьогодні найбільш поширеними є **лінзи з полікарбонату**. Завдяки сучасним технологіям вони виробляються різної конфігурації та відповідають найвищим оптичним і захисним характеристикам. До переваг полікарбонату слід віднести невелику масу та високу механічну міцність. Навіть якщо при влученні в лінзу механічних часток станеться її деформування, уламків не утворюється, що знижує ризик отримання травми.

Для запобігання появі подряпин і запотівання на лінзи як у відкритих, так і в закритих окулярах наноситься спеціальне покриття. Причому чим ефективніше покриття, тим, відповідно, вища його вартість. Також від запотівання можуть застосовуватися спеціальні рідини та олівці. Проте та-

кий захист має свої недоліки: термін дії цих покриттів обмежений, нанести їх рівномірно по товщині на площину лінзи неможливо, а це може призвести до оптичних викривлень.

Ацетат має високу стійкість до впливу агресивних хімічних речовин і застосовується в окулярах закритого типу. На ацетат можна наносити покриття проти запотівання лінз, а от проти утворення подряпин — ні. Щоправда, ацетат сам по собі матеріал досить твердий і стійкий до утворення подряпин.

Мінеральне скло відрізняється низькою ціною, має високу стійкість до утворення подряпин і впливу агресивних хімічних речовин, але більшою мірою, ніж зазначені вище матеріали, піддається запотіванню. До його недоліків відносять також значну масу та можливе утворення уламків при руйнуванні скла, що може завдати працівникові важкої травми. Через це в багатьох вітчизняних компаніях відмовилися від застосування на виробництві захисних окулярів із лінзами з мінерального скла.

Цей матеріал може бути замінено на **мінеральне скло триплекс** — у цьому випадку при влученні механічних часток у лінзу уламків не утворюється. Але такі захисні окуляри не отримали значного поширення через велику масу та високу вартість.

Лінзи захисних окулярів залежно від сфери застосування можуть бути прозорими, затемненими, жовтими, дзеркальними, кольору «синій кобальт» тощо. Так, жовті лінзи застосовуються при недостатній освітленості, коричневі — в умовах сонячного та яскравого світла, оскільки забезпечують точну передачу кольору, тому рекомендуються для водіїв автотранспорту. Дзеркальні добре підходять для роботи в умовах «приміщення / відкрите повітря», наприклад для водіїв електрокарів на складських комплексах.

Захисні окуляри як відкриті, так і закриті із прозорими лінзами можуть комплектуватися додатковими відкидними лінзами для захисту від випромінювань (для зварювальних робіт).

В окулярах, призначених для використання в екстремальних умовах, застосовуються здвоєні лінзи в комбінації «полікарбонат/полікарбонат» або «полікарбонат/ацетат».

У маркуванні лінзи обов'язково вказується ідентифікаційний код, що інформує про захист від випромінювань і ступінь її затемнення

Не менш важливе значення має оправа окулярів. У сучасних оправ відкритих окулярів є боковий захист, а також можливість регулювати дужки за кутом нахилу та довжиною. Інноваційні конструкції забезпечують мінімальний тиск дужок на голову та чудове фіксування окулярів.

Оправи закритих окулярів теж відрізняються за конструкцією (для фіксування на голові використовується або регульований еластичний ремінець, або дужки, як у відкритих окулярах) та дизайном, забезпечують максимальне прилягання до обличчя і комфорт. Можливе застосування захисних окулярів із кріпленням на каску (що зручно, наприклад, для сталеварів). Захисні характеристики оправи обов'язково відображаються в маркуванні.

Конструкція деяких моделей відкритих і закритих захисних окулярів дає можливість використовувати їх одночасно з побутовими корегувальними окулярами. Існують моделі закритих окулярів, усередині яких можна встановлювати спеціальну оправу без дужок з побутовими корегувальними лінзами. Виготовляються також спеціальні персональні відкриті окуляри з корегувальними лінзами з полікарбонату, які забезпечують захист згідно з ДСТУ EN 166-2001. Але вони чимало коштують, і, крім того, для замовлення на їх виготовлення необхідно надати рецепт окуліста.

ВИБІР, ЗБЕРІГАННЯ ТА ДОГЛЯД

Щоб правильно вибрати захисні окуляри, насамперед необхідно визначити можливі ризики на робочому місці, де застосовуватимуться ці ЗІЗ. З урахуванням цього підбираються модель і тип окулярів, що за своїми характе-

УВАГА

Заборонено використовувати захисні окуляри з пошкодженнями оправ або лінз, самостійно ремонтувати та модифікувати конструкцію таких ЗІЗ.

Для уникнення пошкоджень окулярів у позаробочий час їх необхідно зберігати у спеціальному твердому або м'якому тканинному футлярі. На складах ці вироби повинні зберігатися в заводській упаковці в сухих приміщеннях, де відсутні органічні випари, на відстані від нагрівальних приладів і прямих сонячних променів при температурі від +5 °C до +40 °C.

Для збільшення строку експлуатації лінз необхідно очищувати їх тільки спеціальними серветками (із мікрофібри чи вологими паперовими) або у спеціальних установках.

Захисні окуляри обов'язково повинні мати сертифікат перевірки типу та декларацію відповідності із зазначенням виробника.

ристиками здатні забезпечити захист від можливих ризиків (усі необхідні відомості містяться в маркуванні лінз та оправ). Окуляри слід надіти, щоб переконатися, що вони достатньо комфортні та надійно фіксуються на голові, а у випадку із закритими окулярами вони повинні щільно і зручно прилягати до обличчя. Якщо необхідно, їх перевіряють на сумісність з іншими ЗІЗ, наприклад респираторами.

Часто буває, що виробник заявляє про наявність захисного покриття на лінзах, а в маркуванні цієї інформації немає. Це означає, що такі покриття не забезпечують захист лінзи від утворення подряпин і запотівання на рівні вимог стандарту.

Слід зазначити, що працівник, який вперше скористався новими захисними окулярами, навіть якщо вони повністю відповідають вимогам стандарту, іноді відчуває дискомфорт і підвищену стомлюваність очей. Це пов'язано із «звиканням» організму. Тому не поспішайте відмовлятися від захисних окулярів — за кілька днів проблеми поступово зникнуть.

ТРОХИ ІСТОРІЇ

Вважається, що окуляри як інструмент для поліпшення зору винайшли в Італії. Перші документальні свідчення щодо існування окулярів відносяться до 1289 року. За однією з версій, автор винаходу — Алессандро Спина, чернець і вчений із Пізи. Насправді окуляри було винайдено раніше невідомим майстром, а Спина самостійно, керуючись лише загальним описом, відтворив метод їх виготовлення. Приблизно тоді ж, наприкінці XIII сторіччя, окуляри «придумали» в Китаї.

Як виникла ідея використовувати окуляри для захисту очей, історія умовчує. Але один із таких сюжетів пов'язує із залізницею, що діяла у США в XIX сторіччі. Пасажири почали скаржитися на те, що через відкриті вікна вагонів їм в очі потрапляє сажа з паровозної труби. Тоді представники залізничної компанії виготовили спеціальні захисні окуляри, які належало надягати під час подорожей. Ідею підхопили промислові підприємства, керуючись тими міркуваннями, що будь-яка виробнича діяльність більшою чи меншою мірою пов'язана з ризиком для очей.

Цікаво, що захисні окуляри використовуює не тільки людина. Наприклад, природа створила бобрів із уже «вбудованими» захисними окулярами — це їхні прозорі повіки. Природжені будівельники та водолази, вони чудово бачать у воді із заплюснутими очима, що оберігає їхні органи зору від подразнення та потрапляння різних речовин.

КОМЕНТАРІ

Кирило Чернишук,
технічний фахівець
відділу ЗІЗ компанії
«3М Україна»

Перше, на що необхідно звертати увагу під час вибору моделі окулярів, це відповідність їх захисних властивостей тим чинникам ризику та небезпекам, які виявлені на певному робочому місці. Обов'язково потрібно перевірити наявність маркування та національного знака відповідності («трилисника»). Відсутність знака дає привід взяти під сумнів те, що даний ЗІЗ сертифікований в Україні і що його захисні властивості та інші характеристики, що зазначені на упаковці або самому виробі, відповідають дійсності.

Представники промислових підприємств, як правило, цікавляться наявністю маркування та супровідної документації, а фізичні особи часто не надають цьому належного значення.

Під час вибору захисних окулярів для певної людини слід переконатися, що ця модель підходить для її форми обличчя (охоплення дужок, достатнє прилягання на ділянці навкруги очних яблук). Обов'язково потрібно провести інструктаж для користувачів і пояснити, чому під час роботи необхідно надягати захисні окуляри, як це робити правильно, ознайомити з правилами догляду за ними. На жаль, багато хто не розуміє навіть такої очевидної істини, що захисні окуляри втрачають свої властивості та навіть можуть погіршити зір, якщо носити їх в кишені без чохла (а часто навіть разом із ключами) чи протирати лінзи рукавом спецодягу. Щоб підняти культуру користування ЗІЗ, потрібно проводити на підприємствах не лише інструктажі, але й навчальні тренінги.

Що стосується тенденцій на ринку ЗІЗ органів зору, то у зв'язку з різким зростанням цін помітно підвищується попит на бюджетні моделі захисних окулярів. Основні покупці таких ЗІЗ — підприємства великого бізнесу, зокрема металургійні, гірничозбагачувальні комбінати, підприємства енергетики, машинобудування.

Ігор Терешкович,
комерційний директор
ТОВ Фірма «АВ Центр»

Основними гравцями на ринку захисних окулярів (до 100%) в Україні є іноземні компанії-виробники. Українські практично відсутні. Це пов'язано з тим, що для розробки, сертифікації та виробництва окулярів необхідно володіти високотехнологічним устаткуванням, якого в нас немає. Асортимент вітчизняної продукції дуже обмежений — це конструктивно прості вироби, як правило, низької якості.

ЗІЗ органів зору умовно можна розділити на дві категорії: бюджетні моделі про-

стої конструкції, часто невисокої якості, і сучасні високоякісні моделі. Перші виробляються переважно в Російській Федерації та деяких країнах Європи, другі, в основному, в ЄС і США.

Найбільшим попитом на цей час користуються відкриті захисні окуляри з прозорими лінзами.

Очевидно, це пояснюється великою кількістю робочих місць, на яких присутні професійні ризики, що вимагають застосування саме таких ЗІЗ. Захисні окуляри затребувані на підприємствах і великого, і середнього, і малого бізнесу у всіх галузях економіки України.

За нашими спостереженнями, найбільш відповідально та професійно до вибору, закупівлі й використання ЗІЗ органів зору підходять великі холдинги та компанії з іноземними інвестиціями.

Сергій Пугін,
заступник директора
ТОВ «Восток-Сервіс»

Розвиток ринку ЗІЗ гальмують, з одного боку, застарілі стандарти й норми, багато з яких прийнято ще за часів СРСР, а з іншого — подвійні стандарти, коли потрібно одночасно виконувати вимоги і гармонізованих європейських норм, і застарілих радянських стандартів.

Сьогодні для багатьох споживачів головним критерієм вибору ЗІЗ залишається ціна. Хоча, як доведено на практиці, більш якісні ЗІЗ служать набагато довше, що дає змогу не лише берегти здоров'я працівників, але й економити гроші роботодавців. Тому треба приймати нові європейські

стандарти, скасовувати застарілі ГОСТи та норми і підвищувати вимоги до якості ЗІЗ.

На українському ринку представлені ЗІЗ органів зору виробництва як країн ЄС (Німеччини, Великобританії, Італії, Польщі, Франції), так і Китаю, Малайзії, Таїланду, Тайваню, причому останні користуються більшим попитом, оскільки доступніші за ціною. Проте останнім часом спостерігається плавна тенденція до збільшення попиту на продукцію підвищеної якості.

Під час вибору ЗІЗ органів зору в першу чергу треба звертати увагу на такі характеристики виробів, як захист від механічних і хімічних впливів, УФ-випромінювання, а вже потім — на комфорт. На мій погляд, одна з головних помилок замовників ЗІЗ полягає в тому, що вони приділяють недостатньо уваги вивченню умов праці на конкретних робочих місцях. Адже саме індивідуальний підхід при виборі ЗІЗ прямо впливає на поліпшення умов і продуктивності праці.

Компанія Univet, що заснована інженером Армандо Портезі на півночі Італії, є сучасною динамічною компанією, яка спеціалізується на розробці та виробництві промислових, медичних, лазерних окулярів і біноклярних систем для хірургії та стоматології. Досягнення найвищих стандартів якості є результатом наукових досліджень, передових інноваційних технологій, а також численних перевірок в процесі виробництва. У 2014 році компанія Univet отримала престижну нагороду Frost & Sullivan Award за технологічне лідерство на європейському ринку захисту очей.

Univet експортує свою продукцію більш ніж в сорок країн по всьому світу. Починаючи з 2009 року захисні окуляри Univet успішно представлені на ринку України. Сьогодні понад 1000 підприємств України використовують захисні окуляри Univet.

АВЦЕНТР
www.avcentr.com.ua

Запрошуємо Вас до співпраці!

Офіційний дистриб'ютор ТОВ фірма «АВ ЦЕНТР»
вул. Аляб'єва, 3, м. Київ, 04655. Тел.: +380442308707 e-mail office@avcentr.com.ua

Реклама

ТОВ “УЧБОВИЙ КОМБІНАТ “СЛАВУТИЧ” проводить:

НАВЧАННЯ ТА ПЕРЕВІРКУ ЗНАТЬ
КЕРІВНИКІВ ТА СПЕЦІАЛІСТІВ НА ЗНАННЯ:

- ▶ Правил безпеки систем газопостачання України;
- ▶ Правил будови та безпечної експлуатації: вантажопідіймальних кранів, підйомників, ліфтів, котлів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів пари і гарячої води;
- ▶ Правил ТЕ теплових установок і мереж;
- ▶ Правил ТБ при експлуатації тепловикористовуючих установок і теплових мереж;
- ▶ Правил БЕ і ТЕ електроустановок споживачів (група II–V з електробезпеки);
- ▶ Правил будови та безпечної експлуатації стаціонарних компресорних установок, повітропроводів і газопроводів;
- ▶ Правил ТБ в будівництві;
- ▶ Правил ОП на автомобільному транспорті;
- ▶ Правил безпечної роботи з інструментом та пристосуванням;
- ▶ Правил охорони праці для підприємств і організацій поліграфічної промисловості; СНиП III-4-80 “Техніка безпеки в будівництві”;
- ▶ Правил з охорони праці під час виконання робіт на висоті;
- ▶ Правил безпеки при виробництві, зберіганні, транспортуванні та застосуванні хлору;
- ▶ Правил будови і безпечної експлуатації ескалаторів;
- ▶ Правил безпечного виконання робіт при зведенні об'єктів з монолітного бетону і залізобетону;
- ▶ Правил будови і безпечної експлуатації фреонових холодильних установок;
- ▶ Правил будови і безпечної експлуатації аміачних холодильних установок;
- ▶ Правил безпеки при експлуатації магістральних газопроводів;
- ▶ Правил технічної експлуатації та безпечного обслуговування обладнання АГНС.

03062. м. Київ, пр. Перемоги, 67
а/с 59 (ст. м. “Нивки”)
Тел.: 451-00-47, 205-36-77

www.slav.in.ua

НАВЧАННЯ БЕЗПЕЧНИХ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ ВИКОНАННЯ
РОБІТ ПРИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ, ОБСЛУГОВУВАННІ ТА ВИКОНАННІ
РЕМОНТНИХ РОБІТ НА ОБ'ЄКТАХ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ:

- ▶ посудини, що працюють під тиском;
- ▶ димові та вентиляційні канали;
- ▶ аміачно-холодильні установки;
- ▶ газонебезпечні та вогневі роботи;
- ▶ самопідймальні коліски;
- ▶ використання перекису водню;
- ▶ роботи на висоті з використанням спеціальних страхувальних засобів;
- ▶ газове господарство та ін.

ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ З ПРИСВОЄННЯМ
КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА ПРОФЕСІЯМИ:

- ▶ оператор АЗС, оператор ГРС, оператор котельні;
- ▶ слюсар з експлуатації та ремонту газового устаткування;
- ▶ слюсар з ремонту технологічних установок; машиніст технологічних компресорів;
- ▶ машиніст компресорних установок; машиніст холодильних установок;
- ▶ машиніст крана (кранівник); машиніст крана автомобільного, стропальник, водій навантажувача, ліфтер;
- ▶ електрозварник (атестація дипломованих зварників); електрогазозварник, газорізальник; наповнювач балонів та ін.

ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНИЙ МІНІМУМ

Ліцензія Міністерства України № 270654 від 02.07.2013 р.

ЗНАЙОМТЕСЯ: КРИВОРІЗЬКИЙ ЕТЦ

Про особливості організації навчання з питань охорони праці й професійної підготовки в Криворізькому ЕТЦ.

Олег Чередниченко,
начальник ДП «Криворізький ЕТЦ»

КОРОТКО ПРО ЕТЦ

Свою діяльність центр розпочав у січні 2001 р. У структурі підприємства 6 виробничих відділів:

- 1) технічної експертизи з будівельною лабораторією;
- 2) діагностики з випробувальною лабораторією;
- 3) електротехнічний з електротехнічною лабораторією;
- 4) технічних оглядів технологічних транспортних засобів;
- 5) навчання;
- 6) психофізіологічної експертизи.

Експертну діяльність на ДП «Криворізький ЕТЦ» здійснюють 52 технічних експерти, 15 з яких працюють у двох і більше напрямках експертної діяльності, а також 8 провідних інженерів та інженерів першої категорії.

Технічна компетенція ЕТЦ підтверджена наявністю дозволу на початок роботи підприємства, шести дозволів і трьох ліцензій на право проведення окремих видів робіт, а також свідоцтв про атестацію лабораторії неруйнівного контролю й електротехнічної лабораторії. У 2006 р. Криворізьким ЕТЦ була отримана ліцензія на проектування й обстеження об'єктів будівництва та акредитована будівельна лабораторія, що одержала право на проведення обстеження й паспортизації будівель і споруд.

Якість виконуваних підприємством робіт підтверджена сертифікатами на систему управління якістю, систему управління безпекою й гігієною праці

та відповідає вимогам ДСТУ ISO 9001:2009 і ДСТУ OHSAS 18001:2010.

Від самого початку свого існування Криворізький ЕТЦ проводить роботу з технічної діагностики й технічного огляду шахтних підйомників і головних вентиляційних установок, вантажопідіймальних механізмів, котлів і паропроводів, повітрязбірників і посудин, що працюють під тиском, тощо.

Криворізький ЕТЦ освоїв такий напрям діяльності, як технічне діагностування й технічний огляд устаткування в металургійній, ливарній і коксохімічній галузях промисловості. Він у повному обсязі виконує роботи з технічного діагностування й огляду гірничо-шахтного устаткування й устаткування для видобутку, транспортування, дроблення, сортування, збагачення корисних копалин та згрудкування руд і концентратів.

Разом з тим Криворізький ЕТЦ — це базовий Центр з підготовки спеціалістів підривної справи для підприємств України. З цією метою при ньому організована навчальна база, яка відповідає сучасним вимогам.

Наш ЕТЦ одним з перших одержав право на проведення психофізіологічної експертизи працівників, діяльність яких пов'язана з об'єктами підвищеної небезпеки.

Технічне діагностування гірничого й гірничотранспортного устаткування підприємств можливе тільки завдяки

спільній роботі відділів діагностики, електротехнічного й технічного огляду технологічних транспортних засобів. Результатом такої роботи є експертний висновок, в якому відображено технічний стан усіх вузлів і механізмів устаткування, що пройшло експертне обстеження.

Оксана Савенко,
начальник відділу навчання

ВИДИ Й ПРОГРАМИ НАВЧАННЯ

Програми навчання, за якими працює наш відділ, можна розділити на три великих блоки. Перші два — це навчання й перевірка знань з питань охорони праці, третій — професійне технічне навчання (присвоєння/підвищення кваліфікації).

ПЕРШИЙ БЛОК — це навчання й перевірка знання посадовими особами й фахівцями тих нормативно-правових актів з охорони праці, дотримання яких належить до їхніх функціональних обов'язків, а також членів комісії підприємства з перевірки знань. Кожна з трьох десятків програм цього блоку присвячена вивченню якогось одного нормативно-правового акта з охорони праці.

БЛОК 1

Зміст програм навчання й перевірки знання окремих нормативно-правових актів з охорони праці посадовими особами, фахівцями та членами комісії підприємства з перевірки знань:

- **Правила охорони праці:**
 - ⇒ при експлуатації великовантажних автомобілів та інших технологічних транспортних засобів при розробці рудних і нерудних родовищ відкритим способом;
 - ⇒ на автомобільному транспорті;
 - ⇒ при виконанні робіт на висоті;
 - ⇒ при роботі з інструментами та пристроями;
 - ⇒ у газовому господарстві підприємств чорної металургії;
 - ⇒ при розробці родовищ корисних копалин відкритим способом;
 - ⇒ при дробленні й сортуванні, збагаченні корисних копалин та згрудкуванні руд і концентратів;
 - ⇒ при експлуатації електроустаткування й електромереж на відкритих гірничих роботах;
- **Правила технічної експлуатації:**
 - ⇒ електроустановок споживачів;
 - ⇒ залізничного транспорту промислових підприємств;
 - ⇒ установок очищення газу;
- **Правила будови й безпечної експлуатації:**
 - ⇒ посудин, що працюють під тиском;
 - ⇒ трубопроводів пари й гарячої води;
 - ⇒ парових і водогрійних котлів;
 - ⇒ вантажопідіймальних кранів;
 - ⇒ атракційної техніки;
 - ⇒ навантажувачів;
 - ⇒ підйомників;
 - ⇒ ліфтів;
- **Правила безпеки:**
 - ⇒ систем газопостачання України;
 - ⇒ при експлуатації хвостових і шламових господарств гірничорудних і нерудних підприємств;
 - ⇒ при проектуванні та експлуатації об'єктів циклічно-потокової технології відкритих гірничих робіт;
- **Єдині правила безпеки при розробці рудних, нерудних і розсипних родовищ корисних копалин підземним способом;**
- **Правила будови, виготовлення, монтажу, ремонту і безпечної експлуатації вибухозахисних вентиляторів.**

Кожна з комплексних програм навчання й перевірки знань, що утворюють **ДРУГИЙ БЛОК**, містить у собі вимоги відразу декількох НПАОП, а також охоплює актуальні питання обслуговування й експлуатації устаткування, вивчення технологічних процесів, способів їхньої механізації й автоматизації, вивчення технічної документації. Ці програми розроблені для посадових осіб і фахівців підприємств, що здійснюють обслуговування й експлуатацію устаткування, проектування, підготовку й виконання буропідричних робіт, обстеження й експлуатацію виробничих будівель і споруд гірничорудних підприємств тощо.

ТРЕТІЙ БЛОК — це професійна підготовка, перепідготовка й підвищення кваліфікації за професіями «вибуховик» й «роздавальник вибухових матеріалів». Відповідно до існуючих вимог у дані програми навчання також включені розділи предмета «Охорона праці».

Організація будь-якого навчання відбувається за певним алгоритмом: подання заявки — формування групи — підбір викладача (він повинен мати відповідну атестацію й певні практичні навички) — проведення навчання (на базі ЕТЦ або замовника — за бажанням) — іспит — видача документа встановленого зразка. Якість навчання визначається двома основними факторами: якістю розробки його програми й підбором викладача.

Програми навчання в нашому відділі розробляються й переглядаються викладачами кафедри рудникової аерології й охорони праці, гірничого факультету відкритої й підземної розробки ДВНЗ «Криворізький національний університет», технічними експертами, фахівцями провідних підприємств галузі. Після розробки вони коректуються й адаптуються до умов конкретних підприємств, наприклад, ПАТ «Євраз Суха Балка», «Криворізький залізорудний комбінат», «АрселорМіттал Кривий Ріг», ПрАТ «За-

порізький залізорудний комбінат», підприємств групи «Метінвест» ПАТ «Північний ГЗК», «Центральний ГЗК», «Інгuleцький ГЗК», «Південний ГЗК» тощо.

Нещодавно було закінчено розробку нової програми «Навчання посадових осіб і фахівців підприємств із питань охорони праці й правил безпеки при експлуатації, обслуговуванні, провадженні ремонтних робіт машин і механізмів дробильно-бункерних комплексів шахт». Вона призначена для одержання головними спеціалістами шахт, а також спеціалістами технічного нагляду дільниць, що обслуговують ці комплекси, спеціальних глибоких знань з безпечного провадження робіт на цьому устаткуванні, устанавленому у виробках шахт.

Наразі ця програма проходить рецензування посадовими особами Криворізького гірничопромислового територіального управління й фахівцями підприємств. Також ведеться розробка ще двох нових програм:

- ☒ «Безпечна експлуатація, обслуговування й організація ремонтних робіт обладнання внутрішньо-шахтного транспорту»;
- ☒ «Монтаж, ремонт, технічне обслуговування електроустановок та електроустаткування в підземних умовах».

Як викладачів ДП «Криворізький ЕТЦ» залучає спеціалістів науково-дослідних інститутів і викладачів ДВНЗ «Криворізький національний університет» (кандидатів технічних наук, доцентів, професорів гірничого факультету, кафедри рудникової аерології й охорони праці), власних технічних експертів, посадових осіб Криворізького гірничопромислового територіального управління й найкращих фахівців-практиків, які пройшли навчання й атестацію в Головному навчально-методичному центрі Держгірпромнагляду в Києві. Усі викладачі мають вищу профільну освіту та пройшли навчання при Криворізькому націо-

БЛОК 2

Зміст комплексних програм навчання й перевірки знання кількох НПАОП:

- ⇒ загальний курс «Охорони праці»;
- ⇒ навчання з питань обстеження, паспортизації, безпечної й надійної експлуатації виробничих будівель і споруд;
- ⇒ навчання посадових осіб і фахівців з Правил безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення й інших нормативних документів підривної справи (на право керівництва підривними роботами);
- ⇒ безпечна експлуатація вертикальних і похилих стволів шахт, пристроювального обладнання й піднімальних установок;
- ⇒ безпечне виконання технологічних виробничих процесів при проведенні шахтних вертикальних і похилих гірничих виробок;
- ⇒ навчання посадових осіб і фахівців, пов'язаних з проектуванням, підготовкою й виконанням буропідричних робіт;
- ⇒ навчання з питань охорони праці та електробезпеки на збагачувальних комплексах;
- ⇒ навчання з питань охорони праці та електробезпеки при розробці родовищ корисних копалин відкритим способом;
- ⇒ навчання з питань охорони праці та електробезпеки при розробці рудних, нерудних і розсипних родовищ корисних копалин підземним способом.

Навчання професіоналів підривної справи

нальному університеті за програмою «Основи психолого-педагогічного мінимуму».

У цілому за 2014 р. навчання й перевірку знань з питань охорони праці у відділі навчання Криворізького ЕТЦ пройшли 4 417 керівників і фахівців підприємств (проти 6 396 в 2013 р.).

Оскільки наш Центр є базовим з підготовки спеціалістів підривної справи для підприємств України, то саме тут один раз на три роки посадові особи проходять навчання на право керівництва підривними роботами. У зв'язку із затвердженням влітку 2013 р. Правил безпеки при поводженні з вибуховими матеріалами промислового призначення (замість Єдиних правил безпеки при підривних роботах) до кінця року за новими правилами навчання пройшли 485 осіб, а за 2014 р. — 1 107.

У вересні 2003 р. відділ навчання з питань охорони праці та з підривної справи в м. Кривий Ріг на базі ДП «Криворізький ЕТЦ» одержав свою першу ліцензію Міністерства освіти і науки України на надання освітніх послуг у сфері професійного навчання за професіями «вибуховик» (КП 7112) і «роздавальник вибухових матеріалів» (КП 9311). Аналогічні ліцензії були отримані у 2006, 2010, 2013 й 2014 рр.

Підготовка/перепідготовка таких працівників включає теоретичне й виробниче навчання та складання іспиту кваліфікаційній комісії. Слухачам, які успішно пройшли навчання, видається

Під час навчання значна увага приділяється вивченню пріоритетних напрямів розвитку підривної справи, таких як:

- ⇒ механізація заряджання вибуховими речовинами шпурів і свердловин;
- ⇒ упровадження безтритильних вибухових речовин;
- ⇒ використання неелектричних систем ініціювання зарядів вітчизняного виробництва;
- ⇒ підвищення рівня екологічної безпеки при веденні підривних робіт тощо.

При проведенні навчання використовуються різні форми занять: лекції, практикуми, семінари. На практичних заняттях широко застосовується групове обговорення різних ситуаційних завдань, в якому слухачі відіграють активну роль, а викладач спрямовує й контролює процес. Специфіка ситуаційного завдання полягає в тому, що воно має виразний практико-орієнтований характер, але для його розв'язання потрібні певні предметні знання. Розв'язання ситуаційних завдань дозволяє слухачеві ближче познайомитися з обставинами конкретних виробничих ситуацій, набутти вміння оцінювати ситуацію, що склалася, а також розвиває навички аналізу й прийняття рішень, розробки стратегії й тактики самостійних дій.

Крім того, слухачі пишуть реферати, які захищають на практичних заняттях. Особливо ефективними є семінари, на яких слухачі обговорюють такі актуальні теми, як:

- ⇒ удосконалення виробництва наливних і патонованих емульсійних вибухових речовин;
- ⇒ неелектричні системи ініціювання;
- ⇒ підготовка та проведення масових вибухів і спеціальних видів підривних робіт;
- ⇒ технічні засоби забезпечення проведення підривних робіт;
- ⇒ інновації щодо будови вибухових свердловин тощо.

Викладачі розповідають про використання передових технологій і техніки на спеціалізованих підприємствах України з провадження підривних робіт: ПрАТ «Інтервибухпром», ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром», «Шосткинський казенний завод «Імпульс», ДП «НВО «Павлоградський хімічний завод», ВАТ «Полтавський ГЗК», ДП НВК «Зоря-Машпроект» тощо.

І безперечно, значна увага приділяється закордонним технологіям. Як правило, майбутніх вибуховиків цікавлять неелектричні методи ініціювання, наприклад такі, як розроблена у Швеції система «Нонель». Ця система є універсальною для ініціювання зарядів вибухових речовин з необхідними інтервалами уповільнення під час ведення підривних робіт у будь-яких гірничих умовах.

свідцтво про присвоєння/підвищення кваліфікації та єдина книжка вибуховика, де зазначаються види робіт, до яких він допущений (на відкритих гірничих розробках; у підземних виробках і на поверхні рудників, безпечних за газом і пилом; спеціальні види підривних робіт).

Криворізький ЕТЦ має сучасну матеріально-технічну базу, що дозволяє проводити заняття на високому рівні та цілком задовольняти потреби гірничодобувних підприємств регіону у кваліфікованих робочих кадрах. Навчальні класи відділу обладнані необхідними стендами й плакатами. Є два комп'ютерних класи на 15 місць кожний. Придбано необхідне обладнання, оснащення (мультимедійні проектори, фліпчарти, стаціонарні й переносні екрани, телевізори й відеомагнітофони) та наочне приладдя (макети, муляжі, зразки приладів й устаткування для підривної справи, навчальні відеофільми).

У навчальних відеофільмах знайшли відображення всі аспекти технологічного процесу видобутку корисних копалин на відкритій і підземній гірничих розробках. Показано сучасну техніку для буріння шпурів, свердловин і заряджання в них вибухових матеріалів, для транспортування останніх, а також підривні роботи під час видобутку залізної руди й будівельних матеріалів. Крім того, показана технологія спеціальних підривних робіт з укріплення ґрунтів, металів

та їх зварювання, із дроблення металевих слябів тощо. Є відеофільми щодо правил використання індивідуальних ізолюючих саморятувальників, порошкових вогнегасників, хімічного газоаналізатора, щодо надання першої долікарської допомоги потерпілим під час нещасних випадків.

Як наочне приладдя на практичних заняттях використовуються типові паспорти буропідривних робіт із проходки гірничих виробок, типові проекти масових вибухів під час відбою гірської маси, технічні умови й інструкції з безпечного використання вибухових матеріалів, застосовуваних у шахтах і кар'єрах.

Навчально-методичне забезпечення процесу навчання й підвищення кваліфікації за професіями «вибуховик», «роздавальник вибухових матеріалів» включає навчально-інформаційні й навчально-методичні матеріали, підручники, посібники, довідники, рекомендації, нормативно-правові акти, інструкції, положення, електронну бібліотеку, періодичні видання тощо.

Випускниками таких професійних курсів є майже всі працівники підприємств та організацій України, які здійснюють підривні роботи, розробку, виробництво й випробування вибухових матеріалів.

Підготував **О. Моїсєєнко**, власкор

Далі буде

ДОВІДКА

Підривні роботи в регіоні здійснюють 26 підприємств, які експлуатують 26 базисних і роздавальних складів вибухових матеріалів, а також 13 пунктів з виробництва найпростіших вибухових речовин. До цих підприємств належать 14 гірничозбагачувальних комбінатів, 15 шахт та 49 рудних і нерудних кар'єрів. Загалом доступ до вибухових матеріалів має понад 3 тис. осіб.

У 2013 р. у регіоні було використано 139 тис. т вибухових матеріалів.

Сфера застосування підривних робіт досить широка. Найбільших обсягів вони набувають у гірничій справі. У металургійній промисловості з їхньою допомогою здійснюють обробку матеріалів (різання, зварювання, укріплення тощо). У будівництві підривні роботи застосовують для планування будівельних майданчиків, облаштування споруд, дроблення фундаментів, розпушення мерзлих ґрунтів. У сільському, лісовому й водному господарствах — для корчування пнів, рубання лісу, розпушування дров, що змерзлилися, ліквідації затопів під час лісосплаву, боротьби з лісовими пожежами, підривання льоду.

Добре працюємо –

КОМФОРТНО ВІДПОЧИВАЄМО

Миколаївська обласна організація профспілки працівників житлово-комунального господарства, місцевої промисловості, побутового обслуговування населення щорічно проводить огляд-конкурс на краще санітарно-побутове приміщення серед підприємств згаданих сфер господарювання. Не став винятком і 2014 рік.

Світлана Начинова,
голова Миколаївської
обласної організації
профспілки працівників
ЖКГ, місцевої
промисловості, побутового
обслуговування населення

Черговий огляд-конкурс, у якому в 2014 р. взяли участь 13 підприємств, уже традиційно проходив наприкінці року й складався з двох етапів. На першому визначалися кращі виробничі підрозділи, а на другому, заключному етапі — кращі підприємства. Останні розділялися залежно від чисельності працівників і категорії: підприємства

комунального й житлового господарства, побутового обслуговування населення та спеціалізовані підприємства.

До складу конкурсної комісії, яку очолила голова обласної організації профспілки, увійшли спеціалісти департаменту ЖКГ Миколаївської міськради, управління ЖКГ Миколаївської облдержадміністрації, спеціалісти з охорони праці та голови профспілкових комітетів підприємств галузі (на фото в центрі). Підсумки конкурсу підбивалися за трьома основними критеріями:

- ▼ забезпечення побутовими приміщеннями відповідно до санітарно-гігієнічних норм (наявність гардеробних, душових, санвузлів, кімнат відпочинку, приймання їжі тощо);

- ▼ обладнання побутових приміщень (наявність меблів, холодильника, посуду тощо, їх стан);

- ▼ дотримання температурного режиму, що є істотним чинником, особливо в холодну пору року.

Отже, серед підприємств комунального господарства із чисельністю працюючих понад 300 осіб за перемогу боролися три найбільших підприємства галузі. Одним з них є КП «Миколаївелектротранс», де для працівників вагоноремонтних майстерень у 2014 р. було обладнано просторе побутове приміщення, розраховане на 28 осіб. Там установлені індивідуальні шафи для одягу, у душових і санвузлі виконані ремонтні роботи, встановлено системи

вентиляції, є все необхідне для приймання їжі.

Поліпшують санітарно-побутові умови для своїх працівників і на ОКП «Миколаївоблтеплоенерго». Зокрема, комісія побувала в цеху централізованого ремонту, де побутові приміщення, розраховані на 18 осіб, являють собою цілий комплекс. Це й роздягальня, де кожен працівник має індивідуальні шафи для чистого й робочого одягу, і душова, і санвузли, і кімната для сушіння одягу, і кімнати відпочинку й приймання їжі, обладнані всім необхідним.

Нічим не поступаються і побутові приміщення КП «Миколаївводоканал». Зокрема, для працівників водопровідної мережі Корабельного району міста створені умови, що передбачають наявність і роздягалень, і санвузлів, і душових, і кімнати відпочинку, приймання їжі, кімнати для сушіння спецодягу. У всіх побутових приміщеннях багато кімнатних рослин, підтримується необхідний температурний режим.

У підсумку комісія прийняла рішення розділити I місце в даній категорії між трьома згаданими КП.

Серед комунальних підприємств із чисельністю працюючих від 100 до 300 осіб на перемогу претендували також три підприємства.

Так, для працівників аварійної служби КП «Миколаївліфт» (I місце) обладнане побутове приміщення з усім необхідним. Навіть незважаючи на непросте фінансове становище підприємство виділило кошти й заку-

пило нові меблі, обладнало кімнату приймання їжі, виконало ремонт санвузлів.

На КП «Первомайський міський водоканал» (II місце) комісії були представлені побутові умови машиністів, які працюють на насосній станції. Особливо слід відзначити, що порядок панував як у побутових приміщеннях, так і у виробничому залі насосної станції.

КП «Служба комунального господарства» м. Южноукраїнська (III місце), яке нещодавно увійшло до складу галузевої профспілки, уперше взяло участь у подібному конкурсі. Проте для працівників автотранспортної ділянки (водіїв і трактористів) обладнане добре опалюване санітарно-побутове приміщення, де є можливість переодягтися, відпочити та пообідати під час перерви.

У категорії підприємств комунального господарства із чисельністю працюючих до 100 осіб у конкурсі взяли участь два підприємства, які й зайняли друге та третє місце (перше місце в цій категорії комісія вирішила не присуджувати).

Отже, II місце посіло КП «Тепло» (м. Первомайськ). Побутові приміщення для операторів і слюсарів котельні цього підприємства обладнані всім необхідним, у них тепло й затиш-

но. А працівники котельні підтримують там порядок і чистоту.

КП «Очаківводоканал», якому комісія присудила III місце, до складу обласної організації профспілки увійшло в травні 2012 р. На той час для працівників підприємства не були створені належні побутові умови. Сьогодні ж, незважаючи на складне фінансове становище, підприємство змогло обладнати спеціальне побутове приміщення, де можуть комфортно розміститися для відпочинку 20 робітників.

Не стали несподіванкою для членів комісії й підсумки конкурсу серед підприємств житлового господарства. Зокрема, призові місця посіли ЖКП «Південь» (м. Миколаїв), ТОВ «Центральний-1» (м. Миколаїв) та КП «ЖЕО» (м. Южноукраїнськ).

Серед спеціалізованих підприємств (з робочими місцями для людей з обмеженими можливостями) у конкурсі взяло участь Вознесенське навчально-виробниче підприємство УТОС. На його балансі перебуває гуртожиток для працівників із проблемами зору, де проживають як працівники підприємства, так і інваліди по зору, що є членами Українського товариства сліпих. У будівлі гуртожитку встановлені

теплогерігаючі вікна, належним чином обладнана кухня, виконано ремонт душових. Члени комісії належно оцінили умови проживання в спеціалізованому гуртожитку та присудили Вознесенському НВП УТОС I місце.

Серед підприємств побутового обслуговування населення участь у конкурсі взяло Вище професійне училище технологій і дизайну (м. Миколаїв), яке готує фахівців для сфери побуту: кравців, перукарів, майстрів манікюру, фотографів тощо. Училище особливо увагу приділяє створенню належних санітарно-побутових умов для викладацького складу. Зокрема, кімната відпочинку для викладачів та майстрів виробничого навчання обладнана всім необхідним: установлені зручні меблі, є телевізор, холодильник, мікрохвильова піч і посуд. Тому члени комісії одноголосно присудили I місце цьому навчальному закладу.

Насамкінець хотілося б зазначити, що всім учасникам огляду-конкурсу подякували за роботу зі створення належних санітарно-побутових умов для працівників, а переможцям були вручені почесні грамоти й подарунки.

Фото надані автором

КАРТКА ПЕРЕДПЛАТНИКА

на 2015 рік

☐ на півріччя ☐ на рік

☐ українська ☐ російська

**Заповніть та надішліть факсом
(044)559-19-51**

**або електронною поштою
peredplata.op@gmail.com**

☐ кількість примірників на місяць

Повна назва організації	
Телефон/факс	
Індивідуальний податковий номер	
Свідоцтво платника ПДВ №	
ЄДРПОУ	
Юридична адреса	
Поштова адреса	
Електронна адреса	

У чистому тілі ЧИСТИЙ ДУХ

У нинішніх умовах значного обмеження функцій державного нагляду у сфері господарської діяльності одним з показників порядності й турботи роботодавця про найманих працівників є стан санітарно-побутових приміщень на підприємстві. Тож як правильно їх облаштувати?

Сергій Колесник,
власкор

У статті 6 Закону «Про охорону праці» зазначено: «Умови праці на робочому місці, безпека технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва.. а також санітарно-побутові умови повинні відповідати вимогам законодавства».

Благоустрій території підприємств, розміщення на ній будівель та споруд, у тому числі тих, що забезпечують належні умови праці, мають бути передбачені ще на стадії проектування відповідно до чинних державних санітарних і будівельних норм. У нинішній час, коли проекти об'єктів I—III категорії складності не піддаються експертизі, а це близько 90 % усіх об'єктів, що проектується в Україні, коли запобіжний державний санітарно-епідеміологічний нагляд практично відсутній, санітарно-побутові умови створюються фактично на розсуд роботодавця. До того ж ситуація на ринку часто змушує підприємців змінювати напрями виробничої діяльності: при цьому проводиться реконструкція, технічне переоснащення виробництв, що призводить до змін санітарних характеристик виробничих процесів. Усе це здійснюється переважно без виготовлення проектної документації, в якій розраховувався б склад

санітарно-побутових приміщень залежно від груп виробничих процесів. Тому на більшості підприємств не створені належні санітарно-побутові умови. Найгірша ситуація зберігається в агропромисловому комплексі. Хоча, як повідомив заступник начальника державної інспекції нагляду в АПК, СКС та гірничого нагляду теруправління Держгірпромнагляду в Миколаївській області Володимир Мирян, деякі потужні підприємства АПК області можуть бути зразком щодо забезпечення санітарно-побутових умов. Це перш за все ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв», Миколаївське відділення ПАТ «САН ІнБев Україна», ТОВ «Сандора» та ТОВ СП «Нібулон».

За час роботи інженером-проектувальником, керівником проектного підрозділу, архітектором автору статті неодноразово доводилося проектувати і погоджувати десятки виробничих об'єктів. Проектування санітарно-побутових приміщень здійснювалося відповідно до чинних на той час СНиП 2.09.04-87 «Административные и бытовые здания». Згідно з наказом МНС України від 25.01.2012 № 67 «Про затвердження загальних вимог стосовно забезпечення роботодавцями охорони праці працівників» (п. 4.1) розміри і облаштування невиробничих приміщень повинні відповідати вимогам цього нормативного акта. Але з 1 жовтня 2011 р. діють ДБН В.2.2-28:2010 «Будинки адміністративного та побутового призначення», з прийняттям яких СНиП 2.09.04-87 втратили чинність в Україні. Вимоги щодо розміщення, розмірів та інших параметрів санітарно-побутових приміщень дещо відрізняються від передбачених у чинному до цього документі. Так, згідно з ДБН В.2.2-28:2010 до складу санітарно-побутових приміщень входять: гардеробні, душові, умивальні, туалети, приміщення для куріння, місця для розміщення напівдушів, пристроїв питного водопостачання, приміщення для обігрівання та охолодження, обробки, зберігання та видачі спецодягу. (Відповідно до відомчих нормативних документів, у доповнення допускається передбачати й інші санітарно-побутові приміщення й обладнання).

Склад санітарно-побутових приміщень, залежно від групи виробничих процесів, норма їх площі на людину, розрахункове число працюючих, які обслуговуються, на одиницю обладнання, в санітарно-побутових приміщеннях розраховуються згідно з табл. 3—5 ДБН В.2.2-28:2010. Планування та обладнання побутових приміщень здійснюється відповідно до гігієнічних нормативів залежно від санітарної характеристики виробничих процесів. З огляду на кількість працюючих і вид технологічного процесу або за рішенням роботодавця на підприємстві передбачаються й такі побутові приміщення, як приміщення для приймання їжі, охорони здоров'я, особистої гігієни жінок, психологічного розвантаження та інші. Але їх площі та обладнання також розраховуються згідно з чинними будівельними та санітарними нормами.

Як правило, санітарно-побутові приміщення поєднують у блоки, окремі для чоловіків і жінок. Рекомендується стіни та перегородки цих блоків облицьовувати вологостійкими матеріалами світлих тонів (для полегшення їх миття та дезінфекції). При цьому стіни та перегородки душових, переддушових, гардеробних, умивальних, туалетів, приміщень для зберігання спецодягу треба облицьовувати на висоту не нижче 2 м. Гардеробні для вуличного та домашнього одягу, приміщення для відпочинку, обігрівання чи охолодження можна покривати й іншими матеріалами.

ГАРДЕРОБНІ

Кількість місць для зберігання одягу має відповідати кількості працюючих у найбільш чисельну зміну. Тип

гардеробних, кількість відділень шаф на одну особу визначаються згідно з вимогами табл. 4 ДБН В.2.2-28:2010. При невеликих кількостях предметів одягу він може зберігатися на відкритих вішалках, при великих — у відкритих шафах. Якщо виконання робіт потребує використання спецодягу, у гардеробних слід передбачати приміщення для переодягання (окремо для жінок і чоловіків). Вони повинні мати достатні розміри, обігріватися і бути легкодоступними. Місця зберігання чистого та забрудненого спецодягу необхідно розділити перегородками. Приміщення, де переодягаються працівники, потрібно обладнати місцями для сидіння. Це можуть бути лави завширшки 0,3 м у розрахунку 0,8 м довжини на одне місце. Біля цих місць мають лежати підлогові килимки. Якщо одяг зберігається у шафах для кожного окремого працівника, то ці шафи повинні замикатися.

ДУШОВІ ПРИМІЩЕННЯ

Душові зазвичай розміщують суміжно з гардеробними. У іншому випадку необхідно забезпечити їх зручне сполучення. Для чоловіків і жінок передбачаються окремі душові або їх роздільне користування. У душових мають бути переддушові кімнати для витирання мокрого тіла і місця для переодягання.

Переддушові обладнуються лавками з розрахунку 3 місця на кожну душову сітку. Душові та переддушові не рекомендується розміщувати біля зовнішніх стін. Душові кабінки проектується відкритими 0,9 х 0,9 м у плані з одно- чи дворядним розташуванням. Допускається передбачати до 20% кабін закритими 1,8 х 0,9 м у плані, (у тому числі для інвалідів на візках і сліпих) і відокремлювати їх одна від одної вологостійкими перегородками висотою не нижче ніж 1,8 м і вище підлоги на 0,2 м. Кількість душових сіток також розраховується залежно від кількості працівників у найбільш чисельну зміну, від групи виробничих процесів і складає від 3 до 15 осіб на одну сітку. Душові обладнуються змішувачами гарячої та холодної води, поличками для банних засобів, підніжками чи ослінчиками для миття ніг і дерев'яними настилами.

Витрати води у душових плануються з розрахунку 500 л на одну душову сітку за годину. Якщо, виходячи з ха-

рактеру роботи чи вимог гігієни, душові не передбачені, для працівників облаштовуються місця для вмивання проточною водою (за необхідності — теплою) поблизу від робочих місць і приміщень для переодягання.

УМИВАЛЬНІ

Умивальні повинні розміщуватися поруч із гардеробними. Кількість умивальників, як і душових, визначається згідно з табл. 4 ДБН В.2.2-28:2010 залежно від кількості людей у найбільш чисельну зміну або частину зміни, що одночасно закінчують роботу, і групи виробничих процесів (від 7 до 20 осіб на один кран). Обов'язкова відстань між кранами — не менш як 0,65 м. В умивальних повинні бути гачки для рушників і одягу, посуд для рідкого або полиці для кускового мила. Також умивальник має бути обладнаний змішувачем гарячої та холодної води. Наявність мила, рушника або електричної сушарки обов'язкова. Водозабезпечення умивальних треба планувати з розрахунку 180—200 л води на один кран за годину. Якість води має відповідати вимогам ГОСТу.

ТУАЛЕТИ

Туалети для чоловіків і жінок мають бути окремими. Улаштування загального туалету допускається при кількості працюючих у зміну до 15 осіб. Відстань від робочих місць до туалету не повинна перевищувати 50 м, а за на-

БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ПІДПРИЄМСТВ, РОЗМІЩЕННЯ НА НІЙ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД, У ТОМУ ЧИСЛІ ТИХ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ НАЛЕЖНІ УМОВИ ПРАЦІ, МАЮТЬ БУТИ ПЕРЕДБАЧЕНІ ЩЕ НА СТАДІЇ ПРОЕКТУВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ЧИННИХ ДЕРЖАВНИХ САНИТАРНИХ І БУДІВЕЛЬНИХ НОРМ

явності працівників з обмеженими фізичними можливостями чи сліпих — не більше ніж 25 м. Відстань від робочих місць на території підприємства — не більше 150 м. У багатоповерхових виробничих будівлях туалети мають бути на кожному поверсі. За неможливості влаштувати туалети у приміщеннях потрібно обладнувати дворові вбиральні з вигрібними ямами на відстані не ближче ніж 25 м і не далі 150 м від приміщень.

Умивальні в цеху у ПРАТ «Лакталіс-Миколаїв»

Приміщення для приймання їжі ПАТ «САН ІнБев Україна»

...ПЕРЕДБАЧЕНІ ПРИМІЩЕННЯ
для **СУШІННЯ** РОБОЧОГО
ОДЯГУ, ЙОГО **ЗНЕПИЛЮВАННЯ**
ТА **ЗНЕШКОДЖЕННЯ**,
ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ
ЧИЩЕННЯ ВЗУТТЯ,
ПРАННЯ СПЕЦОДЯГУ
ТА ІНШІ ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ
РОБОТИ ІЗ ЗІЗ

Гардеробна та приміщення для сушіння спецодягу та спецвзуття у Миколаївському відділенні ПАТ «САН ІнБев Україна»

ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ КУРІННЯ

Палити на підприємстві дозволяється тільки у спеціально відведених місцях, які мають бути позначені відповідними знаками. Курильні кімнати зазвичай розташовують суміжно з туалетами чи приміщеннями для обігрівання працівників. Відстань до них від робочих місць не повинна перевищувати 50 м, а за наявності інвалідів з порушенням роботи опорно-рухового апарату чи сліпих — до 25 м, від робочих місць на майданчику підприємства — до 150 м. Приміщення для куріння обов'язково укомплектовуються урнами та посудинами з водою для недопалків, витяжною вентиляцією.

ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ОБІГРІВАННЯ АБО ОХОЛОДЖЕННЯ

Для працівників, які виконують роботу на відкритому повітрі чи в неопалювальних приміщеннях, коли температура, вологість і швидкість руху повітря у робочій зоні виходить за межі оптимальних умов, передбачених ГОСТ 12.1.005-88 «ССБП. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до повітря робочої зони», необхідно обладнати спеціальні приміщення для обігрівання або охолодження. Площа цих приміщень визначається з розрахунку 0,1 м² на одного працівника у найбільш чисельну зміну, але не менше ніж 12 м², відстань від робочої зони приймається така ж сама, як і до умивальних або туалетів. Вони повинні бути оснащені системами опалення, кондиціювання, водопостачання, забезпечені місцями для сидіння, столами, умивальниками, посудинами для гарячої та холодної питної води.

МІСЦЯ ДЛЯ РОЗМІЩЕННЯ НАПІВДУШІВ

Напівдуші — спеціальні установки переносного типу розміром не менше ніж 0,9 x 0,9 м у плані, виконані з легших конструкцій, піддону зі стоком і душевого ріжка або сітки. Підведення води та відведення стоків у каналізацію може здійснюватися за допомогою гумових шлангів. Ці пристрої призначені для проведення гідро-процедур у гарячих цехах, під час виконання робіт з виділенням великої кількості пилу та шкідливих хімічних речовин або з напруженою фізичною працею та встановлюються безпосередньо в цеху або в кімнатах для відпочинку. Кількість напівдушів визначається із розрахунку 1 пристрій на кожні 15 осіб, які ним користуються в найбільш чисельну зміну. Самі ж кімнати відпочинку повинні мати площу з розрахунку 0,2 м² на одного працівника у найбільш чисельній зміні, але не менше ніж 18 м².

Кімнати відпочинку ізолюють від місць для паління, обладнують столами, місцями для сидіння зі спинками,

умивальником з холодною та гарячою водою. Якщо споживання сирої води як питної заборонено органами санепіднагляду, то у приміщеннях потрібно встановити бачки для питної води. Якщо вони багаторазові, то їх слід щодня промивати та дезинфікувати. Автомати з газованою водою, фонтанчики, закриті бачки з фонтануючими насадками можуть розміщуватися не тільки в кімнатах відпочинку, а й у прохідних виробничих приміщеннях, вестибюлях, на робочих майданчиках поза будівлями. Головне — щоб відстань від робочих місць до місць знаходження питної води не перевищувала 75 м.

ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ОБРОБКИ, ЗБЕРІГАННЯ ТА ВИДАЧІ СПЕЦОДЯГУ

Для груп виробничих процесів, пов'язаних з виділенням великої кількості пилу та шкідливих хімічних речовин, іншими шкідливими умовами, напруженою фізичною працею, контактом з отруйними речовинами, передбачені приміщення для сушіння робочого одягу, його знепилювання та знешкодження, приміщення для чищення взуття, прання спецодягу й інші приміщення для роботи із ЗІЗ. Ці кімнати обладнують ефективною системою вентиляції. Рекомендується влаштовувати приміщення для ремонту спецодягу і спецвзуття. Площі приміщень для зберігання, сушіння, знепилювання, знешкодження, чищення взуття, видачі спецодягу, включаючи кабінки для примірки та інших приміщень розраховуються згідно з табл. 5 ДБН В.2.2-28:2010.

На початку статті йшлося про те, що найгірше забезпечені санітарно-побутовими приміщеннями працівники аграрного сектору. Особливо це стосується механізаторів, тваринників та обслуговуючого персоналу в мехзагонах, тракторних і овочевих бригадах, літніх таборах для тварин. Для таких працівників слід влаштовувати польові стани. Санітарно-побутові приміщення польових станів також повинні відповідати чинним санітарно-гігієнічним нормам і забезпечуватися необхідним обладнанням і засобами. Тут як мінімум мають бути лазня або душові, роздягальні із шафами для спецодягу та спецвзуття, приміщення для приготування й приймання їжі, умивальні, дворові вбиральні. Усі ці приміщення повинні утримуватися в належному санітарному та справному стані. Територія польових станів має бути чистою та доглянутою, а відходи та сміття потрібно регулярно вивозити за її межі на звалище.

Фото з архіву ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» та Миколаївського відділення ПАТ «САН ІнБев Україна»

НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧИЙ ЦЕНТР **Професійна безпека**

ЯКЩО БУТИ, ТО БУТИ КРАЩИМИ!

Навчання з охорони праці та за професіями

Полігон для навчання верхолазів

Випробувальна та вимірювальна лабораторії

Атестація робочих місць

Випробування стелажів

Юридичний супровід

Поліграфічні послуги

Продаж засобів індивідуального захисту

м. Київ, вул. Сім'ї Хохлових, 8,
офіс 205 – 212
www.profbezpeka.com.ua

(044) 501-00-24
(044) 501-00-41
(044) 501-00-42

Хай славиться МИЛО ПАХУЧЕ!

Про використання засобів для очищення приміщень і предметів від забруднень, що шкідливо впливають на здоров'я людини.

Микола Федоренко,
головний державний
інспектор теруправління
Держгірпромнагляду
в Київській області
та м. Києві

За роки незалежності України значною мірою змінилися технічні вимоги до організації та технології виробництва, у зв'язку з чим чимало чинних стандартів і нормативів потребують доопрацювання. Але цей процес вимагає часу й великих зусиль, тому до сьогодні в багатьох галузях і сферах людського життя є чинними стандарти та нормативи колишнього СРСР. Зокрема, це стосується нормативних вимог, пов'язаних із забезпеченням працівників підприємств, установ та організацій мийними і чистильними засобами, що належать до ЗІЗ.

МИЙНІ, ЗНЕШКОДЖУВАЛЬНІ ТА ЧИСТИЛЬНІ ЗАСОБИ

Безплатна видача за встановленими нормами мила (на роботах, пов'язаних із забрудненням) та мийних і знешкоджувальних засобів (на роботах, де можливий вплив на шкіру людини шкідливих речовин) передбачена чинним Кодексом законів про працю від 10.12.1971 № 322-VIII (ст. 165) і Законом України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII (ст. 8). Професії та види робіт, що надають право на безплатне одержання мила і знешкоджувальних засобів, встановлюються колективним договором підприємства (за узгодженням із профспілковою організацією на підставі п. 14а Положення про права профспілкового комітету під-

приємства, установи, організації, затвердженого Указом Президії Верховної Ради СРСР від 27.09.1971 № 2151-VIII).

На основі п. 3 Технічного регламенту мийних засобів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2008 № 717 (у редакції постанови КМУ від 12.06.2013 № 408, далі — Технічний регламент), і п. 1.1 ДСТУ 3126-95 «Засоби мийні синтетичні. Терміни та визначення», можна сформулювати таке визначення: **мийний засіб** — будь-яка речовина або препарат, що містять мило та/або інші поверхнево-активні речовини, призначені для прання чи очищення і використання в побуті та промисловості, у формі рідини, порошку, пасти, бруска, плитки, таблетки, а також у нетрадиційній формі (луски, вермішелі тощо).

У свою чергу **чистильні засоби** — це вироби побутової хімії, що призначені для очищення поверхні речей і предметів та можуть виготовлятися у рідкій, порошкоподібній, аерозольній та інших формах.

Умови використання та вимоги щодо безпеки мийних засобів визначають державні санітарні норми (наприклад, ДСанПіН 2.2.9.027-99 «Санітарні правила і норми безпеки продукції парфумерно-косметичної промисловості») та листи Міністерства охорони здоров'я України (Лист від 14.10.2011 № 01.03/3093 «Щодо нормативно-правових засад надання безоплатного мила, мийних та знешкоджувальних засобів працівникам»; Лист від 27.11.2006 № 05.01.03-Д-1/19/2330 «Щодо нормативно-правових засад надання безоплатного мила, миючих та знешкоджувальних засобів працівникам, які працюють в умовах фактичного забруднення шкіри забруднюючими речовинами»).

Серед нормативних документів, що регулюють норми витрати мийних засобів на одну людину, можна виокремити:

▼ чинні в Україні документи часів СРСР: Список категорій робітників та службовців, яким повинно видаватися спецмило додому, затверджений постановою Народного комісаріату

ВИТЯГ ІЗ ТЕХНІЧНОГО РЕГЛАМЕНТУ

Пункт 3:

«**мило тверде** — продукт, вироблений з жирової сировини тваринного та рослинного походження, гідрованих жирів або їх сумішей та синтетичних жирних кислот методом лужного омилювання;

поверхнево-активна речовина — будь-яка органічна речовина та/або препарат, що використовуються в мийних засобах, мають поверхнево-активні властивості та складаються з однієї або більше гідрофільних груп та однієї або більше гідрофобних груп такого характеру й розміру, які можуть знизити рівень поверхневого натягу води, сформувати мономолекулярні шари, що розтікаються або адсорбуються на межі між водою і повітрям, емульсії та/або мікроемульсії, та/або міцели, а також можуть адсорбуватися на межі між водою і твердою поверхнею».

Вимоги Технічного регламенту не поширюються на мило тверде, косметичні засоби, поверхнево-активні речовини, які мають дезінфікуючі властивості, мийні засоби, що містять не більше ніж 0,2% поверхнево-активних речовин.

праці СРСР від 20.09.1923 № 80, й Інструкцію з санітарного утримання приміщень та обладнання виробничих підприємств, затверджену Міністерством охорони здоров'я СРСР від 31.12.1966 № 658-66;

▼ постанову КМУ від 28.10.2004 № 1444 «Про речове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань у мирний час»;

▼ наказ Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України від 22.01.2001 № 120 «Про мінімальні норми забезпечення вихованців притулків для дітей одягом, білизною, взуттям та предметами особистої гігієни».

ДЕЗІНФЕКЦІЙНІ ЗАСОБИ

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 06.04.2000 № 1645-III (далі — Закон № 1645),

дезінфекційні заходи (дезінфекція, дезінсекція, дератизація) — це «заходи щодо знищення у середовищі життєдіяльності людини збудників інфекційних хвороб (дезінфекція) та їх переносників — комах (дезінсекція) і гризунів (дератизація)». Стаття 33 цього закону поділяє дезінфекційні заходи на профілактичні, поточні та заключні. Профілактичні та заключні дезінфекційні заходи проводяться органами державної санітарно-епідеміологічної служби або спеціалізованими суб'єктами підприємницької діяльності.

Пунктом 37 Переліку робіт з підвищеною небезпекою (НПАОП 0.00-8.24-05) визначено, що роботи з дезактивації, дезінсекції, дератизації та дезінфекції приміщень належать до робіт підвищеної небезпеки. Відповідно до ст. 34 Закону № 1645 «хімічні речовини, біологічні чинники та засоби медичного призначення, що застосовуються для проведення дезінфекційних заходів, підлягають гігієнічній регламентації та державній реєстрації» відповідно до Порядку державної реєстрації (перереєстрації) дезінфекційних засобів, затвердженого постановою КМУ від 03.07.2006 № 908, та Порядку проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи матеріалів на дезінфекційні засоби, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 06.11.2006 № 740.

АНТИСЕПТИЧНІ ЗАСОБИ

До основних антисептиків належать спирти та феноли, альдегіди, кислоти та їх похідні, галогени і галогеновмісні сполуки, окисники, детергенти, сполуки важких металів, антибактеріальні препарати природного походження тощо.

Антисептичними, як відомо, є засоби, які стримують розвиток мікроорганізмів завдяки створенню високої концентрації діючої речовини, що згубно впливає на віруси, мікроби та навіть грибки. Наприклад, для медиків найпоширенішим і найдоступнішим антисептичним засобом для обробки рук є спирт.

До складу медичних аптечок обов'язково мають входити антисептичні засоби. Так, відповідно до п. 2 Переліку лікарських засобів, які повинні бути у медичних аптечках першої медичної допомоги для пасажирських транспортних засобів з кількістю пасажирів понад 9 осіб, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 07.07.1998 № 187, як антисептичний засіб передбачений розчин йоду спиртовий 5%.

ДЕРМАТОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ

До дерматологічних засобів (засобів захисту шкіри), згідно з ДСТУ 7239:2011 «Засоби індивідуального захисту. Загальні вимоги і класифікація», належать: захисні засоби (креми, мазі, гелі); очисники шкіри; репаративні засоби.

Захисними є дерматологічні засоби, що застосовуються на виробництві для захисту шкіри від впливу шкідливих і небезпечних виробничих чинників. Вони запобігають контакту шкіри зі шкідливими речовинами (наприклад, такими як пил, розчини лугів і кислот, органічні

«Роботи з приготування цементобетонних сумішей. Вимоги безпеки» та п. 10.3 ДСТУ Б А.3.2-5:2009 «Роботи з приготування органічних в'язучих матеріалів з добавками. Вимоги безпеки»;

— для захисту шкіри рук від впливу мастильно-охолоджувальних рідин, пилу та при обробці токсичних металів (п. 2.7 розділу II НПАОП 28.0-1.30-12 «Правила охорони праці під час роботи з абразивним інструментом»).

Окрім дерматологічних засобів на виробництві повинні також використовуватися засоби нейтралізації

НА ЗАМІТКУ ФАХІВЦЮ

З ПЕРЕЛІКУ ПРОДУКЦІЇ, ЩО ПІДЛЯГАЄ ОБОВ'ЯЗКОВІЙ СЕРТИФІКАЦІЇ В УКРАЇНІ (ЗГІДНО З НАКАЗОМ МІНІСТЕРСТВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ ВІД 25.10.2011 № 162), ВИКЛЮЧЕНО ПОЗИЦІЇ «ЗАСОБИ МИЙНІ ПОРОШКОПОДІБНІ», «ЗАСОБИ МИЙНІ РІДКІ» ТА «ЗАСОБИ ЧИСТИЛЬНІ РІЗНИХ ТОВАРНИХ ФОРМ».

розчинники), утворюючи на її поверхні непроникний захисний шар. **Очисники шкіри** — дерматологічні засоби, призначені для видалення зі шкіри інтенсивних і стійких виробничих забруднень (масел, фарб, клеїв, пилу тощо). Дерматологічні **репаративні засоби** застосовуються після закінчення роботи і здійснюють зволоження, пом'якшення шкіри, сприяють її регенеруванню.

Дерматологічні засоби, що захищають шкіру рук та обличчя, повинні використовуватися під час виконання таких робіт:

— під час нанесення покривальних матеріалів (грунтовок, фарб, інших покриттів) та дублення (п. 8 додатку 3 до НПАОП 0.00-4.01-08 «Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту»;

— під час приготування цементобетонних сумішей та органічних в'язучих матеріалів з хімічними добавками (п. 6.4 ДСТУ Б А.3.2-3:2009

шкідливих речовин: розчини соди — при ураженні шкіри кислотою; розчини оцтової або борної кислоти — при ураженні шкіри лугом тощо (п. 16 розділу II НПАОП 28.0-1.34-14 «Правила охорони праці під час електрохімічної обробки металів»).

КОНТРОЛЬ ЗА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЗАСОБАМИ ГІГІЄНИ

Як передбачено частиною 7 п. 3.14 Положення про службу охорони праці (НПАОП 0.00-4.35-04), контроль за забезпеченням працівників мийними та знешкоджувальними засобами покладено на керівника служби охорони праці.

Разом із тим слід зазначити, що НПАОП 0.00-7.11-12 «Загальні вимоги стосовно забезпечення роботодавцями охорони праці працівників» не містить жодних положень, які б зобов'язували забезпечувати працівників на виробництві мийними, знешкоджувальними, дерматологічними та іншими засобами гігієни.

ГОВОРИМО ТА ПИШЕМО ПРАВИЛЬНО

На численні звернення читачів започатковуємо рубрику «Говоримо та пишемо правильно».

Удосконалювати культуру українського мовлення та використовувати суржик необхідно не лише спеціалістам з охорони праці, але й представникам органів влади та управлінням.

Неправильно (не рекомендується)	Правильно
Безпечне відношення до...	Недбале ставлення до...
Більша половина робітників	Більша частина робітників
Більше всього	Більш за все
Більше чотирьох років	Більш як (або понад) чотири роки
Більшість часу пішло на щось...	Багато часу пішло на щось...
Трапилась аварія	Сталась аварія
Роботи продовжуються	Роботи тривають

ДОГОВІР: ТРУДОВИЙ АБО ЦИВІЛЬНИЙ?

Гра слів чи істотна різниця?

Про корінні відмінності цивільно-правового договору від трудового, у тому числі й з позицій охорони праці, а також про те, у яких випадках суд визнає правовий договір трудовим, розповідає начальник відділу організації державного нагляду та управління охороною праці теруправління Держгірпромнагляду в Запорізькій області **Олександр Ніконов.**

Мал. Ю. Судака

— **Олександр Миколайовичу, як часто інспекторам Держгірпромнагляду доводиться стикатися з виконанням робіт підвищеної небезпеки за цивільно-правовими договорами (договорами підряду)?**

Перед тим як відповісти на це запитання, розглянемо, що таке цивільно-правовий договір (договір підряду) і якими нормативно-правовими документами він регламентується. Особисті немайнові й майнові відносини (цивільні відносини) відповідно до ст. 1 Цивільного кодексу України (далі — ЦКУ) регулюються цивільним законодавством. Згідно зі ст. 4 ЦКУ основним актом цивільного законодавства України є Цивільний кодекс України. Виконання роботи за винагороду однією особою на користь іншої особи в цивільному законодавстві традиційно вважається договором підряду, механізм оформлення, виконання та розірвання якого обумовлено статтями глави 61 ЦКУ. Крім того, можуть укладатися й інші види цивільних договорів, наприклад договір про надання послуг, визначений статтями глави 63 ЦКУ.

Предметом договору підряду є конкретний результат праці підрядника, що набуває тієї або іншої матеріальної форми, оскільки робота виконується з матеріалів сторін договору та здається в придатному для виміру та оцінювання стані. За договором про надання послуг викона-

вець зобов'язується вчинити певні дії або здійснити певну діяльність, які в основному не мають матеріального виразу, і користь від них реалізується виконавцем і споживається замовником, як правило, у процесі цих дій або діяльності.

На ці види договорів поширюються загальні положення щодо виконання цивільних зобов'язань. Зокрема, згідно зі ст. 14 ЦКУ цивільні обов'язки виконуються в межах, встановлених договором або актом цивільного законодавства, Перелік актів цивільного законодавства України визначено ст. 4 ГКУ. Відповідно до ст. 9 ЦКУ положення цього нормативно-правового акта застосовуються до врегулювання трудових відносин лише у випадку, якщо вони не врегульовані іншими актами законодавства.

Таким чином, для врегулювання правовідносин, аналогічних тим, які виникають між працівником і роботодавцем, необхідно в першу чергу керуватися законодавством про працю. Якщо воно не регламентує певні фактичні правовідносини, повинні застосовуватися норми цивільного законодавства.

Згідно зі ст. 837 ЦКУ за договором підряду одна сторона (підрядник) зобов'язується на свій ризик виконати певну роботу за завданням другої сторони (замовника), а замовник зобов'язується прийняти та оплатити

роботу. Договір підряду може укладатися на виготовлення, обробку, переробку, ремонт або виконання іншої роботи з переданням її результату замовникові.

Посадовим особам Держгірпромнагляду не дуже часто доводиться стикатися із цивільно-правовими договорами (договорами підряду). Однак такі випадки трапляються:

- ✓ при розгляді звернень громадян відповідно до Закону України «Про звернення громадян»;
- ✓ при проведенні розслідувань нещасних випадків на виробництві згідно із пп. 2 і 13 «Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві», що затверджений постановою Кабінету Міністрів від 30.11.2011 №1232 (далі — Порядок). Так, проведення розслідування нещасного випадку, який стався з особою, що забезпечує себе роботою самостійно (відповідно до п. 2 Порядку — особа, що працює за договором, укладеним згідно із законодавством) і не застрахована в Пенсійному фонді України як платник єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, організує територіальний орган Держгірпромнагляду. У 2012–2013 рр. таких розслідувань було 5 на рік, а за 9 місяців 2014 р. — 3.

— Чи поширюється дія Закону «Про охорону праці» на громадян України, що виконують роботи за цивільно-правовими договорами, такою ж мірою, як і на найманих робітників?

— Закон України «Про охорону праці» (далі — Закон) визначає основні положення щодо реалізації конституційного права працівників на охорону життя і здоров'я в процесі трудової діяльності, на належні, безпечні й здорові умови праці, регулює за участю відповідних органів державної влади відносини між роботодавцем і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні.

Згідно зі ст. 1. «Визначення понять і термінів» Закону:

 роботодавець — власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган, незалежно від форм власності, виду діяльності, господарювання, і фізична особа, яка використовує найману працю;

 працівник — особа, яка працює на підприємстві, в організації, установі та виконує обов'язки або функції згідно з трудовим договором (контрактом).

Стаття 2 Закону встановлює, що його дія поширюється на всіх юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, та на всіх працюючих.

У той же час згідно зі ст. 43 Конституції України кожен громадянин має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці.

Свої права кожен громадянин може реалізувати шляхом укладення трудового договору або договору цивільно-правового характеру (договір підряду, договір про надання послуг, інші договори, передбачені ЦКУ).

Отже, поняття «працюючий» Законом не визначене, і багатьом громадянам незрозуміло, що має на увазі законодавець під цим поняттям.

Враховуючи вищесказане, чинність Закону не поширюється на юридичних і фізичних осіб, які відповідно до законодавства не використовують найману працю; і осіб, що не виконують обов'язки або функції згідно з трудовим договором (контрактом).

— Так у чому відмінність між найманими працівниками й працівниками, що виконують роботи за цивільно-правовими договорами, з позицій охорони праці? Якими організаційними особливостями, умовами виконання робіт відрізняється праця в межах цивільно-правового договору від звичайної праці найманого працівника?

— Відповідно до статей ЦКУ цивільно-правовий договір підряду відрізняється від інших видів договорів таким:

 встановлення сторонами договору підряду конкретного обсягу роботи в певних одиницях виміру, які б дали змогу після її виконання оцінити її кількість та якість;

 виконання роботи її виконавцем, тобто підрядником, на власний ризик. Таким чином замовник позбавляється права втручатися в організацію процесу виконання роботи, визначеної договором підряду;

 обов'язкове прийняття замовником у підрядника результату виконаної роботи і складання відповідних документів;

 невстановлення обмежень цивільним законодавством щодо можливості фізичних осіб (громадян) виступати в якості будь-якої зі сторін договору підряду, крім випадків, коли для виконання певних видів робіт, встановлених законом, необхідно мати спеціальний дозвіл (ліцензію).

У трудовому законодавстві основні умови виконання роботи однією особою на користь іншої особи визначені ст. 21 Кодексу законів про працю України (далі — КЗпП). Відповідно до цієї законодавчої норми трудовим договором вважається угода між громадянином, який іменується «працівник», і власником підприємства, установи, організації (далі — підприємство) або уповноваженим ним органом або фізичною особою, що виконує функції «роботодавця». У зв'язку з цією угодою працівник зобов'язується виконувати визначену роботу з дотриманням правил внутрішнього трудового розпорядку, а роботодавець — виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін.

Відповідно до положень КЗпП, до основних ознак трудового договору, завдяки яким його можна відрізнити

від інших видів договорів, належать такі:

 забезпечення роботодавцем умов праці, необхідних для виконання зазначеної в трудовому договорі роботи (у вигляді та обсязі, передбачених законодавством), за виконання якої він має виплачувати працівникові заробітну плату, що передбачена нормативно-правовими актами. Оскільки законодавством умови праці (у тому числі й розмір заробітної плати) встановлюються для окремих конкретних професій, спеціальностей, кваліфікацій, посад, відповідно, у трудовому договорі обсяг виконаної працівником роботи має визначатися саме виходячи із професії, кваліфікації, посади, без зазначення конкретних одиниць виміру результату цієї роботи;

 зобов'язання працівника виконувати передбачену трудовим договором роботу саме у час, встановлений правилами внутрішнього трудового розпорядку, затвердженими трудовим колективом за поданням роботодавця і виборного органа первинної профспілкової організації (профспілкового представника) підприємства (ст. 142 КЗпП);

Разом з тим **договір цивільно-правового характеру за певних обставин може бути визнано трудовим**. Відповідно, й відносини, що виникають внаслідок укладення такого договору, — трудовими. Однак це можливо тільки за взаємною згодою сторін або в судовому порядку. Останнім часом у судах досить часто розглядаються справи за позовами громадян про визнання договорів цивільно-правового характеру, за якими вони залучалися до роботи, трудовими.

Як показує судовою практика, **суди зазвичай визнають договори цивільно-правового характеру, укладені з фізичними особами, трудовими в певних випадках**.

Давайте розглянемо **найбільш типові випадки**.

1. Недотримання письмової форми договору цивільно-правового характеру.

Як відомо, основною причиною виникнення трудових правовідносин є факт укладення трудового договору.

Загальний порядок його оформлення встановлено ст. 24 КЗпП, яка передбачає це, як правило, у письмовій формі. Водночас дана норма забороняє укладати його в усній формі.

мі, крім випадків, коли дотримання письмової форми є обов'язковим.

Відповідно до ч. 3 ст. 24 КЗпП, укладення трудового договору оформлюється наказом або розпорядженням роботодавця про зарахування працівника на роботу. Трудовий договір вважається укладеним і тоді, коли наказ чи розпорядження не були видані, але працівника фактично було допущено до роботи, тому що пленум Верховного Суду України в п. 7 постанови «Про практику розгляду судами трудових спорів» від 06.11.1992 № 9 роз'яснив, що фактичний допуск до роботи розцінюється як укладення трудового договору незалежно від того, чи було прийняття на роботу належним чином оформлене, якщо робота проводилася за розпорядженням або з відома власника або уповноваженого ним органа.

Залучення фізичних осіб до праці (крім оформлення трудового договору) можливе також шляхом укладення з ними договорів цивільно-правового характеру. Зазвичай це договір підряду на виконання певної роботи або договір про надання послуг. Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 208 ЦКУ такі правочини між фізичною та юридичною особою повинні укладатися в письмовій формі. Відносини, що виникають при їх підписанні, є цивільно-правовими й регулюються нормами цивільного права.

Таким чином, у разі надання фізичною особою послуг за договором цивільно-правового характеру, який укладено в усній формі, суд буде мати підстави вважати, що фізичну особу фактично було допущено до роботи, тобто з нею укладено трудовий договір в усній формі, хоча наказу або розпорядження видано не було.

2. Продовження надання послуг фізичною особою після закінчення строку цивільно-правового договору, укладеного в письмовій формі.

Якщо після закінчення строку цивільно-правового договору про надання послуг, укладеного в письмовій формі, його не було переукладено або його дію не було продовжено в порядку, встановленому цивільним законодавством, і фізична особа продовжувала з відома замовника надавати послуги, визначені цим договором, суд може вважати період надання послуг після закінчення строку договору цивільно-правового характеру роботою за трудовим договором, оскільки при цьому не було дотримано вимоги щодо його оформлення в письмовій формі.

3. Характер і обсяг послуг відповідають трудовій функції за вакантною посадою.

Якщо на підприємстві, в установі, організації є вакантна штатна посада, за якою визначено певні кваліфікаційні вимоги й функціональні обов'язки, і на це підприємство приймають на роботу певну фізичну особу за цивільно-правовим договором про надання послуг, у якому як послуги визначено трудову функцію (посаду (професію), спеціальність, кваліфікацію), і ця особа фактично виконує функціональні обов'язки за вакантною штатною посадою (професією), то цей договір є не цивільно-правовим, а трудовим. Досить часто на практиці таке оформлення правовідносин застосовується з метою перевірки відповідності особи роботі, яка їй доручається, без укладення трудового договору із установленням випробування згідно зі ст. 26 КЗпП.

4. Порядок оформлення договору цивільно-правового характеру фактично відповідає порядку оформлення трудового договору.

Якщо видано наказ або розпорядження про прийняття на роботу, працівника перед початком роботи під розписку ознайомлено з правилами внутрішнього трудового розпорядку, колективним договором, проведено інструктаж з питань охорони праці, укладено додатковий договір про повну матеріальну відповідальність тощо, порядок оформлення договору цивільно-правового характеру фактично відповідає порядку оформлення трудового договору.

5. Назва договору цивільно-правового характеру зафіксована як трудова угода, а його зміст відповідає порядку виконання трудового договору.

У цьому випадку істотні умови цивільно-правового договору відповідають обов'язковим умовам трудового договору, а права й обов'язки сторін цього договору — правам і обов'язкам працівника й роботодавця.

6. Порядок виконання договору цивільно-правового харак-

Мал. Ю. Судака

теру фактично відповідає порядку виконання трудового договору.

Йдеться про дотримання вимог внутрішнього трудового розпорядку, підпис у книзі реєстрації виходу працівника на роботу, ведення табеля обліку використання робочого часу, виплату заробітної плати, притягнення до дисциплінарної відповідальності тощо.

Недостатньо коректним є визначення, що містить п. 177.8 ст. 177 Податкового кодексу України (далі — ПКУ), про те, що сторони цивільно-правового договору можуть бути прирівняні до працівника чи роботодавця відповідно до підпунктів 14.1.195 і 14.1.222 п. 14.1 ст. 14 цього Кодексу. Можливо, законодавець мав на увазі, що у разі визнання цивільно-правового договору трудовим його сторони набувають правового статусу працівника та роботодавця як сторін трудового договору. Відносини, що виникають у результаті такого договору, повинні регулюватися нормами вже не цивільного, а трудового права, і на працівника будуть поширюватися пільги та гарантії, передбачені трудовим законодавством (у тому числі й гарантії припинення договору, право на щорічну відпустку або компенсацію у випадку його невикористання тощо). Відповідно до ст. 9 КЗпП, умови трудового договору, що погіршують становище працівників порівняно із законодавством України про працю, є недійсними.

Неформалізований трудовий договір став одним з основних засобів існування тіньової економіки, яка в останні роки набула в Україні глобального характеру і перетворилася на стихійне лихо. Економічне приму-

шення, юридична безграмотність населення, низький соціальний авторитет судової влади, формальний характер діяльності профспілок як основних представників і захисників інтересів працівників, створюють умови для процвітання тіньової економіки. А її головний «виконавець» — найманий працівник — залишається беззахисним в умовах ринкової стихії.

— Якщо з таким працівником станеться нещасний випадок, то він буде пов'язаний з виробництвом?

— Якщо нещасний випадок стався з особою, яка забезпечує себе роботою самостійно, то він розслідується відповідно до Порядку. Рішення про те, пов'язаний чи не пов'язаний цей нещасний випадок із виробництвом, ухвалює комісія з його розслідування.

— Що виграють та програють роботодавець (замовник) і працівник (виконавець) у випадку оформлення цивільно-правового договору підляду? Виходячи з яких міркувань подібні договори в останні роки отримали досить широке поширення на виробництві?

— Підприємці досить часто залучають до виконання певних видів робіт або надання послуг фізичних осіб, для чого укладають із ними цивільно-правові договори. Правове регулювання цивільно-правових і трудових договорів, укладених з найманими робітниками підприємства, абсолютно різне, і оподаткування виплат за ними суттєво відрізняється.

Підприємець, який укладає з фізичною особою цивільно-правовий договір (далі – ЦПД):

- 1) не реєструє цей договір у центрі зайнятості, тому що, згідно зі ст. 241 КЗпП, реєстрації підлягає тільки трудовий договір між підприємцем і найманим працівником;
- 2) не вносить відповідних записів про виконання робіт, надання послуг до трудової книжки виконавця договору; не здійснює доплату 50% єдиного податку за особу, яка виконує роботу за ЦПД і не повинен отримувати на нього довідку про трудові відносини з податкової інспекції, оскільки ця особа, як зазначалося вище, не перебуває в таких відносинах з підприємцем. Якщо ЦПД укладено з найманим працівником додатково до трудового договору, то тоді на працівника має бути отримана довідка про трудові відносини.

Крім того, особа, яка працює за ЦПД, не враховується:

- при дотриманні обмежень, встановлених для роботи на єдиному податку, за кількістю найманих працівників (10 осіб);
- при визначенні середньооблікової чисельності штатних працівників для цілей працевлаштування інвалідів (8 і більше).

Також особи, що підписали цивільно-правовий договір, позбавлені всіх соціальних гарантій, передбачених законодавством (права на щорічну відпустку, соціальні та навчальні відпустки, на виплату соціальної допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, відшко-

дування шкоди, заподіяної працівникові під час виконання трудових обов'язків, на охорону праці й безпеку в трудових відносинах, на виробничий стаж).

Працівник, на відміну від виконавця як сторони договору цивільно-правового характеру, підлягає всім видам загальнообов'язкового державного соціального страхування, у тому числі й пенсійному страхуванню.

Роботодавець відповідно до підпункту 14.1.222 п. 4.1 ст. 14 ПКУ, несе обов'язки із сплати працівникові заробітної плати (відповідно до вимог законодавства про оплату праці), а також нарахування, утримання та сплати податку на доходи фізичних осіб до бюджету, нарахувань на фонд оплати праці, інші обов'язки, передбачені законами. Крім того, він зобов'язаний нараховувати, утримувати та сплачувати єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

— Таким чином, під дію Порядку підпадають усі громадяни, фактично задіяні у виробництві?

— Як уже зазначалося вище, трудові та цивільно-правові відносини регулюються різними законодавчими актами. Так, згідно з пп. 4 п. 2 Порядку, його дія поширюється й на осіб, що працюють за договором, укладеним відповідно до законодавства, тобто й на осіб, що забезпечують себе роботою самостійно, у тому числі за ЦПД згідно з цивільним законодавством (ЦКУ).

Бесіду вів Олег Моїсєєнко, власкор

osnova@i.kiev.ua www.osnova-ua.com

ВИДАВНИЦТВО «ОСНОВА» РЕАЛІЗУЄ

ПРАВИЛА УЛАШТУВАННЯ ЕЛЕКТРОУСТАНОВОК

Правила улаштування електроустановок визначають будову, принципи улаштування, особливі вимоги до окремих систем, їх елементів, вузлів і комунікацій електроустановок. Правила встановлюють вимоги до електроустановок загального призначення змінного струму напругою до 750 кВ та постійного струму напругою до 1,5 кВ.

359,00 грн

ПРАВИЛА ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІД ЧАС РОБОТИ З ІНСТРУМЕНТОМ ТА ПРИСТРОЯМИ

Правила встановлюють вимоги охорони праці під час виконання робіт із застосуванням інструменту та пристроїв. Правила є обов'язковими для роботодавців і працівників, які виконують роботи із застосуванням інструменту та пристроїв.

32,00 грн

Мова видання: українська та російська

ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЕЛЕКТРОУСТАНОВОК

НПАОП 40.1-1.01-97

Правила безпечної експлуатації електроустановок поширюються на працівників, які виконують роботи в електроустановках Міністерства енергетики України.

25,00 грн

ПРАВИЛА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЕЛЕКТРОЗАХИСНИХ ЗАСОБІВ

НПАОП 40.1-1.07-01

У Правилах наведено перелік засобів захисту, вимоги до них, обсяги і норми випробувань, порядок застосування, зберігання їх, а також норми комплектування засобами захисту електроустановок і виробничих бригад.

28,00 грн

Адреса видавництва: 01032, Київ-32, вул. Жилианська, 87/30. Тел.: (044) 584-38-97, тел./факс: 584-38-95, 584-38-96

ПОСИЛЕНО УВАГУ ДО БЕЗПЕКИ

Сергій Колесник, власкор

В умовах загрози терористичних актів, особливо в опалювальний сезон, забезпечення безперебійного і безаварійного газопостачання вимагає від підприємств з газопостачання та газифікації вжиття додаткових заходів безпеки.

Враховуючи наявність у країні дестабілізуючих факторів, ПАТ «Черкасигаз» вжило додаткових заходів щодо забезпечення безпеки об'єктів газопостачання, не зменшуючи при цьому уваги до охорони праці. З метою безперебійного функціонування об'єктів життєзабезпечення населення області, своєчасного виявлення аварійних ситуацій та їх попередження, а також протидії терористичним актам або диверсійним проявам, ефектively локалізації і ліквідації їх наслідків, співробітниками СБУ здійснено інструктаж з ідентифікації ознак ведення терористичної або диверсійної діяльності. Працівникам товариства роздано Пам'ятки щодо першочергових дій у разі виявлення або застосування вибухових пристроїв. Проведено інструктажі, навчання співробітників управлінь з експлуатації газового господарства у зоні діяльності ПАТ «Черкасигаз». У вихідні та святкові дні організовано цілодобове чергування відповідальних працівників. З метою усунення нестандартних та непередбачуваних ситуацій, гарантованого забезпечення споживачів природним газом, особливо в опалювальний період 2014–2015 рр., надання їм належних та вчасних роз'яснень з усіх невідкладних питань, на підприємстві створено антикризові енергетичні штаби швидкого реагування. Посилено охорону та пропускний режим на виробничі об'єкти та в адміністративну будівлю.

Задля оперативного контролю за режимом газопостачання газорегуляторних пунктів (ГРП), миттєвого реагування на зміни тиску газу в системі газопостачання, щоб запобігти аварійним ситуаціям та несанкціонованому доступу, запроваджено систему моніторингу на 308 ГРП. За її допомогою працівники підприємства цілодобово спостерігають та контролюють тиск у системі газопостачання, положення запобіжно-запірних та запобіжно-скидних клапанів, загазованість і температуру повітря в приміщенні ГРП, наявність електроенергії. Також однією з функцій телеметрії є можливість слідкувати за охоронною сигналізацією (відкривання дверей в ГРП). Все це дозволяє уникнути аварій на газорозподільних пунктах та в системі газопостачання в цілому.

Безумовно, додаткові заходи потребують і додаткових коштів, що особливо відчувається в умовах значного скорочення обсягів газопостачання та об'єктивних труд-

нощів у країні. Але, незважаючи на це, фінансування основних заходів з охорони праці залишається пріоритетним завданням для підприємства. **Не скорочено обсяг коштів на реалізацію Комплексних заходів щодо досягнення встановлених норм безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання нещасним випадкам, професійним захворюванням і аваріям у ПАТ «Черкасигаз».** Так, на ці потреби:

- ⇒ у 2012 р. було виділено 819 тис. грн
- ⇒ у 2013 р. — 917,2 тис. грн
- ⇒ у 2014 р. — 1 млн 403 тис. грн

у тому числі **спецодягу, спецвзуття та інших 313** придбано:

- ⇒ у 2012 р. — на 272,6 тис. грн
- ⇒ у 2013 р. — на 406,1 тис. грн
- ⇒ у 2014 р. — на 763,9 тис. грн

Така ж позитивна тенденція з фінансування спостерігається й щодо проведення навчання з питань охорони праці, надання працівникам, зайнятим на роботах із шкідливими умовами праці, спеціального харчування, молока чи рівноцінних харчових продуктів, проходження періодичних медоглядів працівниками, зайнятими на роботах з небезпечними чи шкідливими умовами праці або на таких, де є потреба у професійному доборі, а також проведення перед- та післярейсових медоглядів водіїв транспортних засобів.

«Незважаючи на складну економічну та політичну ситуацію в країні, тимчасову відсутність контролю з боку державних наглядових органів, підприємство не знижує уваги до питань охорони праці. Як завжди, ми регулярно проводимо навчальні семінари, тренування, наради та загальні збори інженерів з охорони праці всіх філій ПАТ «Черкасигаз», під час яких детально аналізуємо стан охорони праці, розглядаємо приписи, видані контролюючими органами та службою охорони праці акціонерного товариства, підсумки атестації робочих місць та інші питання», — запевнив виконуючий обов'язки голови правління підприємства Сергій Буян.

Слухати й почути

Через збройний конфлікт на сході країни дуже актуальним для населення є питання аварійної готовності та своєчасного оповіщення у разі інцидентів на атомних електростанціях України. А тому саме цій темі й був присвячений Міжнародний круглий стіл з питань аварійної готовності та реагування у сфері атомної енергетики, який пройшов у Києві 26 січня. Серед учасників круглого стола були представники Верховної Ради, центральних органів виконавчої влади, науково-дослідних інститутів, іноземні та вітчизняні громадські організації, ЗМІ.

Фото із сайту mama-86.org.ua

Голова Держатомрегулювання **Сергій Божко** у своєму виступі, а також відповідаючи на запитання учасників круглого стола, особливо підкреслив, що підстав для занепокоєння немає. Всі об'єкти атомної енергетики зараз посилено засобами протиповітряної оборони, а охорону станцій здійснюють підрозділи Нацгвардії.

Стосовно ж чуток щодо нібито серйозної аварії, яка сталася наприкінці минулого року на Запорізькій АЕС, це лише спроба деяких несумлінних інтернет-видань створити паніку серед населення. Всі показники радіоактивного фону на українських АЕС можна будь-коли знайти на офіційних сайтах станцій, а також на сайтах «Енергоатома», ДСНС і Держатомрегулювання України.

В свою чергу заступник директора Департаменту з питань аварійної готовності та реагування НАЕК «Енергоатом» **Олег Крикливець** звернув увагу учасників заходу на той факт, що компанія бере на себе повну відповідальність за безпеку атомних електростанцій на всіх етапах їх життєвого циклу та встановлює безумовний пріоритет забезпечення безпеки над іншими цілями. На сьогодні першочерговим завданням компанії є організація контролю і застосування ефективних захисних заходів проти радіоактивного впливу на персонал станцій, населення та навколишнє середовище. Виходячи з вимог і норм ядерної й радіаційної безпеки, а також сучасної міжнародної практики та досвіду експлуатації, «Енергоатом» постійно підвищує рівень безпеки АЕС.

Представник інституту проблем математичних машин і систем НАНУ **Марк Железняк** відзначив, що якщо порівнювати екологічні наслідки аварій на Чорнобильській АЕС та АЕС «Фукусіма», то українські нормативи захисту населення від радіаційного зараження є більш ефективними ніж японські. А от довіри у громадян Країни вранішнього сонця до свого уряду в частині оповіщення населення і ліквідації результатів аварії значно більше, аніж в українців.

— В Україні чудова нормативно-правова база з питань аварійної готовності та реагування в атомній енер-

гетиці, — пояснила учасникам круглого стола Світлана Чуприна, експерт Державного науково-технічного центру з ядерної та радіаційної безпеки. Але коли йдеться про конкретні заходи, про всі закони та положення нібито забувають.

І важко з нею не погодитися. Дві останні аварії на АЕС — пряме тому підтвердження. Замовчування, недовіра, некомпетентність керівників, які озвучують проблему, породжують чулки та викликають недовіру в населення до будь-яких видів офіційних повідомлень. Із цим потрібно боротися!

— Як зазначалося у ході роботи міжнародного круглого стола, подібний захід — уже третій. Однак як відреагували органи влади на зауваження та пропозиції, висловлені на двох попередніх круглих столах, — невідомо, — підкреслив представник Донецької обласної громадської організації «Народний контроль» Вадим Алтухов.

А Василь Бегун, який представляв Інститут проблем математичних машин і систем НАНУ, висловив думку, що настав час внести зміни у відповідний закон, як у деяких країнах Євросоюзу, щоб пропозиції громадських організацій з найважливіших питань сприймалися владою не тільки як рекомендаційні, але і як обов'язкові до виконання.

Представники влади все це уважно слухали. А почули?

Володимир Терещенко, власкор

СПЕЦОДЯГ

**ВЛАСНОГО ВИРОБНИЦТВА
ЯКІСНО ТА В СТРОК
У НАЯВНОСТІ ТА НА ЗАМОВЛЕННЯ**

Магазин-склад
м. Харків, пр. Гагаріна, 101
Тел. (057) 761-22-78
Тел./факс (057) 751-83-79

НВП «АМОЛЕС»

Ми зацікавлені у Вашій безпеці

Реклама

Учбовий центр

НОВАТОР

Організовує навчання в м. Києві та регіонах України за бажанням замовника без відриву від виробництва

Ліцензія № 285936 від 23.01.2014,
Ліцензія №041277 від 26.06.2012,
Свідоцтво № 80.1-1.16-045.09 від 22.04.2009

03148, Україна, м. Київ, вул. Тимофія Строкача, 7, офіс 144
e-mail: novator_n@ukr.net www.ucnovator.kiev.ua

Навчання з питань охорони праці

Навчання з питань пожежної безпеки

Навчання з електробезпеки (II, III, IV, V група допуску)

Навчання посадових осіб та спеціалістів за Правилами (понад 100 видів НПАОП)

Спеціальне навчання з питань охорони праці робітників

Професійно-технічне навчання робітничим професіям

НАВЧАННЯ

- З охорони праці під час виконання робіт на висоті (висотно-верхолазні роботи)
- За законодавчими і державними нормативними актами та галузевими інструкціями з технічної та безпечної експлуатації конструкцій, будівель і споруд
- З антикригової обробки повітряних суден

Послуги з підготовки необхідної документації для одержання дозволів Держгірпромнагляду на роботи підвищеної небезпеки та свідоцтв про атестацію вимірювальних електротехнічних лабораторій

**Дистанційне навчання
www.do.ucnovator.kiev.ua**

Лабораторія з атестації робочих місць за умовами праці

Вимірювальна електротехнічна лабораторія

Випробувальна механічна лабораторія

Лабораторія зварювання (атестація зварників)

ТРЕНІНГИ

- Надання першої долікарської допомоги потерпілим у разі нещасного випадку з використанням тренажерів «Фантом-П», «Гоша-06», «Гаврюша» та автоматичних зовнішніх дефібриляторів (АЗД)
- Гасіння осередку пожежі первинними засобами пожежогасіння
- Організація евакуації людей при виникненні надзвичайної ситуації
- Надзвичайний стан: допоможи собі сам

Методичний відділ
+ 38(044) 407-11-00
+ 38(044) 407-11-09
+ 38(067) 231-79-13
+ 38(050) 409-55-10
novator_metod@ukr.net

Бухгалтерія
+ 38(044) 407-10-17
+ 38(067) 500-97-12
novator_n@ukr.net

Відділ маркетингу (продажів)
+ 38(044) 403-83-55
+ 38(044) 407-04-57
+ 38(044) 403-83-56

Лабораторія зварювання
+ 38(044) 407-00-91
+ 38(097) 019-64-37

Відділ комп'ютерного навчання
+ 38(044) 403-84-27
+ 38(095) 807-47-21

Вимірювальна електротехнічна лабораторія
+ 38 (044) 407-10-17
+ 38 (067) 767-51-65

Випробувальна механічна лабораторія
+ 38 (044) 592-53-01
+ 38 (099) 257-00-79

Лабораторія з атестації робочих місць
+ 38(044) 466-91-62

Інтернет-магазин
індивідуальних страхувальних засобів (ІСЗ) для висотників і верхолазів
www.vysotnyk.com.ua

Філіал у м. Харків
+ 38(067) 504-30-74
+ 38(050) 409-54-05
novator_sv@ukr.net

Філіал у м. Донецьк
+ 38(067) 504-28-85
+ 38(050) 409-55-75
novator_donetsk@ukr.net

ТМ «ПАПЕРОВИЙ РАЙ»
м. Вінниця, вул. 30-річчя Перемоги, 16
(0432) 508-336, 508-338, 508-339
www.papedem.com.ua

Низькі ціни!

ПЕРЕПУСКА

ПОСВІДЧЕННЯ
про перевірку знань
з питань охорони праці

ПОСВІДЧЕННЯ
про проходження
спеціального навчання
(повисно-технічного мінімуму)

Посвідчення, переписки,
сертифікати, свідоцтва,
заликові книжки, архівні папки,
журнали з охорони праці

ПОСВІДЧЕННЯ

капрі

Офіційний дистриб'ютор
Засоби індивідуального захисту

3M

ТОВ «СП Капрі», тел./факс (044) 274-14-45
E-mail: siz@kapri.com.ua www.kapri.com.ua

ПЕРЕНОСНІ ЗАЗЕМЛЕННЯ

Виробляємо переносні заземлення
будь-якої складності за ТУ та
ескізами замовника для:

- ♦ розподільних пристроїв, трансформаторних підстанцій
- ♦ повітряних ліній, включаючи СІП та накид на ПЛ
- ♦ контактних мереж залізниць
- ♦ пожежних машин, брандспойтів
- ♦ пересувних, вантажопідйомних механізмів та машин

НВТ «ДНІПРОЕНЕРГОМАШ»

Тел. (0562) 362457 www.npo-dem.com

ПРОПОНУЄМО ШИРОКИЙ ВИБІР МАНЕКЕНІВ-ТРЕНАЖЕРІВ ДЛЯ:

- відпрацювання прийомів надання першої допомоги, порятунку;
- транспортування потерпілих у надзвичайних ситуаціях;
- формування навичок при витяганні потерпілих із завалів, зруйнованих будівель, задимлених приміщень;
- забезпечення прохідності дихальних шляхів, проведення серцево-легеневої реанімації; базової підтримки життя.

А також муляжі ран і травм для навчання в учбових центрах і рятувальних службах.

«ОНІКО»
04070, Україна, м. Київ
вул. Волоська, 55/57
тел./факс: (044) 502-20-96,
502-24-45
models@oniko.ua
www.oniko.ua

ЕКІПАЖ
ТЕХНОЛОГІЧНА ГРУПА

www.ekipage.com

ДРАБИНКИ ТА ПІДМОСТКИ ІЗОЛЮЮЧІ СКЛОПЛАСТИКОВІ

Драбинки та підмости виконані цілком з профільного електроізоляційного склопластику за безметалевою технологією та мають такі властивості:

- високу механічну міцність (витримують до 1 т на сходинку);
- стійкі до дії агресивних середовищ;
- не створюють іскру, незаймисті;
- мають пристосування, які не дозволяють титивам довільно розсуватися під час роботи;
- стійке абразивне покриття сходинок запобігає зісковзуванню підшви взуття працюючого;
- підмости для підприємств зв'язку мають робочі поверхні з вологостійкої фанери, вкритої шаром лаку, стійкого до зносу.

м. Харків, вул. Єнакіївська, 4
Тел./факс: (057) 778-01-61 (0572) 93-31-47
e-mail: ekipage@ukrpost.ua

Компанія «Профітех» проводить навчання, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітників
Пропонуємо:

- ✓ Навчання та перевірка знань фахівців і робітників з питань охорони праці, промислової безпеки;
- ✓ Навчання спеціалістів на допуск до безпечного виконання робіт та експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки;
- ✓ Навчання з електробезпеки (II-V група допуску), пожежної безпеки;
- ✓ Професійно-технічне навчання, перепідготовка та підвищення кваліфікації робітників;
- ✓ Консалтинг з питань охорони праці та промислової безпеки, допомога в отриманні дозволу Держгірпромнагляду на виконання робіт та експлуатацію об'єктів підвищеної небезпеки.

Наші викладачі мають спеціальну освіту і досвід практичної роботи для підготовки та перевірки знань.

Ми використовуємо зручні обладнані класи, навчально-виробничі майстерні та лабораторії, комп'ютерні класи, сучасні навчальні програми. Можливий виїзд викладачів на підприємство, індивідуальний графік навчання.

Подати заявку на навчання:

- на нашому сайті www.profitteh.kiev.ua
- ✉ електронною поштою office@profitteh.ua
- ☎ зателефонувати (044) 453-59-09, (067) 44-77-009, (095) 247-16-64
- ➔ завітати до нас в офіс за адресою м. Київ, вул. Вавілових, 9, оф. 2

Навчальний центр МПП «БУДКВАЛІФАДРИ»

Запрошує підприємства, установи і організації до співпраці з питань навчання і перевірки знань керівників, ІТП і спеціалістів на знання нормативних актів Держгірпромнагляду

- ✦ 3 питань охорони праці
- ✦ Правил будови і безпечної експлуатації (вантажопідіймальних кранів, підійомників, котлів, ліфтів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів)
- ✦ Правил безпеки систем газопостачання України
- ✦ Правил ТЕ і ПБЕ електроустановок споживачів (2—5 група з електробезпеки)
- ✦ Правил пожежної безпеки

Навчальний центр проводить також навчання робітників з професій: стропальник, водії навантажувача, ліфтер, оператор ПЦ-84, АЗС, пожежно-технічного мінімуму та інші.

Вартість навчання від 120 грн.

03056, Київ, провулок Ковальський, 13 (вихід з вул. Виборзької, 12).

Тел./факс 277-47-59, тел.: 277-47-60, 277-35-55

www.bqk.kiev.ua

info@bqk.kiev.ua

Довідку про виконання Держгірпромнагляду № 34.06.3080.42.0 вид. 27.07.2009р.
Ліцензія Мінроспів України №552.474 вид. 19.08.2010р.

**НВФ
«Л.Т.В.»**

Охорона праці пожежних і добровольців, забезпечення пожежної безпеки

- * Вогнегасники усіх типів та видів, технічне обслуговування, перезарядка.
- * Спеціальний одяг, обмундирування, взуття.
- * Пожежне та спеціальне устаткування, інвентар.
- * Пожежно-охоронна сигналізація, автоматичні системи пожехогасіння (проекування, монтаж, обслуговування).
- * Протипожежні покриття, фарби, обмазки.
- * Двері протипожежні, протиударні та броньовані.

Ліцензія ДД ПБ МНС України № 595362 від 15.07.2011 р.

Тел./факс (044) 464-22-07, тел. 389-84-95.

E-mail: ltv@i.kiev.ua

Оріон СИГНАЛІЗАТОРИ-АНАЛІЗАТОРИ ГАЗІВ "ДОЗОР-С"

СТАЦІОНАРНІ ДОЗОР-С(ІР65)

- до 5 каналів

ДОЗОР-С-Ц

- до 62 каналів

- горючих газів і парів горючих рідин;
- діоксиду азоту NO₂;
- оксиду азоту NO;

ПЕРЕНОСНІ ДОЗОР-С-П

- однокомпонентний

ДОЗОР-С-М

- до 5 газів

ДОЗОР-С-Пп

- течешукач

ВИМІРЮВАННЯ ДИМОВИХ ГАЗІВ ДОЗОР-С-М-Д

- переносні
- до 5 газів

КОНТРОЛЬ:

- діоксиду вуглецю CO₂;
- оксиду вуглецю CO;
- діоксиду сірки SO₂;
- сірководню H₂S;

КОМПЛЕКС ТЕЛЕМЕТРІЇ ДОЗОР-С-Г

- кількість контрольованих параметрів - до 18
- кількість контрольованих об'єктів - до 200

ДОЗОР-С-Д

- стаціонарні
- до 5 газів

- хлору Cl₂;
- кисню O₂;
- аміаку NH₃;
- тиску.

СЕРТИФІКОВАНІ В УКРАЇНІ, РОСІЇ, БІЛОРУСІ.

НВП "Оріон", Україна, 61070, м. Харків, вул. Рудика, 4, тел.: (057) 719-40-53, 719-40-55

e-mail: info@orion.com.ua <http://www.orion.com.ua>

ЕКІПАЖ
ТЕХНОЛОПЧНА ГРУПА

www.ekipage.com

ПОКАЖЧИКИ НАПРУГИ

без вбудованого джерела живлення
контактного типу
світлозвукова індикація
на всі класи напруги

ЗАЗЕМЛЕННЯ ПЕРЕНОСНІ

надійні фазні затискачі
зносостійкі провідники
ізолюючі штанги легкі та міцні
на всі класи напруги

можливе виготовлення заземлень
за вимогами ЗАМОВНИКА

Тел./факс: (057) 778-0161; 752-0158; 293-3147
e-mail: ekipage@kharkov.com

ANCON
T R A D E

Захист професіонала

Комплексний підбір та поставка спецодягу, спецвзуття та інших засобів
індивідуального захисту

- Засоби захисту голови та обличчя
- Засоби захисту органів зору
- Засоби захисту органів слуху
- Засоби захисту органів дихання
- Засоби захисту рук
- Засоби захисту зварника
- Засоби гігієни шкіри
- Засоби захисту від падіння з висоти
- Корпоративний та захисний одяг
- Робоче та спеціальне взуття

Ansell

uvex

SPERIAN

MSA

Stokor

COFRA

ТОВ АНКОН ТРЕЙД

03057, м. Київ, вул. О.Довженка, 10, офіс 26

Тел./факс: (044) 501-13-27(28) (29)

E-mail: info@ancon.com.ua

www.ancon.com.ua

**ТРИВАЄ ПЕРЕДПЛАТА
НА ЖУРНАЛ
«ОХОРОНА ПРАЦІ»
на 2015 рік**

ЧЕРЕЗ:

поштові відділення «Укрпошти»
редакцію за тел./факс:
(044) 559-19-51, 558-74-27
E-mail: peredplata.op@gmail.com
регіональні передплатні агентства

**УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ - 74377
РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ - 74378**

Читайте в журналі та додатку «На допомогу спеціалісту з охорони праці»:
- сучасні підходи до СУОП;
- євроінтеграційні процеси;
- практичні поради фахівців;
- зразки організаційно-розпорядчих документів з охорони праці та багато іншого.

OZON®

СПЕЦОДЯГ ТА ЗАСОБИ ЗАХИСТУ

Безпека — понад усе!

Комплексний підбір та поставка засобів індивідуального захисту!

Респиратор
3M™ 9101 VFlex

Доступний
протиаерозольний захист

Напівмаска
3M™ 6000

Найпопулярніше рішення для
захисту від парів та газів

Протишумові
вставки 3M™ 1271

Комфортний захист слуху,
футляр в комплекті

Навушники
3M™ Peltor Optime I

Безкомпромісний захист слуху

ТОВ «Укртекстиль», OZON®
03151, м. Київ, вул. Волинська, 53
Тел.: (044) 495 1298, 209 0340

www.ozon.com.ua

Офіційний дистриб'ютор
засобів індивідуального захисту

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СПЕЦОДЯГ

044 592 7400
044 592 7300

ТОВ «Бел-Протексьон»
www.bel.ua

ВИДАВНИЦТВО
ФОРТ
**23 РОКИ
РАЗОМ
З ВАМИ**

**КАБІНЕТИ ОХОРОНИ ПРАЦІ,
ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ**

СТЕНДИ, ПЛАКАТИ

**ЗНАКИ БЕЗПЕКИ
ТА ДОРОЖНІ ЗНАКИ**

(057) 714-09-08

(044) 229-09-84

www.fort.kharkiv.com

fortsales@ukrpost.ua

fort@kv.ukrtel.net

ЗАХИСНІ КЕЙСИ

герметичні транспортні контейнери

Зброя

Прилади

Обладнання

Документи

Збереження

*Лідери продажів
у світі!*

**EXPLORER
CASES**

Україна Італія

Об'єм
від 2 до 260
літрів

Ударостійкі

Герметичні

Надміцні

Захист від
бруду та пилу

Вирівнювання
тиску

-33°C/+90°C

Кислото-
стійкі

100% захист
ІТ обладнання

WWW.SATURN-DATA.COM

+380 (44) 457-55-55, CASES@SATURN-DATA.COM

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

ОХОРОНА ПРАЦІ

№ 2 / 2015

НА ДОПОМОГУ
СПЕЦІАЛІСТУ
З ОХОРОНИ
ПРАЦІ

*Закон України
«Про загальнообов'язкове державне
соціальне страхування»*

*Методичні рекомендації
щодо проведення розслідування
та ведення обліку нещасних випадків*

www.ohoronapraci.kiev.ua

ЗМІСТ

Тетяна Бреус Новини законодавства	3
Тетяна Бреус Інформаційні повідомлення	6
Александр Лысенко Управление подрядными организациями	8
Закон України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування»	20
Розділ I. Загальні положення	20
Розділ II. Фонд соціального страхування України	21
Розділ III. Права, обов’язки та відповідальність роботодавця як страхувальника і застрахованих осіб	26
Розділ IV. Загальнообов’язкове державне соціальне страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності	27
Розділ V. Загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	33
Розділ VI. Контроль та нагляд у сфері соціального страхування	40
Розділ VII. Прикінцеві та перехідні положення	41
II. Прикінцеві та перехідні положення	52
Олексій Савченко, Микола Федоренко Методичні рекомендації щодо проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків	53
Запитували – відповідаємо	59

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ
ОХОРОНА ПРАЦІ

НА ДОПОМОГУ СПЕЦІАЛІСТУ З ОХОРОНИ ПРАЦІ
№ 2 /2015

Адреса редакції
02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1
Тел./факс (044) 558-74-11
E-mail: mail@ohoronapraci.kiev.ua www.ohoronapraci.kiev.ua

© ОХОРОНА ПРАЦІ

Головний редактор
Дмитро МАТВІЙЧУК
Тел. 558-74-11

Комп’ютерна верстка
Олександр Антоненко

Реклама
Тел.: 296-05-65, 296-82-56
Відділ реалізації та маркетингу
Тел.: 559-19-51, 558-74-27

Поліграфічні послуги
Тел. 559-62-79

Друкується мовою оригіналу

Точка зору редакції не завжди збігається з думкою авторів матеріалів.
Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен,
географічних назв та інших відомостей несуть автори публікацій.
Рукописи не рецензуються.

За достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець
Надруковано в друкарні ДП «Редакція журналу «Охорона праці».
02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 р. № 71-VIII.

Внесені цим Законом зміни сприятимуть покращенню умов ведення бізнесу в Україні з одночасним підвищенням показників України у міжнародних рейтингах, а також підвищення ефективності використання ресурсів економіки, зокрема: зменшення витрат підприємств на визначення податкових зобов'язань і складання податкової звітності та держави — на адміністрування податків; усунення недоліків чинного законодавства, які дають змогу великим платникам отримувати податкові вигоди; спрощення виконання податкового обов'язку малим бізнесом, зменшення податкового навантаження на малий бізнес.

Законом пропонується скорочення кількості податків та зборів з 22 до 9.

Закон України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» від 28 грудня 2014 р. № 76-VIII.

Зазначеним Законом внесено зміни до величини податку на прибуток підприємств, податку з доходів фізичних осіб; легалізації фонду оплати праці; податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортного податку; спрощеної системи оподаткування, а також до інших не менш важливих на сьогодні питань.

Закон набув чинності з 1 січня 2015 року.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28 грудня 2014 р. № 77-VIII.

Метою прийняття цього Закону є внесення змін до деяких законодавчих актів з метою створення умов для стабілізації фінансового стану держави, зниження навантаження на фонд оплати праці та приведення до фінансових можливостей дії положень окремих законів України.

Так, з 1 січня 2015 р передбачається створити Фонд соціального страхування України, об'єднавши Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань і Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

Запропоновано внести зміни до ряду відповідних законів, замінивши норми про страхування працівників за рахунок коштів державного бюджету нормами про те, що вказані особи підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування; а норми про виплати у разі загибелі або втрати працездатності за рахунок бюджету — нормами про вказані виплати за рахунок Фонду соціального страхування України.

Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» від 28 грудня 2014 р. № 80-VIII.

Згідно з цим Законом установлено:

прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі з 1 січня 2015 р. — 1176 грн, з 1 грудня — 1330 грн;

для основних соціальних і демографічних груп населення:

дітей віком до 6 років: з 1 січня 2015 р. — 1032 грн, з 1 грудня — 1167 грн;

дітей віком від 6 до 18 років: з 1 січня 2015 р. — 1286 грн, з 1 грудня — 1455 грн;

працездатних осіб: з 1 січня 2015 р. — 1218 грн, з 1 грудня — 1378 грн;

осіб, які втратили працездатність: з 1 січня 2015 р. — 949 грн, з 1 грудня — 1074 грн.

У 2015 р установлено мінімальну заробітну плату:

у місячному розмірі: з 1 січня — 1218 грн, з 1 грудня — 1378 грн;

у погодинному розмірі: з 1 січня — 7,29 грн, з 1 грудня — 8,25 грн.

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

Указ від 03 листопада 2014 р. № 844/2014 «Про орден Героїв Небесної Сотні».

В Україні затверджено Статут ордена Героїв Небесної Сотні та малюнок знака ордена.

Орден Героїв Небесної Сотні встановлено для відзначення осіб за громадянську мужність, патріотизм, відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, активну благодійну, гуманістичну, громадську діяльність в Україні, самовіддане служіння українському народу, виявлені під час Революції гідності (листопад 2013 р. — лютий 2014 р.), інших подій, пов'язаних із захистом незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України.

Указ від 13 листопада 2014 р. № 871/2014 «Про День Соборності України».

Запроваджено відзначати щорічно 22 січня — у день проголошення в 1919 р. Акта злуки Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки — День Соборності України.

Указ від 13 листопада 2014 р. № 872/2014 «Про День Гідності та Свободи».

Установлено відзначення в Україні Дня Гідності та Свободи щорічно 21 листопада.

Указ від 01 грудня 2014 р. № 902/2014 «Про Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю».

Установлено, що здійснення Президентом України конституційних повноважень щодо забезпечення додержання прав і законних інтересів людей з інвалідністю забезпечується Уповноваженим Президента України з прав людей з інвалідністю, в тому числі тих, які отримали інвалідність у зоні проведення антитерористичної операції, інвалідів війни.

Також цим Указом затверджено Положення про Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю, в якому передбачено його основні завдання.

Указ набирає чинності з дня його опублікування.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Постанова від 05 грудня 2014 р. № 697 «Про визначення питань, що належать до компетенції Першого віце-прем'єр-міністра України та віце-прем'єр-міністрів України».

Так, наприклад, до компетенції Віце-прем'єр-міністра України — Міністра культури Кириленка В. А. належать питання: державної мовної політики; освіти і науки; охорони здоров'я; надання соціальних послуг; загальнообов'язкового державного соціального страхування; соціального діалогу; охорони праці та промислової безпеки; інші питання у відповідних напрямках діяльності.

Постанова від 09 грудня 2014 р. № 695 «Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України».

Визначено основні цілі діяльності Кабінету Міністрів України.

Постанова від 24 грудня 2014 р. № 724 «Деякі питання Державної регуляторної служби України».

Утворено Державну регуляторну службу України, реорганізувавши шляхом перетворення Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва; затверджено Положення про зазначену службу, яка є центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і яка реалізує державну регуляторну політику, політику з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності та дерегуляції господарської діяльності.

Постанова від 29 грудня 2014 р. № 714 «Про внесення змін до пункту 4 постанови Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 406».

Внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України про «Деякі питання забезпечення функціонування підприємств титанової галузі». Зокрема, п. 4 викладено в іншій редакції (про забезпечення Держгеонадра України та Держгірпромнаглядом України видачі відповідним підприємствам документів дозвільного характеру та видачі актів гірничих відводів).

Головою новоствореної Державної регуляторної служби України відповідно до постанови КМУ від 09.01.2015 № 1-р призначено Ксенію Ляпіну

МІНІСТЕРСТВО ЕНЕРГЕТИКИ ТА ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Наказ від 20.11.2014 № 819 «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 16 березня 1994 року № 19», зареєстрований у Мін'юсті 08.12.2014 за № 1574/26351.

З метою приведення нормативно-правових актів у відповідність із законодавством України визнано таким, що втратив чинність, наказ Держнаглядохоронпраці від 16 березня 1994 р. № 19 «Про затвердження Положення про опрацювання, прийняття, перегляд та скасування державних міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці», зареєстрований у Мін'юсті України 12 травня 1994 р. за № 94/303.

Наказ від 21.11.2014 № 823 «Про затвердження форми висновку за результатами оцінювання технічного стану та організації експлуатації силового трансформатора на відповідність вимогам нормативно-правових актів та нормативних документів», зареєстрований у Мін'юсті 08.12.2014 за № 1570/26347.

Форму висновку затверджено відповідно до ст. 7 Закону України «Про електроенергетику» та Порядку проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки.

ДЕРЖАВНА ІНСПЕКЦІЯ ЯДЕРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНИ

Наказ від 02.10.2014 № 143 «Про затвердження Порядку проведення навчання і перевірки знань з питань радіаційної безпеки у персоналі і посадових осіб суб'єктів окремих видів діяльності у сфері використання ядерної енергії», зареєстрований у Мін'юсті 02.12.2014 за № 1549/26346.

Станом на 21.01.2015 наказ набирає чинності.

Затверджений Порядок встановлює вимоги до проведення навчання і перевірки знань з питань радіаційної безпеки у персоналі і посадових осіб, які забезпечують радіаційну безпеку, суб'єктів діяльності з виробництва, використання джерел іонізуючого випромінювання, переробки уранових руд, перевезення радіоактивних матеріалів.

Цей Порядок є обов'язковим для суб'єктів діяльності, інших суб'єктів, що проводять навчання і перевірку знань з питань радіаційної безпеки, органів державного управління у сфері використання ядерної енергії, Держатомрегулювання та його територіальних органів — державних інспекцій з ядерної та радіаційної безпеки.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ

Наказ від 18.08.2014 № 242 «Про затвердження форми державного статистичного спостереження зі статистики травматизму на виробництві № 7-тнв (річна) «Звіт про травматизм на виробництві у 20__ році».

Форму № 7-тнв (річна) введено в дію, починаючи зі звіту за 2014 рік.

ВІДЗНАЧАЄМО У БЕРЕЗНІ

- 1 березня — Всесвітній день цивільної оборони
- 8 березня — Міжнародний жіночий день
- 15 березня — Всесвітній день захисту прав споживачів
- 15 березня — День працівників ЖКГ і побутового обслуговування населення
- 18 березня — День працівника податкової і митної служби України
- 21 березня — Міжнародний день лісів
- 21 березня — Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації
- 22 березня — Всесвітній день водних ресурсів
- 23 березня — Всесвітній метеорологічний день
- 24 березня — Всеукраїнський день боротьби із захворюванням на туберкульоз
- 25 березня — День Служби безпеки України
- 26 березня — День Внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України
- 27 березня — Міжнародний день театру

ПРО ТРУДОВІ ДОГОВОРИ

1 січня 2015 року набрав чинності **Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці»** від 28 грудня 2014 р. № 77-VIII. Зокрема, частину третю ст. 24 Кодексу законів про працю України щодо укладення трудового договору викладено у такій редакції:

«Працівник не може бути допущений до роботи без укладення трудового договору, оформленого наказом чи розпорядженням власника або уповноваженого ним органу, та повідомлення центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України».

ЛИСТ МІНІСТЕРСТВА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ВІД 27.06.2014 № 6875/0/14-14/021

Державна служба зайнятості здійснює реєстрацію трудових договорів між працівником та фізичною особою відповідно до вимог, встановлених статтею 241 Кодексу законів про працю України. Реєстрація зазначених трудових договорів здійснюється відповідно до Порядку реєстрації трудового договору між працівником та фізичною особою, яка використовує найману працю, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 08.06.2001 р. № 260.

Відповідно до вимог законодавства реєстрація трудових договорів здійснюється фізичною особою за місцем свого проживання. Повідомлення про закінчення терміну або припинення дії трудового договору, а також зняття трудового договору з реєстрації здійснюється в центрі зайнятості, який зареєстрував трудовий договір.

Таким чином, трудові договори у випадках, зазначених в інформаційному запиті газети «Приватний підприємець», залишаються в силі.

Трудові договори можуть бути зняті з реєстрації за ініціативою сторін (сторони) або на підставі рішення суду, у разі визнання їх недійсними.

Заступник Міністра

В. Ярошенко

ЛИСТ МІНІСТЕРСТВА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ВІД 25.01.2014 № 16/06/186-14

Відповідно до статті 23 Кодексу законів про працю України (далі — КЗпП) трудовий договір може бути: 1) безстроковим, що укладається на невизначений строк; 2) на визначений строк, встановлений за угодою сторін; 3) укладається на час виконання певної роботи.

Строковий трудовий договір укладається у випадках, коли трудові відносини не можуть бути встановлені на невизначений строк з урахуванням характеру наступної роботи, або умов її виконання, або інтересів працівника та в інших випадках, передбачених законодавчими актами.

Такі договори можуть укладатися як при прийомі на роботу, так і надалі, якщо є підстави для укладення (переукладення) строкового трудового договору.

При укладенні трудового договору на певний строк цей строк встановлюється за згодою сторін і може визначатися як конкретним терміном, так і часом настання певної події (наприклад, повернення на роботу працівниці з відпустки по вагітності та пологах та догляду за дитиною).

Порядком реєстрації трудового договору між працівником і фізичною особою, яка використовує найману працю, затвердженим наказом Мінпраці від 08.06.2001 р. № 260 (із змінами), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 27.06.2001 р. за № 5745 (пункти 8, 9), передбачено, що при закінченні строку трудового договору або припинення його дії достроково в трудовому договорі фізична особа робить запис про підстави його припинення з посиланням на відповідні статті КЗпП, про що сторони сповіщають центр зайнятості, який зареєстрував трудовий договір.

Відповідальна особа центру зайнятості протягом трьох робочих днів знімає трудовий договір з реєстрації, про що робить відповідний запис у книзі реєстрації трудових договорів.

Зняття з реєстрації трудового договору при його розірванні за ініціативи фізичної особи у випадках, визначених КЗпП, за відсутності працівника, проводиться у вищевказаний термін за умови подання фізичною особою (або за нотаріальним дорученням уповноваженою їй особою): примірника трудового договору; заяви про зняття трудового договору з реєстрації із зазначенням дати звільнення з роботи працівника та підстав розірвання зазначеного договору.

Згідно з пунктом 2.21-1 Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників, затвердженої наказом Мінпраці, Мін'юсту і Мінсоцзахисту від 29.07.93 р. № 58, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 17.08.93 р. за № 110 (із змінами), трудові книжки працівників, які працюють на умовах трудового договору у фізичних осіб — суб'єктів підприємницької діяльності без створення юридичної особи з правом найму, та фізичних осіб, які використовують найману працю, пов'язану з наданням послуг (кухарі, няні, водії тощо), зберігаються безпосередньо у працівників.

Зазначені фізичні особи роблять записи до трудових книжок працівників про прийняття на роботу та звільнення з роботи відповідно до укладених з працівниками письмових трудових договорів, зареєстрованих в установленому порядку в державній службі зайнятості.

Так, при звільненні працівника в трудову книжку вноситься запис: «Звільнений з роботи» (далі зазначається підстава звільнення з посиланням на відповідні статті КЗпП, при цьому у графі 4 зазначається дата зняття трудового договору з реєстрації державною службою зайнятості: «трудоий договір (номер) знятий з реєстрації (дата)».

Внесені фізичною особою до трудових книжок записи підтверджуються підписом посадової особи органу державної служби зайнятості, який зареєстрував трудовий договір, і засвідчуються його печаткою.

Одночасно інформуємо, що листи міністерства не є нормативно-правовими актами, за своєю природою вони носять інформаційний, рекомендаційний і необов'язковий характер і не повинні встановлювати нових правових норм.

Начальник Юридичного управління

Е. Туліна

ЛИСТ МІНІСТЕРСТВА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ВІД 26.12.2013 № 14909/0/14-13/06
(витяг)

Норми, визначені статтею 39 Закону України «Про зайнятість населення», поширюються на правовідносини, які виникають при здійсненні діяльності суб'єктів господарювання, які наймають працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця.

Коло таких суб'єктів господарювання визначається виходячи з установчих документів суб'єкта господарювання і згідно з видами економічної діяльності.

Для реалізації статті 39 Закону України «Про зайнятість населення» постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 р. № 359 затверджено Порядок видачі дозволу на наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця (далі — Порядок).

У пункті 3 Порядку зазначено, що діяльність суб'єкта господарювання — роботодавця за наймом працівників для застосування їхньої праці іншим роботодавцем вказується їм у реєстраційній картці, що підтверджує проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи — підприємця, як один з основних видів діяльності і здійснюється тільки на підставі дозволу, виданого Державною службою зайнятості.

Серед видів економічної діяльності, визначених Класифікацією видів економічної діяльності ДК 009:2010, затвердженої наказом Державного комітету з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11.10.2010 р. № 457, кодами КВЕД, які відповідають пункту 3 Порядку, є КВЕД: 78.10 Діяльність агентств працевлаштування, 78.20 Діяльність агентств тимчасового працевлаштування, 78.30 Інша діяльність із забезпечення трудовими ресурсами.

Отже, з урахуванням викладеного вище, якщо у суб'єкта господарювання види економічної діяльності за КВЕД 78.30, 78.20, 78.10 відсутні або не віднесені до основних, дозвіл на наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця Державною службою зайнятості не видається.

Обов'язковою вимогою статті 39 Закону України «Про зайнятість населення» є укладення відповідного договору про застосування праці працівника між суб'єктом господарювання — роботодавцем, що наймає працівника, та іншим роботодавцем, який буде застосовувати працю працівника.

Одночасно повідомляємо, що листи міністерства не є нормативно-правовими актами, за своєю природою вони носять інформаційний, рекомендаційний і необов'язковий характер.

Заступник Міністра — керівник апарату

В. Коломієць

УПРАВЛЕНИЕ ПОДРЯДНЫМИ ОРГАНИЗАЦИЯМИ*

УТВЕРЖДЕНО
Генеральный директор
ООО «***» А.Н. Петренко
приказ № ____ 10 ноября 2014 г.

СИСТЕМА МЕНЕДЖМЕНТА
ОХРАНЫ ЗДОРОВЬЯ
И ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ТРУДА

ПРОЦЕДУРА
ПР-4.4.6-2

УПРАВЛЕНИЕ ПОДРЯДНЫМИ
ОРГАНИЗАЦИЯМИ

Разработано
Начальник службы ОТ
В.П. Демченко
05.11.2014 г.

СОДЕРЖАНИЕ

1. Назначение процедуры
2. Цель процедуры
3. Область применения
4. Определения и принятые сокращения
5. Описание процедуры
6. Ответственность за выполнение процедуры
7. Приложения
Приложение 1 Сведения о работниках Подрядчика
Приложение 2 Форма Акта-допуска
Приложение 3 Образец заполнения Акта-допуска
Приложение 4 Лист проверки
Приложение 5 Журнал проверок Подрядчика
Лист регистрации изменений
Лист ознакомления

1. НАЗНАЧЕНИЕ ПРОЦЕДУРЫ

1.1. Настоящая процедура устанавливает порядок и ответственность при выборе исполнителей (подрядчиков и поставщиков услуг) для выполнения работ и оказания услуг в интересах ООО «***», а также определяет принципы и правила взаимодействия с ними в процессе выполнения работ и оказания услуг.

2. ЦЕЛЬ ПРОЦЕДУРЫ

- 2.1. Целью настоящей процедуры является обеспечение безопасного выполнения работ и оказания услуг исполнителями (подрядчиками и поставщиками услуг) на объектах ООО «***».
- 2.2. Настоящая процедура разработана в соответствии с п. 4.4.6 OHSAS 18001:2007.

3. ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ

- 3.1. Процедура распространяется на все структурные подразделения Предприятия.

4. ОПРЕДЕЛЕНИЯ И ПРИНЯТЫЕ СОКРАЩЕНИЯ

- 4.1. В настоящей процедуре приняты следующие определения:

Уполномоченный представитель — должностное лицо Подрядчика или Заказчика нормативно наделенное соответствующими компетенциями, правами и обязанностями.

Квалификационный отбор (К. О.) — процедура проверки соответствия Подрядчика квалификационным требованиям. К. О. предшествует другим конкурсным процедурам.

Проект производства работ — документ, определяющий способы, методы и условия выполнения работ, оказания услуг с учетом требований законодательства и Заказчика.

Техническое задание — документ, содержащий требования Заказчика к результату выполняемых работ (в том числе их описание).

*До статті О. Лисенка «OHSAS 18001: крок за кроком», надрукованої в цьому номері журналу

Политика в области ОЗиОБТ — общие намерения и линия поведения организации по отношению к своим показателям деятельности в области ОЗиОБТ, официально выраженные высшим руководством.

4.2. В настоящей процедуре приняты следующие сокращения:

Предприятие	— ООО «***»
ДП	— документированная процедура
СМОЗиОБТ	— система менеджмента охраны здоровья и обеспечения безопасности труда
ОЗиОБТ	— охрана здоровья и обеспечение безопасности труда
СОТ	— служба охраны труда
СП	— структурное подразделение
Начальник СП	— начальник структурного подразделения, службы
Руководство Предприятия	— руководство предприятия, генеральный директор
Подрядчик	— подрядная организация
Куратор	— лицо, ответственное за безопасное производство работ по заданию Предприятия
Ответственное лицо ИТР	— лицо, ответственное за безопасное производство работ Подрядчика
	— инженерно-технические работники структурных подразделений Предприятия

5. ОПИСАНИЕ ПРОЦЕДУРЫ

Выбор подрядной организации (квалификационный отбор)

5.1. Выбор исполнителей (подрядчиков и поставщиков услуг) и заключение договоров осуществляется в соответствии с:

- Процедурой по закупкам ПР 7.4-1;
- Порядком согласования и заключения договоров (контрактов, соглашений) в ООО «Гамма», дальнейшим мониторингом цен по данным договорам.
- При выборе Подрядной организации на конкурсной основе приоритет отдается тем организациям, которые, при других равных условиях, удовлетворяют следующим требованиям:
- наличие в организации Политики в области охраны труда, подписанной действующим руководителем Подрядчика не позднее чем два года назад;
- достаточное (подтвержденное документально) для качественного выполнения в установленные сроки работ количество квалифицированных работников, аттестованных по соответствующим правилам охраны труда, промышленной и пожарной безопасности (допуски по охране труда);
- наличие специалиста (ответственного) по охране труда или наличие договора на оказание услуг в области охраны труда;
- наличие спецодежды, средств индивидуальной и коллективной защиты, соответствующих выполняемой по договору работе;
- наличие исправного оборудования, инструмента и приспособлений, соответствующих требованиям безопасности (документальное подтверждение);
- минимальное количество несчастных случаев в организации за последние три года.

5.2. Данная информация представляется участниками тендеров Кураторам (по их обязательному запросу).

Порядок предоставления сведений о работниках подрядной организации

5.3. До начала проведения работ (минимум за 5 рабочих дней), после заключения договора с Подрядчиком, Куратор запрашивает у Подрядчика сведения о персонале подрядных организаций, выполняющих работы (оказывающих услуги) на территории Предприятия («Сведения») по установленной форме (*Приложение 1*), содержащие следующую информацию:

- список работников, участвующих в процессе оказания услуг (проведения работ) по заключенному договору с указанием полностью фамилий, имен, отчеств, профессий или должностей, года рождения;
- приказ по Подрядной (субподрядной) организации о назначении лиц, ответственных за соблюдение требований охраны труда и безопасное производство работ, за пожарную безопасность на выделенных Предприятием Подрядчику объектах;
- копии документов, подтверждающих профессию (основную и совмещаемую) и квалификацию, указанных в списке работников (электрогазосварщики, стропальщики, электрики, монтажники и др.);

- копии документов, подтверждающих своевременное проведение инструктажей и проверок знаний по охране труда по основной и совмещаемым профессиям (должностям), а также по видам работ, в том числе повышенной опасности, которые предстоит выполнять в рамках действующего договора на территории или объектах предприятия (удостоверения и (или) копии протоколов проверок знаний);
- копии документов, подтверждающих в случаях, предусмотренных трудовым законодательством, прохождение работниками Подрядчика обязательных медицинских осмотров (дата прохождения медосмотра при поступлении на работу, дата прохождения периодического медосмотра, личные медицинские книжки и др.);
- при выполнении работ на опасных производственных объектах, а также в других необходимых случаях, копии документов (удостоверений или протоколов обучения), подтверждающих обучение специалистов в области охраны труда (промышленной безопасности), связанную с характером предстоящих работ;
- для субподрядной организации — документ, подтверждающий наличие договорных отношений с генеральным подрядчиком (подрядчиком), соответствующие лицензии, разрешения, допуски по охране труда и т.д.

5.4. Куратор дополнительно запрашивает у Подрядчика копии документов, подтверждающие наличие у работников необходимых средств индивидуальной защиты.

5.5. Куратор проверяет указанные в пп. 5.3, 5.4 сведения, предоставленные Подрядчиком. Право допуска работников Подрядчика к выполнению по договору работе подтверждается подписью Куратора в «Сведениях» (*Приложение 1*).

5.6. В случае непредоставления или неполного предоставления необходимой информации работники Подрядчика не допускаются для выполнения работ по заключенному договору на территории Предприятия.

5.7. После проверки предоставленных Подрядчиком сведений Куратор передает «Сведения» в СОТ для прохождения работниками Подрядчика вводного инструктажа, информирует об опасностях и рисках на территории Предприятия, организует оформление пропусков для допуска на территорию Предприятия работников Подрядчика в установленном на Предприятии порядке — Инструкции о внутриобъектовом и пропускном режимах.

5.8. Ответственность за своевременность и полноту предоставления информации о Подрядчике возлагается на Куратора договора.

Прохождение вводного инструктажа работниками Подрядчика

5.9. Куратор обеспечивает направление работников Подрядчика и привлеченных субподрядных организаций в СОТ для прохождения вводного инструктажа.

5.10. СОТ проводит вводный инструктаж работникам Подрядчика с записью в Журнале регистрации вводного инструктажа.

5.11. После проведения инструктажей работник СОТ делает отметку в форме «Сведения» о прохождении инструктажей и возвращает ее Куратору.

5.12. Оригинал «Сведений» хранится у Куратора до окончания срока действия договора.

Оценка рисков

5.13. Куратор совместно с представителем Подрядчика (при необходимости привлекает представителя по СМОЗиОБТ в СП, СОТ, главных специалистов) до начала выполнения Подрядчиком работ в соответствии с процедурой «Управление рисками ПР-4.3.1-01» проводит оценку рисков, которые могут возникнуть от деятельности Подрядчика для работников Предприятия.

5.14. Копии протоколов оценки рисков (*Приложение 1 к ПР-4.3.1-01*) и разработки мероприятий по управлению рисками (*Приложение 8 к ПР-4.3.1-01*) до начала работ передаются Подрядчику, оригиналы хранятся в подразделении Куратора 1 год после окончания работ.

5.15. Мероприятия по управлению рисками вносятся Куратором в акт-допуск, соответствующий раздел ППР и наряд-допуск.

Порядок допуска Подрядчика к производству работ на выделенном участке (оформление Акт-допусков)

5.16. Для выделения Подрядчику участка для производства работ на объекте Предприятия, Куратор совместно с начальником СП, в чьем ведении находится данный объект, оформляет Акт-допуск, форма Акта-допуска (*Приложение 2*) и образец заполнения Акта-допуска (*Приложение 3*).

5.17. Акт-допуск дополняется схемой с указанием координат (размеров) выделяемого участка, с указанием опасных зон (при их наличии), мест расположения коммуникаций и оборудования, путей движения работников к выделенному участку работ и других необходимых сведений.

5.18. Акт-допуск согласовывается с главными специалистами и начальниками СП, чья сфера деятельности затрагивается на выделенном участке работ Предприятия (начальник цеха, главный энергетик, главный механик, мастер транспортной службы и т.д.), и со службой СОТ. Акт-допуск утверждается техническим директором Предприятия.

5.19. Акт-допуск оформляется в двух экземплярах на срок, необходимый для производства работ, один экземпляр передается лицу, ответственному за безопасное производство работ Подрядчика, другой остается у Куратора и хранится в делах подразделения в течение одного года после окончания работ. Копия Акта-допуска передается в СОТ и руководителю подразделения, на территории которого проводятся работы Подрядчиком. В случаях, если работы не были завершены в указанный срок, изменились условия технологического процесса или производимые работы влияют на безопасность их проведения, а также при замене лица, ответственного за безопасное производство работ Подрядчика, Акт-допуск оформляется вновь.

5.20. Ответственность за оформление Акта-допуска и контроль выполнения мероприятий по безопасности и охране труда несет Куратор, если иное не оговорено приказом по Предприятию. После оформления Акта-допуска ответственность за выполнение мероприятий по безопасности и охране труда при проведении работ работниками Подрядчика на выделенной территории возлагается на ответственное должностное лицо Подрядчика.

5.21. Подрядчик и Заказчик в своей работе руководствуются ДБН А.3.2-2-2009. «Основные положения. Система стандартов безопасности труда».

Порядок согласования Проекта производства работ

5.22. При выполнении работ, требующих в соответствии с нормативными правовыми актами разработки проекта производства работ (ППР), Подрядчик до начала проведения работ обязан разработать ППР. Ответственность за своевременное предоставление Подрядчику необходимой для разработки ППР информации несет Куратор.

5.23. Разработанный и утвержденный техническим руководителем Подрядчика ППР проверяется Куратором на:

- соответствие ППР предмету договора на оказание услуг (работ);
- правильность технологии производства работ, требований к качеству и приемке работ, предусмотренных в ППР;
- наличие в ППР конкретных решений по безопасности труда, определяющих технические средства и методы работ, обеспечивающих выполнение нормативных требований охраны труда.

5.24. После проверки ППР Куратор представляет его на согласование:

- главному механику предприятия;
- главному энергетiku предприятия;
- инженеру-конструктору;
- начальникам СП
- руководителю СОТ;
- мастеру транспортной службы;
- другим службам, отделам, специалистам и другим лицам согласно приказу об ответственности.

5.25. Руководители и специалисты, указанные в п. 5.24, в двухдневный срок осуществляют проверку ППР по соответствующим направлениям деятельности на наличие мероприятий, предусматривающих:

- главный механик — безопасные технологии монтажа, ремонта и эксплуатации оборудования, включая подъемники (вышки), грузоподъемные краны, сосуды, работающие под давлением, и т.д., согласно приказу об ответственности;
- главный энергетик — безопасную эксплуатацию энергетического оборудования и энергосистем (электроэнергия, пар, газ, вода, сжатый воздух и другие виды энергии), включая определение мест подключения к энергосетям предприятия, сосуды, работающие под давлением, и т.д., согласно приказу об ответственности;
- инженер-конструктор — соответствие выполнения строительно-монтажных работ строительным нормам и правилам;
- руководитель СОТ — соответствие выполнения работ требованиям охраны труда, промышленной безопасности;
- мастер транспортной службы — безопасные маршруты автомобильного и пешеходного движения работников Подрядчика к местам производства работ;
- специалист предприятия, ответственный за пожарную безопасность — соответствие выполнения работ требованиям пожарной безопасности.

5.26. Руководители и специалисты, указанные в п. 5.24, оформляют свои замечания к ППР или делают отметку об их отсутствии в отдельном Листе проверки (Приложение 4) и передают их Кура-

тору, который доводит данные замечания до Подрядчика для их устранения. Листы проверки хранятся у Куратора до окончания срока выполнения работ по договору.

5.27. После проверки ППР и устранения Подрядчиком замечаний к ППР (при их наличии) Куратор направляет его на согласование директору Предприятия (с предъявлением утвержденного техническим руководителем Подрядчика ППР и с листом проверки ППР со стороны главных специалистов Заказчика). После согласования ППР техническим директором Заказчика Куратор обеспечивает оформление Акта-допуска на производство работ Подрядчиком в соответствии с требованиями настоящей процедуры.

5.28. Куратор проверяет соблюдение ППР в период ведения работ Подрядчиком, с регистрацией замечаний в Журнале проверок подрядных организаций (*Приложение 4*) и несет ответственность за контроль своевременного устранения выявленных замечаний.

Порядок проведения совместных работ Подрядчиком и работниками Заказчика

5.29. Перед началом производства совместных работ на одном производственном участке (объекте) Куратор и руководитель работ со стороны Подрядчика в соответствии с процедурой «Управление рисками ПР-4.3.1-01» проводят оценку рисков взаимного влияния, устанавливают меры контроля рисков и обеспечивают их выполнение.

5.30. Ответственность за контроль выполнения установленных мер безопасности при проведении совместных работ Подрядчиком и работниками Предприятия несет Куратор.

Порядок допуска работников Подрядчика к производству работ повышенной опасности (оформление нарядов-допусков)

5.31. Для проведения Подрядчиком работ повышенной опасности (огневых работ, газоопасных работ, работ вблизи линии ЛЭП, строительно-монтажных работ и др.) на территории Предприятия Подрядчиком должен быть оформлен наряд-допуск на выполнение работ повышенной опасности согласно действующему законодательству.

5.32. Ответственность за выполнение подготовительных мероприятий на выполнение работ повышенной опасности возлагается на начальника СП, на объекте которого будут производиться работы.

5.33. Ответственность за безопасное проведение работ по наряду-допуску несет ответственный руководитель со стороны Подрядчика, который должен иметь соответствующие допуски как лицо, ответственное за безопасное выполнение данного вида работы.

Порядок контроля за соблюдением требований безопасности труда Подрядчиками на территории Предприятия

5.34. В договоре с Подрядчиком должны быть указаны требования о том, что невыполнение работниками Подрядчика, а также работниками привлеченных Подрядчиком субподрядчиков требований производственной безопасности, установленных Заказчиком на своих объектах, равно как и невыполнение ими требований действующего законодательства Украины в области охраны труда, промышленной, пожарной и экологической безопасности, влечет за собой наступление материальной ответственности, а также аннулирование пропусков нарушителей для доступа на территорию Предприятия.

5.35. Куратор обязан:

- обеспечить подготовку проекта приказа (или же внести в Акт-допуск) о назначении ответственных лиц (на период проведения работ) по договору с Подрядчиком в части оперативного контроля за выполнением требований безопасности по характеру и виду предстоящих работ;
- обеспечить проведение инженерно-техническими работниками подчиненного структурного подразделения оперативных проверок выполнения Подрядчиком требований безопасности труда с регистрацией результатов проверки в Журнале проверок подрядных организаций (*Приложение 5*);
- представлять Журнал проверок подрядных организаций Генеральному директору Предприятия, директору и работникам СОТ по их требованию.

5.36. ИТР структурных подразделений Предприятия, в которых Подрядчик выполняет различные виды работ (оказывает услуги), обязаны:

- проводить ежедневный контроль соблюдения работниками Подрядчика требований безопасности и выполнения мероприятий по охране труда при выполнении работ на территории Предприятия с регистрацией результатов проверок в Журнале проверок подрядных организаций (*Приложение 5*);
- обеспечивать личный постоянный контроль за наличием, применением и правильным использованием средств индивидуальной защиты работниками Подрядчика.

5.37. Руководитель СОТ осуществляет систематический контроль соблюдения требований безопасности труда и выполнения мероприятий по охране труда Подрядчиком в соответствии с заключенными договорами, а также контроль ведения Журналов проверок подрядных организаций согласно пп. 5.35, 5.36.

5.38. Каждый работник Предприятия при выявлении нарушений Подрядчиком требований безопасности труда обязан сообщить об этом своему непосредственному руководителю или в СОТ.

5.39. В случае выявления уполномоченными должностными лицами Заказчика нарушений работниками Подрядчика (субподрядчика) норм и правил охраны труда, промышленной, пожарной и экологической безопасности ответственному должностному лицу Подрядчика выдается предписание на устранение выявленных нарушений. В случае выявления угрозы для жизни и здоровью людей, возможности возникновения аварийной ситуации или нанесения вреда окружающей среде — работы останавливаются до устранения выявленного нарушения.

6. ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ВЫПОЛНЕНИЕ ПРОЦЕДУРЫ

6.1. Генеральный директор предприятия:

- несет ответственность за реализацию настоящей документированной процедуры;
- обеспечивает деятельность по контролю выполнения подрядными организациями требований ОЗиОБТ;
- обеспечивает привлечение подрядных организаций за нарушение требований ОЗиОБТ к материальной ответственности в соответствии с условиями договоров.

6.2. Директор предприятия:

- утверждает техническое задание на выполняемые работы, услуги;
- утверждает проект производства работ;
- организует контроль выполнения подрядными организациями требований ОЗиОБТ.

6.3. Юрист предприятия:

- обеспечивает соответствие договора с подрядной организацией требованиям законодательства, внесение в него обязательств подрядной организации по обеспечению безопасных условий труда и штрафных санкций за их нарушение.

6.4. Руководитель СОТ:

- согласовывает проект производства работ, дает предложения по его составу в части мероприятий по ОЗиОБТ;
- проводит вводный инструктаж по охране труда сотрудников Подрядчика;
- контролирует соблюдение Подрядчиком требований ППР, правил и норм охраны труда;
- участвует в приемке места производства работ Подрядчиком;
- консультирует руководителей структурных подразделений, уполномоченных представителей Подрядчика по вопросам охраны труда.

6.5. Главные специалисты, начальники СП/Куратор:

- готовят проект технического задания на предполагаемые к выполнению Подрядчиком работы;
- оформляют Акт-допуск;
- оформляют Наряд-допуск;
- несут ответственность за выполнение требований законодательства в рамках своих должностных обязанностей;
- согласовывают проект производства работ;
- участвуют в оценке рисков взаимного влияния;
- контролируют соблюдение Подрядчиком требований ППР, норм и правил охраны труда, промышленной, пожарной и экологической безопасности;
- осуществляют приемку места производства работ у Подрядчика.

**СВЕДЕНИЯ
О РАБОТНИКАХ ПОДРЯДЧИКА,
ВЫПОЛНЯЮЩИХ РАБОТЫ (ОКАЗЫВАЮЩИХ УСЛУГИ) В ООО «***»**

Наименование организации _____

Наименование работ, услуг _____

Договор № _____ от « _____ » _____ 20__ г.

Срок действия договора с _____ по _____

Дата и время начала и окончания работ по договору с _____ по _____

Ответственное лицо со стороны Подрядчика за соблюдение требований охраны труда и безопасное производство работ, выполняемых по договору _____

(должность, Ф.И.О., № и дата приказа о назначении ответственного, дата проверки знаний по вопросам охраны труда*, контактный телефон)

№ п/п	Фамилия, имя, отчество работника, год рождения	Должность (профессия), включая совмещаемые	Дата проведения последнего инструктажа по охране труда**	Дата проверки знаний по вопросам охраны труда*	Наличие действующего обучения по Правилам безопасности *** (при необходимости)	Дата проведения медосмотра и допуск к работе по медицинским показаниям****
1	2	3	4	5	6	7

* С предоставлением копии удостоверения о проверке знаний по вопросам охраны труда

** С предоставлением Журнала инструктажа на рабочем месте

*** С предоставлением удостоверений или копий протоколов обучения

**** С предоставлением копий медицинских заключений и личных медицинских книжек (при необходимости)

(должность руководителя организации/предприятия)

(Ф.И.О., дата)

(подпись)

М.П.

Сведения проверил:

(должность Куратора)

(подпись)

(Ф.И.О., дата)

Вводный инструктаж проведен:

(должность)

(подпись)

(Ф.И.О., дата)

(должность)

(подпись)

(Ф.И.О., дата)

**Форма акта-допуску на виконання робіт
на території підприємства (цеху, діляниці)**

**АКТ-ДОПУСК
НА ВИКОНАННЯ РОБІТ НА ТЕРИТОРІЇ ДІЮЧОГО ПІДПРИЄМСТВА (ЦЕХУ, ДІЛЯНИЦІ)**

м. _____ « _____ » _____ 20 _____ р.

(назва підприємства (цех, діляниця))

1. Ми, що нижче підписалися, начальник цеху (діляниці) _____

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

і представник підрядника, відповідальний за виконання робіт _____

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

склали цей акт про таке:

2. Підприємство надає ділянку, обмежену координатами _____

(назва осей, позначок, № креслень)

для виконання на ній _____

(назва робіт)

під керівництвом технічного персоналу — представника підрядника на такий строк:

3. Початок « _____ » _____ закінчення « _____ » _____ .

4. До початку робіт необхідно вжити таких заходів із забезпечення безпеки робіт

№ з/п	Назва заходу	Строк виконання	Виконавець (прізвище, ініціали, посада)
1	2	3	4

Відповідальний представник Підприємства (Куратор) _____

(прізвище, ініціали, підпис)

Відповідальний представник Підрядника _____

(прізвище, ініціали, підпис)

Образец заполнения акта-допуска

ТОВ «***»

ТОВ «***»

АКТ-ДОПУСК 23-10/2013
НА ВИКОНАННЯ БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ
НА ТЕРИТОРІЇ ДІЮЧОГО ПІДПРИЄМСТВА (ЦЕХУ, ДІЛЬНИЦІ)

м. Київ

26 жовтня 2013 р.

ТОВ «***»

Структурні підрозділи та територія підприємства

(назва підприємства (цех, діляниця))

1. Ми, що нижче підписалися, начальник цеху (діляниці)

Горленко Віктор Петрович, адміністратор системи

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

і представник Виконавця ТОВ «***», та ПП «***» (п. 3.10 Договору 23-10/2013 від 02.10.2013 р.)
відповідальні за виконання робіт,*Сергієнко Василь Петрович, керівник комерційного відділу,**Кравченко Олексій Сергійович, головний інженер*

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

склали цей акт про таке:

впровадження Автоматизованої системи раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення
людей у разі їх виникнення (АСРВО).2. Підприємство надає ділянку, обмежену координатами
Структурні підрозділи та територія підприємства

(назва осей, позначок, № креслень)

для виконання на ній:

Здійснити монтажні та пусконаладжувальні роботи із впровадження АСРВО

(назва робіт)

під керівництвом технічного персоналу — представника ПП «***» на такий строк:

3. Початок **26 жовтня 2013 р.**Закінчення **20 травня 2014 р.**

4. До початку робіт необхідно вжити таких заходів із забезпечення безпеки робіт

№ з/п	Назва заходу	Строк виконання	Виконавець (прізвище, ініціали, посада)
1	Пройти вступний інструктаж з питань охорони праці	До початку виконання робіт	Гайдар Н.В. Горленко В.П.
2	Необхідно надати: а) ліцензії генпідрядних та субпідрядних організацій на виконання робіт за видами відповідно; б) документи про перевірку знань з безпеки праці інженерно-технічного персоналу; в) документи працівників, що підтверджують право на виконання робіт підвищеної небезпеки; г) дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки	До початку виконання робіт	Сергієнко В.П. Кравченко О.С.

3	Забезпечити працівників згідно зі ст. 8 Закону «Про охорону праці» спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту відповідно до НПАОП 0.00-4.01, НПАОП 45.2-3.01	До початку виконання робіт	Сергієнко В.П. Кравченко О.С.
4	Призначити наказом відповідальних осіб: а) за дотримання вимог безпеки під час експлуатації машин, електро- та пневмоінструменту, а також технологічного оснащення; б) за технічний стан машин, механізмів, устаткування, інструменту, технологічного оснащення включно із засобами захисту; в) за безпечне виконання робіт. <i>Наказ надати Замовнику</i>	До початку виконання робіт	Сергієнко В.П. Кравченко О.С.
5	Виконавець зобов'язаний: а) здійснювати допуск до виконання робіт лише тих субпідрядників (підрядників), які мають дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки; б) спільно з субпідрядниками (підрядниками), які залучаються до виконання робіт, розробити графік виконання сумісних робіт, заходи безпечного виконання робіт; в) перед початком робіт визначити небезпечні зони на місці проведення робіт та позначити їх відповідними знаками; г) координувати дотримання виконавцями вимог з охорони праці; д) контролювати дотримання працівниками субпідрядних організацій рішень з питань охорони праці; е) забезпечити унеможливлення допуску в зону робіт сторонніх осіб	До початку виконання робіт та в процесі виконання робіт	Сергієнко В.П. Кравченко О.С.
6	Призначити працівників, відповідальних за організацію і безпечне виконання робіт на висоті та верхолазних робіт. <i>Наказ надати Замовнику</i>	До початку виконання робіт	Сергієнко В.П. Кравченко О.С.
7	Працівники Замовника (субпідрядника) зобов'язані: а) дбати про особисту безпеку, а також про безпеку оточуючих людей під час виконання будь-яких робіт; б) виконувати роботи із застосуванням касок, запобіжних поясів, інших засобів індивідуального та колективного захисту	В процесі виконання робіт	Кравченко О.С.
8	Перед початком робіт Замовник (субпідрядник, підрядник) повинен визначити небезпечні для людей зони, в яких існує постійний вплив або може існувати потенційний вплив небезпечних факторів, що пов'язані чи не пов'язані з характером робіт, що виконуються	Перед початком виконання робіт	Кравченко О.С. Горленко В.П.
9	До виконання робіт підвищеної небезпеки в умовах дії небезпечних і/або шкідливих виробничих факторів допускати осіб, які не мають медичних протипоказань, пройшли попередні та періодичні медичні огляди відповідно і визнані придатними до виконання даного виду робіт; пройшли спеціальне навчання безпечних методів і прийомів праці, інструктаж з безпеки праці, стажування на робочому місці, перевірку знань з безпеки праці і мають відповідну професійну підготовку	На період дії договору	Сергієнко В.П. Кравченко О.С.
10	До самостійного виконання верхолазних робіт (згідно з НПАОП 0.00-1.15) допускати осіб не молодше 18 років, які пройшли навчання та перевірку знань з питань охорони праці, медичний огляд, визнані придатними до виконання даного виду робіт, мають стаж верхолазних робіт не менше одного року і тарифний розряд не нижче 3-го. Робітники, що допускаються вперше до верхолазних робіт, протягом одного року повинні працювати під безпосереднім наглядом досвідчених робітників, призначених наказом керівника організації	На період дії договору	Сергієнко В.П. Кравченко О.С.
11	Перед початком виконання робіт у місцях, де діють або можуть виникати небезпечні виробничі фактори, не пов'язані з характером виконуваної роботи, відповідальний виконавець робіт повинен видати наряд-допуск на виконання робіт підвищеної небезпеки з реєстрацією у журналі обліку нарядів-допусків на виконання робіт підвищеної небезпеки	На період дії договору	Кравченко О.С.
12	Затвердити наказом Перелік робіт, на виконання яких необхідно видавати наряд-допуск, з урахуванням умов і особливостей роботи у Замовника. Наряд-допуск затверджується особою, яка уповноважена Підрядником, і видається керівникові робіт (виробнику, майстру тощо). Під час виконання робіт на території діючого підприємства наряд-допуск повинен бути підписаний посадовою особою діючого підприємства. Роботи, не передбачені цим переліком, виконуються за розпорядженнями осіб, яким надано право видачі нарядів (розпоряджень). <i>Наказ надати Замовнику</i>	Перед початком робіт, на виконання яких необхідно видавати наряд-допуск	Кравченко О.С. Горленко В.П.
13	Перед початком робіт за нарядом-допуском керівник робіт зобов'язаний ознайомити працівників із заходами з безпечного виконання робіт і провести цільовий інструктаж	Перед початком виконання робіт	Кравченко О.С.
14	Наряд-допуск видається на строк, необхідний для виконання запланованого обсягу робіт. У разі виникнення в процесі виконання робіт небезпечних або шкідливих виробничих факторів, не передбачених нарядом-допуском, роботи необхідно припинити, наряд-допуск анулювати і поновити роботи тільки після видачі нового наряду-допуску. Особа, яка видала наряд-допуск, зобов'язана здійснювати контроль за виконанням передбачених у ньому заходів із забезпечення безпеки виконання робіт	Перед початком виконання робіт	Кравченко О.С.
15	Забезпечити безпечне пересування працівників по території Замовника, структурних підрозділах, відповідно до Схеми пересування. Не ходити по інших цехах (дільницях), території, не позначеній на Схемі пересування	На час дії договору	Кравченко О.С.

16	Усі особи, що перебувають у зоні проведення робіт, зобов'язані користуватися ЗІЗ, захисними касками, сигнальними жилетами та іншими необхідними засобами захисту тощо. Працівники та інженерно-технічні робітники без захисних касок та інших необхідних засобів індивідуального захисту до виконання робіт не допускаються	На час дії договору	Кравченко О.С.
17	Особа, що перебувають на території підприємства (Замовника), у виробничих приміщеннях, на робочих місцях і ділянках робіт зобов'язані виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку Замовника. Відповідальними за виконання цих вимог є керівники робіт (майстри, виконроби)	На час дії договору	Кравченко О.С.
18	Допуск сторонніх осіб або працівників, які не зайняті на роботах у зоні проведення робіт на виділеній території, у виробничих цехах чи структурних підрозділах, а також осіб, що перебувають у стані алкогольного, токсичного або наркотичного сп'яніння, категорично забороняється	На час дії договору	Кравченко О.С. Горленко В.П.
19	Виконавець несе відповідальність за пожежну безпеку та зобов'язаний призначити особу, відповідальну за виконання працівниками правил пожежної безпеки в зоні виконання робіт. <i>Наказ надати Замовнику до початку виконання робіт</i>	На час дії договору	Сергієнко В.П. Кравченко О.С.
20	Організація і виконання робіт повинні відповідати вимогам: - законодавства України про охорону праці (далі – законодавство); - природоохоронного законодавства; - нормативно-правових актів, що містять вимоги з охорони праці; - державних стандартів системи стандартів безпеки праці (ССБП); - державних будівельних норм (ДБН); - правил безпечної зведення та безпечної експлуатації будинків і споруд; - галузевих правил і типових інструкцій з охорони праці, що затверджені у визначеному порядку; - гігієнічних нормативів, санітарних правил і норм, затверджених Міністерством охорони здоров'я України		
21	Правила пожежної безпеки України		
22	Закон України «Про охорону праці»		
23	Безпечна експлуатація вантажопідіймальних машин здійснюється відповідно до вимог НПАОП 0.00-1.01, НПАОП 0.00-1.02, НПАОП 0.00-1.36, НПАОП 0.00-5.03, НПАОП 0.00-5.04, НПАОП 0.00-5.05, НПАОП 0.00-5.06, НПАОП 0.00-5.07, НПАОП 0.00-5.18, НПАОП 0.00-5.19, НПАОП 0.00-5.20, НПАОП 45.25-7.01, ДСТУ 3150		
24	ДБН А.3.2-2-2009		
25	Правила охорони праці під час виконання робіт на висоті (НПАОП 0.00-1.15-07)		
26	ПТЕЕС, ПКЕЕ, ПУЕ, ПБЕЕС		
27	Правила безпеки систем газопостачання України (НПАОП 0.00-1.20-98)		
28	Правила безпеки і безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском (НПАОП 0.00-1.9-87)		

Відповідальний представник Замовника/Куратор

Адміністратор системи

В.П. Горленко

Відповідальний представник Виконавця

Керівник комерційного відділу

В.П. Сергієнко

Головний інженер

О.С. Кравченко

Ознайомлені:

Нач. цеху ГКП

В.А. Залісний

Нач. цеху гіпсу

В.І. Коваль

Інженер-енергетик

В.А. Войтенко

Гол. механік

М.І. Вовк

Нач. охорони

О.О. Савченко

Приложение 4

ЛИСТ ПРОВЕРКИ ПРОЕКТА ПРОИЗВОДСТВА РАБОТ (ППР)

(наименование Подрядной организации, вид работ, № и дата договора)

Наличие замечаний (да, нет, не требуются*)	Содержание замечаний	Ф.И.О., должность руководителя или специалиста, проверявшего ППР, дата, подпись	Отметка об устранении замечаний (устранено/не устранено, Ф.И.О., должность руководителя или специалиста, проверявшего ППР, дата, подпись)
1	2	3	4

*Ответственные лица за мероприятия, указанные в п. 6.4 стандарта, в случае отсутствия необходимости их наличия в ППР заполняют лист проверки ППР в следующем порядке: в столбце 1 делается запись «не требуются», столбец 3 заполняется полностью, в столбцах 2, 4 ставится прочерк.

Приложение 5

ЖУРНАЛ ПРОВЕРОК ПОДРЯДНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

№ п/п	Дата проведения проверки	Перечень работ, выполняемых во время проведения проверки, замечания по безопасности	Ф.И.О., должность лица, производившего проверку, подпись	Ответственное лицо Подрядчика, ознакомленное с выявленными замечаниями	Ф.И.О., должность лица Подрядчика, ознакомленного с выявленными замечаниями, подпись	Сроки устранения замечаний	Отметка об устранении замечаний
1	2	3	4	5	6	7	8

ЛИСТ РЕГИСТРАЦИИ ИЗМЕНЕНИЙ

№ п/п	Основание для внесения изменения (№ и дата приказа или распоряжения)	Номера листов (страниц)				Всего листов (страниц) в документе	Дата	Подпись ответственного за ведение документации
		измененных	замененных	новых	аннулированных			
1	2	3	4	5	6	7	8	9

ЛИСТ ОЗНАКОМЛЕНИЯ

Дата ознакомления	Лицо, ознакомившееся с документом		
	должность	фамилия	подпись
1	2	3	4

Лицо, ответственное за ознакомление _____

ЗАКОН УКРАЇНИ

**ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ УКРАЇНИ
ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО
СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ТА ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ФОНДУ ОПЛАТИ ПРАЦІ**

Верховна Рада України **постановляє:**

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 46–47, ст. 403 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

«ЗАКОН УКРАЇНИ**ПРО ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ**

Цей Закон відповідно до Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування визначає правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування, гарантії працюючих громадян щодо їх соціального захисту у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, вагітністю та пологами, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, охорони життя та здоров'я.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**Стаття 1. Визначення термінів**

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

- 1) види соціального страхування:
 - у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності;
 - від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності (далі – страхування від нещасного випадку);
 - медичне;
- 2) електронний реєстр листків непрацездатності – система накопичення, зберігання та використання інформації про видані, продовжені та обліковані листки непрацездатності;
- 3) загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – соціальне страхування) – система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає матеріальне забезпечення, страхові виплати та надання соціальних послуг застрахованим особам за рахунок коштів Фонду соціального страхування України;
- 4) мінімальний страховий внесок – сума коштів, що визначається розрахунково як добуток мінімаль-

ного розміру заробітної плати і розміру єдиного внеску на соціальне страхування, встановлених законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід);

5) нещасний випадок – обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю або настала смерть;

6) об'єкт соціального страхування – страховий ризик та страховий випадок, із настанням яких у застрахованих осіб (членів їх сімей, інших осіб) виникає право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги відповідно до цього Закону залежно від видів соціального страхування;

7) професійне захворювання – захворювання, що виникло внаслідок професійної діяльності застрахованого та зумовлюється виключно або переважно впливом шкідливих речовин і певних видів робіт та інших факторів, пов'язаних з роботою;

8) страховий стаж – період (строк), протягом якого особа підлягає соціальному страхуванню відповідно до видів соціального страхування;

9) страховик – Фонд соціального страхування України (далі – Фонд);

10) страхові випадки:

за соціальним страхуванням від нещасних випадків – нещасний випадок на виробництві або професійне захворювання (у тому числі встановлене чи виявлене в період, коли потерпілий не перебував у трудових відносинах з підприємством, на якому він захворів), що спричинили застрахованому професійно зумовлену фізичну чи психічну

травму; нещасний випадок або професійне захворювання, яке сталося внаслідок порушення застрахованим нормативних актів про охорону праці;

за соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності — подія, з настанням якої виникає право застрахованої особи, членів її сім'ї або іншої особи на отримання відповідно до цього Закону матеріального забезпечення або соціальних послуг;

11) страхові внески — кошти відрахувань на окремі види загальнообов'язкового державного соціального страхування, сплачені згідно із законодавством, що діяло до набрання чинності Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», кошти, що надходять від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

12) страхові кошти — акумульовані страхові внески, суми від фінансових санкцій та інші надходження відповідно до законодавства для здійснення матеріального забезпечення, страхових виплат та надання соціальних послуг згідно з цим Законом;

13) страхові ризики:

за соціальним страхуванням від нещасного випадку — обставини, внаслідок яких може статися нещасний випадок або професійне захворювання;

за соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності — обставина, внаслідок якої застрахована особа або члени її сім'ї можуть тимчасово втратити засоби існування та потребувати матеріального забезпечення або надання соціальних послуг згідно з цим Законом;

14) суб'єкти соціального страхування — застрахована особа, члени її сім'ї або інша особа у випадках, передбачених цим Законом, страхувальник та страховик.

2. Терміни «застрахована особа», «страхувальники» та «роботодавці» вживаються у цьому Законі у значеннях, наведених у Законі України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Стаття 2. Законодавство України про соціальне страхування

1. Законодавство про соціальне страхування складається із Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, Кодексу законів про працю України, цього Закону, інших законодавчих актів та прийнятих відповідно до них інших нормативно-правових актів.

2. Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж ті, що передбачені законодавством України про соціальне страхування, застосовуються норми міжнародного договору.

Стаття 3. Принципи соціального страхування

1. Соціальне страхування здійснюється за принципами:

1) законодавчого визначення умов і порядку здійснення соціального страхування;

2) обов'язковості страхування осіб відповідно до видів соціального страхування та можливості добровільності страхування у випадках, передбачених законом;

3) державних гарантій реалізації застрахованими особами своїх прав;

4) обов'язковості фінансування Фондом витрат, пов'язаних із наданням матеріального забезпечення, страхових виплат та соціальних послуг, в обсягах, передбачених цим Законом;

5) формування та використання страхових коштів на засадах солідарності та субсидування;

6) диференціації розміру виплати допомоги залежно від страхового стажу;

7) диференціювання страхового тарифу з урахуванням умов і стану безпеки праці, виробничого травматизму та професійної захворюваності на кожному підприємстві;

8) економічної заінтересованості суб'єктів страхування в поліпшенні умов і безпеки праці;

9) цільового використання коштів соціального страхування;

10) відповідальності роботодавців та Фонду за реалізацію права застрахованої особи на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за цим Законом.

Розділ II. ФОНД СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ

Стаття 4. Фонд соціального страхування України

1. Фонд соціального страхування України є органом, який здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та медичним страхуванням, провадить акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, забезпечує фінансування виплат за цими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування та здійснює інші функції згідно із затвердженим статутом.

2. Фонд є некомерційною самоврядною організацією, що діє на підставі статуту, який затверджується його правлінням.

3. Фонд, якщо інше не передбачено законами України, не може займатися іншою діяльністю, крім тієї, для якої його створено, та використовувати свої кошти на цілі, не пов'язані з цією діяльністю.

4. Кошти Фонду не включаються до складу Державного бюджету України та використовуються тільки за цільовим призначенням.

До коштів Фонду застосовується казначейська форма обслуговування в порядку, передбаченому для обслуговування Державного бюджету України.

5. Бюджет Фонду затверджує Кабінет Міністрів України.

6. Фонд є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм най-

менуванням, символіку, яка затверджується його правлінням.

Фонд набуває прав юридичної особи з дня реєстрації статуту в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері реєстрації (легалізації) статутів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Стаття 5. Управління Фондом соціального страхування України

1. Управління Фондом здійснюється на паритетній основі державою, представниками застрахованих осіб і роботодавців.

2. Безпосереднє управління Фондом здійснюють його правління та виконавча дирекція.

Стаття 6. Правління Фонду соціального страхування України

1. До складу правління Фонду входять по сім представників держави, застрахованих осіб та роботодавців, які виконують свої обов'язки на громадських засадах.

Представники держави призначаються Кабінетом Міністрів України, представники застрахованих осіб обираються (делегуються) репрезентативними на національному рівні всеукраїнськими об'єднаннями профспілок, а представники роботодавців — репрезентативними на національному рівні всеукраїнськими об'єднаннями організацій роботодавців. Порядок обрання (делегування) таких представників визначається сторонами соціального діалогу самостійно.

2. Строк повноважень членів правління Фонду становить шість років і закінчується в день першого засідання нового складу правління.

3. Правління Фонду очолює голова, який обирається з членів правління Фонду строком на два роки по чергово від представників кожної сторони. Обраним головою вважається член правління, за якого проголосувало більше половини членів правління від кожної сторони. Голова правління має двох заступників, які разом з головою представляють три сторони.

4. Засідання правління Фонду проводяться відповідно до затвердженого ним плану, але не рідше одного разу на квартал. Позачергові засідання правління Фонду можуть проводитися за ініціативою його голови або за пропозицією однієї з трьох представницьких сторін правління чи на вимогу однієї третини членів правління Фонду.

5. Правління правомочне приймати рішення за наявності на засіданні більшості складу кожної представницької сторони. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала більшість присутніх на засіданні членів правління від кожної сторони. У разі рівного розподілу голосів голос голови правління є вирішальним.

У разі якщо під час прийняття рішення однією із трьох представницьких сторін оголошено про відмову брати участь в голосуванні, дане питання переноситься на наступне засідання правління. У період між засіданнями правління це питання обговорюється представ-

ницькими сторонами шляхом проведення консультацій та переговорів з метою врегулювання проблеми.

Якщо при розгляді цього питання на наступному засіданні та сама сторона повторно відмовляється брати участь у голосуванні, рішення приймається більшістю складу правління.

6. Рішення правління Фонду, прийняте в межах його компетенції, є обов'язковим для виконання, у тому числі всіма страхувальниками та застрахованими особами, яких воно стосується. Рішення правління Фонду оформляється постановою. Постанови правління Фонду підлягають обов'язковому оприлюдненню на офіційному веб-сайті Фонду протягом 20 робочих днів після їх прийняття.

7. Рішення правління Фонду, які відповідно до закону є регуляторними актами, розробляються, розглядаються, приймаються та оприлюднюються з урахуванням вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

Стаття 7. Повноваження правління Фонду соціального страхування України

1. Правління Фонду:

1) обирає із своїх членів строком на два роки голову правління Фонду та двох його заступників. При цьому забезпечується по чергове представництво на цих посадах кожної із трьох представницьких сторін;

2) спрямовує і контролює діяльність виконавчої дирекції Фонду та її робочих органів; щорічно, а також у разі потреби заслуховує звіти директора виконавчої дирекції Фонду про її діяльність;

3) створює на паритетних засадах для вирішення найбільш важливих завдань Фонду постійні та тимчасові комісії Фонду за напрямками роботи;

4) подає на розгляд центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, для внесення на затвердження Кабінету Міністрів України пропозиції щодо визначення розміру внесків за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування;

5) щорічно готує та подає у встановленому порядку пропозиції щодо розмірів страхових тарифів на соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві за видами економічної діяльності;

6) призначає та звільняє директора виконавчої дирекції Фонду в порядку, визначеному цим Законом;

7) за поданням директора виконавчої дирекції Фонду призначає та звільняє його заступників;

8) затверджує:

— статут Фонду;

— регламент роботи правління Фонду;

— регламент роботи постійних та тимчасових комісій Фонду;

звіти про виконання бюджетів (постатейно за доходами і видатками, визначеними законом), порядок використання коштів бюджету та коштів резерву Фонду;

Положення про виконавчу дирекцію Фонду;
— структуру органів Фонду, граничну чисельність працівників, схеми їх посадових окладів, видатки на адміністративно-господарські витрати Фонду (за погодженням із центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування державної фінансової політики, державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення);

— річні програми робіт та звіти про їх виконання;
— Положення про службу страхових експертів з охорони праці, профілактики нещасних випадків на виробництві і професійних захворювань;

— Положення про порядок використання коштів лікувально-профілактичними, навчальними та іншими закладами, які надають Фонду соціальні послуги, та контроль за їх цільовим використанням;

— Положення про навчально-інформаційні центри;

— Порядок призначення, перерахування та проведення страхових виплат;

— Порядок розміщення тимчасово вільних коштів, у тому числі резерву коштів Фонду, на депозитних рахунках банківських установ (за погодженням із центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування державної фінансової політики, державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення);

— інші нормативно-правові акти та документи, що регламентують діяльність Фонду з виконання його статутних завдань;

9) встановлює розмір допомоги на поховання;

10) схвалює проект річного бюджету Фонду (постатейно за доходами і видатками, визначеними законом) та подає його в установленому порядку центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, для внесення на затвердження Кабінету Міністрів України;

11) розпоряджається майном, яке перебуває у власності Фонду;

12) створює резерв коштів для забезпечення виконання завдань за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування;

13) готує подання щорічних звітів про діяльність Фонду;

14) здійснює контроль за цільовим використанням коштів Фонду, веденням і достовірністю обліку та звітності щодо їх надходження та використання;

15) вирішує питання формування та використання резерву коштів для забезпечення фінансової стабільності Фонду в сумі, необхідній для фінансування матеріального забезпечення в розрахунку не менш як на п'ять календарних днів;

16) представляє Фонд у відносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян з питань соціального захисту громадян, а також органами соціального страхування зарубіжних країн, міжнародними організаціями,

діяльність яких пов'язана із захистом соціальних прав людини;

17) здійснює інші функції, передбачені статутом Фонду.

Стаття 8. Виконавча дирекція Фонду соціального страхування України

1. Виконавча дирекція Фонду є постійно діючим виконавчим органом правління Фонду.

Виконавча дирекція є підзвітною правлінню Фонду та провадить діяльність від імені Фонду в межах та в порядку, визначених статутом Фонду та положенням про виконавчу дирекцію Фонду, що затверджується його правлінням, організовує та забезпечує виконання рішень правління Фонду.

2. Виконавчу дирекцію очолює директор, який призначається та звільняється правлінням Фонду, а в разі неприйняття правлінням Фонду рішення про призначення директора виконавчої дирекції протягом двох місяців таку кандидатуру для затвердження Кабінетом Міністрів України вносить керівник центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, за погодженням з комітетом Верховної Ради України, до предмета відання якого відносяться питання загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Директор виконавчої дирекції Фонду входить до складу правління Фонду з правом дорадчого голосу.

3. Робочими органами виконавчої дирекції Фонду є її управління в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, відділення в районах і містах обласного значення. Робочі органи виконавчої дирекції Фонду є юридичними особами, мають самостійні кошториси, печатки із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням.

Робочі органи виконавчої дирекції Фонду провадять свою діяльність від імені виконавчої дирекції Фонду в межах та в порядку, визначених цим Законом, статутом Фонду, типовим положенням про робочі органи виконавчої дирекції Фонду, що затверджується його правлінням, та положенням, затвердженим директором виконавчої дирекції Фонду.

4. Керівників управлінь і відділень Фонду призначає директор виконавчої дирекції Фонду за погодженням з правлінням Фонду.

5. Виконавча дирекція Фонду здійснює матеріально-технічне забезпечення роботи правління Фонду.

Стаття 9. Основні завдання і функції Фонду соціального страхування України та його робочих органів

1. Основними завданнями Фонду та його робочих органів є:

1) реалізація державної політики у сферах соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втраченою працездатності, медичного страхування;

2) надання матеріального забезпечення, страхових виплат та соціальних послуг відповідно до цього Закону;

3) профілактика нещасних випадків;

4) віднесення страхувальника до класу професійного ризику виробництва з урахуванням виду його економічної діяльності;

5) проведення перевірок достовірності поданих страхувальниками відомостей про види економічної діяльності (у тому числі основний) підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання для віднесення страхувальника до класу професійного ризику виробництва з урахуванням виду його економічної діяльності;

6) здійснення перевірки обґрунтованості видачі та продовження листків непрацездатності застрахованим особам, у тому числі на підставі інформації з електронного реєстру листків непрацездатності;

7) здійснення контролю за використанням роботодавцями та застрахованими особами коштів Фонду;

8) аналіз та прогнозування надходження коштів від сплати єдиного внеску.

2. Фонд та його робочі органи відповідно до покладених на них завдань:

1) здійснюють управління та оперативне розпорядження фінансовими ресурсами Фонду в межах бюджету Фонду, затвердженого Кабінетом Міністрів України, управління майном;

2) проводять розслідування страхових випадків та обґрунтованості виплати матеріального забезпечення, страхових виплат;

3) здійснюють заходи з профілактики страхових випадків;

4) забезпечують функціонування інформаційно-аналітичних систем;

5) здійснюють обмін інформацією з центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, реалізації державної податкової політики та з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, Пенсійним фондом України для виконання Фондом покладених на нього функцій і завдань, визначених законодавством України;

6) здійснюють контроль за використанням коштів Фонду, веденням і достовірністю обліку та звітності щодо їх надходження та використання, застосовують в установленому законодавством порядку фінансові санкції та накладають адміністративні штрафи;

7) беруть участь у проведенні наукових досліджень з питань соціального страхування населення, вивчають міжнародний досвід з метою запровадження інноваційних форм соціального страхування, виступають замовником наукових робіт, досліджень і методичного забезпечення;

8) беруть участь у здійсненні міжнародного співробітництва для розв'язання проблем та обміну досвідом у сфері соціального страхування;

9) здійснюють інші функції, передбачені статутом Фонду.

Стаття 10. Права, обов'язки та відповідальність Фонду соціального страхування України

1. Фонд має право:

1) користуватися в установленому порядку відомостями Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, даними електронного реєстру листків непрацездатності, необхідними для забезпечення виконання покладених на нього функцій;

2) одержувати безоплатно від державних органів, підприємств, установ, організацій (у тому числі від органів доходів і зборів, банківських, інших фінансово-кредитних установ) та громадян — суб'єктів підприємницької діяльності відомості щодо використання страхових коштів;

3) перевіряти достовірність відомостей, поданих роботодавцем для отримання коштів Фонду, дотримання порядку використання роботодавцем виділених йому коштів Фонду та зупиняти виплати з Фонду в разі відмови або перешкоджання з боку роботодавця у проведенні перевірки, виявлення фактів подання ним Фонду недостовірних відомостей або порушення порядку використання роботодавцем коштів Фонду;

4) отримувати необхідні пояснення (у тому числі в письмовій формі) з питань, що виникають під час перевірки;

5) накладати і стягувати фінансові санкції та адміністративні штрафи, передбачені законом за порушення вимог цього Закону;

6) вимагати від керівників та інших посадових осіб підприємств, установ і організацій, а також від фізичних осіб усунення виявлених фактів порушення законодавства про соціальне страхування;

7) порушувати відповідно до законодавства питання про притягнення посадових осіб до відповідальності за порушення законодавства у сфері соціального страхування, вимагати надання інформації про вжиті заходи;

8) утворювати підприємства, установи, організації для виконання своїх статутних завдань.

2. Фонд зобов'язаний:

1) забезпечувати фінансування та виплачувати матеріальне забезпечення, страхові виплати і надавати соціальні послуги, передбачені цим Законом;

2) здійснювати контроль за дотриманням порядку використання страхувальником страхових коштів;

3) вживати заходів щодо раціонального використання коштів і забезпечення фінансової стабільності Фонду;

4) контролювати правильність витрат за соціальним страхуванням, передбачених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами з питань соціального страхування;

5) стягувати надміру виплачені кошти з юридичних і фізичних осіб у встановленому законом порядку;

6) вести облік і звітність щодо страхових коштів;

7) надавати безоплатно застрахованим особам і страхувальникам консультації з питань застосування законодавства про соціальне страхування;

8) вести облік показників для визначення класу професійного ризику виробництва;

9) щорічно складати звіт про результати своєї діяльності та після його затвердження правлінням Фонду подавати Кабінету Міністрів України і оприлюднювати;

10) інформувати страхувальників та застрахованих осіб про результати своєї роботи через засоби масової інформації;

11) укладати угоди з лікувально-профілактичними закладами та окремими лікарями на обслуговування потерпілих на виробництві, а також угоди із санаторно-курортними закладами для обслуговування застрахованих осіб, що направляються безпосередньо із стаціонару лікувального закладу до реабілітаційних відділень.

3. Фонд несе відповідальність згідно із законом за шкоду, заподіяну з його вини застрахованим особам внаслідок несвоєчасної або неповної виплати матеріального забезпечення, страхових виплат, не надання або несвоєчасне надання соціальних послуг, передбачених цим Законом.

4. Працівники Фонду за порушення законодавства про соціальне страхування несуть відповідальність згідно із законом.

Стаття 11. Формування та використання коштів Фонду соціального страхування України

1. Джерелами формування коштів Фонду є:

1) страхові внески страхувальників та застрахованих осіб;

2) суми фінансових санкцій, застосованих відповідно до цього Закону, інших законів до підприємств, установ, організацій та фізичних осіб — підприємців за порушення встановленого порядку сплати страхових внесків та використання коштів Фонду, штрафів за недотримання законодавства про соціальне страхування, а також суми адміністративних штрафів, накладених відповідно до закону на посадових осіб та громадян за такі порушення;

3) суми не прийнятих до зарахування витрат страхувальника за соціальним страхуванням;

4) доходи від розміщення тимчасово вільних коштів, у тому числі резерву коштів Фонду;

5) капіталізовані платежі, що надійшли у випадках ліквідації страхувальників у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

6) доходи від реалізації майна, придбаного за рахунок коштів Фонду;

7) добровільні внески та інші надходження відповідно до закону.

2. Кошти Фонду використовуються на:

1) виплату матеріального забезпечення, страхових виплат та надання соціальних послуг, фінансування заходів з профілактики страхових випадків, передбачених цим Законом;

2) фінансування витрат на утримання та забезпечення діяльності Фонду, його робочих органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, розвиток та функціонування інформаційно-аналітичних систем Фонду;

3) формування резерву коштів Фонду.

3. З метою забезпечення фінансової стабільності Фонду формується резерв коштів.

Порядок формування та використання резерву коштів Фонду затверджується правлінням Фонду.

4. Закупівля товарів, робіт і послуг (крім послуг з реабілітації застрахованих осіб) за рахунок коштів Фонду здійснюється відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель».

Стаття 12. Страхові внески

1. Кошти, що надходять до Фонду від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, повинні забезпечувати:

1) виплату застрахованим особам матеріального забезпечення та надання соціальних послуг, передбачених цим Законом;

2) створення резерву коштів Фонду в розмірі суми, необхідної для виплати всіх видів матеріального забезпечення, страхових виплат, передбачених цим Законом, в розрахунку не менш як на п'ять календарних днів;

3) фінансування витрат на утримання та забезпечення діяльності Фонду, його робочих органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, матеріальне та соціально-побутове забезпечення його працівників; розвиток та функціонування інформаційно-аналітичних систем Фонду;

4) фінансування заходів з профілактики страхових випадків.

2. На відносини у сфері здійснення контролю за своєчасністю подання та достовірністю поданих роботодавцем відомостей щодо отримання коштів Фонду та дотримання порядку їх використання не поширюється дія Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Стаття 13. Майно та матеріально-технічне забезпечення Фонду соціального страхування України

1. Джерелами формування майна, яке перебуває у власності Фонду, є майно, придбане за рахунок коштів соціального страхування, а також майно, передане йому у власність іншими власниками.

Майно, що передається Фонду для провадження страхової діяльності, використовується ним у порядку, встановленому законодавством України.

2. Матеріально-технічне забезпечення Фонду, включаючи будівництво, реконструкцію або придбання службових та виробничих приміщень, здійснюється за рахунок коштів Фонду.

Стаття 14. Відносини з органами виконавчої влади

1. Фонд та його робочі органи з метою реалізації завдань, покладених на них відповідно до цього Закону та інших законів України, взаємодіють з цен-

тральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування шляхом обміну відповідною інформацією, проведення інших заходів з виконання цього Закону.

Розділ III. ПРАВА, ОБОВ'ЯЗКИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ РОБОТОДАВЦЯ ЯК СТРАХУВАЛЬНИКА І ЗАСТРАХОВАНИХ ОСІБ

Стаття 15. Права, обов'язки та відповідальність роботодавця як страхувальника

1. Роботодавець як страхувальник має право на:
 - 1) безоплатне отримання в органах Фонду інформації про порядок використання коштів Фонду;
 - 2) отримання інформації про результати проведення перевірки використання коштів Фонду;
 - 3) судовий захист своїх прав.
2. Роботодавець зобов'язаний:
 - 1) надавати та оплачувати застрахованим особам у разі настання страхового випадку відповідний вид матеріального забезпечення, страхових виплат та соціальних послуг згідно із цим Законом;
 - 2) вести облік коштів соціального страхування і своєчасно надавати Фонду встановлену звітність щодо цих коштів;
 - 3) під час перевірки правильності використання коштів Фонду та достовірності поданих роботодавцем даних надавати посадовим особам Фонду необхідні документи та пояснення з питань, що виникають під час перевірки;
 - 4) подавати в установленому порядку відповідно до законодавства відомості про:
 - розмір заробітної плати та використання робочого часу працівників;
 - річний фактичний обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), кількість нещасних випадків і професійних захворювань на підприємстві за минулий календарний рік;
 - використання коштів Фонду за іншими визначеними цим Законом напрямками в порядку, встановленому правлінням Фонду;
 - 5) інформувати про:
 - кожний нещасний випадок або професійне захворювання на підприємстві;
 - зміну виду діяльності підприємства для переведення його до відповідного класу професійного ризику;
 - 6) безоплатно створювати всі необхідні умови для роботи на підприємстві представників Фонду;
 - 7) повідомляти працівникам підприємства про адреси та номери телефонів Фонду, а також лікувально-профілактичних закладів та лікарів, які за угодами з Фондом обслуговують підприємство;
 - 8) подавати звітність до Фонду у строки, в порядку та за формою, що встановлені правлінням Фонду;
 - 9) повернути Фонду суму виплаченого матеріального забезпечення та вартість наданих соціальних послуг потерпілому на виробництві у разі невиконання своїх зобов'язань щодо сплати страхових внесків.

3. Достовірність зазначених у документах даних перевіряється Фондом. У разі подання недостовірних відомостей, використання роботодавцем коштів Фонду з порушенням встановленого порядку роботодавець добровільно чи на підставі рішення суду повинен відшкодувати страховику заподіяну шкоду.

4. Роботодавцеві забороняється вчиняти будь-які дії, що можуть призвести до прийняття ним разом із застрахованою особою спільного рішення, яке може в подальшому зашкодити цій особі або членам її сім'ї реалізувати своє право на матеріальне забезпечення та отримання соціальних послуг відповідно до цього Закону.

5. Роботодавець несе відповідальність за:

- 1) порушення порядку використання коштів Фонду, несвоєчасне або неповне їх повернення;
- 2) несвоєчасне подання або неподання відомостей, встановлених цим Законом;
- 3) подання недостовірних відомостей про використання коштів Фонду;
- 4) шкоду, заподіяну застрахованим особам або Фонду внаслідок невиконання або неналежного виконання обов'язків, визначених цим Законом.

6. У разі порушення порядку використання страхових коштів роботодавці відшкодовують Фонду в повному обсязі неправомірно витрачену суму страхових коштів та/або вартість наданих соціальних послуг і сплачують штраф у розмірі 50 відсотків такої суми.

За несвоєчасне повернення або повернення не в повному обсязі страхових коштів на страхувальників та інших отримувачів коштів Фонду накладається штраф у розмірі 10 відсотків несвоєчасно повернутих або повернутих не в повному обсязі страхових коштів.

Одночасно на суми несвоєчасно повернутих або повернутих не в повному обсязі страхових коштів і штрафних санкцій нараховується пеня в розмірі 0,1 відсотка зазначених сум коштів, розрахована за кожний день прострочення платежу.

7. Своєчасно не сплачені фінансові санкції та адміністративні штрафи стягуються із страхувальника в дохід Фонду в порядку, встановленому законом.

8. Право застосовувати фінансові санкції та накладати адміністративні штрафи від імені Фонду мають директор виконавчої дирекції Фонду та його заступники, керівники робочих органів Фонду та їх заступники.

Стаття 16. Права, обов'язки та відповідальність застрахованих осіб

1. Застраховані особи мають право на:

- 1) безоплатне отримання інформації про порядок витрачання страхових коштів Фонду та роз'яснення з питань соціального страхування;
- 2) отримання у разі настання страхового випадку матеріального забезпечення, страхових виплат та соціальних послуг, передбачених цим Законом;
- 3) участь у розслідуванні страхового випадку, у тому числі за участі представника профспілкового органу або своєї довіреної особи;

4) послуги медичної реабілітації;
5) послуги професійної реабілітації, включаючи збереження робочого місця, навчання або перекваліфікацію, якщо загальна тривалість професійної реабілітації не перевищує двох років;

6) відшкодування витрат під час проходження медичної і професійної реабілітації на проїзд до місця лікування чи навчання і назад, витрат на житло та харчування, транспортування багажу, на проїзд особи, яка його супроводжує;

7) послуги соціальної реабілітації, включаючи придбання автомобіля, протезів, допомогу у веденні домашнього господарства, що надаються відповідно до законодавства;

8) оскарження дії страховика, страхувальника-роботодавця щодо надання матеріального забезпечення, страхових виплат та соціальних послуг;

9) судовий захист своїх прав.

2. Застраховані особи зобов'язані:

1) надавати страхувальнику, страховику достовірні документи, на підставі яких призначається матеріальне забезпечення та надаються соціальні послуги відповідно до цього Закону;

2) своєчасно повідомляти страхувальника та страховика про обставини, що впливають на умови або зміни розміру матеріального забезпечення та соціальних послуг;

3) знати та виконувати вимоги законодавчих та інших нормативно-правових актів про охорону праці, що стосуються застрахованого, а також додержуватися зобов'язань щодо охорони праці, передбачених колективним договором (угодою, трудовим договором, контрактом) та правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства, установи, організації;

4) у разі настання нещасного випадку або професійного захворювання:

лікуватися в лікувально-профілактичних закладах або в медичних працівників, з якими Фонд уклав угоди на медичне обслуговування;

— дотримуватися правил поведінки та режиму лікування, визначених лікарями, які його лікують;

— не ухилятися від професійної реабілітації та виконання вказівок, спрямованих на якнайшвидше повернення його до трудової діяльності;

5) дотримуватися режиму, визначеного лікарем на період тимчасової непрацездатності;

6) виконувати інші вимоги, передбачені цим Законом.

3. Застрахована особа несе відповідальність згідно із законом за незаконне одержання з її вини (підроблення, виправлення в документах, подання недостовірних відомостей тощо) матеріального забезпечення та соціальних послуг за соціальним страхуванням.

Стаття 17. Вирішення спорів

1. Спори, що виникають із правовідносин за цим Законом, вирішуються в судовому порядку.

2. Строк давності в разі стягнення штрафних санкцій, передбачених цим Законом, а також інших видів заборгованості перед Фондом не застосовується.

3. Спори щодо визначення класу професійного ризику виробництва, а також щодо розміру шкоди та прав на її відшкодування, накладення штрафів та з інших питань вирішуються в судовому порядку. За бажанням заінтересована особа може звернутися з питань вирішення спору до спеціальної комісії Фонду. До складу цієї комісії на громадських і паритетних засадах входять представники держави, застрахованих осіб і страхувальників.

Такі самі комісії на тих самих засадах створюються при робочих органах Фонду із залученням представників місцевих органів виконавчої влади, застрахованих осіб і страхувальників.

Положення про діяльність цих комісій затверджується правлінням Фонду.

4. Рішення комісії при робочому органі виконавчої дирекції Фонду може бути оскаржено до комісії, створеної при виконавчій дирекції цього Фонду, а рішення останньої — до його правління.

Розділ IV. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ З ТИМЧАСОВОЮ ВТРАТОЮ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ

Стаття 18. Особи, які підлягають страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

1. Страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності підлягають особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту) на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності та господарювання, у тому числі в іноземних дипломатичних та консульських установах, інших представництвах нерезидентів або у фізичних осіб, а також обрані на виборні посади в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та в інших органах.

Стаття 19. Право громадян на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

1. Право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності мають застраховані громадяни України, іноземці, особи без громадянства та члени їх сімей, які проживають в Україні, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Це право виникає з настанням страхового випадку в період роботи (включаючи час випробування та день звільнення), якщо інше не передбачено законом.

2. Громадяни України, які працюють за межами території України і не застраховані в системі соціального страхування країни, в якій вони перебувають, мають право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги відповідно до цього Закону за умови сплати страхових внесків до Фонду згідно із законом, якщо інше не передбачено міжнародними договорами

України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

3. Особи, які забезпечують себе роботою самостійно (займаються підприємницькою, адвокатською, нотаріальною, творчою та іншою діяльністю, пов'язаною з одержанням доходу безпосередньо від цієї діяльності, в тому числі члени творчих спілок, творчі працівники, які не є членами творчих спілок), мають право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги відповідно до цього Закону за умови сплати страхових внесків до Фонду згідно із законом.

4. Застраховані особи, які протягом дванадцяти місяців перед настанням страхового випадку за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування мають страховий стаж менше шести місяців, мають право на матеріальне забезпечення відповідно до цього Закону в таких розмірах:

1) допомога по тимчасовій непрацездатності — виходячи з нарахованої заробітної плати, з якої сплачуються страхові внески, але в розрахунку на місяць не вище за розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом у місяці настання страхового випадку;

2) допомога по вагітності та пологах — виходячи з нарахованої заробітної плати, з якої сплачуються страхові внески, але в розрахунку на місяць не вище двократного розміру мінімальної заробітної плати та не менше за розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом у місяці настання страхового випадку.

Стаття 20. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

1. За страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності надаються такі види матеріального забезпечення та соціальних послуг:

1) допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною);

2) допомога по вагітності та пологах;

3) допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві);

4) оплата лікування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм.

Стаття 21. Обчислення страхового стажу

1. Страховий стаж — період (строк), протягом якого особа підлягала страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та за який щомісяця сплачено нею та роботодавцем або нею страхові внески в сумі не меншій, ніж мінімальний страховий внесок, крім випадків, передбачених абзацом другим цієї частини.

Період відпустки по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, отримання виплат за окремими видами соціального страхування, крім пенсій усіх видів (за винятком пенсії по інвалідності), вклю-

чається до страхового стажу як період, за який сплачено страхові внески виходячи з розміру мінімального страхового внеску.

2. Страховий стаж обчислюється за даними персоналізованого обліку відомостей про застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, а за періоди до його запровадження — у порядку та на умовах, передбачених законодавством, що діяло раніше.

3. Страховий стаж обчислюється в місяцях.

Якщо сума сплачених за відповідний місяць страхових внесків менша, ніж мінімальний страховий внесок, цей період зараховується до страхового стажу за формулою:

$$ТП = C_B : B,$$

де ТП — тривалість періоду, що зараховується до страхового стажу та визначається у місяцях;

C_B — сума єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, сплаченого за відповідний місяць;

B — мінімальний розмір страхового внеску за відповідний місяць.

4. До страхового стажу прирівнюється трудовий стаж, набутий працівником за час роботи на умовах трудового договору (контракту) до набрання чинності Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням».

Стаття 22. Умови надання допомоги по тимчасовій непрацездатності та тривалість її виплати

1. Допомога по тимчасовій непрацездатності надається застрахованій особі у формі матеріального забезпечення, яке повністю або частково компенсує втрату заробітної плати (доходу), у разі настання в неї одного з таких страхових випадків:

1) тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві;

2) необхідності догляду за хворою дитиною;

3) необхідності догляду за хворим членом сім'ї;

4) догляду за дитиною віком до трьох років або дитиною-інвалідом віком до 18 років у разі хвороби матері або іншої особи, яка доглядає за цією дитиною;

5) карантину, накладеного органами санітарно-епідеміологічної служби;

6) тимчасового переведення застрахованої особи відповідно до медичного висновку на легшу, нижчеоплачувану роботу;

7) протезування з поміщенням у стаціонар протезно-ортопедичного підприємства;

8) перебування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм.

2. Допомога по тимчасовій непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням, виплачується Фондом

застрахованим особам починаючи з шостого дня непрацездатності за весь період до відновлення працездатності або до встановлення медико-соціальною експертною комісією (далі — МСЕК) інвалідності (встановлення іншої групи, підтвердження раніше встановленої групи інвалідності) незалежно від звільнення застрахованої особи в період втрати працездатності, у порядку та розмірах, встановлених законодавством.

Оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, здійснюється за рахунок коштів роботодавця у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Допомога по тимчасовій непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, виплачується Фондом застрахованим інвалідам, які працюють на підприємствах та в організаціях товариств УТОГ і УТОС, починаючи з першого дня непрацездатності за весь період до відновлення працездатності незалежно від звільнення застрахованої особи в період втрати працездатності у порядку та розмірах, встановлених законодавством.

Застрахованим особам, які працюють на сезонних і тимчасових роботах, допомога по тимчасовій непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, надається не більш як за 75 календарних днів протягом календарного року.

У разі настання тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, під час перебування у щорічній (основній чи додатковій) відпустці допомога надається у порядку та розмірах, установлених цим Законом.

3. Допомога по тимчасовій непрацездатності по догляді за хворою дитиною віком до 14 років виплачується застрахованій особі з першого дня за період, протягом якого дитина за висновком лікаря потребує догляду, але не більш як за 14 календарних днів.

Допомога по тимчасовій непрацездатності по догляді за хворою дитиною віком до 14 років, якщо вона потребує стаціонарного лікування, виплачується застрахованій особі з першого дня за весь час її перебування в стаціонарі разом з хворою дитиною.

Застрахованим особам, які працюють на сезонних і тимчасових роботах, у разі здійснення догляду за хворою дитиною віком до 14 років допомога по тимчасовій непрацездатності призначається і виплачується в порядку та розмірах, передбачених абзацом четвертим частини другої цієї статті та статтею 25 цього Закону.

4. Допомога по тимчасовій непрацездатності по догляді за хворим членом сім'ї (крім догляду за хворою дитиною віком до 14 років) надається застрахованій особі з першого дня, але не більш як за три календарні дні, а у виняткових випадках, з урахуванням тяж-

кості хвороби члена сім'ї та побутових обставин, — не більш як за сім календарних днів.

5. Допомога по тимчасовій непрацездатності в разі захворювання матері або іншої особи, яка фактично здійснює догляд за дитиною віком до трьох років або дитиною-інвалідом віком до 18 років, надається застрахованій особі, яка здійснює догляд за дитиною, з першого дня за весь період захворювання в порядку та розмірах, встановлених цим Законом.

6. Допомога по тимчасовій непрацездатності по догляді за хворою дитиною віком до 14 років, по догляді за хворим членом сім'ї та в разі захворювання матері або іншої особи, яка фактично здійснює догляд за дитиною віком до трьох років або дитиною-інвалідом віком до 18 років, не надається, якщо застрахована особа перебувала у цей час у щорічній (основній чи додатковій) відпустці, додатковій відпустці у зв'язку з навчанням або творчій відпустці.

7. Якщо тимчасова непрацездатність застрахованої особи викликана карантинном, накладеним органами санітарно-епідеміологічної служби, надається допомога по тимчасовій непрацездатності з першого дня за весь час відсутності на роботі з цієї причини.

8. У разі тимчасового переведення застрахованої особи відповідно до медичного висновку на легшу, нижчеоплачувану роботу цій особі надається допомога по тимчасовій непрацездатності з першого дня за час такої роботи, але не більш як за два місяці. Ця допомога обчислюється за загальними правилами, але надається в розмірі, який разом із заробітком за тимчасово виконувану роботу не може перевищувати суми повного заробітку до часу переведення.

9. Допомога по тимчасовій непрацездатності в разі здійснення протезування за медичними показаннями в стаціонарі протезно-ортопедичного підприємства надається застрахованій особі з першого дня за весь період перебування в цьому підприємстві з урахуванням часу на проїзд до протезно-ортопедичного підприємства і назад.

10. Допомога по тимчасовій непрацездатності в разі здійснення санаторно-курортного лікування надається застрахованій особі, якщо тривалість щорічної (основної та додаткової) відпустки недостатня для лікування та проїзду до санаторно-курортного закладу і назад.

Застрахованій особі, яка направляється на лікування в реабілітаційне відділення санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм безпосередньо із стаціонару лікувального закладу, допомога по тимчасовій непрацездатності надається за весь час перебування у санаторно-курортному закладі (з урахуванням часу на проїзд до санаторно-курортного закладу і у зворотному напрямку) у розмірах, встановлених цим Законом.

Допомога по тимчасовій непрацездатності застрахованій особі, яка виховує дитину-інваліда віком до 18 років, надається за весь період санаторно-курортного лікування дитини-інваліда (з урахуванням часу на проїзд до санаторно-курортного закладу і у зво-

ротному напрямку) за наявності медичного висновку про необхідність стороннього догляду за нею.

11. У разі настання тимчасової непрацездатності застрахованої особи у період вирішення спору про незаконність її звільнення з роботи допомога по тимчасовій непрацездатності надається за умови поновлення застрахованої особи на роботі з дня винесення такого рішення відповідним органом.

Стаття 23. Підстави для відмови в наданні допомоги по тимчасовій непрацездатності

1. Допомога по тимчасовій непрацездатності не надається:

1) у разі одержання застрахованою особою травм або її захворювання при вчиненні нею злочину;

2) у разі навмисного заподіяння шкоди своєму здоров'ю з метою ухилення від роботи чи інших обов'язків або симуляції хвороби;

3) за час перебування під арештом і за час проведення судово-медичної експертизи;

4) за час примусового лікування, призначеного за постановою суду;

5) у разі тимчасової непрацездатності у зв'язку із захворюванням або травмою, що сталися внаслідок алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння або дій, пов'язаних з таким сп'янінням;

6) за період перебування застрахованої особи у відпустці без збереження заробітної плати, творчій відпустці, додатковій відпустці у зв'язку з навчанням.

2. Застраховані особи, які в період отримання допомоги по тимчасовій непрацездатності порушують режим, встановлений для них лікарем, або не з'являються без поважних причин у призначений строк на медичний огляд, у тому числі на лікарсько-консультативну комісію (ЛКК) чи медико-соціальну експертну комісію (МСЕК), втрачають право на цю допомогу з дня допущення порушення на строк, що встановлюється рішенням органу, який призначає допомогу по тимчасовій непрацездатності.

Стаття 24. Розмір допомоги по тимчасовій непрацездатності

1. Допомога по тимчасовій непрацездатності виплачується застрахованим особам залежно від страхового стажу в таких розмірах:

1) 50 відсотків середньої заробітної плати (доходу) — застрахованим особам, які мають страховий стаж до трьох років;

2) 60 відсотків середньої заробітної плати (доходу) — застрахованим особам, які мають страховий стаж від трьох до п'яти років;

3) 70 відсотків середньої заробітної плати (доходу) — застрахованим особам, які мають страховий стаж від п'яти до восьми років;

4) 100 відсотків середньої заробітної плати (доходу) — застрахованим особам, які мають страховий стаж понад вісім років;

5) 100 відсотків середньої заробітної плати (доходу) — застрахованим особам, віднесеним до 1–4 ка-

тегорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; одному з батьків або особі, що їх замінює та доглядає хвору дитину віком до 14 років, яка потерпіла від Чорнобильської катастрофи; ветеранам війни та особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; особам, віднесеним до жертв нацистських переслідувань відповідно до Закону України «Про жертви нацистських переслідувань»; донорам, які мають право на пільгу, передбачену статтею 10 Закону України «Про донорство крові та її компонентів».

2. Сума допомоги по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною або хворим членом сім'ї) в розрахунку на місяць не повинна перевищувати розміру максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, з якої сплачувалися страхові внески до Фонду.

Стаття 25. Умови надання і тривалість виплати допомоги по вагітності та пологах

1. Допомога по вагітності та пологах надається застрахованій особі у формі матеріального забезпечення, яке компенсує втрату заробітної плати (доходу) за період відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами.

Допомога по вагітності та пологах застрахованій особі виплачується за весь період відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, тривалість якої становить 70 календарних днів до пологів і 56 (у разі ускладнених пологів або народження двох чи більше дітей — 70) календарних днів після пологів. Жінкам, віднесеним до 1–4 категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, допомога по вагітності та пологах виплачується за 180 календарних днів зазначеної відпустки (90 — до пологів та 90 — після пологів). Розмір зазначеної допомоги обчислюється сумарно та надається застрахованій особі в повному обсязі незалежно від кількості днів відпустки, фактично використаних до пологів.

2. Допомога по вагітності та пологах виплачується застрахованій особі, яка усиновила дитину протягом двох місяців з дня її народження, зазначеного у свідоцтві про народження, за період з дня усиновлення і до закінчення 56 календарних днів (70 календарних днів у разі одночасного усиновлення двох і більше дітей, 90 календарних днів — для жінок, віднесених до 1–4 категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи).

3. У разі надання застрахованій особі відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами у період її тимчасової непрацездатності листок непрацездатності по тимчасовій непрацездатності закривається і з дня настання цієї відпустки видається інший листок непрацездатності. Кожен із зазначених листків оплачується за відповідними нормами цього Закону.

У разі надання застрахованій особі відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами у період простою підприємства, установи, організації не з вини застрахованої особи, щорічної (основної чи додаткової) відпустки, відпустки без збереження заробітної плати,

додаткової відпустки у зв'язку з навчанням, творчої відпустки допомога по вагітності та пологах надається з дня виникнення права на відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами.

За період відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, що збігається з відпусткою для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, допомога по вагітності та пологах виплачується незалежно від допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Стаття 26. Розмір допомоги по вагітності та пологах

1. Допомога по вагітності та пологах надається застрахованій особі у розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати (доходу), обчисленої у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, і не залежить від страхового стажу.

2. Сума допомоги по вагітності та пологах у розрахунку на місяць не повинна перевищувати розміру максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, з якої сплачувалися страхові внески до Фонду, та не може бути меншою, ніж розмір мінімальної заробітної плати, встановленої на час настання страхового випадку.

Стаття 27. Право на допомогу на поховання

1. Допомога на поховання надається у разі смерті застрахованої особи, а також членів сім'ї, які перебували на її утриманні:

- 1) дружини (чоловіка);
- 2) дітей, братів, сестер та онуків, які не досягли 18 років або старших цього віку, якщо вони стали інвалідами до 18 років (братів, сестер та онуків — за умови, що вони не мають працездатних батьків), а студентів та учнів середніх професійно-технічних та вищих навчальних закладів з денною формою навчання — до 23 років;

3) батька, матері;

4) діда та баби за прямою лінією спорідненості.

2. Не вважаються такими, що перебували на утриманні застрахованої особи, члени сім'ї, які мали самостійні джерела засобів до існування (одержували заробітну плату, пенсію тощо).

3. Допомога надається застрахованій особі, члену її сім'ї або іншим юридичним чи фізичним особам, які здійснили поховання.

Стаття 28. Розмір допомоги на поховання

1. Допомога на поховання застрахованої особи або особи, яка перебувала на її утриманні, надається в розмірі, що встановлюється правлінням Фонду, але не менше розміру прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Стаття 29. Лікування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортних закладів

1. Для забезпечення відновлення здоров'я застрахована особа має право на лікування в реабілітаційних

відділеннях санаторно-курортних закладів після перенесених захворювань і травм за рахунок коштів Фонду.

Стаття 30. Призначення та виплата матеріального забезпечення, надання соціальних послуг за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

1. Матеріальне забезпечення та соціальні послуги за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності застрахованим особам, які працюють на умовах трудового договору (контракту), призначаються та надаються за основним місцем роботи (крім допомоги по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною), допомоги по вагітності та пологах, які надаються за основним місцем роботи та за сумісництвом у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України).

У разі ліквідації (реорганізації) підприємства, установи, організації матеріальне забезпечення за страховими випадками, які настали до їх ліквідації (реорганізації), виплачується застрахованим особам їх правонаступником, а в разі відсутності правонаступника — робочим органом Фонду за місцем здійснення обліку ліквідованого підприємства, установи, організації як страхувальника.

Застрахованим особам, стосовно яких страхувальником не виконано обов'язків щодо нарахування та виплати матеріального забезпечення за страховими випадками у зв'язку з відсутністю можливості встановлення місцезнаходження цього страхувальника, що підтверджується даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування та актами перевірки центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, призначення та виплата матеріального забезпечення здійснюються робочим органом Фонду за місцем реєстрації їх місця проживання чи перебування у порядку, встановленому правлінням Фонду.

2. Добровільно застрахованим особам призначення та виплата матеріального забезпечення, а також надання соціальних послуг за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності здійснюються робочим органом Фонду за місцем здійснення їх обліку як страхувальників.

3. Рішення про призначення матеріального забезпечення та надання соціальних послуг приймається комісією (уповноваженим) із соціального страхування, що створюється (обирається) на підприємстві, в установі, організації, до складу якої входять представники адміністрації підприємства, установи, організації та застрахованих осіб (виборних органів первинної профспілкової організації (профспілкового представника) або інших органів, які представляють інтереси застрахованих осіб).

Комісія (уповноважений) із соціального страхування здійснює контроль за правильним нарахуванням і своєчасною виплатою матеріального забезпечення,

приймає рішення про відмову в його призначенні, про припинення виплати матеріального забезпечення (повністю або частково), розглядає підставу і правильність видачі листків непрацездатності та інших документів, які є підставою для надання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Комісія (уповноважений) із соціального страхування виконує свої функції відповідно до положення про комісію (уповноваженого) із страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, яке затверджується правлінням Фонду.

Стаття 31. Документи, необхідні для призначення матеріального забезпечення за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

1. Підставою для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності, по вагітності та пологах є виданий у встановленому порядку листок непрацездатності, а в разі роботи за сумісництвом — копія листка непрацездатності, засвідчена підписом керівника і печаткою за основним місцем роботи. Порядок і умови видачі, продовження та обліку листків непрацездатності, здійснення контролю за правильністю їх видачі встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, за погодженням з Фондом.

2. Для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати (доходу) застраховані особи, зазначені в абзаці шостому частини першої статті 25 цього Закону, додають копії відповідних посвідчень або інші документи, які підтверджують право на пільгу.

3. Допомога на поховання застрахованої особи призначається сім'ї померлого або особі, яка здійснила поховання, на підставі свідоцтва про смерть, виданого центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації актів громадянського стану, виконавчим органом сільської, селищної чи міської (крім міст обласного значення) ради.

4. Допомога на поховання члена сім'ї застрахованої особи призначається застрахованій особі на підставі свідоцтва про смерть, виданого центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації актів громадянського стану, виконавчим органом сільської, селищної чи міської (крім міст обласного значення) ради, та довідки з місця проживання про перебування померлого члена сім'ї на утриманні застрахованої особи.

Стаття 32. Строки розгляду документів, призначення та виплати матеріального забезпечення за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

1. Документи для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності, по вагітності та пологах

розглядаються не пізніше десяти днів з дня їх надходження.

Повідомлення про відмову в призначенні допомоги із зазначенням причин відмови та порядку оскарження видається або надсилається заявникові не пізніше п'яти днів після винесення відповідного рішення.

2. Допомога по тимчасовій непрацездатності, по вагітності та пологах виплачується:

1) застрахованим особам, які працюють на умовах трудового договору (контракту), — у найближчий після дня призначення допомоги строк, установлений для виплати заробітної плати;

2) добровільно застрахованим особам — протягом десяти днів після призначення допомоги.

3. Допомога на поховання призначається не пізніше дня, що настає за днем звернення, і виплачується не пізніше наступного робочого дня після отримання страхувальником страхових коштів від Фонду відповідно до цього Закону.

4. Призначене, але не одержане у зв'язку зі смертю застрахованої особи матеріальне забезпечення виплачується членам сім'ї, які проживали разом з нею, або спадкоємцям.

Призначене, але не одержане застрахованою особою своєчасно матеріальне забезпечення виплачується за минулий час у розмірі, встановленому на час настання страхового випадку.

Суми матеріального забезпечення, не одержані з вини органу, що призначає матеріальне забезпечення, виплачуються застрахованій особі за минулий час з дотриманням вимог законодавства про індексацію грошових доходів населення.

Надміру виплачені суми матеріального забезпечення за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності внаслідок зловживань з боку застрахованої особи або членів її сім'ї стягуються з них у судовому порядку.

5. Матеріальне забезпечення, передбачене цим Законом, виплачується у разі, якщо звернення за його призначенням надійшло не пізніше дванадцяти календарних місяців з дня відновлення працездатності, встановлення інвалідності, закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, смерті застрахованої особи або члена сім'ї, який перебував на її утриманні.

Стаття 33. Порядок розрахунку середньої заробітної плати (доходу) для обчислення допомоги по тимчасовій непрацездатності, по вагітності та пологах

1. При обчисленні середньої заробітної плати (доходу) для забезпечення допомогою по тимчасовій непрацездатності, по вагітності та пологах враховуються всі види заробітної плати (доходу) в межах граничної суми місячної заробітної плати (доходу), на яку нараховуються страхові внески на страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

2. Порядок обчислення середньої заробітної плати для надання допомоги по тимчасовій непрацездатності, по вагітності та пологах визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 34. Порядок фінансування Фондом соціального страхування України страхувальників

1. Фінансування страхувальників-роботодавців для надання матеріального забезпечення найманим працівникам здійснюється робочими органами Фонду в порядку, встановленому правлінням Фонду.

Підставою для фінансування страхувальників робочими органами Фонду є оформлена за встановленим зразком заява-розрахунок, що містить інформацію про нараховані застрахованим особам суми матеріального забезпечення за їх видами.

Робочі органи Фонду здійснюють фінансування страхувальників-роботодавців протягом десяти робочих днів після надходження заяви.

У разі якщо сума отриманих страхувальником від Фонду страхових коштів перевищує фактичні витрати на надання матеріального забезпечення, невикористані страхові кошти повертаються до робочого органу Фонду, що здійснив фінансування, протягом трьох робочих днів.

2. Страхувальник-роботодавець відкриває окремий поточний рахунок для зарахування страхових коштів у банках у порядку, встановленому Національним банком України.

Страхувальник-роботодавець, який є бюджетною установою, відкриває окремий рахунок для зарахування страхових коштів в органі, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики.

Кошти Фонду, що надходять на зазначений рахунок, обліковуються на окремому субрахунку.

Страхові кошти, зараховані на окремий поточний рахунок у банку або на окремий рахунок в органі, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів (далі — окремий рахунок), можуть бути використані страхувальником виключно на надання матеріального забезпечення та соціальних послуг застрахованим особам. Страхові кошти, зараховані на окремий рахунок, не можуть бути спрямовані на задоволення вимог кредиторів, на стягнення на підставі виконавчих та інших документів, за якими здійснюється стягнення відповідно до закону.

Розділ V. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ, ЯКІ СПРИЧИНILI ВTRATY ПРАЦЕЗДАТНОСТІ

Стаття 35. Особи, які підлягають страхуванню від нещасного випадку

1. Страхуванню від нещасного випадку підлягають:

1) особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту);

2) учні та студенти навчальних закладів, клінічні ординатори, аспіранти, докторанти, залучені до будь-яких робіт під час, перед або після занять; під час занять, коли вони набувають професійних навичок; у період проходження виробничої практики (стажування), виконання робіт на підприємствах;

3) особи, які утримуються у виправних закладах та залучаються до трудової діяльності на виробництві цих установ або на інших підприємствах за спеціальними договорами.

2. Заподіяння шкоди зародку внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання жінки під час її вагітності, у зв'язку з чим дитина народилася інвалідом, прирівнюється до нещасного випадку, який трапився із застрахованим. Така дитина відповідно до медичного висновку вважається застрахованою і до 18 років або до закінчення навчання, але не більш як до досягнення нею 23 років, їй надається допомога Фонду.

Усі особи, перелічені у частині першій цієї статті, вважаються застрахованими з моменту набрання чинності цим Законом незалежно від фактичного виконання страхувальниками своїх зобов'язань щодо сплати страхових внесків.

3. Добровільно від нещасного випадку можуть застрахуватися:

1) особи, які забезпечують себе роботою самостійно, — займаються адвокатською, нотаріальною, творчою та іншою діяльністю, пов'язаною з отриманням доходу безпосередньо від цієї діяльності, члени фермерського господарства, особистого селянського господарства, якщо вони не є найманими працівниками;

2) громадяни — суб'єкти підприємницької діяльності.

Стаття 36. Страхові виплати

1. Страховими виплатами є грошові суми, які Фонд виплачує застрахованому чи особам, які мають на це право, у разі настання страхового випадку.

2. Факт нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання розслідується в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України, відповідно до Закону України «Про охорону праці».

3. Підставою для оплати потерпілому витрат на медичну допомогу, проведення медичної, професійної та соціальної реабілітації, а також страхових виплат є акт розслідування нещасного випадку або акт розслідування професійного захворювання (отруєння) за встановленими формами.

4. Перелік обставин, за яких настає страховий випадок, та перелік професійних захворювань визначаються Кабінетом Міністрів України.

5. В окремих випадках, за наявності підстав, Фонд може:

1) визнати страховим нещасний випадок, що стався за обставин, не визначених відповідним переліком;

2) визнати страховим випадком захворювання, не внесені до переліку професійних захворювань, якщо на момент прийняття рішення медична наука має нові відомості, які дають підстави вважати це захворювання професійним.

6. Порушення правил охорони праці застрахованим, яке спричинило нещасний випадок або професійне захворювання, не звільняє страховика від виконання зобов'язань перед потерпілим.

7. Страхові виплати складаються із:

1) страхової виплати втраченого заробітку (або відповідної його частини) залежно від ступеня втрати потерпілим професійної працездатності (далі — щомісячна страхова виплата);

2) страхової виплати в установлених випадках одноразової допомоги потерпілому (членам його сім'ї та особам, які перебували на утриманні померлого);

3) страхової виплати дитині, яка народилася інвалідом внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання її матері під час вагітності;

4) страхових витрат на медичну та соціальну допомогу.

8. Відшкодування моральної (немайнової) шкоди потерпілим від нещасних випадків на виробництві або професійних захворювань і членам їхніх сімей не є страховою виплатою та здійснюється незалежно від часу настання страхового випадку відповідно до положень Цивільного кодексу України та Кодексу законів про працю України.

Стаття 37. Перерахування розміру страхових виплат

1. Перерахування сум щомісячних страхових виплат і витрат на медичну та соціальну допомогу провадиться в разі:

- 1) зміни ступеня втрати професійної працездатності;
- 2) зміни складу сім'ї померлого.

2. Перерахування сум щомісячних страхових виплат провадиться також у разі зростання у попередньому календарному році середньої заробітної плати у галузях національної економіки за даними центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики. Таке перерахування провадиться з 1 березня наступного року. При цьому визначена раніше сума щомісячної страхової виплати зменшенню не підлягає.

Стаття 38. Визначення ступеня втрати працездатності потерпілим

1. Ступінь втрати працездатності потерпілим устанавлиється МСЕК за участю Фонду і визначається у відсотках професійної працездатності, яку мав потерпілий до ушкодження здоров'я. МСЕК установлює обмеження рівня життєдіяльності потерпілого, визначає професію, з якою пов'язане ушкодження здоров'я, причину, час настання та групу інвалідності у зв'язку з ушкодженням здоров'я, а також необхідні види медичної та соціальної допомоги.

2. Огляд потерпілого, складання та корегування індивідуальної програми реабілітації інваліда, в якій визначаються види реабілітаційних заходів та строки їх виконання, проводиться МСЕК за умови подання акта про нещасний випадок на виробництві, акта розслідування професійного захворювання за встановленими формами, висновку спеціалізованого медичного закладу (науково-дослідного інституту профпатології чи його відділення) про професійний

характер захворювання, направлення лікувально-профілактичного закладу або роботодавця чи профспілкового органу підприємства, на якому потерпілий одержав травму чи професійне захворювання, або робочого органу виконавчої дирекції Фонду, суду чи прокуратури.

3. Позачергова експертиза проводиться МСЕК за заявою потерпілого, страховика чи інших заінтересованих осіб, суду чи прокуратури.

Стаття 39. Тимчасове переведення потерпілого на легшу, нижчеоплачувану роботу

1. За потерпілим, тимчасово переведеним на легшу нижчеоплачувану роботу, зберігається його середньомісячний заробіток на строк, визначений ЛКК, або до встановлення стійкої втрати професійної працездатності.

2. Стійкою втратою професійної працездатності вважається будь-яка втрата професійної працездатності, визначена МСЕК.

3. Необхідність переведення потерпілого на іншу роботу, її тривалість та характер установлюються ЛКК або МСЕК.

4. За згодою потерпілого роботодавець зобов'язаний надати йому рекомендовану ЛКК або МСЕК роботу за наявності відповідних вакансій.

5. Якщо у встановлений ЛКК або МСЕК строк роботодавець не забезпечує потерпілого відповідною роботою, Фонд сплачує потерпілому страхову виплату в розмірі його середньомісячного заробітку.

6. Середньомісячний заробіток, передбачений частинами першою та п'ятою цієї статті, обчислюється в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 40. Страхові виплати потерпілому під час його професійної реабілітації

1. Потерпілому, який проходить професійне навчання або перекваліфікацію за індивідуальною програмою реабілітації (якщо з часу встановлення ступеня втрати професійної працездатності минуло не більше одного року), Фонд провадить щомісячні страхові виплати в розмірі середньомісячного заробітку протягом строку, визначеного програмою реабілітації.

2. Фонд оплачує вартість придбаних потерпілим інструментів, протезів та інших пристосувань, відшкодовує потерпілому інші необхідні витрати, пов'язані з його професійною підготовкою.

3. Середньомісячний заробіток, передбачений частиною першою цієї статті, обчислюється в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 41. Право на страхові виплати в разі смерті потерпілого

1. У разі смерті потерпілого право на одержання щомісячних страхових виплат мають непрацездатні особи, які перебували на утриманні померлого або мали на день його смерті право на одержання від нього утримання, а також дитина померлого, яка народилася

протягом не більш як десятимісячного строку після його смерті.

2. Такими непрацездатними особами є:

1) діти, які не досягли 16 років; діти з 16 до 18 років, які не працюють, або старші за цей вік, але через вади фізичного або розумового розвитку самі не спроможні заробляти; діти, які є учнями, студентами (курсантами, слухачами, стажистами) денної форми навчання, — до закінчення навчання, але не більш як до досягнення ними 23 років;

2) особи, які досягли пенсійного віку, передбаченого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», якщо вони не працюють;

3) інваліди — члени сім'ї потерпілого на час інвалідності;

4) неповнолітні діти, на утримання яких померлий виплачував або був зобов'язаний виплачувати аліменти;

5) непрацездатні особи, які не перебували на утриманні померлого, але мають на це право.

3. Право на одержання страхових виплат у разі смерті потерпілого мають також дружина (чоловік) або один з батьків померлого чи інший член сім'ї, якщо він не працює та доглядає дітей, братів, сестер або онуків потерпілого, які не досягли восьмирічного віку.

Стаття 42. Щомісячні страхові виплати та інші витрати на відшкодування шкоди

1. Сума щомісячної страхової виплати встановлюється відповідно до ступеня втрати професійної працездатності та середньомісячного заробітку, що потерпілий мав до ушкодження здоров'я.

Щомісячна страхова виплата не повинна перевищувати середньомісячного заробітку, що потерпілий мав до ушкодження здоров'я.

У разі якщо потерпілому одночасно із щомісячною страховою виплатою призначено пенсію по інвалідності у зв'язку з одним і тим самим нещасним випадком, їх сума не повинна перевищувати середньомісячний заробіток, який потерпілий мав до ушкодження здоров'я. Визначені раніше сума щомісячної страхової виплати та пенсія по інвалідності зменшенню не підлягають.

2. У разі стійкої втрати професійної працездатності, встановленої МСЕК, Фонд проводить одноразову страхову виплату потерпілому, розмір якої визначається відповідно до ступеня втрати професійної працездатності, виходячи з 17 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на день настання права потерпілого на страхову виплату.

У разі якщо при подальших обстеженнях МСЕК потерпілому встановлено інший, вищий ступінь втрати стійкої професійної працездатності з урахуванням іншої професійної хвороби або іншого каліцтва, пов'язаного з виконанням трудових обов'язків, йому провадиться одноразова виплата, розмір якої визначається відповідно до відсотка, на який збільшено ступінь втрати працездатності, щодо поперед-

нього обстеження МСЕК, виходячи з розрахунку 17 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на день настання права потерпілого на страхову виплату.

Якщо комісією з розслідування нещасного випадку встановлено, що ушкодження здоров'я настало не лише з вини роботодавця, а й внаслідок порушення потерпілим нормативних актів про охорону праці, розмір одноразової допомоги зменшується на підставі висновку цієї комісії, але не більш як на 50 відсотків.

3. Фонд фінансує витрати на медичну та соціальну допомогу, у тому числі на додаткове харчування, придбання ліків, спеціальний медичний, постійний сторонній догляд, побутове обслуговування, протезування, медичну реабілітацію, санаторно-курортне лікування, придбання спеціальних засобів пересування тощо, якщо потребу в них визначено висновками МСЕК та індивідуальною програмою реабілітації інваліда (у разі її складення). Фонд організовує цілеспрямоване та ефективне лікування потерпілого у власних спеціалізованих лікувально-профілактичних закладах або на договірній основі в інших лікувально-профілактичних закладах з метою якнайшвидшого відновлення здоров'я застрахованого.

Якщо внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання потерпілий тимчасово втратив працездатність, Фонд фінансує всі витрати на його лікування.

Допомога по тимчасовій непрацездатності виплачується в розмірі 100 відсотків середнього заробітку (оподаткованого доходу). При цьому перші п'ять днів тимчасової непрацездатності оплачуються власником або уповноваженим ним органом за рахунок коштів підприємства, установи, організації.

Допомога по тимчасовій непрацездатності, страхова виплата у разі переведення потерпілого на легшу нижчеоплачувану роботу, відшкодування вартості поховання потерпілого та пов'язаних з цим ритуальних послуг надаються в порядку, встановленому правлінням Фонду.

Додаткове харчування призначається на конкретно визначений строк за раціоном, який складає дієтолог чи лікар, який лікує, та затверджує МСЕК. Неможливість забезпечення потерпілого додатковим харчуванням у лікувально-профілактичному або реабілітаційному закладі підтверджується довідкою за підписом головного лікаря (директора) цього закладу. У цьому разі компенсація витрат на додаткове харчування здійснюється Фондом на підставі інформації центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики, про середні ціни на продукти харчування у торговельній мережі того місяця, в якому їх придбали.

Витрати на ліки, лікування, протезування (крім протезів з дорогоцінних металів), придбання санаторно-курортних путівок, предметів догляду за потерпілим визначаються на підставі виданих лікарями рецептів, санаторно-курортних карток, довідок або рахунків про їх вартість.

Сума витрат на необхідний догляд за потерпілим залежить від характеру цього догляду, встановленого МСЕК, і не може бути меншою (на місяць) за:

1) розмір мінімальної заробітної плати, встановленої на день виплати, — на спеціальний медичний догляд (масаж, уколи тощо);

2) половину розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на день виплати, — на постійний сторонній догляд;

3) чверть розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на день виплати, — на побутове обслуговування (прибирання, прання білизни тощо).

Витрати на догляд за потерпілим відшкодовуються Фондом незалежно від того, ким вони здійснюються.

Потребу потерпілих у спеціальному медичному, постійному сторонньому догляді та побутовому обслуговуванні визначає МСЕК.

Якщо МСЕК встановлено, що потерпілий потребує кількох видів допомоги, оплата проводиться за кожним її видом окремо.

4. Потерпілому, який став інвалідом, періодично, але не рідше одного разу на три роки, а інвалідам I групи щорічно безоплатно за медичним висновком надається путівка для санаторно-курортного лікування; у разі самостійного придбання путівки її вартість компенсує Фонд у розмірі, встановленому правлінням Фонду.

Потерпілому, який став інвалідом, компенсуються також витрати на проїзд до місця лікування і назад. Особі, яка супроводжує потерпілого до місця лікування і назад (крім санаторно-курортного лікування), Фонд компенсує за наявності підтверджуючих документів (оригіналів) витрати на проїзд і житло за розмірами згідно із законодавством про службові відрядження. Особу, яка супроводжує на санаторно-курортне лікування інваліда, якому за висновком МСЕК або індивідуальною програмою реабілітації інваліда визначено потребу в супроводі, Фонд забезпечує путівкою без лікування (лише проживання та харчування) або компенсує такі витрати у разі самостійного придбання путівки.

Потерпілому, який став інвалідом та використав щорічну відпустку до одержання путівки у санаторно-курортний заклад, роботодавець надає додаткову відпустку для лікування (включаючи час проїзду) із збереженням на цей час середньомісячного заробітку, який він мав до ушкодження здоров'я, або заробітку, що склався перед відпусткою (за вибором потерпілого).

Щомісячні страхові виплати потерпілому протягом цього часу провадяться на загальних підставах.

5. За наявності медичних показань для одержання автомобіля і наявності або відсутності протипоказань до керування ним Фонд забезпечує потерпілого автомобілем безоплатно чи на пільгових умовах, організовує та оплачує навчання водінню автомобіля, а також виплачує компенсацію на бензин (пальне), ремонт і технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування в порядку та на умовах, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

У разі самостійного придбання потерпілим автомобіля його вартість компенсує Фонд у порядку і розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

Згідно з висновком МСЕК Фонд може відшкодовувати також інші витрати.

6. У разі смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку на виробництві виплачується одноразова допомога його сім'ї у сумі, що дорівнює 100 розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на день настання права на страхову виплату, та одноразова допомога кожній особі, яка перебувала на його утриманні, а також на його дитину, яка народилася протягом не більш як десятимісячного строку після смерті потерпілого, у сумі, що дорівнює 20 розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на день настання права на страхову виплату.

7. У разі смерті потерпілого від нещасного випадку або професійного захворювання витрати на його поховання несе Фонд згідно з порядком, визначеним Кабінетом Міністрів України.

8. У разі смерті потерпілого суми страхових виплат особам, які мають на це право, визначаються із середньомісячного заробітку потерпілого за вирахуванням частки, яка припадала на потерпілого та працездатних осіб, що перебували на його утриманні, але не мали права на ці виплати.

У разі якщо смерть потерпілого, який одержував щомісячні страхові виплати, настала внаслідок ушкодження здоров'я від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, розмір щомісячної страхової виплати особам, які мають на це право, встановлюється виходячи з розміру щомісячної страхової виплати на день смерті потерпілого. Причинний зв'язок смерті потерпілого з одержаним каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я має підтверджуватися висновками відповідних медичних закладів. Одноразова допомога сім'ї та особам, які перебували на утриманні, у цьому випадку не виплачується.

Сума страхових виплат кожній особі, яка має на це право, визначається шляхом ділення частини заробітку потерпілого, що припадає на зазначених осіб, на кількість цих осіб.

Сума страхових виплат непрацездатним особам, які не перебували на утриманні померлого, але мають на це право, визначається в такому порядку:

1) якщо кошти на утримання стягувалися за рішенням суду, страхові виплати визначаються в сумі, призначеній судом;

2) якщо кошти на утримання не стягувалися в судовому порядку, сума страхової виплати встановлюється Фондом.

У разі якщо право на страхові виплати мають одночасно непрацездатні особи, які перебували на утриманні померлого, і непрацездатні особи, які не перебували на його утриманні, спочатку визначається сума страхових виплат особам, які не перебували на утриманні померлого.

Установлена зазначеним особам сума страхових виплат виключається із заробітку годувальника, а потім визначається сума страхових виплат особам, які перебували на утриманні померлого, у порядку, передбаченому абзацами першим та другим цього пункту.

Страхові виплати особам, які втратили годувальника, з урахуванням призначеної їм пенсії у разі втрати годувальника та інших доходів не можуть перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність.

9. Середньомісячний заробіток для обчислення суми страхових виплат потерпілому у зв'язку із втраченим ним заробітком (або відповідної його частини) визначається згідно з порядком обчислення середньої заробітної плати для виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

10. Під час обчислення середньомісячного заробітку враховуються всі види виплат, на які нараховувалися страхові внески.

11. У разі повторного ушкодження здоров'я середньомісячний заробіток, за бажанням потерпілого, обчислюється за відповідні періоди, що передували першому або повторному ушкодженню здоров'я. Сума страхової виплати в цьому разі визначається згідно із ступенем (у відсотках) втрати професійної працездатності, що встановлюється МСЕК за сукупністю випадків ушкодження здоров'я.

Якщо повторне ушкодження здоров'я працівника настало з вини іншого роботодавця, страхова виплата провадиться на загальних підставах.

12. Якщо на час звернення за страховою виплатою документи про заробіток потерпілого до ушкодження здоров'я не збереглися, сума страхової виплати визначається за діючою на час звернення тарифною ставкою (окладом) за професією (посадою) на підприємстві (в галузі), на якому працював потерпілий, або за відповідною тарифною ставкою (окладом) подібної професії (посади), але не менше розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на день виплати. Відсутність документів про заробіток підтверджується довідкою роботодавця або відповідного архіву.

13. У разі ушкодження здоров'я в період виробничого навчання (практики) сума страхової виплати визначається за діючою на підприємстві ставкою (окладом) тієї професії (спеціальності), якій навчався потерпілий, але не нижче найменшого розряду тарифної сітки відповідної професії.

Якщо у період навчання (практики) потерпілий одержував заробіток, сума страхової виплати визначається, за його згодою, із середньомісячного заробітку за цей період. За бажанням потерпілого сума страхової виплати може бути визначена із середньомісячного заробітку до початку виробничого навчання (практики).

14. Неповнолітній особі, яка народилася інвалідом внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання матері під час її вагітності,

або особам, які стали інвалідами під час зазначених у пункті 2 частини першої статті 36 цього Закону відповідних занять або робіт, Фонд провадить щомісячні страхові виплати як інвалідам дитинства, а після досягнення ними 18 років — у розмірі середньомісячного заробітку, що склався на території області (міста) проживання цих осіб, але не менше середньомісячного заробітку в країні на день виплати.

15. Індексація суми страхової виплати провадиться відповідно до законодавства.

16. У разі якщо ступінь втрати працездатності є невеликим, за бажанням потерпілого на виробництві щомісячна страхова виплата може бути замінена робочим органом Фонду виплатою одноразової допомоги. Умови та порядок заміни щомісячної страхової виплати одноразовою визначаються правилами Фонду.

Стаття 43. Документи для розгляду справ про страхові виплати

1. Для розгляду справ про страхові виплати до Фонду подаються:

1) акт розслідування нещасного випадку або акт розслідування професійного захворювання за встановленими формами та/або висновок МСЕК про ступінь втрати професійної працездатності застрахованого чи копія свідоцтва про його смерть;

2) документи про необхідність подання додаткових видів допомоги.

2. Фонд приймає рішення про виплати у разі втрати годувальника за умови подання таких документів, які видаються відповідними організаціями у триденний строк з моменту звернення заявника:

1) копії свідоцтва органу реєстрації актів цивільного стану про смерть потерпілого;

2) довідки житлово-експлуатаційної організації, а за її відсутності — довідки виконавчого органу ради чи інших документів про склад сім'ї померлого, у тому числі про тих, хто перебував на його утриманні, або копії відповідного рішення суду;

3) довідки житлово-експлуатаційної організації, а за її відсутності — виконавчого органу ради про батьків або іншого члена сім'ї померлого, який не працює та доглядає дітей, братів, сестер чи онуків померлого, які не досягли восьмирічного віку;

4) довідки навчального закладу про те, що член сім'ї потерпілого віком від 18 до 23 років, який має право на відшкодування шкоди, навчається за денною формою навчання;

5) довідки навчального закладу інтернатного типу про те, що член сім'ї потерпілого, який має право на відшкодування шкоди, перебуває на утриманні цього закладу.

3. Факт перебування на утриманні потерпілого у разі відсутності відповідних документів і неможливості їх відновлення встановлюється в судовому порядку.

4. Якщо застрахований або члени його сім'ї за станом здоров'я чи з інших причин не спроможні самі

одержати зазначені вище документи, їх одержує та подає відповідний страховий експерт Фонду.

Стаття 44. Розгляд справ про страхові виплати

1. Фонд розглядає справу про страхові виплати на підставі заяви потерпілого або заінтересованої особи за наявності усіх необхідних документів і приймає відповідні рішення у десятиденний строк, не враховуючи дня надходження зазначених документів.

2. Рішення оформляється постановою, в якій зазначаються дані про осіб, які мають право на страхові виплати, розміри виплат на кожного члена сім'ї та їх строки або обґрунтування відмови у виплатах; до постанови додаються копії необхідних документів.

3. Фонд може затримати страхові виплати до з'ясування підстав для виплат, якщо документи про нещасний випадок оформлені з порушенням установлених вимог.

Стаття 45. Відмова у страхових виплатах і наданні соціальних послуг

1. Фонд відмовляє у страхових виплатах і наданні соціальних послуг застрахованому, якщо мали місце:

1) навмисні дії, а також бездіяльність (приховування захворювань, невиконання приписів та обмежень лікаря) потерпілого, спрямовані на створення умов для настання страхового випадку;

2) подання роботодавцем, іншими органами, що беруть участь у встановленні страхового випадку, або потерпілим Фонду свідомо неправдивих відомостей про страховий випадок;

3) вчинення застрахованим умисного злочину, що призвів до настання страхового випадку.

2. Фонд відмовляє у виплатах і наданні соціальних послуг застрахованому, якщо нещасний випадок згідно із законодавством не визнаний пов'язаним з виробництвом.

Стаття 46. Припинення страхових виплат і надання соціальних послуг

1. Страхові виплати і надання соціальних послуг припиняються:

1) на весь час проживання потерпілого за кордоном, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України;

2) на весь час, протягом якого потерпілий перебуває на державному утриманні, за умови, що частка виплати, яка перевищує вартість такого утримання, надається особам, які перебувають на утриманні потерпілого;

3) якщо з'ясувалося, що виплати призначено на підставі документів, які містять неправдиві відомості. Сума витрат на страхові виплати, отримані застрахованим, стягується в судовому порядку;

4) якщо страховий випадок настав внаслідок намісного наміру заподіяння собі травми;

5) якщо потерпілий ухиляється від медичної чи професійної реабілітації або не виконує правил, пов'язаних

з установленням чи переглядом обставин страхового випадку, або порушує правила поведінки та встановлений для нього режим, що перешкоджає одужанню;

6) в інших випадках, передбачених законодавством.

2. Якщо на утриманні потерпілого перебувають члени сім'ї, які проживають на території України, виплати у випадках, передбачених пунктами 1 і 5 цієї статті, не припиняються, а лише зменшуються на суму, що не перевищує 25 відсотків усієї суми виплат.

Стаття 47. Строки проведення страхових виплат

1. Страхові виплати провадяться щомісячно в установлені Фондом дні на підставі постанови цього Фонду або рішення суду:

1) потерпілому — з дня втрати працездатності внаслідок нещасного випадку або з дати встановлення професійного захворювання;

2) особам, які мають право на виплати у зв'язку зі смертю годувальника, — з дня смерті потерпілого, але не раніше дня виникнення права на виплати.

2. Одноразова допомога виплачується потерпілому в місячний строк з дня визначення МСЕК стійкої втрати професійної працездатності, а в разі смерті потерпілого — у місячний строк з дня смерті застрахованого особам, які мають на це право.

3. Якщо справи про страхові виплати розглядаються вперше по закінченню трьох років з дня втрати потерпілим працездатності внаслідок нещасного випадку або з дня смерті годувальника, страхові виплати провадяться з дня звернення.

4. Виплати, призначені, але не одержані своєчасно потерпілим або особою, яка має право на одержання виплат, провадяться за весь минулий час, але не більш як за три роки з дня звернення за їх одержанням.

5. Страхові виплати провадяться протягом строку, на який встановлено втрату працездатності у зв'язку із страховим випадком, а фінансування додаткових витрат згідно з цим Законом — протягом строку, на який визначено потребу в них.

6. Страхові виплати провадяться протягом строку, встановленого МСЕК або ЛКК. Строк проведення страхових виплат продовжується з дня їх припинення і до часу, встановленого при наступному огляді МСЕК або ЛКК, незалежно від часу звернення потерпілого або заінтересованих осіб до Фонду. При цьому сума страхових виплат за минулий час виплачується за умови підтвердження МСЕК втрати працездатності та причинного зв'язку між настанням непрацездатності та ушкодженням здоров'я.

7. Якщо потерпілому або особам, які мають право на одержання страхової виплати, з вини Фонду своєчасно не визначено або не виплачено суми страхової виплати, ця сума виплачується без обмеження протягом будь-якого строку та підлягає коригуванню у зв'язку із зростанням цін на споживчі товари та послуги в порядку, встановленому статтею 34 Закону України «Про оплату праці».

8. Страхові виплати за поточний місяць провадяться протягом місяця з дня настання страхового випадку. Доставка і переказ сум, що виплачуються потерпілим, провадяться за рахунок Фонду.

За бажанням одержувачів ці суми можуть перераховуватися на їх особові рахунки в банку.

9. Суми, одержані в рахунок страхових виплат потерпілим або особою, яка має право на ці виплати, можуть бути утримані Фондом, якщо рішення про їх виплату прийнято на підставі підроблених документів або подано свідомо неправдиві відомості, а також якщо допущено помилку, яка впливає на суму страхових виплат.

10. Належні суми страхових виплат, що з вини Фонду не були своєчасно виплачені особам, які мають на них право, у разі смерті цих осіб виплачуються членам їхніх сімей, а в разі їх відсутності — включаються до складу спадщини.

Стаття 48. Страхові виплати у разі перебування особи, яка їх одержує, в особливих умовах

1. Потерпілим, які проживають у будинках-інтернатах для громадян похилого віку та інвалідів, пансіонатах для ветеранів війни та праці, щомісячні суми страхових виплат перераховуються на рахунок зазначених установ з виплатою різниці між сумою страхової виплати та вартістю утримання в них, але не менш як 25 відсотків призначеної суми страхової виплати (втраченого заробітку).

2. Якщо на утриманні потерпілого, який проживає у будинку-інтернаті для громадян похилого віку та інвалідів, пансіонаті для ветеранів війни та праці, є непрацездатні члени сім'ї, сума страхової виплати сплачується в такому порядку: на одну непрацездатну особу, яка перебуває на утриманні, — чверть, на двох — третина, на трьох і більше — половина суми страхової виплати. Частина суми страхової виплати, що залишається після відрахування вартості утримання в цих установах, але не менш як 25 відсотків, виплачується потерпілому.

3. Суми страхових виплат, нараховані особі, яка їх одержує в період її перебування в дитячому будинку, закладі інтернатного типу, перераховуються на спеціальний рахунок і виплачуються їй після закінчення навчання у цьому закладі.

4. У разі відбування потерпілим покарання у вигляді позбавлення волі належні йому суми страхових виплат перераховуються на спеціальний рахунок і виплачуються йому після звільнення з місця позбавлення волі, а особи, які перебувають на утриманні потерпілого, одержують виплати в установленому порядку.

5. У разі виїзду потерпілого або осіб, які мають право на страхові виплати, на постійне місце проживання за межі України визначені на зазначені цілі суми переказуються Фондом на їх адресу в порядку, передбаченому міждержавними угодами.

Стаття 49. Зберігання справ про страхові виплати

1. Справи про страхові виплати потерпілих на виробництві та заінтересованих осіб з усіма необхідними

документами зберігаються в територіальних органах Фонду протягом 75 років після зняття застрахованої особи з обліку. Після закінчення строку зберігання справи про страхові виплати підлягають знищенню в установленому законодавством порядку.

Стаття 50. Профілактика нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань

1. Фонд здійснює заходи, спрямовані на запобігання нещасним випадкам, усунення загрози здоров'ю працівників, викликаній умовами праці, у тому числі:

1) вивчає стан умов, безпеки, охорони праці та профілактичної роботи на підприємствах, у фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, з метою надання страхувальникам необхідних консультацій у створенні ними та реалізації ефективної системи управління охороною праці;

2) бере участь:

у навчанні, підвищенні рівня знань працівників, які вирішують питання охорони праці;

у здійсненні наукових досліджень у сфері охорони та медицини праці;

3) перевіряє стан профілактичної роботи та охорони праці на підприємствах, бере участь у розслідуванні нещасних випадків на виробництві, а також професійних захворювань;

4) веде пропаганду безпечних та нешкідливих умов праці, організовує створення тематичних кінофільмів, радіо- і телепередач, видає та розповсюджує нормативні акти, підручники, журнали, іншу спеціальну літературу, плакати, пам'ятки тощо з питань соціального страхування від нещасного випадку та охорони праці;

5) бере участь у розробленні законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці;

6) вивчає та поширює позитивний досвід створення безпечних та нешкідливих умов виробництва;

7) виконує інші профілактичні роботи.

Стаття 51. Страхові експерти з охорони праці

1. Виконання статутних функцій та обов'язків Фонду щодо запобігання нещасним випадкам покладается на страхових експертів з охорони праці.

2. Страховими експертами з охорони праці можуть бути особи з вищою спеціальною освітою за фахом спеціаліста з охорони праці або особи з вищою технічною або медичною освітою, які мають стаж практичної роботи на підприємстві не менше трьох років та відповідне посвідчення, яке видається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці.

3. Страхові експерти з охорони праці мають право:

1) безперешкодно та в будь-який час відвідувати підприємства для перевірки стану умов і безпеки праці та проведення профілактичної роботи з цих питань;

2) у складі відповідних комісій брати участь у розслідуванні нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, а також у перевірці знань з охорони праці працівників підприємств;

3) одержувати від роботодавців пояснення та інформацію, у тому числі у письмовій формі, про стан охорони праці та види здійснюваної діяльності;

4) брати участь у роботі комісій з питань охорони праці підприємств та у комісіях з перевірки знань з питань охорони праці;

5) вносити роботодавцям обов'язкові для виконання подання про порушення законодавства про охорону праці, а центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, — подання про застосування адміністративних стягнень або притягнення до відповідальності посадових осіб, які допустили ці порушення, а також про заборону подальшої експлуатації робочих місць, дільниць і цехів, робота на яких загрожує здоров'ю або життю працівників;

6) складати протоколи про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом;

7) брати участь як незалежні експерти в роботі комісій з випробувань та приймання в експлуатацію виробничих об'єктів, засобів виробництва та індивідуального захисту, апаратури та приладів контролю.

4. Страхові експерти з охорони праці провадять свою діяльність відповідно до Положення про службу страхових експертів з охорони праці, профілактики нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Стаття 52. Порядок визначення класу професійного ризику

1. Визначення класу професійного ризику виробництва за видами економічної діяльності здійснюється Фондом у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

2. Розмір страхового внеску підприємства залежить від класу професійного ризику виробництва, до якого належить підприємство за видом економічної діяльності. У разі якщо страхувальник провадить свою діяльність за декількома видами економічної діяльності, віднесення підприємства до класу професійного ризику виробництва здійснюється за основним видом його економічної діяльності.

3. У разі зміни виду економічної діяльності підприємства Фонд відповідно змінює належність цього підприємства до класу професійного ризику виробництва. Зміна класу професійного ризику здійснюється один раз на рік за результатами роботи страхувальника за минулий календарний рік. Новий клас професійного ризику встановлюється з початку поточного року.

4. У разі систематичного порушення нормативно-правових актів з охорони праці, внаслідок чого підвищується ризик настання нещасних випадків і професійних захворювань, а також у разі непроведення атестації робочих місць за умовами праці відповідно до законодавства підприємство у будь-який час за рішенням територіального органу Фонду може бути віднесено на основі відповідного подання страхового експерта, який обслуговує це підприємство, до іншого, вищого класу професійного ризику вироб-

ництва. Такий захід може мати і зворотну дію з початку фінансового року, зокрема у разі проведення атестації та затвердження заходів щодо поліпшення умов праці.

Розділ VI. КОНТРОЛЬ ТА НАГЛЯД У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Стаття 53. Контроль за діяльністю Фонду соціального страхування України

1. Метою контролю є забезпечення виконання Фондом його статутних завдань і цільового використання коштів цього Фонду.

2. Контроль за діяльністю Фонду здійснює Громадська рада Фонду, що утворюється у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 54. Державний нагляд у сфері соціального страхування

1. Державний нагляд у сфері соціального страхування здійснює уповноважений Кабінетом Міністрів України центральний орган виконавчої влади та інші органи, визначені законом.

2. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах трудових відносин, соціального захисту населення:

1) здійснює державний нагляд у сфері соціального страхування від нещасного випадку та у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності у частині забезпечення відповідності законодавству рішень правління Фонду;

2) спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, подає на затвердження Кабінету Міністрів України проект бюджету Фонду на бездефіцитній основі, у тому числі у разі схвалення правлінням Фонду незбалансованого проекту бюджету Фонду;

3) у разі невиконання директором виконавчої дирекції Фонду завдань і функцій, визначених цим Законом, порушень законодавства, вносить пропозиції органу, який його призначив, щодо його звільнення.

3. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з охорони праці:

1) опрацьовує за участю міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Фонду, всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців і професійних спілок проекти загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контролює її виконання, бере участь у розробленні та виконанні інших державних і галузевих програм;

2) проводить розслідування та веде облік аварій і нещасних випадків, які підлягають спеціальному розслідуванню, аналізує їх причини, готує пропозиції щодо запобігання таким аваріям і випадкам;

3) проводить технічне розслідування обставин та причин виникнення аварій, пов'язаних з використанням газу в побуті;

4) здійснює контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування нещасних випадків на виробни-

цтві, їх документальним оформленням та обліком, виконанням заходів з усунення причин нещасних випадків;

б) бере участь у розслідуванні обставин і причин аварій, розкрадання та втрат вибухових матеріалів, приймає за матеріалами зазначеного розслідування у межах своєї компетенції відповідні рішення, спільно з представниками інших органів виконавчої влади бере участь у комісіях з розслідування нещасних випадків на виробництві.

4. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю за додержанням законодавства про соціальне страхування від нещасного випадку та у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, безперешкодно здійснює перевірки в адміністративних приміщеннях робочих органів виконавчої дирекції Фонду з питань призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення, передбачених цим Законом, має право з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб ознайомлюватися під час проведення перевірок з інформацією, документами і матеріалами та одержувати від Фонду необхідні для виконання своїх повноважень копії або витяги з документів.

5. Метою нагляду є контроль за додержанням страхувальниками та Фондом законодавства про соціальне страхування.

6. Якщо Фондом прийнято рішення з порушенням законодавства про соціальне страхування або страхувальник не виконує вимог цього Закону, органи державного нагляду, зазначені у частині першій цієї статті, вказують на допущені порушення та встановлюють строк для їх усунення. Якщо у строк, установлений органами державного нагляду, Фонд або страхувальник не усуне порушення, органи державного нагляду скасовують незаконне рішення з наступним відшкодуванням збитків за рахунок Фонду або страхувальника. Невиконання цієї вимоги тягне за собою встановлену законодавством відповідальність посадових осіб Фонду або страхувальника з подальшим виконанням вимог органів державного нагляду. У двотижневий строк Фонд або страхувальник може оскаржити рішення органів державного нагляду в суді.

7. У разі потреби органи державного нагляду мають право вимагати скликання позачергового засідання правління Фонду. Якщо цю вимогу не буде виконано, органи державного нагляду мають право самі скликати та провести засідання правління Фонду.

За рішенням органу державного нагляду члени правління Фонду в разі невиконання своїх обов'язків можуть бути позбавлені своїх повноважень.

З ініціативи органу державного нагляду може призначатися проведення аудиторської перевірки діяльності Фонду та органів його управління.

Фонд та страхувальники зобов'язані подавати органам державного нагляду або їх уповноваженим усі документи та довідки, необхідні для виконання ними функцій контролю у сфері соціального страхування.

Розділ VII. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2015 року, крім статті 44 цього Закону, яка набирає чинності з 1 липня 2015 року.

2. Установити, що дія абзацу третього частини першої статті 30 цього Закону щодо виплати матеріального забезпечення територіальними органами Фонду поширюється на застрахованих осіб за фактами невиклати їм страхувальниками матеріального забезпечення за страховими випадками, які настали до дня набрання чинності цим Законом.

3. Особливості надання соціальних послуг та виплати матеріального забезпечення за соціальним страхуванням внутрішньо переміщеним особам (громадянам України, які переселилися з тимчасово окупованої території, території проведення антитерористичної операції або зони надзвичайної ситуації) визначаються Кабінетом Міністрів України.

4. Утворити Фонд соціального страхування України, реорганізувавши шляхом злиття Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

Утворити робочі органи виконавчої дирекції Фонду, реорганізувавши шляхом злиття відповідних робочих органів виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та робочих органів виконавчої дирекції Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та його відділень.

5. Фонд соціального страхування України та його робочі органи є правонаступниками Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, його виконавчої дирекції та управлінь виконавчої дирекції цього Фонду в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, відділення в районах і містах обласного значення — Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, його виконавчої дирекції, відділень виконавчої дирекції цього Фонду в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві і Севастополі, виконавчих дирекцій або уповноважених представників відділень у районах та містах республіканського (Автономної Республіки Крим) та обласного значення.

6. До завершення заходів, пов'язаних з утворенням Фонду соціального страхування України та його робочих органів, виконання функцій та завдань, передбачених цим Законом, забезпечують у межах компетенції відповідні виконавчі дирекції та їх робочі органи Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

7. Фонду соціального страхування України після завершення в установленому законом порядку

реєстрації та відкриття рахунку в органах казначейства забезпечити:

1) фінансування видатків на утримання та забезпечення діяльності виконавчих дирекцій та робочих органів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності (до завершення заходів з їх ліквідації);

2) вжиття заходів з раціонального та ефективного використання майна, що перебувало на балансі виконавчих дирекцій Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та їх робочих органів, реалізацію надлишкового майна, яке не використовується Фондом та його робочими органами.

8. До приведення законодавства України у відповідність із цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

9. Нормативно-правові та розпорядчі акти Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності діють до затвердження відповідних рішень Фондом.

10. Установити, що у разі, якщо потерпілому на виробництві до набрання чинності цим Законом одночасно із щомісячною страховою виплатою призначено пенсію по інвалідності у зв'язку з одним і тим самим нещасним випадком, їх сума не повинна перевищувати середньомісячний заробіток, який потерпілий мав до ушкодження здоров'я. Визначені до 1 квітня 2001 року суми щомісячної страхової виплати та пенсії по інвалідності зменшенню не підлягають.

11. Зупинити з 1 січня 2015 року до стабілізації фінансово-економічного становища держави перерахунок сум щомісячних страхових виплат, який проводиться з 1 березня наступного року у разі зростання у попередньому календарному році середньої заробітної плати у галузях національної економіки за даними центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики. Відновлення такого перерахунку визначається законом.

12. Кабінету Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом:

1) підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про приведення законів України у відповідність із цим Законом;

2) підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України проект Закону України про запровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування;

3) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

4) забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону;

5) забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх

нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;

6) вжити заходів щодо запровадження електронного реєстру листків непрацездатності;

7) вжити заходів щодо формування правління Фонду соціального страхування України за участю репрезентативних на національному рівні всеукраїнських об'єднань профспілок та організацій роботодавців;

8) затвердити схвалений правлінням Фонду соціального страхування України та внесений у встановленому порядку бюджет Фонду на 2015 рік.

13. До приведення законодавства про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування у відповідність із цим Законом, пенсія по інвалідності внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання та пенсія у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, виплачуються за рахунок коштів Пенсійного фонду України».

2. У Кодексі законів про працю України (Відомості Верховної Ради УРСР, 1971 р., додаток до № 50, ст. 375):

1) у статті 24:

частину третю викласти в такій редакції:

«Працівник не може бути допущений до роботи без укладення трудового договору, оформленого наказом чи розпорядженням власника або уповноваженого ним органу, та повідомлення центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України»;

частину четверту виключити;

2) статтю 24¹ виключити;

3) у статті 48:

частину другу доповнити словами «студентів вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів, які проходять стажування на підприємстві, в установі, організації»;

частину третю доповнити другим реченням такого змісту: «Студентам вищих та учням професійно-технічних навчальних закладів трудова книжка оформляється не пізніше п'яти днів після початку проходження стажування»;

4) частини третю і четверту статті 49² викласти в такій редакції:

«Одночасно з попередженням про звільнення у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці власник або уповноважений ним орган пропонує працівникові іншу роботу на тому самому підприємстві, в установі, організації. При відсутності роботи за відповідною професією чи спеціальністю, а також у разі відмови працівника від переведення на іншу роботу на тому самому підприємстві, в установі, організації працівник, на власний розсуд, звертається за допомогою до державної служби зайнятості або працевлаштовується самостійно. У разі якщо вивільнен-

ня є масовим відповідно до статті 48 Закону України «Про зайнятість населення», власник або уповноважений ним орган доводить до відома державної служби зайнятості про заплановане вивільнення працівників.

Державна служба зайнятості інформує працівників про роботу в тій самій чи іншій місцевості за їх професіями, спеціальностями, кваліфікаціями, а у разі їх відсутності — здійснює підбір іншої роботи з урахуванням індивідуальних побажань і суспільних потреб. У разі потреби особу може бути направлено, за її згодою, на професійну перепідготовку або підвищення кваліфікації відповідно до законодавства»;

5) статтю 196 викласти в такій редакції:

«Стаття 196. Додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню

Для працевлаштування молоді, яка закінчила або припинила навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах, звільнилася із строкової військової або альтернативної (невійськової) служби (протягом шести місяців після закінчення або припинення навчання чи служби) і вперше приймається на роботу, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб, яким виповнилося 15 років та які за згодою одного з батьків або особи, яка їх замінює, можуть, як виняток, прийматися на роботу, а також інших категорій осіб, які мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню, підприємствам, установам та організаціям встановлюється квота відповідно до Закону України «Про зайнятість населення»;

6) частину першу статті 232 доповнити пунктом 6 такого змісту:

«6) працівників про оформлення трудових відносин у разі виконання ними роботи без укладення трудового договору та встановлення періоду такої роботи»;

7) у статті 235:

назву викласти в такій редакції:

«Стаття 235. Поновлення на роботі, зміна формулювання причин звільнення, оформлення трудових відносин з працівником, який виконував роботу без укладення трудового договору, та встановлення періоду такої роботи»;

після частини п'ятої доповнити новою частиною такого змісту:

«При винесенні рішення про оформлення трудових відносин з працівником, який виконував роботу без укладення трудового договору, та встановлення періоду такої роботи чи роботи на умовах неповного робочого часу, у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, в установі, організації, орган, який розглядає трудовий спір, одночасно приймає рішення про нарахування та виплату такому працівникові заробітної плати у розмірі не нижче середньої заробітної плати за відповідним видом економічної діяльності у регіоні у відповідному періоді без урахування фактично виплаченої заробітної плати, про нарахування та сплату відповідно до законодавства податку на доходи фізичних осіб та суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за встановлений період роботи».

У зв'язку з цим частину шосту вважати частиною сьомою;

8) частину першу статті 259 викласти в такій редакції:

«Державний нагляд та контроль за додержанням законодавства про працю юридичними особами незалежно від форми власності, виду діяльності, господарювання, фізичними особами — підприємцями, які використовують найману працю, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України»;

9) статтю 265 викласти в такій редакції:

«Стаття 265. Відповідальність за порушення законодавства про працю

Посадові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, винні у порушенні законодавства про працю, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством.

Юридичні та фізичні особи — підприємці, які використовують найману працю, несуть відповідальність у вигляді штрафу в разі:

фактичного допуску працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, та виплати заробітної плати (винагороди) без нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податків — у тридцятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення;

порушення встановлених строків виплати заробітної плати працівникам, інших виплат, передбачених законодавством про працю, більш як за один місяць, виплата їх не в повному обсязі — у трикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення;

недотримання мінімальних державних гарантії в оплаті праці — у десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення;

порушення інших вимог трудового законодавства, крім передбачених абзацами другим — четвертим частини другої цієї статті — у розмірі мінімальної заробітної плати.

Штрафи, накладення яких передбачено частиною другою цієї статті, є фінансовими санкціями і не належать до адміністративно-господарських санкцій, визначених главою 27 Господарського кодексу України.

Штрафи, зазначені у частині другій цієї статті, накладаються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Штрафи, зазначені в абзаці другого частини другої цієї статті, можуть бути накладені центральним органом виконавчої влади, зазначеним у частині четвертій цієї статті, без здійснення заходу державного нагляду (контролю) на підставі рішення суду про оформлення трудових відносин із працівником, який виконував роботу без укладення трудового договору, та встановлення періоду такої роботи чи роботи на умовах неповного робочого часу в разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, в установі, організації.

Виконання постанови центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, покладається на Державну виконавчу службу.

Сплата штрафу не звільняє від усунення порушень законодавства про працю».

3. У Кодексі України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122):

1) статтю 41 викласти в такій редакції:

«Стаття 41. Порушення вимог законодавства про працю та про охорону праці

Порушення встановлених термінів виплати пенсій, стипендій, заробітної плати, виплата їх не в повному обсязі, терміну надання посадовими особами підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та фізичними особами — підприємцями працівникам, у тому числі колишнім, на їхню вимогу документів стосовно їх трудової діяльності на даному підприємстві, в установі, організації чи у фізичної особи — підприємця, необхідних для призначення пенсії (про стаж, заробітну плату тощо), визначеного Законом України «Про звернення громадян», або надання зазначених документів, що містять недостовірні дані, порушення терміну проведення атестації робочих місць за умовами праці та порядку її проведення, а також інші порушення вимог законодавства про працю — тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та громадян — суб'єктів підприємницької діяльності від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, або ті самі діяння, вчинені щодо неповнолітнього, вагітної жінки, одинокого батька, матері або особи, яка їх замінює і виховує дитину віком до 14 років або дитину-інваліда, — тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та громадян — суб'єктів підприємницької діяльності від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Фактичний допуск працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), допуск до роботи іноземця або особи без громадянства та осіб, стосовно яких прийнято рішення про оформ-

лення документів для вирішення питання щодо надання статусу біженця, на умовах трудового договору (контракту) без дозволу на застосування праці іноземця або особи без громадянства — тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, фізичних осіб — підприємців, які використовують найману працю, від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого частиною третьою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, — тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, фізичних осіб — підприємців, які використовують найману працю, від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці, крім порушення, передбаченого частиною шостою цієї статті, — тягне за собою накладення штрафу на працівників від чотирьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та громадян — суб'єктів підприємницької діяльності — від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення встановленого порядку повідомлення (надання інформації) центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, про нещасний випадок на виробництві — тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, фізичних осіб — підприємців, які використовують найману працю, і на фізичних осіб, які не мають статусу підприємців та використовують найману працю, від двадцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»;

2) у статті 165¹:

в абзаці другого частини першої слова «посадових осіб від двадцяти до тридцяти» замінити словами «посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, фізичну особу — підприємця або особу, яка забезпечує себе роботою самостійно, від тридцяти до сорока»;

в абзаці другого частини другої слова «посадових осіб від тридцяти до сорока» замінити словами «посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, фізичну особу — підприємця або особу, яка забезпечує себе роботою самостійно, від сорока до п'ятдесяти»;

в абзаці другого частини третьої слова «посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти» замінити словами «посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, фізичну особу — підприємця або особу, яка забезпечує себе роботою самостійно, від сорока до вісімдесяти»;

в абзаці другого частини четвертої слова «посадових осіб від п'ятдесяти до ста» замінити словами

«посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, фізичну особу — підприємця або особу, яка забезпечує себе роботою самостійно, від вісімдесяти до ста двадцяти»; в абзаці другого частини п'ятої слова «посадових осіб від ста» замінити словами «посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, фізичну особу — підприємця або особу, яка забезпечує себе роботою самостійно, від ста п'ятдесяти»;

3) в абзаці першому частини першої статті 165⁴ слова «від нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності» та «від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань» виключити;

4) у статті 165⁵:

у назві слова «та витратами, зумовленими похованням» виключити;

в абзаці першому частини першої слова «у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» виключити;

5) у частині першій статті 188²³ слова «Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності» замінити словами «Фонду соціального страхування України»;

6) у статті 221 слова та цифри «частиною першою статті 41» замінити словами та цифрами «частинами першою — четвертою статті 41»;

7) у статті 231:

у частині першій слова та цифри «частини друга (крім порушень санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм) і третя статті 41» замінити словами та цифрами «частини п'ята (крім порушень санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм) і шоста статті 41»;

в абзаці першому пункту 1 частини другої слова та цифри «частинами другою (крім порушень санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм) і третьою статті 41» замінити словами та цифрами «частинами п'ятою (крім порушень санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм) і шостою статті 41»;

8) у частині першій та пункті 2 частини другої статті 236 слова та цифри «частиною другою статті 41» замінити словами та цифрами «частиною п'ятою статті 41»;

9) статтю 244¹⁰ викласти в такій редакції:

«Стаття 244¹⁰. Органи Фонду соціального страхування України

розглядають справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності (стаття 165⁴), про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (стаття 165⁵), а також перешкоджанням уповноваженим особам органів Фонду со-

ціального страхування України у здійсненні перевірок (стаття 188²³).

Від імені Фонду соціального страхування України розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право керівник виконавчої дирекції Фонду, його заступники, керівники робочих органів виконавчої дирекції Фонду та їх заступники»;

10) статтю 244¹¹ виключити;

11) в абзаці «центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю (частина перша статті 41, статті 41¹–41³, 188¹)» пункту 1 частини першої статті 255 слова «частина перша» замінити словами «частини перша — четверта».

4. У статті 92 **Лісового кодексу України** (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 21, ст. 170):

1) частину другу викласти в такій редакції:

«Посадові особи державної лісової охорони підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

2) частини третю, шосту — восьму та десяту виключити;

3) у частині одинадцятій слова «виплати допомоги у разі загибелі чи отриманні тілесних ушкоджень» виключити.

5. У **Кримінальному кодексі України** (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25–26, ст. 131):

1) статтю 172 викласти в такій редакції:

«Стаття 172. Грубе порушення законодавства про працю

1. Незаконне звільнення працівника з роботи з особистих мотивів чи у зв'язку з повідомленням ним про порушення вимог Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» іншою особою, а також інше грубе порушення законодавства про працю —

караються штрафом від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, або виправними роботами на строк до двох років.

2. Ті самі дії, якщо вони вчинені повторно, або щодо неповнолітнього, вагітної жінки, одинокого батька, матері або особи, яка їх замінює і виховує дитину віком до 14 років або дитину-інваліда, — караються штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років, або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців»;

2) у статті 212¹:

в абзаці другому частини першої слова «від п'ятисот до тисячі п'ятисот» замінити словами «від однієї тисячі до двох тисяч»;

в абзаці другому частини другої слова «від тисячі п'ятисот» замінити словами «від двох тисяч»;

в абзаці другому частини третьої слова «від десяти тисяч» замінити словами «від п'ятнадцяти тисяч».

6. У частині другій статті 28 Закону України «**Про свободу совісті та релігійні організації**» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 25, ст. 283; Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 13, ст. 66; 2003 р., № 10–11, ст. 87) слова «Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності» замінити словами «Фонду соціального страхування України».

7. У статті 20² Закону України «**Про охорону навколишнього природного середовища**» (Відомості Верховної Ради України, 1991 р., № 41, ст. 546; 2013 р., № 46, ст. 640):

частину четверту викласти в такій редакції:

«Посадові особи спеціальних підрозділів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

частини п'яту — сьому виключити.

8. У статті 50 Закону України «**Про прокуратуру**» (Відомості Верховної Ради України, 1991 р., № 53, ст. 793 із наступними змінами):

частину четверту викласти в такій редакції:

«Працівники прокуратури підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

частину п'яту виключити.

9. У тексті Закону України «**Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом**» (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 32–33, ст. 413 із наступними змінами) слова «Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності» та «Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України» у всіх відмінках замінити словами «Фонд соціального страхування України» у відповідному відмінку.

10. У статті 17 Закону України «**Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні**» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 13, ст. 110 із наступними змінами):

частини першу — третю та восьму виключити;

частину сьому викласти в такій редакції:

«Службові особи органу державного фінансового контролю підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

11. Частину третю статті 7 Закону України «**Про колективні договори і угоди**» (Відомості Верховної Ради

України, 1993 р., № 36, ст. 361) доповнити словами «зокрема щодо дитячого оздоровлення та придбання новорічних подарунків для дітей працівників тощо».

12. У статті 29 Закону України «**Про Антимонопольний комітет України**» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 50, ст. 472 із наступними змінами):

частину другу викласти в такій редакції:

«Працівники Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень, службові обов'язки яких полягають у безпосередньому виконанні функцій, визначених статтею 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

частини третю та п'яту виключити.

13. У статті 32 Закону України «**Про захист прав споживачів**» (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 7, ст. 84; 2014 р., № 4, ст. 61):

частину другу викласти в такій редакції:

«2. Службові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів, підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

абзац другий частини третьої виключити.

14. У Законі України «**Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні**» (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 4, ст. 18; 2006 р., № 22, ст. 199):

1) частину першу статті 11 після слів «цільовими програмами» доповнити словами «територіальними та місцевими програмами»;

2) у статті 16:

частину третю викласти в такій редакції:

«Громадяни похилого віку, які зберегли працездатність і бажають працювати, у разі звернення до державної служби зайнятості мають право на соціальні послуги з пошуку підходящої роботи, професійної переорієнтації, інформаційні та консультаційні послуги з питань зайнятості населення та соціального страхування. Працівники похилого віку мають право на профілактичні заходи та допомогу по частковому безробіттю відповідно до закону»;

доповнити частиною четвертою такого змісту:

«Громадяни похилого віку, які не досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», у разі їх реєстрації в установленому порядку як безробітних мають право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги на випадок безробіття за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття».

15. Частину третю статті 38 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 27, ст. 218) викласти в такій редакції:

«Працівники державної санітарно-епідеміологічної служби підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

16. У статті 35 Закону України «Про оплату праці» (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 17, ст. 121 із наступними змінами):

частину першу викласти в такій редакції:

«Контроль за додержанням законодавства про оплату праці здійснюють:

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю;

органи доходів і зборів»;

доповнити частиною шостою такого змісту:

«Громадський контроль за додержанням законодавства про оплату праці здійснюють професійні спілки та їх об'єднання».

17. Частину третю статті 16 Закону України «Про лікарські засоби» (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 22, ст. 86 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

«Посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості та безпеки лікарських засобів, підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

18. У статті 33 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 37, ст. 449):

частину другу викласти в такій редакції:

«2. Державні інспектори підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

абзац перший частини четвертої виключити.

19. Частину п'яту статті 20 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 20, ст. 99) викласти в такій редакції:

«Уповноважений і його представники, які працюють на постійній основі, підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

20. В **Основах законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування** (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 23, ст. 121 із наступними змінами):

1) частину третю статті 2 викласти в такій редакції:

«Завданням законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування є встановлення гарантій щодо захисту прав та інтересів громадян, які ма-

ють право на пенсію, а також на інші види соціального захисту, що включають право на забезпечення їх у разі хвороби, постійної або тимчасової втрати працездатності, безробіття з незалежних від них обставин, необхідності догляду за дитиною-інвалідом, хворим членом сім'ї, смерті громадянина та членів його сім'ї тощо»;

2) у статті 4:

абзац третій частини першої викласти в такій редакції:

«страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності»;

у частині другій слово «окремими» виключити;

3) абзац п'ятий статті 5 викласти в такій редакції:

«обов'язковості фінансування страховими фондами витрат, пов'язаних із наданням матеріального забезпечення та соціальних послуг, у обсягах, передбачених законами про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

4) частину п'яту статті 6 викласти в такій редакції:

«Страховиками є цільові страхові фонди з:

пенсійного страхування;

страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, медичного страхування; страхування на випадок безробіття»;

5) у частині другій статті 7 слова «з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування» замінити словами «за видами»;

6) друге речення частини першої статті 9 викласти в такій редакції: «Особливості обчислення страхового стажу за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування визначаються законом»;

7) у частині другій статті 11 слова «з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування» замінити словами «про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

8) у статті 14:

у частині першій слово «окремими» замінити словами «за визначеними законом»;

у частині сьомій слова «з окремих видів» замінити словами «за видами»;

9) у статті 15:

у частинах другій і п'ятій слова «з окремих видів» замінити словами «за видами»;

у частині четвертій:

абзац шостий викласти в такій редакції:

«призначає та звільняє директора виконавчої дирекції фонду, погоджує кандидатури його заступників у порядку, визначеному законами України за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування»;

абзац восьмий виключити;

10) у частині третій статті 16 слова «з окремих видів» замінити словами «за видами»;

11) статтю 17 викласти в такій редакції:

«Стаття 17. Нагляд у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування

Державний нагляд у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування здійснює

уповноважений Кабінетом Міністрів України центральний орган виконавчої влади (далі — центральний орган виконавчої влади) та інші органи, визначені законом»;

12) у другому реченні статті 20 слова «відповідними законами з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування» замінити словами «законами про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

13) у статті 22 слова «з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування» замінити словами «про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

14) у статті 25:

у частині першій:

пункт 1 доповнити абзацами шостим і сьомим такого змісту:

«пенсія по інвалідності внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання;

пенсія у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання»;

пункт 3 викласти в такій редакції:

«3) страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності;

допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною);

допомога по вагітності та пологах»;

абзаци шостий та сьомий пункту 4 виключити;

абзац п'ятий пункту 5 викласти в такій редакції:

«дотація роботодавцю для працевлаштування безробітних, у тому числі молоді на перше робоче місце»;

у частині другій слова «з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування» замінити словами «про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

у частині третій слова «з окремих видів» замінити словами «за видами»;

15) у статті 26:

абзац третій частини першої викласти в такій редакції:

«вагітність та пологи»;

у частині другій слова «з окремих видів» замінити словами «за видами»;

частину четверту виключити;

16) у статті 31 слова «в законах України з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування» замінити словами «в законах про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

21. У статті 16 Закону України «**Про державну виконавчу службу**» (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 36—37, ст. 243):

частину першу викласти в такій редакції:

«Державні виконавці підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

частини другу, третю та п'яту виключити.

22. У статті 20 Закону України «**Про захист рослин**» (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 50—51, ст. 310):

частину другу викласти в такій редакції:

«Спеціалісти із захисту рослин підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

частину третю виключити.

23. Частину третю статті 11 Закону України «**Про гідрометеорологічну діяльність**» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 16, ст. 95) викласти в такій редакції:

«Працівники національної гідрометеорологічної служби підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

24. У статті 40 Закону України «**Про мисливське господарство та полювання**» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 18, ст. 132 із наступними змінами):

частину першу викласти в такій редакції:

«Посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства, посадові особи та егері користувачів мисливських угідь, уповноважені на охорону державного мисливського фонду, підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

частини другу — четверту виключити.

25. У статті 39 Закону України «**Про дипломатичну службу**» (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 5, ст. 29; 2011 р., № 31, ст. 296):

частину першу викласти в такій редакції:

«Працівники дипломатичної служби підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

частини третю — шосту виключити.

26. У статті 60 Закону України «**Про тваринний світ**» (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 14, ст. 97 із наступними змінами):

частину п'яту викласти в такій редакції:

«Державні інспектори спеціальних підрозділів підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

частину шосту виключити.

27. У Законі України «**Про охорону праці**» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 2, ст. 10):

частину четверту статті 19 викласти в такій редакції:

«На підприємствах, що утримуються за рахунок бюджету, розмір витрат на охорону праці встановлюється у колективному договорі з урахуванням фінансових можливостей підприємства, установи, організації»;

у тексті Закону слова «Фонд соціального страхування від нещасних випадків» у всіх відмінках замінити словами «Фонд соціального страхування України» у відповідному відмінку.

28. Абзац шістнадцятий частини першої статті 1 Закону України «**Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців**» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 31—32, ст. 263 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

«фонди соціального страхування — Фонд соціального страхування України та Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття».

29. У статті 13 Закону України «**Про державний контроль за використанням та охороною земель**» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 39, ст. 350):

частину третю викласти в такій редакції:

«Посадові особи спеціально уповноважених органів виконавчої влади у сфері державного контролю за використанням та охороною земель підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

частини четверту — сьому виключити.

30. Частину другу статті 2 Закону України «**Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності**» (Відомості Верховної Ради України, 2007 р., № 29, ст. 389; 2014 р., № 36, ст. 1186) доповнити словами «державного нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення».

31. Статтю 24 Закону України «**Про оздоровлення та відпочинок дітей**» (Відомості Верховної Ради України, 2008 р., № 45, ст. 313; 2009 р., № 41, ст. 597) доповнити частиною третьою такого змісту:

«Оздоровлення дітей інших категорій, в тому числі дітей працюючих осіб, здійснюється за рахунок коштів підприємств, установ та організацій (відповідно до колективних договорів і угод), професійних спілок і фондів, добровільних внесків юридичних та фізичних осіб, інших джерел».

32. У Законі України «**Про фізичну культуру і спорт**» (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., № 7, ст. 50; 2014 р., № 2—3, ст. 41):

1) у частині шостій статті 10 слова «Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності» виключити;

2) абзац другий частини другої статті 47 виключити.

33. У Законі України «**Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування**» (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 2—3, ст. 11 із наступними змінами):

1) у частині першій статті 1:

у пункті 2 слова «та членів їхніх сімей» виключити; доповнити пунктом 12 такого змісту:

«12) основне місце роботи — місце роботи, де працівник працює на підставі укладеного трудового дого-

вору, де знаходиться (оформлена) його трудова книжка, до якої вноситься відповідний запис про роботу»;

2) у частині першій статті 4:

у пункті 4 слова «та члени сімей цих осіб, які беруть участь у провадженні ними підприємницької діяльності» виключити;

пункт 5 викласти в такій редакції:

«5) особи, які провадять незалежну професійну діяльність, а саме наукову, літературну, артистичну, художню, освітню або викладацьку, а також медичну, юридичну практику, в тому числі адвокатську, нотаріальну діяльність, або особи, які провадять релігійну (місіонерську) діяльність, іншу подібну діяльність та отримують дохід від цієї діяльності»;

3) пункт 4 частини другої статті 6 після слів «подавати звітність» доповнити словами «та сплачувати»;

4) у частині першій статті 7:

у пункті 1:

абзац перший після слова «нарахованої» доповнити словами «кожній застрахованій особі»;

абзац другий після слів «грошового забезпечення» доповнити словами «кожної застрахованої особи»;

пункти 2 і 3 викласти в такій редакції:

«2) для платників, зазначених у пунктах 4 (крім фізичних осіб — підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування) та 5 частини першої статті 4 цього Закону, — на суму доходу (прибутку), отриманого від їх діяльності, що підлягає обкладенню податком на доходи фізичних осіб. При цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску за місяць, у якому отримано дохід (прибуток).

У разі якщо таким платником не отримано дохід (прибуток) у звітному році або окремому місяці звітного року, такий платник має право самостійно визначити базу нарахування, але не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, встановленої цим Законом. При цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску;

3) для платників, зазначених у пункті 4 частини першої статті 4 цього Закону, які обрали спрощену систему оподаткування, — на суми, що визначаються такими платниками самостійно для себе, але не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, встановленої цим Законом. При цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску»;

5) у статті 8:

частину п'яту доповнити абзацами такого змісту:

«У разі якщо база нарахування єдиного внеску (крім винагороди за цивільно-правовими договорами) не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід), сума єдиного внеску розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід), та ставки єдиного внеску, встановленої для відповідної категорії платника.

При нарахуванні заробітної плати (доходів) фізичним особам з джерел не за основним місцем роботи ставки єдиного внеску, встановлені цією частиною, застосовуються до визначеної бази нарахування незалежно від її розміру без застосування коефіцієнта бази нарахування»;

частину шосту доповнити абзацом такого змісту:

«У разі якщо база нарахування єдиного внеску не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (грошове забезпечення, дохід), сума єдиного внеску розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (грошове забезпечення, дохід), та ставки єдиного внеску, встановленої для відповідної категорії платника»;

частину одинадцяту доповнити абзацом шостим такого змісту:

«У разі якщо база нарахування єдиного внеску не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід, сума єдиного внеску розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід (прибуток), та ставки єдиного внеску, встановленої для відповідної категорії платника»;

6) в абзаці третьому частини восьмої статті 9 слова «та членів сімей таких осіб, які беруть участь у провадженні ними підприємницької діяльності» виключити;

7) у статті 10:

друге речення абзацу першого частини п'ятої доповнити словами «(крім осіб, зазначених в абзацах другому — четвертому частини першої цієї статті)»;

абзац четвертий замінити шістьма абзацами такого змісту:

«єдиний внесок для осіб, зазначених в абзацах третьому — п'ятому частини першої цієї статті, які виявили бажання брати участь у декількох видах загальнообов'язкового державного соціального страхування, єдиний внесок до частини бази нарахування єдиного внеску, що не перевищує двократного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць нарахування, встановлюється у розмірі:

у загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванні та загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні на випадок безробіття єдиний внесок встановлюється у розмірі 34,8 відсотка визначеної для цієї категорії осіб бази нарахування єдиного внеску;

у загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванні, загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні на випадок безробіття та загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності єдиний внесок встановлюється у розмірі 36,5 відсотка визначеної для цієї категорії осіб бази нарахування єдиного внеску;

у загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванні, загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні на випадок безробіття, загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, єдиний внесок встановлюється у розмірі 36,41 відсотка визначеної для цієї категорії осіб бази нарахування єдиного внеску;

у разі якщо зазначені особи виявили бажання бути застрахованими за всіма видами загальнообов'язкового державного соціального страхування (пенсійним, на випадок безробіття, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності), єдиний внесок встановлюється у розмірі 38,11 відсотка визначеної для цієї категорії осіб бази нарахування єдиного внеску.

У разі якщо база нарахування єдиного внеску для випадків, зазначених у цій частині, не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід (прибуток), сума єдиного внеску розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід (прибуток), та обраної ставки єдиного внеску»;

8) у частині одинадцятій статті 25:

у пункті 2 цифри «10» замінити цифрами «20»;

у пункті 3 цифру і слово «5 відсотків» замінити цифрами і словом «10 відсотків»;

доповнити пунктом 7 такого змісту:

«7) за неподання, несвоечасне подання, подання не за встановленою формою звітності, передбаченої цим Законом, органом доходів і зборів здійснюється накладення штрафу в розмірі 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за кожне таке неподання, несвоечасне подання або подання не за встановленою формою.

Ті самі дії, вчинені платником єдиного внеску, до якого протягом року було застосовано штраф за таке порушення, — тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 60 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за кожне таке неподання, несвоечасне подання або подання не за встановленою формою звітності, передбаченої цим Законом».

34. У пункті 18 частини першої статті 5 Закону України «Про судовий збір» (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 14, ст. 87) слова «Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності» замінити словами «Фонду соціального страхування України».

35. У пункті 7 частини першої статті 31 Закону України «Про Ряду міністрів Автономної Республіки Крим» (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 2—3, ст. 3) слова «Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних

захворювань України» замінити словами «Фонду соціального страхування України».

36. Абзац другий частини першої статті 3 Закону України «Про особливості здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо фізичних осіб — підприємців та юридичних осіб, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності» (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 49, ст. 558) викласти в такій редакції:

«органи державного нагляду (контролю), їх посадові особи проводять планові та позапланові заходи державного нагляду (контролю) за додержанням санітарного законодавства, законодавства про працю, зайнятість (у тому числі зайнятість та працевлаштування інвалідів), про рекламу щодо реклами про вакансії (прийом на роботу), про загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати матеріального забезпечення страхових виплат, надання соціальних послуг».

37. У частині першій статті 1 Закону України «Про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу — учасників Державного концерну «Укроборонпром» та забезпечення їх стабільного розвитку» (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., № 32, ст. 413) слова «Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (далі — соціальні фонди)» замінити словами «Фонду соціального страхування України та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (далі — фонди соціального страхування)».

38. У розділі «Обсяги та джерела фінансування» **Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки**, затвердженої Законом України «Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки» (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 10, ст. 112):

у частині першій слова «Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України» виключити;

частину другу виключити.

39. У назві та тексті Закону України «Про погашення заборгованості державних підприємств вугільної галузі із сплати страхових внесків та штрафних санкцій (пені) до Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України» (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 13, ст. 220) слова «Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України» у всіх відмінках замінити словами «Фонд

соціального страхування України» у відповідному відмінку.

40. У частині другій статті 7 Закону України «Про утилізацію транспортних засобів» (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 20–21, ст. 719) слова «управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України» замінити словами «робочим органом Фонду соціального страхування України».

41. У статті 22 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 47, ст. 2051):

частину другу доповнити абзацом другим такого змісту:

«Особи начальницького складу та працівники Національного бюро підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

частини четверту та п'яту виключити.

42. У статті 15 Закону України «Про запобігання корупції» (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 49, ст. 2056):

частину першу викласти в такій редакції:

«1. Члени та працівники апарату Національного агентства підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

частину третю виключити.

43. Частину першу статті 84 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII викласти в такій редакції:

«1. Прокурор підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

44. Статтю 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII доповнити частиною десятою такого змісту:

«10. Внутрішньо переміщені особи з тимчасово окупованої території мають право на отримання матеріального забезпечення, страхових виплат та соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, безпосередньо у робочих органах Фонду соціального страхування України за фактичним місцем проживання, перебування.

Матеріальне забезпечення, страхові виплати призначаються за наявності необхідних документів, що підтверджують право на ці виплати, а в разі їх відсутності — за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування у порядку, встановленому правлінням Фонду соціального страхування України.

У разі відсутності в зазначеному Реєстрі необхідних відомостей матеріальне забезпечення, страхові виплати надаються у мінімальному розмірі, встановленому правлінням Фонду соціального страхування України, з наступним перерахуванням сум матеріального забезпечення після надходження документів, що підтверджують право застрахованих осіб на їх надання».

II. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2015 року, крім підпунктів 3, 5, 9 та 10 пункту 3 розділу I цього Закону, які набирають чинності з 1 квітня 2015 року.

2. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 14, ст. 71 із наступними змінами).

3. Установити, що з 1 січня 2015 року при нарахуванні заробітної плати (доходів) фізичним особам та/або при нарахуванні винагороди за цивільно-правовими договорами ставки єдиного внеску, встановлені частиною п'ятою статті 8 та статтею 10 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» для платників єдиного внеску, визначених в абзацах другого та третього пункту 1 частини першої статті 4 та статті 10, застосовуються з коефіцієнтом 0,4 (крім виключень, передбачених цією частиною), у випадку, якщо платником виконуються одночасно такі умови:

1) загальна база нарахування єдиного внеску за місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід) та/або винагорода за цивільно-правовими договорами, в 2,5 разу або більше перевищує загальну середньомісячну базу нарахування єдиного внеску платника за 2014 рік; або якщо загальна база нарахування єдиного внеску не перевищує в 2,5 разу, або більше загаль-

ну середньомісячну базу нарахування єдиного внеску платника за 2014 рік, то платник замість коефіцієнта 0,4 застосовує коефіцієнт, що розраховується шляхом ділення загальної середньомісячної бази нарахування єдиного внеску платника за 2014 рік на загальну базу нарахування єдиного внеску за місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід) та/або винагорода, за цивільно-правовими договорами (але в будь-якому випадку коефіцієнт не може бути менше 0,4);

2) середня заробітна плата по підприємству збільшилася мінімум на 30 відсотків у порівнянні з середньою заробітною платою за 2014 рік;

3) середній платіж на одну застраховану особу після застосування коефіцієнта складе не менше ніж 700 гривень;

4) середня заробітна плата по підприємству складе не менше трьох мінімальних заробітних плат.

З 1 січня 2016 року при нарахуванні заробітної плати (доходів) фізичним особам та/або при нарахуванні винагороди за цивільно-правовими договорами ставки єдиного внеску, встановлені частиною п'ятою статті 8 та статтею 10 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» для платників єдиного внеску, визначених в абзацах другого та третього пункту 1 частини першої статті 4 та статті 10, застосовуються з коефіцієнтом 0,6.

4. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

1) підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

2) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

3) забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону;

4) забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

*м. Київ
28 грудня 2014 року
№ 77-VIII*

Президент України П. ПОРОШЕНКО

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ*

Запропоновані Методичні рекомендації можуть бути корисними для працівників територіальних управлінь Держгірпромнагляду як практичний посібник з питань організації проведення розслідування (спеціального розслідування) нещасних випадків на виробництві.

1. Ці Методичні рекомендації є посібником з розслідування та ведення обліку нещасних випадків, що сталися з працівниками на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форми власності або їх філіях, представництвах, інших відокремлених підрозділах (далі — підприємства), відповідно до Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1232 (далі — Порядок).

2. Методичні рекомендації спрямовані на оптимізацію процедури проведення розслідування і ведення обліку нещасних випадків, надання практичної допомоги з цих питань працівникам територіальних органів Держгірпромнагляду України (далі — територіальне управління).

3. Методичні рекомендації містять роз'яснення (коментарі) окремих вимог Порядку, які надавались Держгірпромнаглядом України.

4. Відповідно до вимог пп. 36, 38 Порядку спеціальне розслідування нещасного випадку проводиться комісією, утвореною територіальним управлінням. Такому розслідуванню підлягають:

- нещасні випадки зі смертельними наслідками;
- групові нещасні випадки, які сталися одночасно з двома і більше працівниками, незалежно від ступеня тяжкості отриманих ними травм;
- випадки смерті працівників на підприємстві;
- випадки зникнення працівників під час виконання трудових (посадових) обов'язків;
- нещасні випадки, що спричинили тяжкі наслідки, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого (за рішенням територіального управління щодо спеціального розслідування).

5. Про кожний вищезазначений випадок роботодавець зобов'язаний надати територіальному управлінню письмове повідомлення про нещасний випадок (далі — Повідомлення) протягом трьох годин з часу його одержання від безпосереднього керівника робіт на робочому місці, де стався випадок.

Причину несвоєчасної передачі інформації щодо настання нещасного випадку роботодавець зобов'язаний зазначити в п. 12 Повідомлення (додаток 2 до Порядку). У разі несвоєчасного надання територіальному управлінню Повідомлення, відсутності пояснення щодо причини несвоєчасної передачі інформації в п. 12 Повідомлення, необґрунтованої причини затримки надання Повідомлення, відсутності вжитих заходів до безпосереднього керівника робіт у разі, якщо він не виконав вимоги Порядку, територіальне управління в установленому порядку приймає рішення щодо притягнення роботодавця до відповідальності. Постанова про притягнення роботодавця до адміністративної відповідальності приймається начальником відділу розслідування за ст. 41, ч. 3 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі — КУпАП).

6. У разі якщо за результатами спеціального розслідування встановлено, що нещасний випадок не підпадає під дію Порядку, комісія складає тільки акт за формою Н-5. У розділі 6 «Висновок комісії» спеціальна комісія робить відповідний висновок та надає пропозиції щодо проведення розслідування згідно з Порядком розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22.03.2001 № 270.

7. Спеціальне розслідування нещасних випадків, що спричинили тяжкі наслідки, проводиться за рішенням територіального управління, прийнятим залежно від характеру і ступеня тяжкості травми (п. 36 Порядку). Рішення приймається протягом доби з часу реєстрації Повідомлення в територіальному управлінні. Повідомлення (письмове звернення роботодавця щодо прийняття рішення) реєструється у відділі персоналу, юридичного забезпечення та діловодства і після розгляду начальником територіального управління або його заступником з відповідною резолюцією одразу ж спрямовується до відділу розслідування нещасних випадків та обліку травматизму (далі — відділ розслідування) для виконання.

Рішення приймається начальником територіального управління або його заступником за погодженням з начальником відділу розслідування або начальником відповідної державної інспекції нагляду.

У разі відсутності висновку лікувально-профілактичного закладу про ступінь тяжкості травми рішення щодо розслідування (спеціального розслідування) такого випадку приймається територіальним управлінням на підставі характеру травми, зазначеного в п. 6 Повідомлення про нещасний випадок, і наявності її в Класифікаторі

*До статті О. Савченка «Недоліки розслідувань», надрукованої у цьому номері журналу

розподілу травм, затвердженого наказом МОЗ України від 04.07.2007 № 370.

Після утворення комісії (спеціальної комісії) голова направляє до лікувально-профілактичного закладу, де перебуває потерпілий, письмовий запит з проханням надати висновок про ступінь тяжкості травми із зазначенням коду діагнозу згідно з МКХ-10 (пп. 9, 44 Порядку).

У разі прийняття рішення щодо розслідування нещасного випадку, що спричинив тяжкі наслідки, комісією, утвореною роботодавцем, роботодавцеві надається письмова відповідь протягом доби з часу реєстрації в територіальному управлінні повідомлення про нещасний випадок (письмового звернення).

Відповідь готується відділом розслідування і надається на підпис начальнику територіального управління або його заступнику (за відповідним напрямом) після погодження з начальником відділу розслідування. Підписана відповідь з рішенням територіального управління реєструється у відділі персоналу, юридичного забезпечення та діловодства і надсилається роботодавцю поштою або видається йому чи уповноваженому представнику під підпис у відділі розслідування.

Відділ розслідування веде облік виданих роботодавцям рішень щодо розслідування нещасних випадків, що спричинили тяжкі наслідки, здійснює контроль за своєчасністю та об'єктивністю їх розслідування, підготовкою матеріалів, вжиттям заходів щодо усунення причин настання нещасних випадків.

8. Нещасні випадки, що підлягають спеціальному розслідуванню і які сталися з представниками підприємств, їх філій, представництв та інших відокремлених і структурних підрозділів під час виконання трудових обов'язків, у т.ч. за межами області, де суб'єкт господарювання пройшов державну реєстрацію як юридична особа, розслідуються територіальним управлінням за місцем їх настання (крім нещасних випадків, що сталися внаслідок катастрофи, аварії чи пригоди (події) на транспорті, а також під час перебування працівника у відрядженні за кордоном).

Повідомлення про зазначені нещасні випадки надає по програмі ІС «Повідомлення» (розробник — ДУ «Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці») та бере на облік (у разі коли нещасний випадок визнано таким, що пов'язаний з виробництвом) територіальне управління за місцем їх настання. Відділом розслідування протягом доби після отримання від роботодавця за встановленою формою повідомлення про нещасний випадок надсилається до відповідного територіального управління.

9. Відділ розслідування організовує проведення розслідування нещасного випадку:

- який стався з фізичною особою — підприємцем чи особою, що забезпечує себе роботою са-

мостійно і не застрахована у Пенсійному фонді України як платник єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (п. 13 Порядку);

- якщо факт настання нещасного випадку встановлено рішенням суду (п. 23 Порядку).

Посадові особи відділу розслідування очолюють комісію з розслідування вказаних нещасних випадків. Розслідування проводиться протягом трьох робочих днів з моменту її утворення (п. 14 Порядку).

10. Звернення роботодавця стосовно надання територіальним управлінням письмового погодження на продовження терміну розслідування нещасного випадку (п. 14 Порядку) реєструється у відділі персоналу, юридичного забезпечення та діловодства і після розгляду начальником територіального управління або його заступником з відповідною резолюцією одразу ж спрямовується до відділу розслідування для виконання.

Підставою для надання роботодавцеві письмового погодження на продовження терміну розслідування є:

- виникнення потреби у проведенні лабораторних досліджень, експертизи, випробувань для встановлення обставин і причин настання нещасного випадку;

- відсутність відомостей про обставини і причини катастрофи, аварії чи події (пригоди) на транспорті, що призвела до настання нещасного випадку, а також осіб, які допустили порушення.

Письмова відповідь роботодавцеві надається протягом доби з часу реєстрації звернення в територіальному управлінні. Територіальне управління може надати письмове погодження на продовження строку розслідування і з інших підстав у разі необхідності з'ясування об'єктивних обставин та причин настання нещасного випадку.

Територіальне управління за результатами розгляду звернення роботодавця може погодити продовження строку розслідування (до усунення підстав, з яких було погоджено його продовження).

Відповідь готується відділом розслідування та реєструється у відділі персоналу, юридичного забезпечення та діловодства і надсилається роботодавцеві поштою або видається йому чи уповноваженому представникові під підпис у відділі розслідування. Відділ розслідування веде облік виданих роботодавцям письмових погоджень або відмов на продовження терміну розслідування нещасного випадку.

11. Після надходження до територіального управління від лікувально-профілактичного закладу на паперовому носії екстреного повідомлення про звернення потерпілого з посиланням на нещасний випадок на виробництві за формою згідно з додатком 1 до Порядку або від

станції швидкої медичної допомоги письмового повідомлення про нещасний випадок на виробництві вони реєструються у спеціальному журналі, який знаходиться у відділі розслідування, та спрямовуються до відповідних державних інспекцій за напрямом нагляду для здійснення ними контролю за своєчасністю та об'єктивністю проведення роботодавцем розслідування нещасного випадку, підготовкою матеріалів розслідування, веденням обліку нещасних випадків, вжиттям заходів до усунення причин нещасних випадків (п. 33 Порядку).

У разі якщо до територіального управління не надійшли від роботодавця протягом п'яти робочих днів з часу настання нещасного випадку матеріали розслідування (акти за формою Н-5 та Н-1 у разі визнання випадку таким, що пов'язаний з виробництвом) або повідомлення (про випадки, що підлягають спеціальному розслідуванню), такі нещасні випадки можна розглядати як приховані.

Згідно з п. 34 Порядку посадові особи державних інспекцій нагляду у разі приховування факту настання нещасного випадку приймають рішення щодо видачі роботодавцеві припису за формою Н-9 згідно із зразком (додаток 10 до Порядку), а також розглядають питання щодо притягнення роботодавця до адміністративної відповідальності (ч. 3 ст. 41 КУпАП).

12. Примірники затверджених актів за формою Н-5 і Н-1, надіслані роботодавцем до територіального управління (п. 19 Порядку), реєструються у відділі персоналу, юридичного забезпечення та діловодства і з відповідною резолюцією начальника територіального управління або його заступника спрямовуються безпосередньо або через відділ розслідування до державних інспекцій за напрямом нагляду для здійснення ними контролю за своєчасністю та об'єктивністю проведення розслідування, підготовкою матеріалів розслідування, веденням обліку нещасних випадків, вжиттям заходів до усунення причин нещасних випадків (п. 33 Порядку). Акти підлягають обліку в державних інспекціях у журналі (додаток 7 до Порядку).

13. Посадові особи державних інспекцій нагляду перевіряють затверджені роботодавцем акти за формою Н-5 і Н-1 і, у разі незгоди з висновками про обставини і причини настання нещасного випадку, приймають рішення щодо видачі роботодавцеві припису за формою Н-9.

14. Реєстрація приписів за формою Н-9 здійснюється у відділі розслідування. Після складання припису та перед видачею його роботодавцеві текст припису надається на погодження начальнику відділу розслідування. Посадова особа територіального управління, яка видала припис за формою Н-9, здійснює контроль за видачею роботодавцем у п'ятиденний строк наказу про

вжиття зазначених у приписі заходів та притягненням до відповідальності працівників, які допустили порушення вимог законодавства про охорону праці.

15. Посадові особи територіального управління в установленому порядку притягують до адміністративної відповідальності роботодавців за:

- несвоєчасність та необ'єктивність проведення розслідування нещасних випадків, невжиття заходів до усунення причин їх настання (п. 33 Порядку, ч. 2 ст. 41 КУпАП);
- невиконання у встановлений термін приписів за формою Н-9 (п. 33 Порядку).

СПЕЦІАЛЬНЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

1. Оригінал повідомлення про нещасний випадок зі смертельним наслідком з резолюцією начальника територіального управління або його заступника залишається у відділі розслідування для формування електронного повідомлення і його подальшої передачі до Держгірпромнагляду України (п. 37 Порядку) та організації спеціального розслідування нещасного випадку.

2. Підготовку проекту наказу з утворення спеціальної комісії виконує відповідна державна інспекція нагляду, посадовій особі якої доручається очолити комісію з розслідування нещасного випадку.

Кандидатура голови спеціальної комісії вноситься до наказу за погодженням з начальником відділу розслідування або за його пропозицією.

3. Спеціальна комісія повинна бути утворена протягом доби з часу надходження повідомлення про нещасний випадок від роботодавця і отримання погодження (письмового підтвердження) з органів, представники яких повинні входити до її складу згідно з п. 38 Порядку. До зазначених органів направляються факсом і поштою звернення територіального управління щодо надання письмового підтвердження участі у спеціальному розслідуванні, із зазначенням прізвища, ім'я та по батькові, посади та місця роботи члена комісії.

4. Склад комісії, залежно від того, який випадок розслідується, визначено Порядком:

- п. 13 — випадок, що стався з фізичною особою — підприємцем чи особою, яка забезпечує себе роботою самостійно та не застрахована у Пенсійному фонді України;
- п. 23 — факт настання нещасного випадку встановлено рішенням суду;
- п. 36 — нещасні випадки зі смертельними наслідками, групові нещасні випадки, які сталися одночасно з двома і більше працівниками, випадки смерті працівників на підприємстві, випадки зникнення працівників під час виконання трудових (посадових) обов'язків, нещасні випадки, що спричинили тяжкі наслідки, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого.

5. Накази про утворення спеціальної комісії, про подовження строку спеціального розслідування, про внесення змін до складу комісії після погодження надаються на підпис начальнику територіального управління (п. 38 Порядку).

Підписані начальником територіального управління накази реєструються у відділі розслідування, де зберігається примірник з підписами посадових осіб, які його погоджували.

6. Голова спеціальної комісії письмово інформує потерпілого, членів його сім'ї або уповноважену особу, яка представляє його інтереси, про їхні права і запрошує до співпраці (п. 38 Порядку).

7. Спеціальне розслідування нещасного випадку проводиться протягом 10 робочих днів. У разі потреби зазначений строк може бути продовжений наказом начальника територіального управління. Наказ видається на підставі службової записки голови комісії, в якій має бути викладено обґрунтування необхідності такого продовження (п. 41 Порядку). Наказ про продовження має бути зареєстрований і підписаний наступним днем після останнього дня дії попереднього наказу.

8. Спеціальна комісія зобов'язана виконати заходи, що зазначені у п. 42 Порядку.

9. На вимогу потерпілого або членів його сім'ї чи уповноваженої особи, яка представляє його інтереси, голова спеціальної комісії зобов'язаний ознайомити їх з матеріалами спеціального розслідування (п. 47 Порядку). Зустріч із зазначеними особами має бути оформлена протоколом. Протокол зустрічі долучається до матеріалів спеціального розслідування (п. 50 Порядку).

10. Акти за формою Н-5 і Н-1 складаються з урахуванням вимог відповідно до додатків 3 і 4 до Порядку.

11. Голова комісії зобов'язаний забезпечити наявність у матеріалах спеціального розслідування документів та їх копій, перелік яких зазначений у пп. 50, 51 Порядку (додаток 16).

12. Акти за формою Н-5 і Н-1 підписуються головою і всіма членами спеціальної комісії протягом п'яти днів після оформлення матеріалів спеціального розслідування, перелік яких зазначений у пп. 50, 51 Порядку.

13. Керівник територіального управління, який утворив спеціальну комісію, розглядає і затверджує акти за формою Н-5 і Н-1 протягом доби після надходження матеріалів спеціального розслідування (п. 49 Порядку).

14. Матеріали спеціального розслідування надаються на затвердження після їх погодження начальником державної інспекції нагляду, посадовими особами відділу розслідування, відділу персоналу, юридичного забезпечення та діловодства, заступником начальника територіального управління відповідно до розподілу обов'язків.

До зброшурованої, пронумерованої і скріпленої печаткою роботодавця справи з матеріалами розслідування додається титульний лист територіального управління. Узагальнений перелік матеріалів спеціального розслідування наведено у Додатку.

15. Відділ розслідування здійснює контроль за виконанням роботодавцем п. 52 Порядку, а саме:

- надсиланням у п'ятиденний строк після затвердження акта за формою Н-5 копій матеріалів спеціального розслідування до органів досудового розслідування і прокуратури за місцем нещасного випадку та до інших органів, представники яких брали участь у спеціальному розслідуванні, а також надсиланням примірника затвердженого акта за формою Н-5 разом з примірником затвердженого акта за формою Н-1 (у разі коли нещасний випадок буде визнаним таким, що пов'язаний з виробництвом) потерпілому, членам його сім'ї або уповноваженій особі, яка за довіреністю представляє його інтереси;

- видачею наказу про вжиття запропонованих спеціальною комісією заходів (роботодавець повідомляє у письмовій формі про виконання заходів), а також притягненням згідно із законодавством до відповідальності працівників, які допустили порушення вимог законодавства про охорону праці, посадових інструкцій, інших актів підприємства з цих питань та наданням наказу до матеріалів спеціального розслідування;

- наданням органам, які брали участь у проведенні розслідування, у письмовій формі повідомлення про вжиття запропонованих заходів.

У разі невиконання роботодавцем вищезазначених вимог територіальне управління в установленому порядку приймає рішення щодо притягнення його до відповідальності.

16. За результатом аналізу матеріалів спеціального розслідування відділ розслідування надає до відділу організації державного нагляду пропозиції щодо включення до графіка планових перевірок підприємств тих, де мали місце нещасні випадки зі смертельними наслідками, групові, тяжкі, а також пропозиції до плану роботи територіального управління.

17. Відділ розслідування на підставі висновку спеціальної комісії, зазначеного в акті за формою Н-5, готує і направляє подання до прокуратури та (або) роботодавця щодо притягнення до відповідальності осіб, дії або бездіяльність яких призвели до настання нещасного випадку.

18. Посадові особи відділу розслідування надають державним інспекціям нагляду територіального управління консультативно-методичну допомогу під час проведення спеціального розслідування нещасних випадків.

Підготовлено О. Савченком

**МАТЕРІАЛИ СПЕЦІАЛЬНОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ
ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ,
ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ І АВАРІЙ НА ВИРОБНИЦТВІ, ЗАТВЕРДЖЕНОГО
ПОСТАНОВОЮ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ВІД 30.11.2011 № 1232**

1. Інформаційні дані щодо роботи комісії

1.1. Первинні

1.1.1. Повідомлення до територіального органу Держгірпромнагляду про нещасний випадок (додаток 2 до Порядку); довідка з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) суб'єкта господарювання, який залучив потерпілого.

1.1.2. Наказ територіального органу Держгірпромнагляду про утворення комісії зі спеціального розслідування нещасного випадку; наказ про продовження розслідування (за наявності).

1.1.3. Лист-запит до лікарняного закладу про отримання медичного висновку про характер і ступінь тяжкості травм (до підрозділу ГУМВС України — висновку судово-медичної експертизи про причину смерті) та наявність алкогольного, токсичного чи наркотичного сп'яніння потерпілого.

1.2. Проміжні

1.2.1. Протоколи рішення комісії про розподіл функцій між членами комісії, протокол зустрічі голови комісії (члена комісії) з уповноваженим членом сім'ї або уповноваженою особою, яка представляє інтереси потерпілого (лист про співпрацю членам сім'ї потерпілого).

1.2.2. Лист-запит про отримання висновків або матеріалів від компетентних органів; матеріали попередніх розслідувань (у разі якщо смерть потерпілого не настала одразу або повторне розслідування); матеріали щодо утворення та висновки експертної комісії (за наявності).

1.2.3. Установчі документи підприємства, працівником якого є потерпілий (свідчення про реєстрацію, в тому числі у Фонді; ліцензії, дозволи, пов'язані з виконуваними видами робіт тощо).

1.3. Заключні

1.3.1. Акт спеціального розслідування нещасного випадку за формою Н-5 (додаток 3); окрема (особиста) думка члена комісії (за наявності).

1.3.2. Акт за формою Н-1 (додаток 4) — у разі нещасного випадку, пов'язаного з виробництвом, додатково акт за формою Т-1 (додаток 9) — тільки для особи, яка здійснювала керування транспортним засобом у разі події на транспорті.

1.3.3. Перелік матеріалів спеціального розслідування; лист на розсилку матеріалів: копії матеріалів надсилаються підрозділу ГУ МВС України (прокуратурі) (за місцем настання нещасного випадку); Держгірпромнагляду та Фондові (за місцезнаходженням підприємства), а також іншим органам, представники яких брали участь у розслідуванні, акти за формою Н-5 (Н-1) потерпілому або особі, яка за довіреністю представляє його інтереси; інформація про порушення кримінальної справи у зв'язку із нещасним випадком (за наявності).

2. Інформаційні дані про об'єкт нещасного випадку

2.1. Первинні

2.1.1. Підстава для виконання робіт на об'єкті, де стався нещасний випадок: договір; наказ або розпорядження; наряд-допуск, дозвільні документи на виконувані види робіт (акт, акт-допуск, ордер, дозвіл, згода тощо); накази щодо організації робіт та визначення відповідальних осіб на об'єкті, де стався нещасний випадок; проектно-технологічна, експлуатаційна або інша документація, що стосується організації виробництва на об'єкті, де стався нещасний випадок.

2.1.2. Дані про режим роботи на об'єкті, де стався нещасний випадок (наказ, розпорядження, витяг з правил внутрішнього трудового розпорядку підприємства або внутрішньооб'єктового режиму).

2.1.3. Дані про перевірку технічного стану засобів виробництва та засобів захисту, причетних до нещасного випадку (технічний звіт; акти або протоколи; паспорт або формуляр; журнали; картки тощо).

2.2. Проміжні

2.2.1. Документи про перевірку (акт, припис, розпорядження) та протоколи про адміністративне правопорушення, видані посадовими особами контролюючих органів до настання нещасного випадку (за наявності).

2.2.2. Документи про перевірку (акт, припис тощо) та протоколи про адміністративне правопорушення, видані роботодавцями посадовими особами Держгірпромнагляду під час розслідування нещасного випадку (за наявності).

2.2.3. Витяг із нормативно-правових актів з охорони праці, експлуатаційних, проектно-технологічних та інших документів, вимоги яких були порушені; наказ роботодавця про притягнення до відповідальності працівників, які допустили порушення нормативних документів (за наявності).

2.3. *Заклучні*

2.3.1. Протокол огляду місця, де стався нещасний випадок (додаток 11).

2.3.2. Ескіз місця, де стався нещасний випадок (додаток 12); плани, схеми, фотознімки місця події та засобів виробництва, причетних до нещасного випадку.

2.3.3. Висновки компетентних органів (експертної комісії) щодо умов та засобів виробництва, причетних до нещасного випадку (див. п.1.2.2); відомості про збитки, заподіяні аварією, що сталася (додаток 19) або матеріальної шкоди, заподіяної внаслідок настання нещасного випадку (за наявності).

3. Інформаційні дані про кожний суб'єкт нещасного випадку (потерпілого)

3.1. *Первинні*

3.1.1. Документи, що вказують на трудові відносини між роботодавцем та потерпілим (трудовий договір, контракт, трудова угода тощо); наказ про прийняття на роботу; особиста картка; довідка про сімейний стан; дані (наприклад, посвідчення) про первинне професійне (фахове) навчання; витяг з трудової книжки тощо.

3.1.2. Витяг з Журналів реєстрації вступного інструктажу та інструктажів з питань охорони праці на робочому місці (вступний; первинний, цільовий або останній повторний інструктажі).

3.1.3. Протокол про перевірку знань з питань охорони праці щодо безпечного ведення робіт або експлуатації засобів виробництва з підвищеною небезпекою, причетних до події.

3.2. *Проміжні*

3.2.1. Пояснювальні записки, протоколи опитування потерпілої особи, свідків та осіб, причетних до нещасного випадку (додаток 13).

3.2.2. Матеріали, що надані контролюючим органом (наприклад, слідчим відділом підрозділу ГУ МВС України) (див. п.1.2.2).

3.2.3. Довідка про надання потерпілому або його сім'ї матеріальної допомоги.

3.3. *Заклучні*

3.3.1. Медичний висновок лікарняного закладу про характер і ступінь тяжкості травм (висновку судово-медичної експертизи про причину смерті) та наявність алкогольного, токсичного чи наркотичного сп'яніння потерпілого (див. п.1.1.3); акт гістологічних досліджень трупа потерпілого (за потреби).

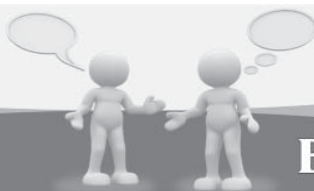
3.3.2. Первинна медична документація; дані (заклучний акт, медична довідка) про проходження первинного та останнього періодичного медичного огляду потерпілого (для працівників, які залучаються до виконання робіт підвищеної небезпеки).

3.3.3. Медичний висновок щодо встановлення зв'язку погіршення стану здоров'я працівника з впливом на нього небезпечних, шкідливих виробничих чинників, психоемоційних причин або протипоказань за станом здоров'я виконувати роботу (видається лікувально-профілактичним закладом за місцем лікування або обстеження потерпілого у формі рішення лікарсько-експертної комісії); медичний висновок лікарсько-експертної комісії спеціалізованого профпатологічного лікувально-профілактичного закладу про наявність (відсутність) у нього професійного захворювання (додаток 16); результати вимірів санітарно-гігієнічних досліджень чинників виробничого середовища і трудового процесу (результати атестації робочого місця за умовами праці) (за потреби).

Підготовлено **М. Федоренком**

ЗАПИТУВАЛИ

ВІДПОВІДАЄМО

У зв'язку з прийняттям Верховною Радою України 28 грудня 2014 р. Закону «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України», Державною службою гірничого нагляду та промислової безпеки України надіслано лист від 05.01.2015 № 18/0/5-10/6/15 начальникам теруправлінь Держгірпромнагляду про надання роз'яснення в частині проведення перевірок.

Надаємо витяг з листа.

Верховною Радою України 28 грудня 2014 року прийнято Закон № 76-VIII «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» (далі — Закон), який підписано Президентом України та офіційно опубліковано у спеціальному випуску газети «Голос України» № 254 від 31 грудня 2014 р.

Відповідно до п. 8 Прикінцевих положень Закону перевірки підприємств, установ та організацій, фізичних осіб — підприємців контролюючими органами (крім Державної фіскальної служби України та Державної фінансової інспекції України) здійснюються протягом січня—червня 2015 року виключно з дозволу Кабінету Міністрів України або за заявкою суб'єкта господарювання щодо його перевірки.

Враховуючи викладене, пропоную начальникам територіальних управлінь терміново вжити необхідних заходів щодо забезпечення безумовного виконання зазначених обмежень та скасування планів проведення перевірок суб'єктів господарювання (виробничих об'єктів) територіальними управліннями на I квартал 2015 року, а також розміщення відповідної інформації на офіційних веб-сайтах у розділах, де розміщено дані плани.

С. Дунас, заступник Голови Держгірпромнагляду

Згідно із штатним розписом на підприємстві працює електромонтер IV розряду. Крім того, наказом керівника призначено особу, відповідальну за справний стан і безпечну експлуатацію електрогосподарства. Підприємство має відповідні дозволи на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію електрообладнання, призначеного для експлуатації у вибухонебезпечних зонах.

На нашому підприємстві оперативно-технічне обслуговування електрообладнання, зокрема діючих електроустановок, а також виконання оперативних перемикань, організація і виконання ремонтних робіт здійснюється згідно з договором сторонньою організацією, яка має відповідний дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки.

Роз'ясніть, будь-ласка, хто і коли має проводити інструктаж з охорони праці працівникам сторонньої організації, які саме інструктажі та за інструкціями якого підприємства?

Н. Власіка, інженер з охорони праці ТОВ «Прилуцький нафтоналив», Чернігівська область

Відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15, зареєстрованого у Мін'юсті України 15.02.2005 за № 231/10511, за характером і часом проведення інструктажі з питань охорони праці (далі — інструктаж) поділяються на вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий.

Вступний інструктаж проводиться спеціалістом служби охорони праці або іншим фахівцем відповідно до наказу (розпорядження) по підприємству, який в установленому Типовим положенням порядку пройшов навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі проводить безпосередній керівник робіт (начальник структурного підрозділу, майстер) або фізична особа, яка виконує найману працю. Відповідно до вимог Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених наказом Держнаглядохоронпраці від 09.01.1998 № 4, зареєстрованих у Мін'юсті України 10.02.1998 за № 93/2533, керівник підприємства повинен призначити відповідального за справний стан і безпечну експлуатацію електрогосподарства

ІНФОРМАЦІЯ

ІНСТРУКТАЖ

Порядок допуску підрядника (працівників сторонніх організацій) на територію діючого підприємства (замовника) визначається укладеним між ними договором. Іншим організаційним заходом щодо допуску працівників сторонніх організацій на територію діючого підприємства є розробка заходів з безпеки праці, які можуть оформлюватися, наприклад, у вигляді акта-допуску

з числа інженерно-технічних працівників, які мають електротехнічну підготовку і пройшли перевірку знань у встановленому порядку.

До відряджених працівників належать працівники, які направляються для виконання робіт у діючих електроустановках інших підприємств і не перебувають в їхніх штатах.

Інструктаж відряджених працівників повинен проводити працівник з групою V зі складу адміністративно-технічних працівників або з групою IV зі складу оперативних або оперативно-ремонтних працівників підприємства, на яке вони відряджені. Зміст інструктажу визначається працівником, призначеним відповідальним за електрогосподарство, залежно від характеру і складності роботи, схеми і особливостей електроустановки.

С. Дунас, заступник Голови Держгірпромнагляду

В аварійній ситуації при пошкодженні запірної апаратури газових балонів або газових рукавів під час виконання електрогазозварником напівавтоматичного електродугового зварювання в середовищі захисних газів або газополуменевих робіт, а також при неpravильній підготовці до роботи і транспортуванні газових балонів можливий витік газів. Чи є згідно з п. 15 НПАОП 0.00-2.01-05 «Перелік робіт з підвищеною небезпекою» напівавтоматичне електродугове зварювання, газополуменеві, наплавочні і паяльні роботи, а також транспортування балонів із стисненими, зрідженими, вибухонебезпечними та інертними газами газонебезпечними роботами?

За зверненнями читачів журналу

Відповідно до п. 1.5 «Типовой инструкции по организации безопасного проведения газоопасных работ», затвердженої Держгіртехнаглядом СРСР 20 лютого 1985 р. (далі — НПАОП 0.00-5.11-85), «к газоопасным относятся работы, связанные с осмотром, чисткой, ремонтом, разгерметизацией технологического оборудования, коммуникаций, в том числе работы внутри емкостей (аппараты, сушильные барабаны, печи сушильные, реакторы, резервуары, цистерны и другое аналогичное оборудование, а также коллекторы, тоннели, колодцы, приямки и другие аналогичные места), при проведении которых имеется или не исключена возможность выделения в рабочую зону, определяемую в соответствии с ГОСТ 12.1.005—76, взрыво- и пожароопасных или вредных паров, газов и других веществ, способных вызвать взрыв, загорание, оказать вредное воздействие на организм человека, а также работы при недостаточном содержании кислорода (объемная доля ниже 20%)».

Вимоги НПАОП 0.00-5.11-85 поширюються на усі галузі, за винятком чорної та кольорової металургії.

Що стосується проведення газонебезпечних робіт на металургійних підприємствах, то відповідно до вимог п. 1.22 глави 1 розділу III Правил охорони праці в металургійній промисловості, затверджених наказом Держгірпромнагляду від 22.12.2008 № 289, зареєстрованих у Мін'юсті України 29.01.2009 за № 87/16103 (НПАОП 27.0-1.01-08), на підприємстві в кожному цеху повинен бути перелік газонебезпечних місць і газонебезпечних робіт, затверджений роботодавцем.

Вимоги безпеки під час виконання газонебезпечних робіт на металургійних підприємствах визначені у Правилах охорони праці у газовому господарстві підприємств чорної металургії, затверджених наказом Держгірпромнагляду від 29.12.2009 № 218, зареєстрованих у Мін'юсті України 29.01.2010 за № 104/17399 (далі — НПАОП 27.1-1.09-09), та Правилах безпеки в газовому господарстві коксохімічних підприємств і виробництв, затверджених наказом Держгірпромнагляду від 27.03.2007 № 61, зареєстрованих у Мін'юсті України 28.04.2007 за № 441/13708 (далі — НПАОП 27.1-1.10-07).

Отже, якщо напівавтоматичне електродугове зварювання, газополуменеві, наплавочні та паяльні роботи, а також транспортування балонів із стисненими, зрідженими, вибухонебезпечними та інертними газами здійснюються в умовах, що визначені у НПАОП 0.00-5.11-85, НПАОП 27.1-1.09-09 та НПАОП 27.1-1.10-07 газонебезпечними роботами, то вони належать до п. 15 Переліку робіт з підвищеною небезпекою, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 № 15, зареєстрованого у Мін'юсті України 15.02.2005 за № 232/10512 (НПАОП 0.00-2.01-05).

Одночасно інформуємо, що листи Держгірпромнагляду України не встановлюють норм права і мають інформаційний характер.

С. Дунас, заступник Голови Держгірпромнагляду

**РОБОТИ
ПІДВИЩЕНОЇ
НЕБЕЗПЕКИ**

Балони належать до устаткування підвищеної небезпеки. Транспортування балонів, контейнерів, емностей із стисненими, зрідженими, отруйними, вибухонебезпечними та інертними газами, їх заповнення та ремонт належать до робіт з підвищеною небезпекою (п. 12 НПАОП 0.00-2.01-05)

Вимоги щодо експлуатації газових рукавів визначають ГОСТ 9356-75 «Рукава для сварки», ДСТУ ISO 14113:2010 «Устаткування для газополуменевого зварювання. Рукави гумові та пластмасові та їх з'єднання для промислових газів, стиснених до робочого тиску не більше ніж 450 бар (45 МПа)», а також європейські стандарти EN 559:2003 «Оборудование для газовой сварки. Резиновые шланги для сварки, резки и связанных с ними процессов» та EN 1256:2006 «Оборудование для газовой сварки. Технические условия на рукава в сборе для оборудования для сварки, резки и аналогичных процессов»

Прошу роз'яснити, чи вважається нещасний випадок виробничим, якщо він стався в робочий час і на робочому місці, але причиною стало, наприклад, підвищений артеріальний тиск або ще які-небудь фактори захворювання?

За зверненнями читачів журналу

Відповідно до вимог п. 7 Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1232 (далі — Порядок), розслідування проводиться у разі виникнення нещасного випадку, який призвів до втрати працівником працездатності на один робочий день чи більше або до необхідності переведення його на іншу (легшу) роботу не менш як на один робочий день, а також настання смерті працівника під час виконання ним трудових (посадових) обов'язків.

Отже, у разі раптового погіршення стану здоров'я працівника під час виконання ним трудових обов'язків, яке призвело до втрати працездатності на один робочий день чи більше, що підтверджено медичними документами (листок непрацездатності та/або довідка лікувально-профілактичного закладу), роботодавцем проводиться розслідування нещасного випадку (**крім випадків, передбачених п. 36 Порядку**) відповідно до вимог Порядку.

Обставини, за яких нещасний випадок визнається або не визнається пов'язаним з виробництвом, зазначені у пп. 15 та 16 Порядку.

Зокрема, підпунктом 18 п. 15 Порядку визначено, що випадки раптового погіршення стану здоров'я потерпілого або його смерті під час виконання трудових (посадових) обов'язків визнаються пов'язаними з виробництвом, якщо погіршення стану здоров'я працівника сталося внаслідок впливу небезпечних чи шкідливих виробничих факторів та/або факторів важкості чи напруженості трудового процесу, що підтверджено медичним висновком, або якщо потерпілий не проходив медичного огляду, передбаченого законодавством, а робота, що виконувалася, протипоказана потерпілому відповідно до медичного висновку про стан здоров'я.

Зважаючи на зазначене, випадки раптового погіршення стану здоров'я потерпілого під час виконання ним трудових (посадових) обов'язків підлягають обов'язковому розслідуванню згідно з вимогами Порядку.

Рішення щодо зв'язку такого нещасного випадку з виробництвом приймається комісією з розслідування з урахуванням висновку закладу охорони здоров'я про наявність або відсутність причинно-наслідкового зв'язку захворювання або смерті потерпілого з впливом факторів, зазначених у підпункті 18 п. 15 Порядку.

С. Дунас, заступник Голови Держгірпромнагляду

Чи мають право на безоплатне одержання лікувально-профілактичного харчування працівники відділу технічного контролю, які здійснюють контроль електроапаратури на робочих місцях, що перебувають у зоні впливу електромагнітних полів надвисоких частот?

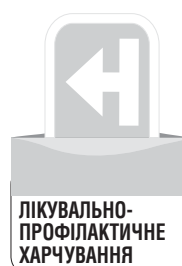
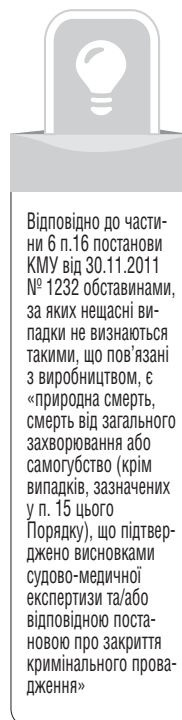
Під час атестації цих робочих місць за умовами праці було встановлено, що працівники, які в зоні впливу шкідливого випромінювання зазнають дії електромагнітних полів надвисоких частот, перебувають не всю робочу зміну, а протягом двох-трьох годин.

За зверненнями читачів журналу

Відповідно до ст. 166 КЗпП України та ст. 7 Закону України «Про охорону праці» на роботах з особливо шкідливими умовами праці надається безоплатно за встановленими нормами лікувально-профілактичне харчування.

Безоплатне забезпечення лікувально-профілактичним харчуванням працівників на підприємствах та в організаціях здійснюється у строгій відповідності з Переліком виробництв, професій та посад, зайнятості в яких дає право на безоплатне одержання лікувально-профілактичного харчування у зв'язку з особливо шкідливими умовами праці, та Правилами безоплатної видачі лікувально-профілактичного харчування, затвердженими постановою Держкомпраці СРСР та Президії ВЦРПС від 07.01.1977 № 4/П-1.

Підрозділом 1 «Виробництво газорозрядних приладів, що наповнюються ртуттю, та ртутних випрямлячів» розділу III «Електротехнічні та радіотехнічні виробництва» вказаного

Відповідно до ст. 16 Кодексу законів про працю України лікувально-профілактичне харчування має цільове призначення і повинно бути надане працівникові

Переліку передбачені контролери деталей та приладів електронної техніки, зайняті контролем електровакуумних приладів.

Підставою для визначення права працівників на лікувально-профілактичне харчування є атестація робочих місць за умовами праці, що проводиться згідно з Порядком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 1992 р. № 442.

Отже, згідно з вказаною позицією Переліку відповідним правом користуються працівники за професією «контролер деталей та приладів електронної техніки», зайняті на роботах з контролю електровакуумних приладів, та за умови віднесення відповідного робочого місця до категорії з особливо шкідливими умовами праці за результатами атестації робочих місць.

При цьому віднесення умов праці до того чи іншого класу шкідливості та небезпечності здійснюється за показниками та критеріями, передбаченими Гігієнічною класифікацією праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу, затвердженою наказом МОЗ від 08.04.2014 № 248, зареєстрованим у Мін'юсті 06.05.2014 за № 472/25249.

О. Товстенко, директор Департаменту заробітної плати та умов праці Міністерства соціальної політики України

**АТЕСТАЦІЯ
РОБОЧИХ МІСЦЬ**

Яким внутрішнім нормативним актом на підприємстві регламентуються терміни і строк проведення атестації робочих місць за умовами праці?

У яких випадках може проводитися позачергова атестація робочих місць за умовами праці?

Що маєтись на увазі під фотографією робочого часу, для чого і який порядок підготовки цього документа?

За зверненнями читачів журналу

Атестація робочих місць за умовами праці проводиться згідно з Порядком проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 1992 р. № 442, та за Методичними рекомендаціями для проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженими постановою Міністерства праці України від 1 вересня 1992 р. № 41.

Атестація проводиться атестаційною комісією, склад і повноваження якої визначаються наказом по підприємству, організації в строки, передбачені колективним договором, але не рідше одного разу на 5 років.

Для організації роботи щодо проведення атестації керівник підприємства видає наказ, яким затверджується склад постійно діючої атестаційної комісії, визначаються підстави та завдання атестації, а також строки та графіки проведення відповідних робіт.

Дата і строк проведення чергової атестації визначається з урахуванням того, що вона має бути завершена до закінчення строку дії попередньої атестації.

Позачергово атестація робочих місць за умовами праці проводиться у разі докорінної зміни умов і характеру праці з ініціативи власника або уповноваженого ним органу, профспілкового комітету, трудового колективу або його виборного органу.

Атестація робочих місць за умовами праці передбачає комплексну оцінку всіх факторів виробничого середовища і трудового процесу, супутніх соціально-економічних факторів, що впливають на здоров'я і працездатність працівників в процесі трудової діяльності.

Оцінка факторів виробничого середовища проводиться з урахуванням часу їх впливу протягом робочого часу. Структура робочого часу, час дії шкідливих факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу та зайнятість працівника в цих умовах визначається на підставі результатів фотографії робочого часу.

Фотографія робочого часу — це послідовне фіксування часу, що витрачається працівником протягом робочого дня (зміни) на виконання визначених технологічним процесом операцій, а також перерви в роботі. Фотографії робочого часу виконуються роботодавцем і оформляються у довільній формі.

О. Товстенко, директор Департаменту заробітної плати та умов праці Міністерства соціальної політики України

Я працюю консультантом у банку. Вікна мого офісу орієнтовані на південь, і літом тут буває висока температура повітря, яка негативно впливає на працездатність, особливо — після обіду. На мої зауваження керівник відділу ніяк не реагує. Яка температура повітря має бути на моєму робочому місці і як покращити мої умови праці?

За зверненнями читачів журналу

Вимоги щодо норм температури повітря, як і інших параметрів мікроклімату на робочому місці (відносна вологість та швидкість руху повітря, а також інтенсивність інфрачервоного випромінювання) регламентовані нормативним актом ДСН 3.3.6.042-99 «Державні санітарні правила мікроклімату виробничих приміщень» (далі — ДСН 3.3.6.042-99).

Температура повітря на робочому місці залежить від виду і важкості робіт, які виконує працівник, а також періоду року.

Згідно з ДСН 3.3.6.042-99 за важкістю види робіт поділяються на такі п'ять категорій:

Легкі фізичні роботи (категорія I) охоплюють види діяльності, при яких витрата енергії становить 105–140 Вт (90–120 ккал/год) — категорія Ia та 141–175 Вт (121–150 ккал/год) — категорія Ib. До категорії Ia належать роботи, що виконуються сидячи і не потребують фізичного напруження. До категорії Ib належать роботи, що виконуються сидячи, стоячи або пов'язані з ходінням та супроводжуються деяким фізичним напруженням.

Фізичні роботи середньої важкості (категорія II) охоплюють види діяльності, при яких витрата енергії становить 176–232 Вт (151–200 ккал/год) — категорія IIa та 233–290 Вт (201–250 ккал/год) — категорія IIб. До категорії IIa належать роботи, пов'язані з ходінням, переміщенням дрібних (до 1 кг) виробів або предметів у положенні стоячи або сидячи і потребують певного фізичного напруження. До категорії IIб належать роботи, що виконуються стоячи, пов'язані з ходінням, переміщенням невеликих (до 10 кг) вантажів та супроводжуються помірним фізичним напруженням.

Важкі фізичні роботи (категорія III) охоплюють види діяльності, при яких витрати енергії становлять 291–349 Вт (251–300 ккал/год). До категорії III належать роботи, пов'язані з постійним переміщенням, перенесенням великих (понад 10 кг) вантажів, які потребують великих фізичних зусиль.

Таким чином, вашу роботу можна віднести до категорії Ib.

Згідно з даними табл. 1 ДСН 3.3.6.042-99 у холодний період року (температура зовнішнього повітря + 10 °С) і нижче оптимальна температура повітря на вашому робочому місці повинна становити + 21 – 23 °С, а у теплий період року (температура зовнішнього повітря + 10 °С і вище) — + 22 – 24 °С.

Звертаємо вашу увагу, що параметри температури повітря на робочому місці згідно з ДСН 3.3.6.042-99 нормуються **з точністю до 1–2 °С!**

Оскільки ваше робоче місце відноситься до постійних, згідно з даними табл. 2 ДСН 3.3.042-99 допустимими рівнями температури повітря у холодний період року є не вище + 24 °С і не нижче + 20 °С, у теплий період року — не вище +28 °С і не нижче + 15 °С.

Якщо на вашому робочому місці будуть встановлені інші параметри температури повітря, ніж зазначені у табл.2 ДСН 3.3.6.042-99, це робоче місце слід віднести до робочих місць зі шкідливими умовами праці.

Для приведення температури повітря на вашому робочому місці у відповідність до зазначених норм можна запропонувати ініціювати внесення відповідних пунктів до колективного договору підприємства. Такими заходами можуть бути: влаштування сонцезахисту або кондиціонування повітря.

А. Стовбун, головний спеціаліст – довірений лікар відділу охорони здоров'я департаменту охорони праці ФПУ, канд. мед. наук

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Просимо надсилати запитання до редакції у зручний для вас спосіб за вказаною нижче адресою. Ваші запитання будуть розглянуті компетентними фахівцями, а їхні відповіді опубліковані на сторінках додатка.

Адреса для письмової кореспонденції: ДП «Редакція журналу «Охорона праці», вул. Попудренка, 10/1, м. Київ, 02100.

Електронна пошта: dnopor@gmail.com

УМОВИ ПРАЦІ

З 01.01.2014 є чинний ДБН В.2.5-67:2013 «Опалення, вентиляція та кондиціонування», відповідно до таблиці Д.1 додатка Д якого умови мікроклімату поділяються на підвищені оптимальні; оптимальні; допустимі та обмежено допустимі. За даними таблиць додатка Д та додатка Х ДБН В.2.5-67:2013 визначають допустимі умови мікроклімату приміщень, у т. ч. приміщень офісного призначення

Редакція журналу «ОХОРОНА ПРАЦІ»

Ціни від виробника!

Знаки безпеки, що відповідають Технічному регламенту, стандартні і на замовлення

Передплачуйте єдиний в Україні
державний науково-виробничий
журнал «Охорона праці»

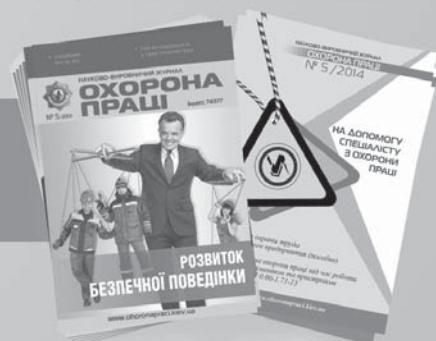
Індекси журналів:

«Охорона праці» – 74377

«Охрана труда» – 74378

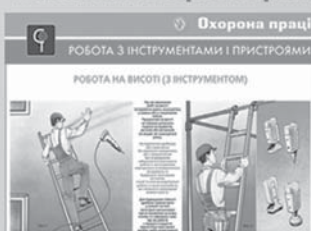
Поліграфічні послуги:

знаки безпеки,
брошури, буклети,
календарі, грамоти, листівки
(044) 559-62-79

64 стор. + 64 стор.
КОРИСНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Плакати з охорони праці

Надаємо рекламні
послуги на сторінках
журналу та додатка
тел.: (044) 296-05-65,
296-82-56

mail@ohoronapraci.kiev.ua
www.ohoronapraci.kiev.ua

02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1,
тел./факс (044) 559-19-51, тел. 558-74-27

ЛІТЕРАТУРА: НОРМАТИВНА, ТЕХНІЧНА,
НАВЧАЛЬНА, ДОВІДКОВА

- ОХОРОНА ПРАЦІ
- БУДІВНИЦТВО
- ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА
- ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКА
- БЕЗПЕКА ГАЗОВИХ РОБІТ
- РОБОТИ НА ВИСОТІ
- РОБОТИ З ІНСТРУМЕНТАМИ
- ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА
- БЕЗПЕКА ДОРОЖНЬОГО РУХУ
- ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНІ РОБОТИ

Зі змінами
в розділах 1, 2, 4, 6
2014 р.

Російською
та українською мовами

ЗНАКИ ДОРОЖНІ, ЗНАКИ БЕЗПЕКИ

- НА ПЛАСТИКУ ТА САМОКЛІЙЦІ
- СТАНДАРТНІ ТА НА ЗАМОВЛЕННЯ

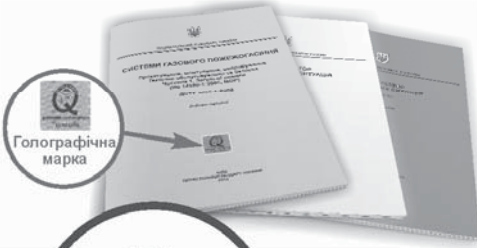

КОЛЬОРОВІ НАОЧНІ ПОСІБНИКИ:
СТЕНДИ, ПЛАКАТИ, ПЛАНШЕТИ

- СТЕНДИ ЗА ІНДИВІДУАЛЬНИМ ЗАМОВЛЕННЯМ
- ОФОРМЛЕННЯ КАБІНЕТІВ ОХОРОНИ ПРАЦІ, ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ, ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВСІ ЧИННІ В УКРАЇНІ ДСТУ, ГОСТИ

Голографічна
марка

ЖУРНАЛИ, ПОСВІДЧЕННЯ,
ІНСТРУКЦІЇ, БЛАНКИ

Поштова адреса:
61023, м. Харків
а/с 10325
www.fort.kharkiv.com

Центральний офіс у Харкові:
пров. Театральний, 11/13, к. 518
Тел.: (057) 714-09-08, 714-20-57,
715-63-65, 760-17-08, 715-66-77
e-mail: fortsales@ukrpost.ua

Офіс у Києві:
вул. Саксаганського, 110, оф. 5
Тел.: (044) 229-09-84
Факс: (044) 234-54-63
e-mail: fort@kv.ukrtel.net